

סוד הכתוב

בית המטה

בית העיזקים

בית הספר

ירחון המגן וא"ש-הצבא העברי

נ. ט. ח. ש. י. ג.
ל. ר. ס. / 1953

עז

תוכן הענינים

9	קאקון כיבושו של כפר והתחזקה בו
22	ממורשת ההגנה העברית: על היחס לנשק
23	שתי ארטיקליות שדה מתכונת ארה"ב — מתכונת ה"קהילה"
	בסבך בעיות מבנה למסתר של לויטיקול מיקשה "משבר חיל הרגלים"
28	סגראלופ י. בר
46	ממשנת מפקדים: גורג' ושינגטון — גוהג מצביא בסיקוריו
47	מחשבות ומשאלות לקראת "תמרוני תש"ל"...
51	אלוף-משנה מ. וורע
	שיטת ה"נשא" מול שיטת ה"היקש"
55	סגראלופ י. אליאב
	מכתבים טקטיים: שיתוף פעולה ומטה/נצחון ע"י איכות
58	לוחם
	הכוחות הסיניים בקוריאה
63	מיוזר ר. ס. ה. תומס
	ממצפה מזה"ד: התקפה בשיטת ההסתננות
66	משטר ונוהג (מכתב לטירון)
	במת מערכות: למסתר של לויטיקול מיקשה "גופי צבא חדישים — כיצד?"
69	מדוע לא באפניים?/מי היוזם?
75	רגלי
	הכיתה הרובאית (בעקבות מכתבים טקטיים)
	רשימות קצרות: על קצב טקטי מזה — ועל "מחלתיסיוע" מזה
77	מכתב אל קצין מילואים: קצת "מחנאות"
79	א. רועג
84	חימוש חדש לרגלי השביצרי
	לקט ידיעות מן המזרח התיכון
86	ראיס מחמוד אל-רוסאן
	קרבות עמק אילון
90	תחרות רשימות
91	ממדף הספרים: "לקח הקליעה באולומפיאדה ה-15"

"מערכות"

בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
 המערכת והמנהלה: רח' גחלת-בנימין 57 ת"א
 ההפצה בחיפה: סיומה דוברין רח' גורדאו 14
 דפוס "ספר" בע"מ ת"א
 עטיפה — בית הדפוס הצבאי 665
 תמונת השער: צילום-אוויר של קאקון

ה ק ו ר א ו

חברות „מערכות" לא תשלחנה — החל מהחברות
הבאה — אלא לקוראים אשר יביעו רצונם לכך על
גבי הגלויה המצורפת.

החברות תשלח לפי כתובתו של הקורא (רצויה
הכתובת האזרחית).

נא ציין את הפרטים בגלויה הרצופה בזה ושלה
אותה בדואר צבאי או אזרחי. דמי הדואר שולמו.
אין צורך בהדבקת בול.

גזור ושלח !

גלוית-דאר

ד מ י

ד א ר

שולמו

ל כ ב ו ד

ד א ר צ ב א י 432

צ. ה. ל.

ספרים העומדים להופיע

1. צבא פרטי של פופסקי — מאת ו. פאניאקוף (פופסקי).
2. חיל הרגלים תוקף — מאת רומל — למינויים בלבד.
3. תותח פגז ורקטיטה — מאת מיור ג'.ס.ס. הימנס.
4. סיוג רכב משורין — חוברת לזיהוי רכב משורין.
- 5 קונטרס מס' 6.

הזמנות יש לשלוח לפי הכתובת :

„מערכות" רח' נחלת-בנימין 57, תל-אביב ת. ד. 168
בצירוף המתא-דואר (חילים בשרות קבע — התחייבות למת"ש).

נא לרשום את הכתובת בכתב ברור.
הספרים יומצאו בתוך חבילת דאר-רשום.

נא לתוסף ולשלוח אלי את חוברות „מערכות". כתובתי לכך :

מספר צבאי

שם משפחה

שם פרטי

(מספר הבית או שם בעליו)

(רחוב)

(עיר או ישוב)

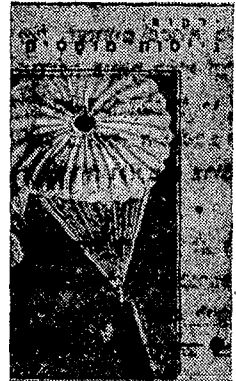
תאריך :

(חתימה)

ספרים חדשים בהוצאת. מערכות

סדרת ה"ילקוטים", המתחילה להופיע בהוצאת "מערכות", תכליתה לקרוע חלון נוסף בפני אנשי צבאנו — אלה שבפועל ואלה שבכוון — המבקשים תוספת ידיעה והרחבת-אופקים במסכת כוחות-מגן וחזיונות-מלחמה. ילקוט כשמו כן הוא: ספר-קריאה מוקט בתחומם של מקצוע או ענף מסוימים; מאסף, אין בו מן השלמות וההיטוב שבחיבור של מחבר-יחיד ושגשוא מוגדר — אולם יש בו מן הגיוון והרב-צדדיות שבכינוס פרקי-מחברים ומקורות שונים. "ילקוט" אופייני יציג תפיסות מגוונות ואף סותרות בין שאלו הן הבדלי-משנתם של צבאות שונים, ובין גרסותיהם של יחידים בעלי השקפות מתנגשות וביקורת-גומלין.

"ילקוט גייסות מוטסים" — מוקדש לתחום צבאי חיוני ואקטואלי ביותר: תיאורי מבצעים וזכרונות; הערכות-גורמים וניתוחים; ואף קביעת יסודות לקראת העתיד. עצם חלוקת הספר לשערים — טבעו בה קו מסוים: ראשית, הכרת הנושא, מאז הופעתו ההדרגתית על במת-החזיון הצבאית; ולאחר מכן — לימודו (פרשות-מעשים — מזה ובחינותיו המעשיות של ענף-הגייסה-מוטס, וניתוחיהם — מזה). הצגתם זה לעומת-זה של מבצעים ותפיסות שמקורם בצבאות השונים — אף בה יש כדי להניע את הקורא לעיצוב הערכות-משלו. כי לכך נועד ה"ילקוט": לא הלכה-קבועה של צבאנו מובאת בו, כי אם מקורות-ידיעה נוספים, המאפשרים הרחבת-האופק ופיתוח מחשבה-עצמית.

הורתו של התרגום העברי לספרו של פטרו ורשיגורה — בשלביהשיא של ארגון ההגנה בא"י, בעודו פועל במחתרת מרכז את כוחותיו למאבק. אכן, הבקיות וההתמצאות המיוחדות בשטחים אלה אשר קנרל-עצמם כוחותינו בתקופה בה עשרות שנים עמדו להם יפה גם בהמשך התפתחותם, במלחמת-העצמאות של ישראל. וערכם טרם פג גם עתה: כי כל מלחמה צפויה — כגדולה, כקטנה — מובטח לנו כי תהיה שזורה חזיונות מובהקים של גריליה, פרטיזניות ושאר גוניה של "מלחמה זעירה".

על כן הענין שבתכנון המאלף של הספר עודו אתנו: הן בסוגית "פעולות מיוחדות" ומערכות-התנגדות עצמאיות — ואין במסגרת הגוהג שיש לנהוג כלפי כוחות-גריליה מ-ש-ל-ה-אויב. אך כאז כעתה מצוים אנו על מיצוי נסיונם של אחרים בכל שטח חיוני.

על החשבת הפרשה של חטיבת-קובבאק כמקור לחקר חזיונות מלחמה-פרטיזנית מעידה העובדה שהן ספרו של גיימיר פ. ורשיגורה והן זה של גיימיר מ. ס. קובבאק עצמו כבר תורגמו לאנגלית וכן שימשו הם מקור מפורט לחוקרים ומסכמים בני ארצות שונות בסוגיות גריליה. עליכן טבעי שילוב "מסעי-קובבאק" ("קורות חטיבה פרטיזנית") בסידרת הספרים בענין "מלחמה זעירה" ו"כוחות-מיוחדים".

המתפרסמת לפי תכנית מסויימת באוצאת, "מערכות", שכבר הופיעו בה "פשיטת וינגיט" לרולו, ו"קומנדו" לקול, דניס רייץ ובקרוב יופיע "צבא פרטי" ללויטיקולי ו. ס. פינגליקוב ("פופסקי"). בצרופם עשויים אלה להוות שלמות מסויימת, ולפרוט יריעת-מעשים רחבה לביסוס תפישות תכליתיות באורח מלחמה חיוני זה.

מספר משפטים וקטעים — דברה-הקדשה, ופסוקים מתוך פרקי-המבוא — ייים כציון לתוכנו וטיבו של הספר "עלילות ש"י" לא. דקל, אשר בא עתה להרחיב את יריעתה של סדרת "עלילות" שבהוצאת "מערכות" —

...מזקדש לפקיד ולאיש-המשטרה העבריים, בתקופת המנדט, שעמדו בנאמנותם ל"הגנה" ולישוב...

...תחילתו של הש"י נעוצה עוד בתקופת התורכים... אנשי "השומר" ידעו להעריך את מלאכת השגת הידיעות — לגילוי שודדים ורוצחים, ולמניעת גזירות עוינות... את ש"י ההגנה הולידו תנאי הארץ, שמאורעות וזעזועים פקדוה בל"י הרף ושהיתה נתונה בידי שלטון מיצר... את התרומה הגדולה ביותר לש"י תרמו השוטרים והפקידים העבריים, חברי ההגנה... איש — ולא כל שכן חבריו — לא קיבל ולא ביקש תשלום תמורת שירותו לש"י... הש"י פעל בתנאי הסתכנות מתמדת... יסודות עמוקים של נאמנות וכנות אישית, חברית ולאומית צריכים

היה להיות נר לרגלי עובד הש"י.

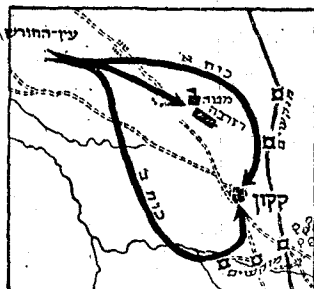
בקרואנו כיום את הפתקים שדהו (המעטים שנשארו וניצלו מהשמדה בגלל החששות לחיפושם), אנו מחזירים מבטנו לתקופה לא-רחוקה ולעיני רחשו קמות דמויות שונות, איש-איש בתקופתו ואיש-איש במקומו; ומצטירת מחדש תמונת הפסיס האנושית של ההחשיבות וההגנה על חבר מתנדביו, המסורים לעם, לישוב, למוסדותיו ומנהיגיו. הפתקים שהם שלהו, או שהכילו דברים שנרשמו מפיהם — דברים שמאחוריהם עמדו אנשים, אשר חרפו נפשם על מזבח נאמנותם ליסודות הצומה. פיסות-נייר דהויים אלה, שתכנו שלוב בזכרונות חלוצי ההחשיבות וההגנה, מעידות על היכולת של המבצע השקט, המאופק והמצוי, שבוצע על ידי ההגנה בארץ בכל שלבי החיסטוריה שלה.

הספר אינו מתאמר להקיף את כל פעולות ש"י-ההגנה אולם כאן הועלו פרשיות-מעשים הקשורות בצננתו האישי של המחבר, בהיותו מפקד ש"י בת"א ובדרום.

מי ומה בחוברת

"מדינת-ישראל חדשה זו עוד מהרה תבותר לשנים!" —

כזאת הכריזה מקהלת יודע-דבר צבאיים בעתונות העולם עם הפתח המערכה נגד צבאות-ערב הפולשים, במאי 1948. כזאת כולם היתה, כמוכן ל"קרהמתנים" הדק והארוך של גוף המדינה, המשתרע ממורדות הכרמל ועד לבדות הירקון. ניתן לומר כי "הפלא האסטרטגי" הראשון של מלחמת העצמאות — בעודה בשלב ההגנתי שלה — היה ביצור זה הרצוף של רצועת-החוף. זה בעבודת הביצור — והקיום הבלתי-נפסק של רציפות גוף המדינה — היה חלק לא-קטן לאותו מעשה-קרב, בימים 5-6 ביוני 1948, שהיה אמנם מוגבל למדי במימדיו אולם הוא שהקנה לכוחות ישראל את השליטה על גבעת-כפר רמה המתגונסת בפאתה המזרחית של רצועת המישור המוגנת. הקרב על קאקון לא

בכל דמה לקרבות האחרים של לכידת נקודות ישוב משל האויב, ככחול קרב היה גם בו מן המיוחד והבלתי-נשנה. אולם יש בה בפרשת הקרב המתארת את פעלה זה של חטיבת "אלכסנדרוני" (עמ" 9) כדי לאלץ באשר לבעיות ומצבים בהן עלולות להיתקל יחידות-משנה המבצעות את תכניות ההשתלטות-בקרב על ישובי אויב מוגנים. זמן לא מועט עובר לעתים בטרם תוכה "פרשת קרב" אשר בהכנתה הוחל כבר מזמן, להגיע לידי השלמה ולהופיע ברבים. אחת הראיות לכך הינה העובדה כי בקובץ "בשבילי מתשבה צבאית" אשר הופיע ביולי 1950 (היא-היא חוב"ס ב"ס"ג של "מערכות") נתפרסמו בעמוד 106 הציור והכתובת כדלקמן:

סי ומה בחוברת

חקירת פרשות קרב תובעת כלים. לא תמיד עמדו כלי רכב מתאימים לרשות החברים המשתתפים בחקירה. ומששוקעת המכונית — אין ברירה מוכרחים לדחוף.

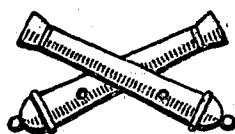
לאלה אשר היה שיח ושיג עם „מערכות“ בשנות 1948—1950 זכורה ודאי גם דמותו של ה„פורד-לונס“ צ-585 רב הנדודים שבאותו ציור.

בביקור בכמים של תותחנים, לא מכבר, אמר תותחן אחד לאדם שנראה כשהוא נשען על קנה התותח: „אצלנו לא נשענים על התותח. התותח הוא נשק ולא משענת“. לקביעת יחס-כבוד לנשק, לשמירתו מאבדן, לשמירה על נקיטתו ושלמותו — להעלאתם של אלה בצה"ל מובא סיפורו של מ. מלמד, איש כנרת, על אליהו גולומב, במדור „ממורשת ההגנה“ (עמ' 22).

תפקידו של התותח — לפלם דרך לצבא — שוה

בכל הצבאות. אולם אופן ארגונו של חיל-התותחנים משתנה במידת-מה בין ארץ לארץ. לעתים — בשל התנאים המקומיים המיוחדים, אך לא במעט גם בגלל הבדלי תפיסה (ומסורת...). אחת הדוגמאות המאלפות להפרשי תפיסה

נכלה בין שתי ארטילריות, אשר רב המשותף להן, הוא ההבדל שבמבנהו של חיל-התותחנים בצבא ארה"ב — מזה, ושל בריטניה, ומדינות „קהילית-העמים הבריטית“ — מזה. סקירת-המשנה (עמ' 23) של קפטן ג'. ווד (אשר קצין קנדה, מצוי אצל שתי צורות המבנה גם יחד), עשויה להשלים את „מעגל-הנושאים-ארטילריים שבחוברת ע"ו של „מערכות“, בו, נוסף על הצגת תפקידיו של הקת"ק כבר ניתנה סקירה יסודית על התפתחות הארטילריה הכובייסית, והועלו כמה קווים לאופיו של חיל-התותחנים הבריטי.

„ניתוחו של ניתוח“ — כוז חנה ההגדרה הקולעת

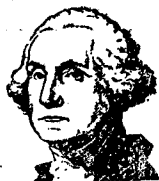
כיותר של מסתרה-בוחנת של י בר, בה הפנה את עדשתו כלפי מסתרה-מוחתת של פ' מיקשה, וזאת לזכור: אין שני בעלי-המסות שונים כל-כך בראיתם את הרצוי והמבוקש במבנהו של כוח-צבאי חריש. אדרבא. ניתן לומר כי לגבי הרבה בעיות וחזיונות צבאיים זרמה מחשבתם באפיקים מקבילים. מיקשה הלוא היה בין אלה אשר העלו בשעתם על הנס את הערך המשולב של עצמת-אש ושל ניידות מכנית (בין זו המשווינת, הנוחית והגלגלית — ובין זו המוססת והמוצנחת) כגורם המחולל תמורות מהפכניות במהלכי מלחמה; וי בר היה, מאז ומתמיד, בין הטוענים לצורך בגייסות קלים, ובכושר הסתגנות, פשיטה ובמצב-עיוסות

„קומנדו“. הבדל הראיה חל על שאלות אופן המזיגה של התכונות הרצויות השונות, והרי הוא בראש ובראשונה ענין של מידה. אכן, לאחר כל ציוני-הסתייגות הכרחיים אלה ניתן בכל זאת לומר כי „ניתוחו של הניתוח“ שבמאמר המוגש כאן (עמ' 28) עשוי לשפוך אור נוסף על בעיות היסוד של מבנה צבאות בזמננו — בעיות, השנויות לעתים במחלוקת, אך המותנות תמיד ע"י גורמי כוח-מלחמה שהנם בבחינת „מושכלים ראשוניים“, אשר כל איש צבא חייב לדעתם ולהבינם. ערך מאמרו של סגן-אלוף י בר מונח בראש וראשונה בהבהרת גורמי כוח אלה, אשר דמו לאבני-גזית במבנהו של כל גוף לוחם.

„אבי המולדת“ — PATER PATRIAE — כך היו מכנים הרומאים

את מי שהשכיל להציל את מדינתם מסכנות גדולות ולכוננה על מסד איתן. וכך (לפי הביטוי השגור בפינו) „כעבור אלפיים שנה“ החלו מגדירים גם את תפקידו של ג'ורג' ושינגטון בתקומתה של אומה אמריקאית עצמאית. קטעי מחשבות-הניתנים במשנת מפקדים“ שבחוברת זו (עמ' 46) — יש בהן כדי להעיד על היסוד של גישת אבהית אף בנהג אשר נהג בגייסות שבראשם הוצב כמצביא. מידת-אבות זו אמנם לא השכיחה מלכו של ושינגטון את הצורך האחר — הצורך

לחומרה — העומד תדיר בפני מפקדים או מצביאים. אולם, עם כל ידיעתו, כבוא ההכרח, אף להתאכזר — השכיל הוא, אולי יותר מרוב המצביאים הנודעים, לשמור על אורך רוח, התחשבות באדם, שקט נפשי ונוהג שקול ועצור בהופעתו. אלה היו המקורות מהן ינקא אח"כ הערצת העם וחיילירלשעבר למצביא העצור והמתבודד כלשהו. ויתכן מאוד כי אלו היו מעלותיו החשובות ביותר של גורג' ושינגטון כבונה צבא חדש — של עם חדש.

הדוכס דה-ברולין, שעה שפתח בשנות ה-70 של המאה ה-19
במהג מחנות-קצין ממושכים לריכוזי יחידותיו של צבא-צרפת, ובכימיו המרוגזים נרחבים, לצורך בדיקת הנחות מסוימות לגבי הסקטיקה או מבנה גופי הצבא — ספק האם ידע באיזו פרשה של „כאב ראש“ לדוידודרות של קצינים ומדריכים ליחידות, ומתכננים במטות עלול לפתוח מעשהו זה — עד לחבר הפכונים המפקדים של צה"ל בימינו אלה ועד בכלל. כי ענין התמרוגזים הלך הלך והסתעף, הלך והתפתח, עד אשר הפך לתורה שלמה ענפה ולפרק נכבד למדי בתכנית הפעולות השנתית של כל צבא המבקש שכלול ויכולת. אכן, זהו מין „כאב ראש“ אשר שכרו בצדו. מאמרו של אלוף-משנה מ' זורע (עמ' 47) מכוון כנראה לשלושה: הפקת לקח מתמלוגי עבר; דרכים לניצול נסיונם התמרוגזי של אחרים; וצינונים לצרכי השיטור, ומניעת ליקויים וחולות, לקראת תמרוגזים-יבואו. על קוראו להשקיע אחרונות, לזכור ולדשום לעצמו כמה הערות-לזכרת לקראת השתתפות בפרשות-תמרוגזים צפויות.

העלות דתלים ההדרכה
אין החניכים נוצרים למען שיטות-הלימוד ואופני- ההוראה — ודאי לא המלמדים, המורים והמדריכים. נהפוך הוא: שיטות-הלימוד ודרכיו נוצרו בשביל החניכים הצעירים ולמענם. על כן, משנתקלים באיזה שינוי שהוא ב„תומר“ נתניכים — הכרח לשדך את דרך הלימוד ואת אמצעיו. את המסקנה הזאת, הפשוטה לכאורה — אך לא תמיד קלה להחנית דרך מעשית ולביצועה — מסיק במאמרו סגן-אלוף י' אליאב ב„השבות בתחום ההדרכה“ (עמ' 51). במאמרו זה הרי הוא פותח, בעצם, בפני חבר אנשי ההדרכה בצה"ל אפיק פורה לכידורה של שאלה אשר הנה כה חיונית לגבי צבאו של עם מתהווה ושל ישוב היונק מעליות שונות ומגוונות. להשפעתה של העליה על המבנה הדמוגרפי של האוכלוסיה ושל הצבא נביא קטע מדבריו של שר הבטחון, מר דוד ברגוריון, בפתחת הדיון בחיקון חוק שירות הבטחון תשי"ב, שנתקיים בכנסת בכ"ז אב תשי"ב, 18 באבגוסט 1952:

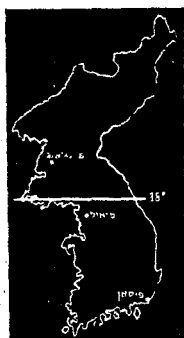
השינוי שחל בהרכב האוכלוסין לאחר קום המדינה מציג לפנינו גם בעיה איכותית חמורה... העולים החדשים בחלקם הגדול לא קיבלו בילדותם ובנערותם כל חינוך, לא כללי ולא יהודי. רובם הגדול אינם יודעים עברית, אינם מכירים תולדות ישראל, אין להם מושג מהארץ ומהמפעל הציוני, גם אין להם כל הכשרה והשכלה מקצועית... רובו הגדול של הצבא הם עכשיו מבני העולים החדשים.

החיקון בחוק שירות הבטחון, שנתקבל אז ע"י הכנסת מאפשר לצבא להכשיר את אותם החיילים לתפקידים המאמר בודק שיטות ומציע שינויים. מן הראוי לעיין בכל הצעה שתועלה בשטח זה. למאמר תניתן כאן יבוא אפשר בחוברת „מפרכות“ הבאה אף באותו חמשך דן ס/אלוף אליאב בבציות ההדרכה.

כל פעולה צבאית (וכל פעולה מאורגנת בכלל), משמעה שיתוף
בין פרטים פרעלים. שיתוף זה הינו פשוטי-יחסית כל זמן שפרטים (או גופים) אלה הנם דומים איש-לרעהו. אולם הוא הופך מורכב וקשה יותר שעה שהללו מתחילים להיות שונים בטבעם: מסייעים זה את זה ומשלימים זה את זה, אך באמצעים ובדרכים שונים. על כן, עם הסתעפותו העצומה של הצבא החדש נהייתה כה חמורה וקובעת בעית השיתוף הבינ-חילי. ה„מכתב“ של „לוחם“ (עמ' 55) הן בבציה זו, רואה את אחד הפתרונות לה בהפיכת ענין „השיתוף“ לפונקציה מיוחדת נוספת בכל משה תקין. רשות הדיבור — לתומכים בדעה זו ולמשיגים עליה.

מי ומה בחוברת

ענינן של „דיביזיות קלות“ (ובדומה לכך — רגימנטים, ארמיות וכיר"ב) כבר הועלה במסחו של לויט-קול' מי קשה „גופי צבא חדישים — כיצד?“, (בסידרת „קונטרסים למקרא ועיון“ בהוצאת „מערכות“) — ואף זכה למסדה-תאימה מאת ס/אלוף י' בר בחוברת זו של „מערכות“. והוא אשר מהח, בעצם, גם את אחד העניינים העומדים במרכז של הסקירה על גייסותיה „המתנדבים“ של סקיה-עממית בזירת קוריה (עמ' 58), אשר עובדה על יסוד סיכומי של קצין בריטי. קצין זה הריכו בעל ותק-שירות בקוריה — מקציני המטה של אותה „דיביזיה ראשונה לקהילה-הבריטית“, אשר תמצית לקחה של גסיון הקרב שלה בחזית קוריה הוגשה ב„מערכות“ חוברת ע"ד (עמ' 99). אכן, לא רק מבנה „גופי צבא קלים“ סיניים אלה מוצג בסקירה, אלא אף אורח-החיים שלהם, גובע אולי במשהו מתכונות לאומיות ורקע חברתי-תרבותי, אך מותנה בודאי לא-במעט אף ע"י מסגרת-הארגון וטיב-החימוש.

אין לומר כי המגע בין מוסדות ההדרכה המרכזיים שבצה"ל לבין שכבותיו השונות הינו מועט; ככל שירבה מגע כזה — כן ייטב. העמוד או „עמודים“ של „ממצה-מה"ד“ שבגליון „מערכות“ גורעו לפתוח אשנב נוסף למגע זה ולספק הזרמות ל„אות“ לשכבה הרחבה של מפקדים ומדריכים — קוראי „מערכות“, מדי פעם משהו מן המגמות, הערות, והצעות מעשיות המבצצות ועולות בתחום מעשה ההדרכה הרב והענף המתנהל בכחלי צה"ל. הפעם ה„אות“ הינו: הדגש על אורח-החיים של חיילות אשר מסיבותיה של המלחמה בת זמננו מצריכות אותה לעתים כה קרובות. בכותרת הרשימה, בעמ' 63, חלה טעות. המלים בסוגריים „(מגמות, הערות, שכלולים, תפקידים-על-הספק)“ — הן הגדרה לשמו של המדור „ממצה, מה"ד“ ולא לשם הרשימה „התקפה בשיטת ההסתננות“.

„מוטב שיבקרוני ואפילו קשות — ובלבד שלא יעברו על הופעתי בשתיקה“ — כזאת ודאי הנה מחשבת-גובתם של לא מעטים — שחקנים, מחברי מאמרים ובעלי ספרים — המביאים את דברם לתשומת-לב הציבור. דומה כי מסתר של פ. מיקשה „גופי צבא חדישים — כיצד?“ כבר זכתה לכך כי הרי באותו גליון עצמו מופיעים גם הערכתו המקפת של י' בר — וגם הגבתו של סגן משנה ש' שורץ (עמ' 69). ואם ישנה הקבלה כלשהי בין גישתם של שני בעלי ההערות על אף קניי-המידה השונים מאוד שהיו מצויים ביניהם — הרי גם בכך יש מן המאלף.

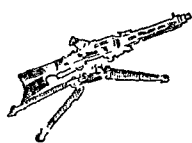
תמיד הפתרון הרצוי ביותר הוא זה הממוזג בתוכו את הטוב עם המרעיל. זאת יודעים כלנו. אולם „רוכב אופניים“ מציג בפנינו בעיה קשה „(מדוע לא באופניים?“ עמ' 71): החסכון והבריאות מי מהם הטוב ומי המרעיל? הצעתו של „רוכב אופניים“ היא פשוטה: חלק גדול מהנסיעות בתחומים עירוניים ובתחומי מחנות בסיסיים גדולים ניתנות לביצוע באופנים. ע"י החלפת המכונית באופניים יושג חסכון במטבע זר. ע"כ גם תועלה רמת כושר-הגופני של עובדי-משרדים למיניהם. בסוף רשימתו מוזכר הכותב גם את השימוש הסקטי באופניים. ובעניין זה מאמרו של א' בן-גפתלי: „השימוש ביחידות של רוכבי אופניים“ („קובץ „מחנות“, הוצאת „מערכות“, ניואר 1940, עמ' 56).

„מקמצים אנו לגבי דמם של צרפתים“ — כך ספק דלדליה, ראש ממשלת צרפת, בחזרה 1940—1939 „(מלחמת קו מגינר“ הרוגעת על שמריה) שעה שנשאל לסיבת ההיפנעות המתמדת מלתקוף את האויב. סופו של אותו חשבון ספק האם היה כה חסכוני לגבי דם צרפתים — או מכל מקום, לגבי

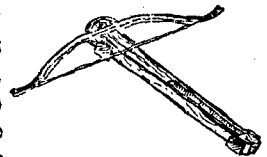
מי ומה בחוברת

עושרה ומעמדה, כבודה וסיכויי התפתחותה של צרפת. אולם יש וגם בצבאות אחרים אוחות נטיות מעין אלו של הסכון קיצוני כוזב (ומכויב). במקרה המתואר ב"רשימות קצרות" (עמ' 76) היה זה חלק של הצבא הבריטי. הקטע לקוח מספרו של צ' וילמוט, "האבקות על אירופה". בעל הספר עצמו אומר כי חיבורו נכתב "מנקודת מבט בריטית" ועל-אף היותו, בעצם, בן אוסטרליה לא יחשדהו איש באיראודה להופעתו של צבא בריטניה במערכות המלחמה באירופה. אולם תואר על ידו מקרה מאלף ביותר — ומדאיג ביותר — של מצבים העלולים להתהוות משמדיגשים הדגשה מופרזת את העיקר הבריאי של השיבות הסיוע הנאות לחיל הרגלים ולביצוע משימותיו. במקרה דגן — אפשר וכל גורל מבצע-ארגנה הנודע — וגורל הדיביוזה המוטסת הראשונה הבריטית — הוכרעו ע"י "יסודיות" יתרה של גודד רגלים שעה שהחל מבקש לעצמו סיוע כולל מדי.

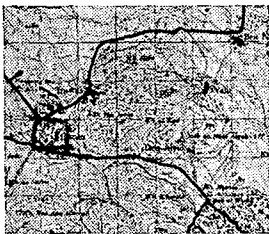
מה קל יותר? להלפוך איש שדה (או איש יער) לחייל מאומן — או להפוך את מי שאומן-כחייל גם לאיש שדה מובהק? אין אולי תשובה מדעית על שאלה כזו. ביתר דיוק, אפשר והתשובה חייבת להיות שונה כמעט בכל מקרה ומקרה. הכל לפי יכולתו, פעילותו, רמתו השכלית וכיו"ב של האיש. מכל מקום ככל שאין מתחילים גם בענף הכשרה זה התחלה מוקדמת — ומבצעים אותה תוך התמדה והקדשת זמן ניכר — אין להגיע לכלל יחידות-לוחמות המסוגלות באמת לקיים את עצמן מפני מלחמה ולמלא אף את יעורן הצבאי המובהק. באלה — מוסר והשכל הכלול ב"מכתב אל קצין המילואים" שבגיליון זה (עמ' 77).

קשתו של וילהלם טל מופיעה בכמה מובליות של שביצריה. אולם הנשק ההיסטורי שבכוחו עשו השביצרים את עצמם לבחירי חייליה של אירופה במאות ה"יד והט"ו הית הנית הארוכה וה"הלבדה" (החנית הקרדום), ובזמנים מאוחרים יותר נתפרסמו

קלעים-דורכאים למופת. אף כיום על אף כל אהבת המסורת שלהם, אין הם קופאים על נוסח-חימוש אחד נתון דוקא, ומנהיגים את השינויים הדרושים. התחמשות-מחדש של צבא שביצריה המשמשת נושא לסקירתו של א' רועג הינה מסקנה הכרחית מהתמורות הכלליות החלות בחמש או שש השנים האחרונות בזינוג של חיל הרגלים החדש ושל הצבאות בכללם. עליכן עשוי עיון בסקירה זו להראות את המגמות (כגון: תגבורת רבה בעצמת נשק אבטומטי) הנראות כיום בהתפתחותם של הצבאות בעולם.

הביטוי "לו רק ידעתי את הנעשה מעבר-ההוא של הגבעה"

(במובן של ידיעת המתרחש בצד-האויב, והבנתו) — מקורו עוד מימי וליגוסון המצביא, מפרשת מסעיה-המלחמה בספרד ופורטוגל. אכן, האקטואליות של גורם זה אף בימינו אלה מודגמת, למשל, גם בשמו ("מעבר ההוא של הגבעה"), וכן בתוכנו, של הספר אשר הקדיש לא-מומן קפ' ליד-ה-הרט לנושאי שיחותיו עם גנרלים גרמניים, בעודם נתונים-בשבי. אולם לא רק ב"רמת-גנרלים" המדובר — ייש ענין בכל הצצה אל הפרשיות, המוכרות לנו ממילא, בעיניהם של אחרים. ובוה הענין בקטעי רשימותיו של הראיס (קפיטן) מחמוד אל רוסאן, מה"גליון הערבי של עבה"י (עמ' 86). הצצה כזו אמנם תעורר בנה, מדי-פעם, את הרושם של "ראיעקים". אך דא עקא, שהרי דוקא בעקמומיותו זו מתגלים אופניה-התרשמות, גתבי-מחשבה וראיתי-עובדות אשר יש ויש בהם מן המאלף.

"שיטות הדרכה", ו"הניתן לדימוד מתמרונים" — לכאורה שני נושאים שונים זה מזה — באלה עוסקת "תאורות הרשימות" שהמערכת מכריזה עליה בחוברת זו (עמ' 90). המשותף לשני נושאים אלה — העובדה שגם בעית שנפתח יתכן וימצא להן פתרון טוב יותר. בנושאים מעין אלה חשובה דעתם של מפקדים ברמות שונות: חשובות דעותיהם של המ"כ והמ"מ המאמין ישירות את כתתו ומחלקתו, חשובות גם דעותיהם של המ"מ, המג"ד והמח"ס הקובעים את תכניות האימונים. לאלה ולאחרים פונה המערכת ומומיגה אותם לתחרות.

בראשית חודש יוני 1948, מספר ימים לפני ת"ה, הפוגה" הראשונה, בוצע על ידי כוחותינו שבקטע התיכון של החזית כיבושו של הכפר הערבי קאקון. כפר זה היה בזמן ההוא אחת הבליטות ונקודות-המשען הקדמיות של חזית "המשולש הערבי".

המערך הערבי במשולש היה מבוסס על מורדות ההרים המערביים, שממזרח לכביש לוד — לקליליה — טול-כרם — ואדי-ערה. מערך זה נסתייע בשרשרת נקודות-מאחז, ממערב לכביש, ששימשו בעת ובעונה אחת גם עמדות-משמר קדומניות למערך העיקרי שממזרח וגם קריש-קפיצה וטריוזים לעבר איזור השפלה שבידינו. הנקודות האלה שבשרשרת זו היו: ראס-אל-עין בדרום, טירה שלייד רמת-הכובש, קלנסואה שמדרום לכביש נתניה — טול-כרם וקאקון שמצפון לאותו כביש. כל אחת מנקודות אלה היתה מבוצרת היטב, ומוחזקת ע"י לוחמים בני המקום — בתוספת חיל-מצב עיראקי, בעל נשק מסייע כבד-יותר (לעתים גם מכוניות-שריון). כן היה קיים קשר הדוק בינו ובין העורף הערבי — קשר הספקה ותגבורות.

הכפר קאקון בנוי על "כיפת-פיטמה" בולטת במישור. מבנה זה מקנה לו שליטה על כל הסביבה. במיוחד סבל משכנותו קיבוץ "המעפיל" מצפון-מערב לכפר, שבמשך למעלה מחדשיים — מאז התקפת המקומיים על הקיבוץ בסוף חודש מרץ, נאלצו חבריו להתחפר, וכמעט לא יכלו להתנועע בתחום-משקם בשעות היום. אותה עת ניצלו הערבים את סוללת פסגת-הברזל, העוברת ממזרח לכפר, כחיפוי לכל תנועה בינם לבין העורף, וביחוד — לקשר עם טול-כרם. השטח ממערב ומדרום לכפר הוא מישורי, ועל כן נוצרו שטחי-הפקר נרחבים בין קאקון לבין הישובים היהודיים הסמוכים — "המעפיל", "מרץ", א', ועין החורש — ללא אפשרות לנוע בהם ביום.

הידיעות על האויב ותכנון הפעולה

מפקד הפעולה מספר:

אף כי כוונה בעיקר כלפי צפון, מערב ודרום, וגש"ענה על תעלת-רובאים שהקיפה את מרביתו של הכפר. בסביבה נמצא גם כוח משוריין של האויב, שקישר את הכפר עם העורף ושהיה, כנראה, תחת פיקוד גבוה יותר ולא היה מרותק לתפקידי ההגנה המקומית.

לפי ידיעות שהיו בדינינו נאמד כוח האויב בקאקון במאתיים מזוינים מקומיים ובמחלקה של חיל-מצב עיראקי. לפי תצפיות מקיבוץ "המעפיל" נשתכנה, כנראה, מחלקה זו בבנין הנמצא מצפון-מזרח לכפר ("בית העיראקים"), והנפרד לגמרי מן הגוש המרכזי של הבנינים. ההגנה על הכפר היתה היקפית.

הערה לתמונה שבראש העמוד: המראה — מצפון-צפון-מערב.

את התצפיות ערכנו מ"המעפיל", אך למעשה לא הוסיפו לנו הרבה: פני השטח היו גלויים ומישוריים, ולא היה כל צורך בלימוד מיוחד לשם התמצאות. את הכפר ראינו היטב, וביחוד את חלקו הצפוני, ואת בנין בית-הספר שבאגף המערבי. אולם, לא יכולנו לגלות את עמדות האויב, או את מקומה המדויק של החפירה שמסביב.

תכנית הפעולה

ממרכזי ההתנגדות העיקריים המתקבלים על-הדעת של האויב.

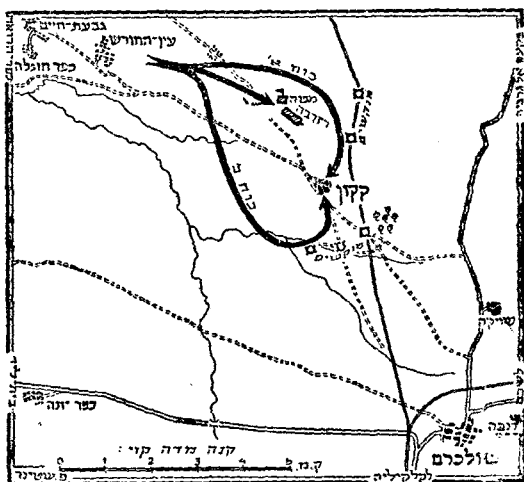
שלישית—אופי השטח, ודרכי העפר הרבות המקשרות את קאקון עם טול-כרם, אילצו אותנו להביא בחשבון תגבורות אויב, שיצאו להתקפות-נגד עם אור היום. ראינו, איפוא, לנכון לדאוג קודם-כל למירקוש דרכי העפר, אך ביחוד לסיים את כיבוש הכפר עד האר היום, כדי שהכוח הכובש יוכל להתפנות להדיפת התקפות-הנגד מבלי שיהא מרותק לאויב מתגונן בכפר.

התכנית בקויה הכלליים היתה כדלקמן: לאחר הפגזה קצרה של תותחים ומרגמות 120 ס"מ, לפרוץ לכפר משני כיוונים — מצפון-מזרח ומדרום-מזרח. — כוח שלישי צריך היה למקש את דרכי העפר, ולהצטרף אח"כ לכוח המתארגן להגנה בכפר. כן צריך היה לעמוד כוח נוסף לרשות מטה הפעולה, בחינת עתודה כללית.

הבעיה העיקרית שעמדה לפנינו היתה — לרכז את הכוחות הפועלים על כל דרגיהם בנקודות-המוצא, שהיו מרוחקות כ-20 ק"מ מן המחנות בהם חנו אותה שעה — מבלי שתתגלה לאויב כל תנועה מיוחדת. מסיבה זו, ומחשש הפצצה אווירית, החלטתי להעביר את הכוח בשיירות קטנות החל מן הבוקר ועד קרוב לשעת היציאה. כמו כן נעשו סידורי להטלת מסכי עשן בנקודות המעבר בכביש המתגלות לתצפית האויב, וכן להשקות במים את דרכי החול. דבר זה היה דרוש לא רק למניעת ענני אבק, אלא גם כדי להקטין את סיכויי השקיעה של כלי הרכב בחול.

עם התקבל פקודת המבצע יצאנו לסיור מפקדים. לא היה צורך בפקודת התראה מיוחדת ליחידות, שכן באותה תקופה נמצאו כל היחידות ב"מצב-הכן" קבוע. נוסף למפקדי הכוחות צורפה לסיור גם יחידת סיירים, שנועדה לשמור על קשר-התצפית עם כפר האויב, עד לזמן ההתקפה ממש. רציתי להיות בטוח שלא יחולו כל שינויים בכפר-האויב מבלי שאדע עליהם.

חזרנו מן הסיור לבסיס, וניגשנו לסכם את התכנית ליד שולחן-חול, שהוכן ע"י חולית המודיעין לפי מפות, צילומי-אוויר וידיעות נוספות. שלושה דברים נסתמנו בבהירות והם שהינחנו בקביעת התכנית. ראשית — נראה היה לכל, שהצד החלש במערך ההגנה על הכפר הוא הצד המזרחי, שחיבר אותו בלתי אמצעית עם טול-כרם וה"משולש". מכאן — שהאזור המתאים ביותר לפריצה הוא ממזרח. שנית — הכרנו בצורך להקדיש טיפול מיוחד ל"בית העיראקים", על מנת להפטר מחיל המצב

תכנית הפעולה

המרכז באותו מקום, ולמנוע את התערבותו בקרב על הכפר גופו. ואילו, בתוך הכפר — ראינו את בנין בית-הספר, שמדרום-מערב למרכז-הכפר, כאחד

התכנון והמסע המוכנה

כדי לאפשר למכסימום אנשים סיורים נוספים בשטח, ביום המחרת, בעוד רוב בנינו ומנינו של הכוח-הפועל מתרכז בנקודת היציאה.

לאחר שסיכמנו את התכנית הסבירו מפקדי הכוחות את המשימה למפקדי יחידותיהם על גבי שולחן החול ולפי צילומי-האוויר. כן הוחלט לעשות הכל,

מפקד כוח א' מספר:

היחידה הממקשת, ואנו עלינו על הדרך „שלנו“ דרך זו היתה ברורה „בולטת“ במיוחד, מאחר שהיתה שקועה בשטח, כשמשיני צדיה סוללות עפר. יחידת-המשנה, שהייתה את חודת-השרדה, עצרה אותנו, והודיעה לי שהיא נמצאת כ־10 מ' מצריף פת. צריף פת זה היה למעשה תחנת-קמה שאותה צריכה היתה יחידה מס. 2 לכבוש. יצאתי לסיור במקום עם מפקד יחידה מס. 2, משהוברר לנו, שאכן זה המקום ואין כאן כל טעות — נפרש הכוח והתכונן להסתערות. יחידה מס. 2 על טחנת-הקמה, יחידה מס. 1 על בית העיראקים ויחידה מס. 3 שימשה כרזרב מאחורי יחידה מס. 2.

השעה היתה 01.00 לערך. לפי ההערכה המוקדמת צריכות היו 2 היחידות להגיע באותו זמן בקירוב לעמדות הוינוק שלהן. הודעתי למפ' הפעולה, שהכוח שלי מוכן. אך, הכוח שני מדרום, ושעמו צריכים היינו לתאם את התקפתנו, נשתתה זמן רב בדרך, וכן ציפינו כשלוש שעות להפגזת התותחים — הוא האות שנקבע לתחילת ההתקפה, ושצריך היה להנחין לאחר שמפקד-הפעולה יקבל את הודעותיהם של 2 מפקדי הכוחות, כי הגיעו לנקודת-הוינוק שלהם. עוד לפני התחלת ההסתערות הגיעה אלי היחידה שהניחה את המוקשים. מפקדה התאונן בפני שאנשיו עייפים ואיי גם מגלים רצון להשתתף בהתקפה. החלטתי, איפוא, לנתר על יחידה זו ושלחתיה חזרה.

שיירת המכוניות של הכוח שלי יצאה מן הבסיס ב־16.00 לערך, ערב הפעולה. נתרכזנו בפרדס אחרי עין-החורש. חששנו לעבור לאור היום פן נתגלה לעבר-קאקון ונאבד את ההפתעה שבהתקפתנו. חשש זה נתחזק משנורו מספר פגזים לגבעה שממזרח לנו מכיוון טול-כרם או שויקה. עם דמדומים עברנו את הגבעה והגענו למזלג דרכי-עפר. מפקדי יחידות עם חלק מסגניהם הספיקו להגיע קודם, בעוד אור, לעמ' דת-צפית, כדי להסביר לסגניהם את הכנית ההת-קפה בשטח.

ב־20.00 לערך יצאנו לדרך. כל כוח בציר-הנתר עה שנקבע לו. לאחר שהגענו למקום מסוים המתנו שעה קלה לבוא האיש, שנקבע כמורה דרך לנו. משהגיע — המשכנו בדרכנו. היחידות נעו בשורה עורפית ארוכה. סדר התנועה היה: יחידה מספר 1, מטה הכוח, יחידה מספר 2, יחידה מספר 3, ולאחר-כך — יחידה שנועדה להפרד מאתנו כ־2 ק"מ מנקודת הערכותנו. על מנת להמשיך ולמקש את כל הדרכים המוליכות לקאקון ממזרח וצפון מזרח. לאחר סיום תפקיד זה היא צריכה היתה לשוב ולהצטרף אלי ולסייע בכיבוש הכפר.

התקדמנו במהירות וללא כל תקלות. מורה הדרך שהכיר היטב את השטח צעד לפני הטור יחד עם הגש"שים, ואילו יחידת החוד היתה מוציאה, מדי פעם, יחידת-משנה להבטחת האגף. בבוא העת נפרדה מאתנו

מפקד כוח ב' מספר על מסע ההתקרבות לכפר:

שצריכות היו למקש את דרכי העפר היוצאות מקאקון דרומה.

הדרך נמשכה זמן רב משהערכנו. לזמן-מה נפסק קשר האלחוט, ונתעכבנו עד שהחלפו הסוללות במכ"שיר; לאחר-מכן „איברנו“ את שתי „יחידות-המי-קוש“ ושוב הלך לטמיון זמן-יקר עד שנתקשרנו באמצעות האלחוט והצלחנו להתאחד. סמוך להצטל-בות הדרכים לכפר נפרדו מאתנו שתי היחידות הממקשות. שצריכות היו לעשות את מלאכתן ממזרח למערב, ולהתבסס בכפר עם סיימן את המלאכה. אנו החילנו עולים צפונה וקרבים לכפר.

בזמן סיור המפקדים שנערך ב„המעפיל“ לא יכולנו לראות את הגיורה הדרומית של הכפר, זו שהיינו צריכים לכבוש אותה — ועל כן נאלצנו לתכנן את תכנית ההתקפה והפריצה על גבי המפה ובעזרת צילומי-אוויר. (סיור-לילה שהיה בתכנית, בוטל ברגע האחרון, כיון שכיתה של אנשי-המקום נתקלה אותו יום באש מקאקון — ולא רצינו לעורר כל רעש נוסף בסביבה). הוטל עלינו לכבוש את משלט הבנינים שבדרום הכפר, ואח"כ להבטיח את דרום ודרום-מזרח הכפר בפני התקפת-גד של האויב.

יצאנו מ„מרק“ ב־2300 לערך. סדר התנועה היה—יחידות 1, 2, 3, ואחריהן שתי יחידות מכוח אחר

סמוך ל־0400 היו כל הכוחות (גם אלה שמדרום) מוכנים להסתערות, ולפי הוראת מפקד הפעולה הוחל בהפגזת הכפר. לפי התכנית הראשונית צריכים היינו להמתין עד להפסקת ההפגזה, כעבור 20 דקות, ורק אז להסתער; — אך, למעשה, מאחר שאש התותחים ניתכה על הכפר בלבד, כ־400 מ' מהכוח המסתער, ולא היה חשש שאנשים יפגעו מן האש — הסתער הכוח שמצפון מיד. בסופו-של-דבר, דומה, שאף היטיבו לעשות בהסתערם לאלתר.

ההשתלטות על מבואות התעלה ועל „בית העיראקים“

מפקד יחידה מס' 1 (גוף החוד של כוח ב') מספר :

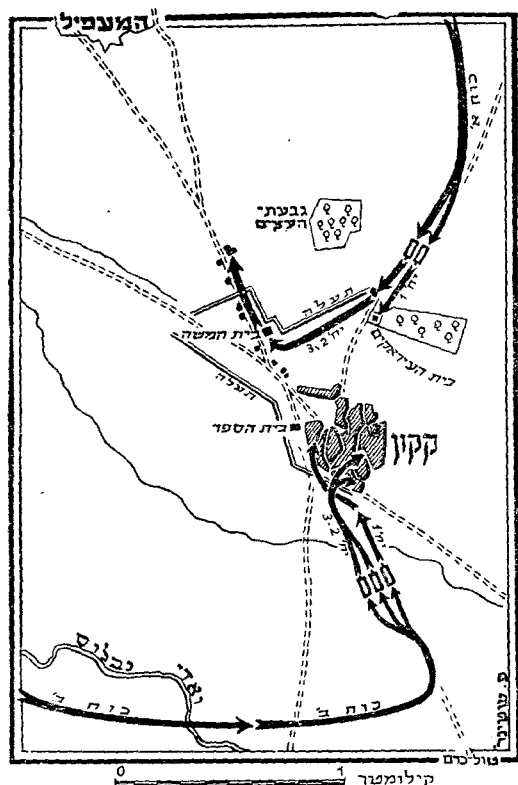
הגענו עד ל-50 מ' לערך מן התעלה שמדרום לכפר. האויב, בעמדות שבתעלה, הבחין בנו ופתח באש על יחידתי. היתה זו אש של כמה רובאים ומקלע; לאחר מכן נזרקו לעברנו גם כמה רימוני יד. מפקד הכוח פקד עלי להיעצר ולא להשיב אש. יחידתי נתפרסה במהירות כשאנו ממתינים להוראות נוספות.

כעבור זמן קצר הודיע לי מפקד הכוח, שמיד יחל הריכוך של הכפר ע"י הנשק המסייע שלנו. עם הפסקת האש תופעל מיד ההסתערות לפי התכנית הראשונית: תחילה יחידות 2 ו-3, ורק לאחר שתפוצצנה תופעל יחידתי.

מפקד יחידה 2 של כוח א' מספר על כיבוש טחנת הקמח:

יחידתי צריכה היתה לתפוש את טחנת הקמח ואת קצה התעלה הסמוך לה, המוליך דרומית-מערבית. על מנת להשתלט על תעלה זו בטרם יספיק חיל המצב העיראקי שבבנין („בית העיראקים“) להתארגן ולהכנס לתעלה, מקלעים-בינוניים, שהיו מוצבים ב„המעפיל“, צריכים היו לסייע לנו בכך, ע"י שיכסו באשם את כל אורך התעלה. מקלעים אלה היו מטונחים לגזרה זו מבעוד יום. אחר זאת צריכים היינו לנוע משני צדי התעלה — יחידתי מדרום ויחידה מס. 3 מצפון — ולסלק את כל כוחות האויב שבתעלה, ואת אלה שמצפון לגוש הבנינים העיקרי של הכפר.

צריך טחנת הקמח היה ריק מאנשים; חיילי האויב לא הספיקו לתפשו כנראה. לפי ידיעות שהיו לנו, צריך היה קצה התעלה להיות ממש סמוך לטחנה; אך, במציאות הוא היה מרוחק יותר, כ-15-10 מטרים. אנשי החלו לחפשו ובניתיים נעצרו ונתעכבו. נפתחה עלינו אש מטנח קרוב ואחד מאנשי נפגע.

ביצוע המשימה ע"י כוחות א' וב'

באש זו, שעה ארוכה שהינו במקום מבלי דעת לאן וכיצד להמשיך.

בראשיתה של התעלה נמצאה עמדת „פיל-בוסט“ (תיבת-שדה) עיראקית. לידה עמד חייל עיראקי שירה לעבר ה„מעפיל“, כנראה מבלי דעת מה מתרחש בדיוק. בחושך קשה היה להבחין מי היורה, ואחד ממפקדי יחידות המשנה אשר לי, שחשבו לאחד מאנשי, פקד עליו „הכנס לשוחה!“ רק אז נתבררה זהו חו של היורה. מפקד יחידת המשנה הטיל רימון לפיל-בוסט ושיתק את העמדה — וכך נפרצה הדרך לתעלה.

מפקד יחידה מס' 1 של כוח א' מתאר את ההשתלטות על בית העיראקים

דחי, מעל גוף הכוח ופנינו דרומה, בכיוון הפרדס ובית העיראקים. משנפתחה האש על יחידה מס' 2, שתקפה אותה שעה את טחנת הקמח, נמצאתי עדין כ-150 מטר ממשוכת הצבר, שעל גבול הפרדס המזרחי.

ההנחה היתה, ש„בית העיראקים“ יהוה את מרכז ההתנגדות של האויב בקטע הצפוני. התפקיד של כוח ב' הבנין הוטל על יחידתי, שהיתה עתירת ותק ונסיון.

משהגענו למקום ההיערכות של הכוח, נפרדה יחידתי

הכוח הצפוני הקדים, איפוא, את הסתערותו בעשרים דקות לגבי הכוח שבדרום; בגלל אי-הבנה לא המתין עד לסיום ה"ריכוך" של הכפר. עם זאת, לא רק שלא הביא הדבר לתקלות, אלא אף ספק הוא אם יחידה מס' 2 הצפונית, היתה מצליחה להשתלט על טחנת הקמח בקלות כזו לו המתונה עשרים דקות. באותה מידה אפשר להניח, כמעט בודאות, שאף המשך פעולתה לאורך התעלה היה קל יותר לולא נתבזבז זמן בחיפוש אחר ראשית התעלה.

יחידה מס' 1, שתקפה את "בית העיראקים" מצאה כבר את הבנין כמעט ריק. חיל-המצב שבתוכו, באם אמנם היה כזה, הספיק לצאת את הבנין ולהתפזר לאורך התעלה הפונה לכיוון "המעפיל". כיבושו של בית העיראקים, שהוערך תחילה כאגוז העיקרי במערך שבצפון-הכפר, בוצע איפוא ללא תקלות.

נוסף. מסתבר, שמרבית אנשי האויב הספיקו לצאת מהבנין ולהכנס לתעלה. "הצפונית", המחברת את טחנת הקמח עם מרכז הכפר.

התארגנו להגנה. הצבתי מקלעים בעמדות-הגג, לעבר הכפר, כסיוע לשתי היחידות המתקדמות לאורך התעלה. מקלע נוסף הצבתי בפרדס, לכיוון מזרח, וצרפתי ל"מ, שהיתה פרוסה בשורות העצים הראשונות, סמוך לבנין, כהבטחה כלפי הפרדס. י"מ זו החלה להתחפר, כי היה עדיין חושך, ולא רציתי להסתבך בבדיקת השטח ה"סגור" של הפרדס. שאר אנשי היחידה נחו בבנין.

האויב ידע היטב היכן כוחותינו. החל מ-0630 לערך, משרק החל להאיר, נפתחה אש תותחים על בית העיראקים ועל הפרדס הסמוך אליו. קיבלתי הוראה ממפקד הכוח לשלוח י"מ, כתגבורת ליחידות 2 ו-3; אך משרק התארגנה זו ועמדה לצאת לעזרה. החלה התקפת-הנגד הראשונה של האויב לעברנו. י"מ נשארה אצלי למנוע את ניתוק הכוח מכיוון צפון וצפון-מזרח.

פרסתי את היחידה ושלחתי שתי י"מ* קדימה, לתפוש את המשוכה. י"מ אחת נמצאה ברורבה, מוכנה לאיגוף ומכת-נגד במקרה שתפתח אש. הוריי תי לשתי י"מ המתקדמות לזנק קדימה, עד הצברים. מפקד הכוח הודיעני באלחוט שטחנת הקמח כבר נתפשה, ושעלי להזדרז ולכבוש את בית העיראקים.

פרצנו שלוש פרצות בגדר והיחידה חדרה פנימה לפרדס, כשחוליות קטנות מבטיחות את המעבר. י"מ אחת עלתה על הבנין במקביל לדרך (מצפון לדרום), ואילו השניה התקדמה ישר ממזרח. י"מ שבאה מצפון צריכה היתה לפרוץ, והשניה — לשמש "גל שני" בהסתערות על הבנין. י"מ האחרת נשארה, כאמור, ברורבה מאחור.

ההתקדמות עד לבנין עברה ללא תקלות, על אף חששותי. שתי י"מ הגיעו לבית בשקט ותוך תיאום הדדי. על גג הבית היתה עמדה, ובה כמה מאנשי האויב, שפתחו עלינו באש, אך אלה שותקו מיד ברימונים שהוטלו לעמדה. הבנין נכבש ללא קרב

"בית העיראקים"

הקרב על התעלה ותפיסת בית-המטה

מפקד יחידה מס' 2 כוח א'. מתאר את המשך הפריצה מערבה:

לגמרי לאורך 150-200 מ', לא יכלה לשמש מחסה בפני אש מן האגף לאלה החוסים בתוכה; ואכן, בדיקה לאחר-מכן גילתה לנו שבאשנו, ובאש המקלעים הבינוניים מן "המעפיל", נפגעו קרוב ל-50 מאנשי האויב.

כאמור, איבדנו זמן רב עד שפרצנו לתעלה; ובינתיים היתה כבר זו מלאה אנשי אויב, שירו לכיוון "המעפיל" — צפונה. הצבנו מקלע בפתח התעלה ופתחנו באש לאורכה. התעלה, שהיתה ישרה (י"מ — יחידת משנה וכן להלן בכל מקום.

לה. שוב נתעכבנו, והשעה היתה כבר אחרי 0500. הודעתי למפקד הכוח שאתקדם לבדי משום שחששתי פן נכנס לאור היום, עוד בטרם נצליח להתבסס.

מפקד יחידה מס' 3 כוח א', מספר על יחידתו בפריצה:

הנשק שהיו אתם — מקלעים ורובים, אנשי נמצאו בשדה פתוח, ללא כל עמדות, בעוד שהעיראקים פעלו מתוך תעלה ומאחורי מחסות נוחים. יחידה מס' 2, שהיתה מדרום לתעלה, כמעט ולא קיבלה עדיין אש. התקדמותנו נעצרה. נפצעו בינינו 5-6 אנשים. שכבנו והשבנו אש חזקה. כעבור זמן קצר ניסיתי להמשיך ולהתקדם בקפיצות. כמה ממקלעני נפצעו בנסיון זה, ונעצרנו בשנית. ריכותי, איפוא, את אנשי בתעלה הראשית, בה היינו מוגנים, יחסית, בפני האש. חלק מן האנשים נצטרף ליחידה מס' 2 בהמשך התקדמותה.

מפקד יחידה מס' 2 ממשיך בסיפורו:

פקדתי, איפוא, על אחד ה"פאטיסטים" שלי לפעול כלפי הבנין. הוא הספיק לירות פגז אחד, והנה נפגע בראשו ונהרג במקום.

בהצטלבות התעלות ובבנין נמצאו כ-40 חיילים עיראקים, שכמה פעמים גם ניסו הסתער עלינו. הצליפות שלהם היו מדויקות ביותר, מאחר שהטנת בינינו לבינם לא עלה על 40-30 מטרים. פעם גם נאלצנו לסגת בשעת הסתערות שלהם, ורק אח"כ שבנו והדפנום ברימוניד.

הבינותי שהדרך היחידה לפני היא לחסום באש מקלע את התעלה הפונה צפונה, לעבר "המעפיל", ממש כשם שעשינו לתעלה הקודמת שפנתה מערבה. הרי זמן רב נוסף לא נוכל לשהות במקום, כינן שהאיר היום ואנו היינו בעמדות גרועות מאלה של האויב. אף לסגת לא יכולנו בשדה הפתוח שבעורפנו. הודעתי, איפוא, למפקד הכוח על התכנית. פקדתי על אחד משני מפקדי יחידה שנתורו לי ביחידה, לאגף את הבנין והתעלה מדרום, בחיפוי האש שלנו.

האש שהומטרה עלינו היתה עזה וקשה היה לקום על הרגלים... האנשים לא נתרצו לקום ולאגף. מפ' יה"מ נטל מקלע וניסה לאגף בעצמו, אך נפגע מיד, משהתרומם. מפקד יה"מ האחרון שנותר לי, עם סגנו, קמו מיד אחריו והצליחו באיגוף. המקלע, שהציבו

התחלנו מתקדמים מדרום לתעלה, ובמקביל לה. יחידה מס' 3 התקשתה בהתקדמותה ולא הצליחה ליצור קו רצוף עם יחידתי, מן העבר השני של התעלה.

משנתפסה טחנת הקמת, ואנשי יחידה מס' 2 נכנסו לקצה המזרחי של התעלה, קיבלתי פקודה להעביר את יחידתי קדימה ולהתחיל בהתקדמות מצפון לתעלה. העברתי את היחידה, ופזרתי את האנשים בשרשרת קלעים ארוכה. התחלנו לנוע קדימה, בכיוון מערבה. התקדמנו כך כ-150 מטרים, עד שהגענו כ-40-50 מטרים מזיגוג התעלות הפונה צפונה, והמקיף את הבנין שאח"כ כינינו אותו בשם "בית-המטה". באותו קטע נמצאו מרוכזים רוב אנשי האויב שניצלו מן האש בתעלה הראשית. הטנח היה קצר; הם גילו אותנו באור-הדמדומים ופתחו עלינו באש מכל כלי-

נצטרפו אלי סמל וכן כשתי יחידות מיחידה מס' 3. המשכנו להתקדם — שתי יחידות שלי — מדרום לתעלה, שתי יחידות שנצטרפו — מצפון, ואני עם מקלע וחוליית אנשים רזרביים — בתעלה גופה. התקדמנו בקפיצות. ניתנה עלינו אש חזקה מהצטלבות התעלות שלפני הבנין. היו לי כבר ארבעה פצועים ושלושה הרוגים. שוב נעצרנו — הפעם בגלל האש החזקה. סמל וכן מ"כ נפצעו באש מרגמות "2", שהאויב התחיל להפעיל.

בינתיים החל להאיר, ויכולתי לראות היטב את מקומה של תעלת האויב, ואת "בנין המטה". חשבתי לשחק את האש מהבנין ע"י פגזי-פיאט.

י ו א ל ב נ י י ע ק ב, מקלען, שכב בתעלה הראשית ופעל לכיוון העיראקים שבזיגוג התעלות, המקיף את בנין המטה. תוך כדי פעור לתו פגע כדור אויב בחגורת הכדורים שעל גופו והתחמושת ההלה להתפוצץ. ראינוהו מתפתל על הארץ ועשן עולה ממנו. נדמה היה כאילו נפגע מבקבוק מולוטוב. "יואל" — צעק אליו מפקדו — "זרוק מאתך את הבקבוק". "אין לי בקבוק" — השיב.

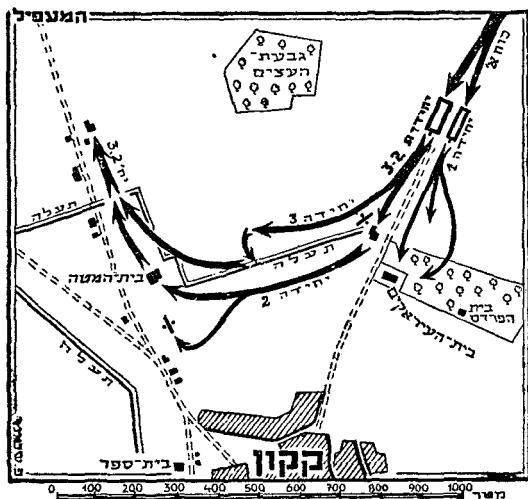
כל אותו זמן לא הרפה יואל מן המקלע, והוסיף לחפות באשו על ההתקדמות לעבר ה- אויב שבתעלות. לבסוף ניגש אליו אחד המ"כים והוציא ממנו בכוח את המקלע, ורק אז חבשהו.

* השעות המוזכרות כאן הן לפי שעות הקיץ, שהיה נהוג אותה תקופה — והן שתי שעות מוקדם יותר מ"שעות החורף". משום כך יש לזכור, שבאותו תאריך מימשו ובאו דמדומי אור-יום סמוך ל-6 בבוקר, ואילו אור ממש — רק ב-7.

ההתקפה שבאה על האויב מכיוון העורף שלו, ממזרח, העמידה אותו במצב קשה — ללא פתח לנסיגה. שתי היחידות של כוח א' נמצאו, איפוא, כשהן דוחקות את חיל-המצב העיראקי, שנותרו בייגוג התעלות שליד בית המטה, ממש אל הקיר. בינתיים החל להאיר, ונתברר שהאויב נמצא בעמדות נוחות ותכליתיות בעוד שאנשינו פזורים בשדה החשוף, ללא מחסה, מצפון ומדרום לתעלה הראשית. נסיגה מן המקום על מנת להתבסס תחילה בגוף הכפר — פירושה היה, בראש וראשונה, אבידות קשות. כן היתה נסיגה כזו מחייבת את ניתוק המגע עם האויב, דבר שהיה משחרר אותו מן הלחץ בו נמצא, ומאפשר לו תמרון ככל העולה על רוחו. נכון היה, איפוא, השיקול להסתער, ולחסל את האויב, ומהר ככל האפשר.

ב"בנין-המטה" נתפשה מערכת-קשר-אלחוטי אנ-גלית, והיה בו מחסן בגדים של פלוגה לפחות. סמוך לבנין עמדה מכונת-משא שלא ניווקה. כן מצאנו שלושה מקלעים על חצובות; אחד מהם — על בית הבאר, שסמוך לדרך הפונה ל"מעפיל", צפונה מבית "המטה" — כבר היה מופנה דרומה כלפינו. לפי מספר הרוגי האויב שנותרו בשטח, והציוד שנפל לידינו, הבינונו שחיל-המצב העיראקי שבכפר היה גדול יותר מכפי שחשבנו תחילה, ושמנה לפחות פלוגה מלאה.

השעה היתה 0700 בבוקר. אנשי היו תשושים לגמ' רי מן הקרב וריכוזים בתעלה. מספר אנשים שלחתי בתעלה הפונה דרומה, כאבטחה מאגף זה ולשם יצירת קשר עם אנשי הפלוגה שפעלה מדרום.

פירוט המשימה ע"י כוח א'

מדרום לתעלה. פעל באש אנפילדית על העיראקיים, והביא לשיתוק יחסי של האש, שניתכה עלינו.

"פיאטיסט" מיחידה מס. 3 ירה שני פגזים לעבר הבנין ומיד יצאנו בהסתערות על התעלה והבנין. העיראקיים נמלטו מן הבנין, ומזיגוג-התעלות המקיף אותו. למעשה לא היה להם לאן לברוח, כינן שכל הכיוונים הפונים לעורף הערבי נשמרו ע"י אנשינו וע"י הכוח שבא מדרום. הם ניסו להסתתר בשדה הדורה הגבוהה שממערב לבנין, אך דומני שרובם נפגעו.

שארית אנשי האויב נותרו בקטע-התעלה האח' רון, הפונה מן הבנין צפונית-מערבית בסמוך לדרך היוצאת אל "המעפיל", ובמקביל לה לאורך כ-150 מ' / והמגן על שורת הבתים המפורים שלאורך הדרך. לא נשאר להם כל פתח לחמיקה והברירה שעמדה בפניהם היתה להפגע או להלחם עד הסוף. נמצאו עמם מספר קצינים עזי-נפש, והם כנראה שהכריעו את הכף — למלחמה.

הסתערנו עליהם, למול הסתערות-הנגד שלהם. להם היו כידונים, בעוד שלנו לא היו. אחד מאנשי נפגע מכידון. רוב אנשי האויב נפגעו מיריות, ויתרם החל להמלט מערבה. קצין עיראקי שכב בין הנפגעים והעמיד פני מת. אחד האנשים ניגש לבדוק; משנת' קרב אליה, פתח הקצין באש האקדה שבידו והלה נפגע. סמל מיחידה 3 הסתער על הקצין, וזה זינק מולו ברובה מכודן. החלה התכתשות בין השניים, כשהקצין אינו נרתע אף מנשוך את הסמל ברגלו. בסופו-של-דבר, הכריעו הסמל, ירה בו מרובהו והרגו.

מפקד כוח א' ממשיך בס'פורו:

לכפר. מטרתה היתה ברורה — למנוע הבאת תגבר רת או אספקה בדרך זו לכוחות שבכפר. העברתי את מטה הכוח אל בית-העיראקיים ודרשתי ממפקד היחידה במקום, שישלח מאנשינו להר' ציא את פצועי שתי היחידות האחרות ולרכוזם בבנין. דרשתי ממטה-הפעולה לשלוח חלק מן הכוח

עוד לפני שנסיימה פעולת הכיבוש בגזרה שלנו, בשעה 0640 לערך, החלה הפגזת-נגד של האויב. ההפ' גזה היתה מרוכזת ומופנית אל זיגוג-התעלות שליד בית "המטה" ולקיבוץ "המעפיל". קצת מאוחר יותר, משחוסלה ההתנגדות במקום, הועתקה האש הארטי-לרית של האויב אל הדרך הפונה ל"המעפיל", בכניסה

דס המזרחי, הצליח לפצוע חמישה מן המקלענים. שהוצבו ב"גבעת העצים", מפקד היחידה ויתר, אי-פוא, על פינוי הפצועים והנפגעים שלי, והועסק כולו בפינוי חמשת נפגעייו שלו.

הרורבי כדי להוציא את הפצועים והנפגעים הרבים מהכוח שלי. הגיעה יחידה ברגל, דרך "גבעת העצים" שמצפון. מפקדה הציב את מקלעיו בגבעה כחיפוי לתנועתו, ועם שאר היחידה בא אלי. צלף אויב, בפר-

המעורר העיקרי של האויב בכפר היה בגיזרה הצפונית; שם נתרכו חיל-המצב העיראקי ושם גם היה מטה הכוח. וטבעי הדבר — זוהי הגיזרה הסמוכה לנקודות הישוב היהודיות. אין כל פלא, איפוא, שבועוד כוח א' מנהל קרב עקשני ונמרץ נגד אויב מר-נפש בגיזרה הצפונית, פרץ כוח ב' לגיזרה המוקצית לו כמעט ללא התנגדות.

כיבוש דרום-הכפר ע"י כוח ב'

מפקד כוח ב' מתאר את הפריצה:

מתוחות מדרום לכפר, אך לא היו אלה גדרות צבאיות כי אם גדרות-בקר ערביות, שפשוט רמסנו. עמדת אויב סמוכה לתעלה המשיכה עוד זמן-מה בהתנגדות. אך 2 פגזי-פיאט שנורו עליה מיחידה מס. 2 חיסלה כליל. בכך נסתיים, למעשה, השלב הראשון של כיבוש הכפר, ושתי היחידות החלו להתארגן להגנה לאורך התעלה החפורה. מטה הכוח נכנס אף הוא למשולש הבנוי, ונתנו את הסימן המוסכם (איתות בפנס ירוק) ליחידה מס. 1, שנשארה מאחור, שתיכנס אף היא לכפר.

אש הנשק-המסייע שלנו היתה רצינית למדי. כמה מהפגזים אף עברו את הכפר ונתפוצצו סמוך לאנשי יחידת החד. בקשתי להעתיק את האש צפונה יותר. משפסקה האש, לאחר 20 דקות, פקדתי — לפרוץ! יחידת מס. 1 — יחידת החד — צריכה היתה להיות את "הרגל שעל הקרקע" בראשית ההסתערות. יחידה מס. 2 צריכה היתה לעבור ממערב לה, ולפרוץ למשולש הדרומי של גוש בניני הכפר, ממערב למזרח; מיד אחריה צריכה היתה לפרוץ יחידה מס. 3, כשהיא פונה קצת צפונה לה.

ההתנגדות שבכפר היתה קלה. שתי גדרות היו

מפקד יחידה מס. 1 משלים את תיאור ההתבססות:

של הכוח השלישי, אשר מיקשו קודם-לכן את דרכי העפר. תפקידן היה לחסל את קני ההתנגדות של האויב שבתוך הכפר. עד לאותה עת לא נגענו כלל במרכז הכפר, וערבים רבים הסתתרו בין הבנינים וצלפו עלינו מן העורף.

קצת אחרי 0700 פקד עלי מפקדי לשלוח י"מ לטיהור בנין בית-הספר, ששימש קן-צלפים באגפנו. בנין בית הספר היה למעשה הגבול בין גיזרת הכוח שלנו לבין גיזרת כוח א', שבחלקו הצפוני של הכפר. בו ברגע שהיחידה התכוננה לצאת לתפקידה, הודיעו התצפיות על אוטובוס ערבי הקרב ובא מכיוון טול-כרם.

עם פריצת שתי היחידות לכפר החלו הערבים שבחלקו הדרומי לסגת. בבריחתם, כמעט ועלו על יחידתי. החלטתי שלא לנסות לעצור, והזזתי את היחידה שלי מערבה יותר. ע"י תנועתנו זו נפתח להם פתח לנסיגה. פתחנו עליהם באש, ואף הם השיבו לנו באש תוך כדי מנוסתם.

את סימן ההצלחה, בפנס ירוק, לא ראיתי; אך משהרגשתי שהרעש נשתק והאש פסקה, החלטתי לעבור קדימה ולתפוס את הגזרה שהוקצתה לי: — חלקו הדרומי של הכפר, החל מבית-הספר ועד למשולש הבנינים.

סמוך לשעה 7 בבוקר נכנסו לכפר שתי יחידות

התקפות-הנגד של האויב

מפקד יחידה מס. 1 כוח א' מספר על התקפות הנגד בגזרתו:

שהבטיחה בכיוון הפרדס קיבלה פקודה להניח לאויב להתקדם עד שיהא קרוב ככל האפשר. הערבים הגיעו עד 50 מטר, לערך מאתנו ושמענו היטב את קריאות-

עם התחלת התקפת-הנגד, ב-0800 לערך, הועתקה האש הארטילרית של האויב צפונה מן הבנין. הערבים התקדמו בתוך הפרדס וקשה היה להבחין בהם. י"מ

בשעה 0900. לערך הועתקה שוב האש הארטי לרית ממנו והלאה. ממורח לנו, בשטח הפתוח, ניצבו מספר משוריניים, ביניהם גם טנק אחד או שנים, כנראה מסוג קל ביותר, שירו לעברנו מתותח "דו-לטר" און" (Two-Pounder) ממרחק קילומטר לערך. מפקד הכוח, שנמצא אותה שעה אתי, ניסה לכוון את אש התותחים שלנו על המשורינים, אולם הטיווח היה בלתי יעיל, באין שפה משותפת בינינו ואנשי הארטילריה, עד שויתרנו בכלל על אשם. מאחד ויסיכנה אותנו יותר מוסיכנה את האויב.

ההתקפה חזרה ובאה מן הפרדס. הערבים, שנראו קודם יוצאים מפרדס־חנינה, המשיכו בתנועתם צפונה מאחורי סוללת מסילת־הברזל, ורק משהגיעו אל מול הפרדס שלנו — נכנסו לתוכו. בבית הפרדס (בקצהו הדרומי־מזרחי) נמצא כנראה מטה הכוחות התוקפים.

שוב נתתי לערבים להתקרב עד כדי 50 מ' לערך, וכשראינו את רגליהם מתחת לענפי העצים פתחנו עליהם באש מכל הכלים. הקיצוניים משני צדי הכוח שנמצא באותו כיוון אף זרקו רימונים על האויב. התוקפים נעצרו. מקלע של האויב החל לפעול נגדנו, כשהוא מוצב, כנראה, על הקרקע.

נסוגתי לבנין ועליתי על גגו. היה זה המקום היחידי שממנו יכולתי להתרשם מהנעשה. קבוצה אחת, שהבטיחה כלפי־מערב (לכיוון הכפר) ריכוזי לידי, והכנתיה למכת־נגד. כן העברתי פיאט לכיוון זה, מחשש להתקדמות המשורינים. ראיתי את הערבים כשהם תופסים עמדות־יריה בשכיבה, והעליתי על דעתי אפשרות של חילופי־יריות ממושכים. פקדתי לפתוח באש חזקה, ומיד אח"כ — להתחיל לעלות על הערבים.

הסתערות־הנגד שלנו הצליחה. הערבים נסו בבהלה. י"מ אחת שלי כבשה את בית הפרדס, ואילו השניה התקדמה למרכז הפרדס. שתי היחידות

העידוד של מפקדיהם. היו אלה, כנראה, ערבים מקר מים בלבד, ולא יותר מ־40-30 איש.

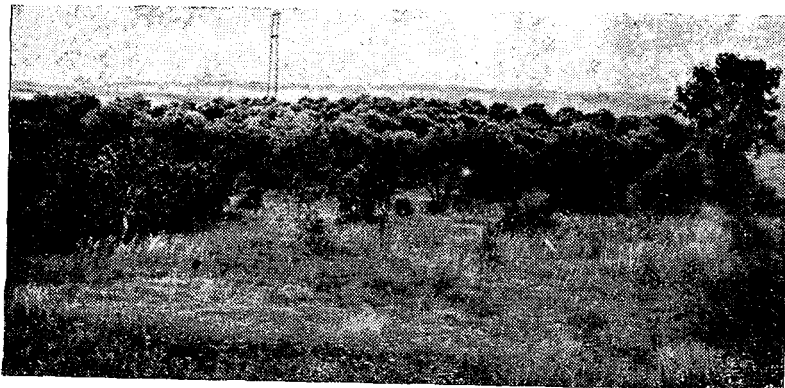
אחד ממפקדי הכיתות ניצב על רגליו לפנייהם והחל לשוחח עם הערבים. "בואו יא שבאב" — קרא להם — "נראה מי הפחדן ומי הגיבור". הערבים לא היססו ביותר והחלו חיש — לסגת. כך נהדפה התקפת־הנגד הראשונה, ללא ירית כדור אחד.

מיד עם נסיגת הערבים הורדתי מקלע אחד מעל הגג, וצרפתי ליה"מ שהבטיחה כלפי מזרח. מפקד יה"מ שהבטיחה את הבנין מדרום, מכיוון הדרך לקאקון, הודיע לי שהוא מבחין בתנועה חזקה

היה אתנו חבלן. מאנשי הסביבה, שצורף ליחידתי. הלה לא פסק מלהתרברב ולהתפאר באומץ רוחו. משרק החלה ההפגזה, נשתתק לפתע והחליט שהפגזים אינם עולים בד בבד עם מושגיו הוא על המלחמה. משלא שמנו אליו לב, חמק מאתנו וניסה להסתלק. גיליתי את הדבר ונתתי לו הוראה לחזור. אחד המכ"ים, ששכב סמוך אליו, נטל רסיס של פגז־שרפנל אחד, בעודו חם, והניחו על רגלו של אותו חבלן אמיץ. "הצילו, נפצתי!" — החל הלה לזעוק. צחוק אדיר פרץ בין כל אנשי היחידה. החבלן נשתתק, ושוב לא פחד אצלנו איש מפגזי תותחים.

מ"פרדס־חנינה" לעבר קצהו הדרומי־המזרחי של הפרדס שלנו. פקדתי עליו להפריע לתנועה זו באש המקלע שלו.

בינתיים נתחזקה ההפגזה. "פיאטיסט", שהבטיח את הדרך הבאה מן הכפר, נהרג מרסיסים. חששתי לפגיעה ישירה בבנין ועל־כן הורדתי את המקלע השני מן הגג, כן הוצאתי את האנשים מן הבנין ופיזורתם בחוץ.

הפרדס שמצפון־מזרח לכפר, המראה — מדרום־מערב.

קפות-של-מש, אף כי חילופי היריות בינינו נמשכו עוד שעות רבות — עד שהחליפתנו יחידה אחרת.

התבססו בקו חדש, במקום גבוה יחסית באמצע הפר-
דס. ומכאן הולאה שוב לא ניסו הערבים לתקוף הת-

התקפות-הנגד העיקריות נתרכזו מעתה בגיזרה הדרומית. גיזרה זו לא רק שהייתה סמוכה לעורף העיראקי שבטול-כרם, אלא שהשטח הפתוח והמישורי המשתרע שם הנו כמעט אידיאלי לפעולת שריון. כן חשוב לזכור, שהדורה הגבוהה שבשדות שימשה מסתור מצוין לחיל-הרגלים המתקדם.

מפקד יחידה מס. 1 כוח ב' מתאר את התקפת-הנוגד הראשונה בגיזרה הדרומית:

(אחד גם הגיע עד ל-200 מ') ואילו המשווריינים נש-
ארו רחוקים מהם כמה מאות מטרים לאחור. חיל-
הרגלים נעצר לחלוטין ולא התקדם. פתחנו באש
מקלעים על הסנקים הקרובים ויכולנו להבחין בפגי-
עות ישירות בגוף כלי הרכב, אף כי ללא כל השפעה
עליהם. עם זאת, ראינו ברורות שטנק אחד החל
להתקדם שעה שנעצר המקלע שפעל מולו. מול אותו
הטנק הפעלנו מיד קבוצת רובאים, ואכן — הוא
חזר ונעצר. לאחר תמרונים במשך כ-2 שעה, נסוגו
כוחות האויב ונעלמו מעינינו, כפי הנראה — בואדי.

יש לשער שהאוטובוס שהתקרב מכיוון טול-כרם
הביא תגבורת לוחמים ערביים לכפר, ומאחר שלא
ידעו היכן נמצאים כוחותינו ואלו חלקים מן הכפר
נמצאים עדיין בידיהם, החליטו לנסות מזלם. האוטו-
בוס נסע בדרך העפר היוצאת לפרדסי-חנינה.
הכננה הייתה לתת למכונית להתקרב ככל האפשר
ורק אז לפתוח עליה באש, אולם מקלען חמום לא
עצר ברוחו ופתח באש על האוטובוס מטנח של 600
מ' לערך. נראה כי הנהג נפגע, אך מישוה אחר
השתלט על ההגה, והפנה את המכונית לאחור. חלק
מן הנוסעים נמלטו לפרדס שממזרח והחלו להשיב
באש מקלע, ואילו יתרם הסתנונו דרומה, דרך שדה
הדורה הגדול שמדרום לכפר.

כמעט מיד לאחר האינצידנט עם האוטובוס נשמעו
קריאות: „טנקים! קרבים, טנקים של האויב.“ מול
הגיזרה שלי הופיעו 3 טנקים קלים ו-3 משורינים.
איני יודע לבטח באיזו דרך באו, אך כפי הנראה
הצליחו להתקרב בהסתר בתוך „ואדי-נבלוס“,
מכיוון טול-כרם. עד למרחק של קילומטר בערך
מעמדותינו. גם בגיזרה המזרחית הופיעו כ-4 משורי-
נים או טנקים.

בעקבות כלי-הרכב המשווריינים נע ובא כוח רגלי
(שתיים עד שלוש מחלקות), והוא אשר נועד להס-
תער. שני אלה גם יחד נסתיעו באש תותחים
מדויקת ומרוכזת, שבאה מכיוון טול-כרם, ופגעה
משש לאורך תעלת-המגן.

הטנקים קרבו עד כדי 400-500 מטר מעמדותינו

מפקד כוח ב' מתאר את התקפת-הנגד העיראקית השנייה:

קפה עצמה לא הייתה מסוכנת, אך תחמושתנו הלכה
ואזלה. עד לאותו זמן טרם קיבלנו הספקה כלשהי —
בציוד, בנשק ובתחמושת. נוסף לכך התחיל להתנכל
החום, וגרוע מכל היה — כשהחלו לבעור הבנינים
שבכפר, והעשן פשוט כיסה אותנו.

חיל-הרגלים של האויב קרב תחילה במבנה-מסר
דר, כשהמפקדים שולטים היטב באנשים, אך בשדה
הדורה-הגבוהה היה כנראה, מפוזרים מדי ונוצרה
שם אנדרלמוסיה. התוקפים שבחלק המערבי יותר

התקפת-הנגד הראשונה של משורינים ורגלים עי-
ראקים נתרכזו בעיקר בגזרת יחידה מס' 1. לאחר
מנוחה והתארגנות קצרה, נתחדשה ההתקפה:
הפעם — בגיזרת יחידות 2 ו-3 בלבד.

המשורינים לא קרבו עתה לטנח קרוב יותר מ-700
מ' לערך, אך גילוּ אליהם כפלוגה וחצי או שתי
פלוגות של חיל-הרגלים. כוח זה נפרס לרוחב עצום,
של למעלה מקילומטר (צליפות בודדות נורו כלפינו
גם מפרדס חנינה וגם מכיוון דרום-מערב). ההת-

שנוכל ל"קצור" בהם. אך, איש מהם לא העז להתקרב עד-כדייך. מצב רוחם של אנשינו היה מרומם. ובמיוחד רבה ראו את כל התקפות-הנגד כאספורט צליפה בשבילם; ואכן, כמעט ולא ירו כדור שלא היה מכונן היטב למטרה.

ברחו משום-מה, ואילו אלה שבאו מדרום-מזרח התקרבו והגיעו עד ל-200—150 מטרים מאתנו. בשדה הדורה שלפני עמדותינו היתה רצועה, ברור חב של כ-50 מ', שהיתה חשופה, ללא דורה, קיוונו שהעיראקים יכנסו ל"שדה-הריגה" זה שלנו, על מנת

אף אחת מהתקפות-הנגד של האויב לא התפתחה עד לשלב של הסתערות, שהיה בו כדי לסכן את מעמד המגינים. המשורנים לא התקרבו יותר מאשר כמה מאות מטרים מקו ההגנה ואילו חיל-הרגלים לא העז אף פעם לעבור לפני המשורנים המחפים עליו. עיקר הרע היה נעוץ בדבר אחר: למן 7 בבוקר, עת נכבש הכפר, ועד לצהריים נשארו הכוחות שבכפר ללא תוספת אפסניה או נשק. תותח נ"ט בן 20 מ"מ, תחמושת לנשק המסייע שהיה אתנו וכן מנת-המזון ללוחמים — כל אלה נתעכבו, כיון שהדרך מן "המעפיל" אל קקון נשארה חסומה. הלוחמים לא רק שהיו נטולי נשק יעיל ביותר כנגד המשורנים, בטנח בו עמדו אלה, אלא שגם צפויה היתה להם סכנה להשאר ללא תחמושת.

מפקד יחידה מס. 1 כוח ב' מתאר את התקפת-הנגד השלישית:

בגלל חומרת המצב החלטנו להפעיל את מרגמת ה-2, שהיתה לי, ואשר עד אז לא הופעלה. העיראקים היו מרוכזים בשטח בכמה ריכוזים, כנראה למחלקותיהם. ירינו, איפוא, מספר פגזים לכל ריכוז. לאחר 12 פגזים החלו העיראקים לסגת. (אינני יודע מה היה קורה לולא נסוגו אז, כיוון שבפגזי ה-13 נשבר הנוקר במרגמה).

סמוך ל-1100 נחדשה ההתקפה בגורתי. טנק-אויב סייע לפלוגת הרגלים המתקדמת. הטנק חזר ונעצר במרחק 200 מ' לערך מעמדותינו, והרגלים החלו להתקרב בזחילה וקפיצות, עד שהגיעו לקו אחד עם הטנק, מבלי שהעזו לעבור. לחץ האש עלינו היה קשה. השעה היתה כבר קרר בה לשעות הצהריים ואנו נותרנו כמעט ללא תחמושת.

ב-12.00 לערך, בזמן התקפת-הנגד העיראקית העיקרית, ביקשנו סיוע אווירי. מפקד הפעולה התקשר עם הפיקוד שמעליו ואכן הובטח לו הסיוע. ב-13.00, בדיוק בזמן שנקבע, הופיעו המטוסים. השמחה היתה גדולה. האנשים יצאו מן התעלות והחלו לנופף בכובעיהם לטייסי האמצים. אך שמחתם היתה מוקדמת — הפצצות שהוטלו נפלו בכפר עצמו... היו אלה מטוסים של חיל-האוויר העיראקי. רק כעבור שעה הופיעו המטוסים שלנו — והפעם נשמרנו בפניהם, ונזהרנו שלא לגלות אף סימן אהדה. מטוסינו אלה הפציצו את טול-כרם וקלנסונגה.

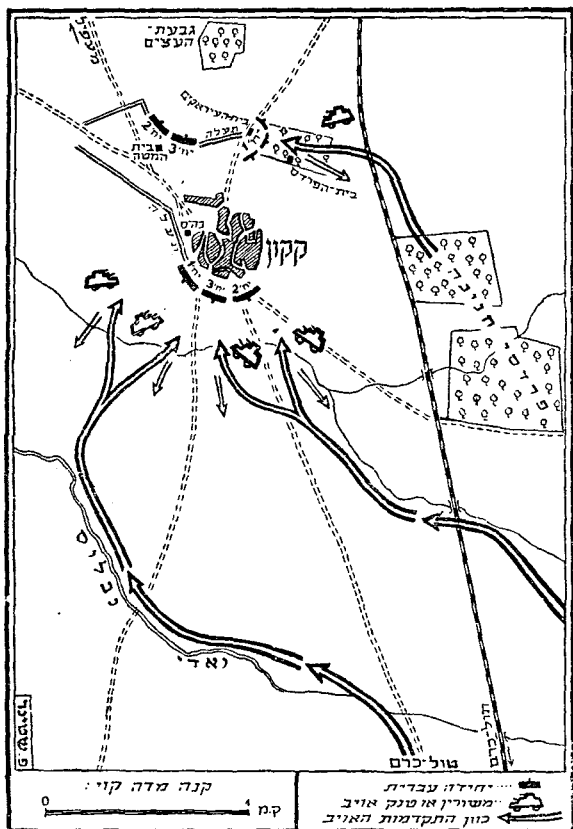
אחרית דבר

מפקד יחידה מס. 2 כוח א' מתאר כיצד הובאה תוספת ציוד:

משורנים נוספים, שצריכים היו לחדור לכפר. ניגשתי לאוטו-המשא העיראקי וניסיתי להתניעו. פרקנו ממנו כל מה שהיה עליו (פגזי 2, ועוד חלקי ציוד) ולאחר מאמצים רבים הצלחנו לקשרו לאוטובוס המשורין השקוע. בסופו של דבר חילצנו את המשורין ופתחנו בכך את הדרך. העברתי במכונית העיראקית את רוב ההרוגים שלנו ל"המעפיל", ובחזרי הבאתי איתי פגזי 3, שהיו מיועדים לכוח ב' שנמצא בדרום-הכפר.

לאנשי, ולאנשיה של יחידה מס. 3, לא היה עתה כל תפקיד בהגנת הכפר. התקפות-הנגד של האויב באו מדרום וממזרח. ואילו אנו נמצאנו בחלקו הצפוני של הכפר, סמוך ביותר אל השטח והדרך שחיברונו אל העורף שלנו. אוטובוס משורין ניסה להכנס לכפר מצד "המעפיל", אך בשל האש הארטילרית של האויב שהוטחה על הדרך נאלץ לסור הצידה ושקע בואדי. האוטובוס השקוע חסם עלידייך לחלוטין את הדרך בפני

מפקד כוח א' מסיים את ספורו:

התקפת הנגד של העיראקים ונסיגתם.

סיים שניעו הלוח ושוב. פלוגת חיל רגלים חיפתה וסייעה להם בפעולה זו.

הפעלנו את התותח הנ"ט: הטנח היה אמנם גדול (קילומטר לערך), אך בכל זאת הצליח התותחן לגרש את המשוריינים באש (משורין אחד, לפחות, נראה כשהוא נגרר לעורף).

מנות המזון שהגיעו וחולקו בין האנשים, התום ששכך והתותח הנ"ט — כל אלה העלו את רוח האנשים... נעשה ברור לנו לחלוטין שהקרב הוכרע לטובנו. ב־1700 נסוג האויב מן השטח, והאש השתתקה.

*

הלילה עבר בשקט. גם האויב הכיר בעובדה, שהכפר קאקון עבר לידיים יהודיות. לפנות בוקר הוחלף הכוח, ואנו חזרנו לבסיס.

מלקח הפעולה

אין פירושו של דבר, שתמיד יש בו בכשלון ללמוד יותר מפעולות אחרות. אכן, עצם עובדת הכשלון היא

קרוב לשעות הצהריים נכנסו משוריינים של הדרג הגבוה יותר והחלו לפנות את הפצועים. בערך בארצו זמן נכנס לכפר גם הכוח הרזרבי, שהגיע אלינו ברגל, בדרך המסע שלנו, בעברו על-פני בית-העיר ראקיים.

זמן קצר לאחר שנכנס כוח זה לכפר החלה אש תותחים מרוכזת של האויב על מרכז הכפר.

תפקידנו נסתיים למעשה. היחידה שבבית העיראקיים הוסיפה, אמנם, להחליף יריות עם האויב שבפך דס הסמוך לבנין, ועם צלפים ששכבו בפרדס שמצפון מזרח להם. אך, כל נסיון נוסף להתקפה לא נערך בלפנינו.

ב־1500 לערך, הוחלף הכוח שלי. השארנו למחלי-פינו את מרבית הנשק שתפשנו מידי האויב וכן גם קצת מן הנשק שלנו. הכוח שלי נתרכז בצפון-מערבו של הכפר. משם יצאנו לפרדס "מרץ א", כשכל עת המסע מהכפר בואכה "מרץ א' הבזיקו והפציצו אותנו מטוסי-האויב.

מפקד כוח ב' מתאר את התקפת-הנגד האחרונה מדרום:

סמוך ל־1400, אחרי שקיבלנו את תוספת התחמו"ש, החלה התקפת-נגד רביעית. הפעם היתה זו יחידת רגלים, בכוח פלוגה לערך, שהגיעה מאחורי סוללת מסילת-הברזל שמדרום-מערב לכפר, ללא כל סיוע של משוריינים. הם התקרבו בזריזות, מבלי להסתבך במיוחד, עד לטנח 200 מ' לערך, ונסוגו כעבור 2 שעה לערך, מבלי לערוך אף נסיון רציני להתקפה.

ב־1500 לערך, הגיע אלינו תותח נ"ט. תותח זה עמד להגיע עוד בבוקר, מיד לאחר הכיבוש, אך היות והדרך ל"המפעיל" היתה, כאמור לעיל, חסומה ע"י האוטובוס ששקע, נשתתה הבאת התותח עד לאחר הצהריים.

ב־1600 החלה ההתקפה האחרונה. נראה שהעיראקים התיאשו מן התקפה לגרשנו מן הכפר, ומטרתם היתה רק להוציא את הפצועים שהשאירו בשדה. שוב הופיעו 2 טנקים וכ־3-4 משוריינים, שקרבו מדרום ומדרום-מערב. הפעם לא ניסו כלל להתקרב, הם שוטטו לרוחב הגזרה והוציאו את נפגעייהם באמבולנס

פעולה שנסיימה בכשלון, משמשת בדיעבד כמקור לימוד רב יותר מפעולה שהצליחה. עם זאת,

רת גל ההסתערות השני מתוך אנשיו הוא. הם שהצילו את המצב. באותה מידה לא היו מסוגלים שני הכוחות — שמצפון ושמדרום — לסייע אחד לרעהו תוך מהלך הקרב; שהרי כל אחד מן השנים עמוס היה בתפקידי טיהור והתארגנות. בשני מקרים בהם צריכה היתה אחת היחידות לשלוח תגבורת לאחיותיה הנמצאות במצב קשה יותר, הושם הדבר לאל כינון שמי שצריך היה לעשות זאת רותק ברגע האחרון לתפקידים אחרים — להדיפת התקפות נגד.

ליקוי רציני התעורר בשעת ההתארגנות, כשנתברר שתובלת הדרג-הלוחם אינה מצליחה להגיע לכפר. הסיבה העיקרית היתה באי הכנת דרכים אל טרנטיביות. ואמנם, משנחסמה הדרך ל"המעפיל" ע"י המשורין ששקע, לא נעשה דבר למען הבאת ציוד ואספקה בדרכים אחרות. ויש לזכור: פני השטח באזור איזור, ובאותה תקופת שנה, מאפשרים תנועת רכב כמעט בכל מקום ומקום וזה נוסף לאפשרות, במקרה האחרון, להוביל את האספקה ברגל וע"י בהמות... ליקוי נוסף בתחום זה היה בעיכוב שחל בהעברת נשק מסייע (מקלעים-בינוניים, מרגמות 3" ותותח 75"ט) לכוח המתארגן. אין ספק שהעמידה בפני התקפות הנגד וביחוד בפני משורייני האויב, שונה היתה לחלוטין אילו עמדו כלי-נשק אלה לרשות המגינים כבר בראשיתו של היום, או לפחות לעת-צהרים.

יתכן והחמור במשגים שנעשו — אף כי במקרה דנן לא גרם לאסונות מיוחדים — היה בהעדר פיקוד אחיד ומרכזי על הכוחות שהתארגנו בכפר להגנה. העדר פיקוד אחיד זה, — שיכול היה להיעשות בין ע"י העברת מטה-הפעולה לכפר, לאחר כיבושו ובין ע"י מינוי אחד ממפקדי הכוחות שבמקום כמפקד האחראי, — הביאו לידי כך שרק כשליש מן הכוחות והנשק שבכפר שותפו בהגנתו בפועל, בעוד שכל שאר האנשים הסתובבו בכפר ללא כל תפקיד, ומה שחמור מזה — ללא כל אפשרות להפעיל למכת נגד או להקמת קו הגנה פנימי יותר, במקרה שהאויב היה מצליח לפרוץ את מערך ההגנה.

הדברים נזקקו בשיאם שעה שהוכנס לכפר תותח הנ"ט. קרוב לשעתים הסתובבו צות התותח בכפר מבלי-דעת אל מי עליו לפנות, או בפני מי עליו להת-ייצב. וזה בשעה שבמרחק של כמה מאות מטרים בלבד ממקום התותח עמדו כוחותינו מול התקפת-נגד עיראקית, המלווה משוריינים וטנקים, כשבידיהם רק רובים ומקלעים, שלא יכלו — כמובן — לגרום נזק ממשי כלשהו לאויב.

הממריצה את המפקדים לחקור ולנתח, ולנסות למצות את הסיבות. ומאידך, מטבעו-של-אדם, שהוא רואה את עובדת ההצלחה, ואין הוא מתעמק ביותר בזכות-מה הושגה הצלחה זו; ועוד פחות מכך מנסה הוא לראות למרות אילו ליקויים הושגה ההצלחה.

פרשת קאקון נסתיימה בהצלחה. כיבוש הכפר וחיסול האויב בוצעו, פחות או יותר, לפי התכנית ולוח הזמנים. יחסית — ללא אבידות רבות. התקפות-הנגד של האויב לא נשאו פרי — הכפר נשאר בידינו. ובכן — לכאורה הכל היה בסדר. אולם הצלחה זו הושגה למרות הליקויים והשגיאות שהיו הן בתכנון והן בביצוע, ליקויים שנתגלו תוך מהלך הפעולה, או אפילו לאחריה. מן הדין לעמוד על ליקויים אלה, דוקא משום שאנו עוסקים כאן בפעולה שהצלחתה. ואכן ליקויים אלה לא נבדקו ולא נחקרו בשעתו, כי הם נטשטשו באור חדות הנצחון, אולם לפי כך חזרו ונשנו משגים אלה מספר חדשים לאחר מכן. בפעולה אחרת של אותן יחידות, אלא שבפעם זו לא האיר להן המזל — ההתקפה נכשלה ונסתיימה באבידות קשות.

* *

תכנית ההתקפה על הכפר נתבססה על פעולותיהם של שני כוחות כמעט-עצמאיים, שהקשר היחיד שביניהם היה בתיאום שעת הפריצה. כל אחד משני כוחות אלה אירגן, כמובן, יחידה רזרבית משל עצמו, שצריכה היתה לשמש גל שני להסתערות במקרה של התנגדות חזקה, אך ברור שכוח מעט זה לא היה מספיק אילו המצב היה הופך חמור. לולא הוקצה כוח נוסף לפעולה, הרי היה זה בבחינת "רע-הכרחי", אלא שכאן היתה רזרבה כללית לפעולה. ואולם, רזרבה זו נמצאה במרחק של לפחות 3 קילומטרים מן הכפר, ללא כלי-רכב לרשותה, בשום פנים ואופן היא לא יכלה לסייע לכוחות הפורצים, וביחוד שהיתה זו פעולת-לילה, שהדגש בה הוא על מהירות.

ואכן, בעוד הכוח מדרום מבצע את משימתו ללא קושי כמעט, הרי הצליח האויב העיראקי לבלום את תנופת ההסתערות של הכוח שבצפון. הוא נמצא במצב של חוסר אונים, ללא עמדות ומתפחים, בשטח פתוח ובאור היום, מול אויב עקשן ונמרץ שלא העלה כלל על דעתו להכנע. הסיכויים לתגבורת מן החוץ היו אפסיים — אילו רצו להמתין עד שיגיע הכוח הרזרבי שחנה ב"המעפיל" לעזרה, כמעט ודאי שלא היו מצליחים להחזיק מעמד. רק התאורות הפנימית של הכוח שנמצא במקום ובעיקר — יזמת מפקדיו, ויצי-

על היחס לנשק

זה היה בחורף 1921—1922. קבוצת וילנה ישבה על גבעת „הרובי“ ע״י ג'נין. ביום ששי בבוקר הזדמנתי לחיפה, לצורך כלשהו. ב„משרד לעבודות ציבוריות“ (צורה ראשונה של „סולל-בונה“), שהיה מרכז החיים הציבוריים וההסתדרותיים בחיפה, הרגשתי מהומה ומבוכה. התברר שכתוצאה מאיזה „פנצ'ר“ עלולים להיות חיפושים אחרי נשק. אני מחפש דרך להגיע יותר מהר הביתה כדי להבטיח מה שצריך להבטיח נגד חיפושים אפשריים. נודע לי, שיוצאת מכונית עד עין-חרוד ואוכל לנסוע בה עד לשם. שמחתי להזדמנות: להגיע מעין-חרוד לג'נין — לא פרובלימה, אפשר גם ברגל. המכונית קטנה, חצי מרופדת, עם גג קרוע ובה יושבים שניים: הנהג ואליהו גולומב ז"ל. התברר שהם נוסעים בכיוון לעין-חרוד כדי להזהיר שם — וגם במחנות עובדי הכבישים בדרך — על חיפושי-נשק. לפי סיפורי הנהג בשעת נסיעה למדתי כי המכונית היתה בימים האחרונים הרבה בדרכים והרוח „גשאה“ את הגג, וככה היא ממשיכה ללא גג.

בדרך התעכבנו במחנות לאורך כביש חיפה-ג'ידה, שעמד אז בגמר סלילתו. מתחת להרתייה, לפני המקום שהדרך מתחילה לעלות בעליה, לא היה הכביש גמור ונאלצנו לסור לדרך צדדית. ופה — תקלה: המכונית שקעה בבוץ ללא זז. זמן ממושך עסקנו שם בתוך הבוץ מתחת לגשם שוטף ולבסוף, בעזרת רועים מערביי הסביבה, חילצנו איך שהוא את המכונית, רטובים עד עור העצמות, ומלוכלכים כשדים. המשכנו בדרכנו ועם הצות הגענו לעין-חרוד. לפני המחנה נפרדתי והמשכתי את דרכי ברגל, לפנות בוקר הגעתי לג'נין, את ה„טיול“ הזה אמנם עשיתי כטרמפיסט, אבל „משהו“ שילמתי עבורו בכל זאת: חליתי בדלקת-ריאות.

אחרי כמה שנים, הזדמנתי עם אליהו בנסיעה בעגלה מכנרת לסבריה. הזכרתיו אותה בנסיעה הרפתקנית מחיפה לעין-חרוד. אז גילה לי: „אם אתה חושב שבזה נסתיימה הנסיעה — אתה טועה“. התברר, שבתוך הדישדושים שלנו שם בבוץ ע״י חרתיה נשטט אקדחו של אליהו לתוך הבוץ. בחסרון האקדח הרגיש רק עם בואו לעין-חרוד, ובמחילה הפנה מיד את המכונית לעבר חרתיה, ישר למקום הבוץ ששקענו בו. בינתיים גבר הבוץ כי הגשם ירד ללא הפסק; אבל אליהו לא עזב את המקום עד אשר מצא והעלה את האקדח מתוך הבוץ.

ניכר שאליהו היה מאושר. באותם הרגעים הביעו עיניו תמימות ילדותית וניצת בהם זיק של אושר, ואף שמץ-מה של התפארות.

שתי ארטילריות שדה

(מתכונת ארה"ב - מתכונת ה.קהיליה*)

מאת קפיטן ג. א. ווד

רגימנטים של שדה בכל דיביזיות-רגלים. כל רגימנט מונה שלוש סוללות, שמונה תותחים בכל-אחת. בסך-הכל 24 תותחים ברגימנט ו-72 בדיביזיה, כולם קלים. לכן ברור, שתודות לכלים בעלי קוטר הגדול יותר יש לארטילריה הדיביזיונית של הדיביזיה הא-מריקאית יותר כוח אש מאשר בזו שלנו. איזהו האיוון הנכון של עצמת-אש — ענין לסברה הוא, וללא ספק נבדלות הדעות בהרבה בשני השירותים.)

ארגונה של סוללה

אחד ההבדלים העיקריים במבנה הארטילריה בין שני הצבאות טמון בארגון הסוללה. בסוללה הקנדית שתי "מחלקות" בנות ארבעה תותחים כ"א וכן מחלקת מפקדה סוללתית. זו האחרונה אחראית למינהלת המחלקות ה"תותחניות", לתיאום מדידות הסוללה, ולטיפול במוצב הפיקוד של הסוללה. כל מחלקת תותחים מסוגלת לפעול ללא קשר עם השניה וללא עזרה או תכונה ממוצב הפיקוד הסוללתי. יש לה מוצב פיקוד מחלקתי משלה, האחראי לבקרת אש התותחים, לביצוע המדידות המחלקתיות ולקביעת הפרטים שיש להעבירם אל התותחים כפקודות אש. לעומת זאת, אחראי מוצב הפיקוד הסוללתי לתיר אום אש הסוללה על מטרות רגימנט או על אלו של רמות גבוהות יותר ועל מטרות סוללתיות מסוימות. לצורך זה מאורגן מוצב הפיקוד הסוללתי באופן שיוכל לבצע את אותה עבודה טכנית הנעשית גם ע"י שני מוצבי הפיקוד המחלקתיים, לפקח על כל העבודה הטכנית שנעשתה ע"י מוצבי-הפיקוד המחלקתיים וכן לבקרה סופית. כל פרט בסידרת-פקודות-האש מתאשר, איפוא, לפחות פעמיים — ובדרך כלל: שלוש פעמים — ע"י ביקורות שאינן תלויות זו בזו. במפקדת הרגימנט אין מבצעים כל עבודה טכנית, אולם אש הסוללות נמצאת תחת פיקוח ומתואמת בטלפון ובאלחוט דרך מוצבי הפיקוד הסוללתיים.

(*) אמנם, אין ארטילריה בינונית אורגנית בדיביזיה הקנדית אולם רגיל הוא שרגימנט ארטילריה בינונית מאגד-ארטילריה-מלכותית-של-ארמיה מוקצה לארטילריה דיביזיונית כאשר היא בפעולה.

היוצא עטור-נצחון ממלחמה רבתי, נוטה לחשוב שהחיל שלו או השירות שלו הוא המוכשר שבחילות או בשירותים והמזהיר שבהם. וזאת — ללא התחש-בות בפועלם של חברי-רגלשק ובגי-בריתו. זהו יחס בריא, בתנאי שלא ינקטו בו עד לקיצוניות מגוחכת. בהיותי תותחן בצבא הקנדי לקיתי ביחס כזה כלפי החיל שלי, בפסלי חלקית את אותם היתרונות הקי-רים בארטילריה של צבאות אחרים; ובמיוחד של אלה שמחוץ לחבר העמים הבריטי.

שהיתי בארה"ב לתקופת-שירות ופגשתי במשך תקופה זו מספר קציני תותחנים אמריקאיים טובים מאוד, בהיותי אדם ישר למדי נאלצתי להודות שאר לי יודעים גם תותחנים שאינם בריטים או קנדים, להשתמש בארטילריה — ואף באורח תכליתי למדי. במאמר זה אשתדל להשוות את אורח-השימוש הנהוגים בארטילרית-שדה (ברמות הגדוד והרגי-מנט) אצל תותחנים בכוחות ארצות-הברית עם אלה הנהוגים אצל חבר העמים הבריטי בציני את עיקרי הדומה והשונה שבשתי השיטות. תקותי שמאמר זה יעזור לנו להבין את איש-התותחנים האמריקאי ואת דרכיו.

אין בדעתי להשוות את סגולותינו הטכניות לאלו של איש-התותחנים האמריקאי, אולם מהמעט שהכר-תי מאורחות התותחנות של ארה"ב, אוכל לומר שאין איש-הארטילריה האמריקאי צריך להתבייש בפני מישורו.

גודל-התותחנים הדיביזיוני של ארה"ב מאורגן במתכונת של שלוש סוללות, ששה תותחים בכל-אחת מהן. בדיביזיות-הרגלים שלושה גדודי ארטיל-ריה-קלה החמושים בהאויצרים בני 105 מ"מ; וגדוד אחד של ארטילריה בינונית, שבו 18 האויצ-רים בני 155 מ"מ. בסך-הכל 72 האויצרים בארטי-לריה הדיביזיונית, אשר רבע מהם הנם בינוניים.

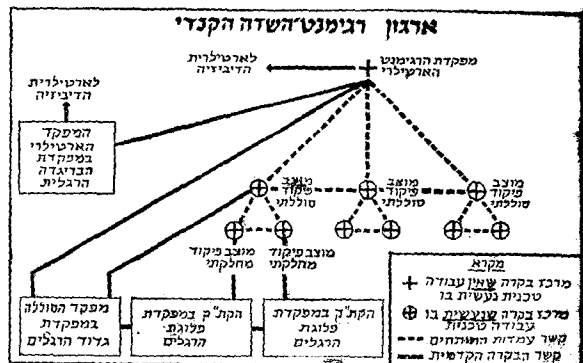
לעומת זאת, קובעת המתכונת הקנדית שלושה

מעובד לפי מאמר ב-Canadian Army Journal, ינואר 1952.

הנוגעות בדבר. פקודות אלו נמסרות ללא עיכוב לתותחנים; מרכזניהול-האש מבצע תפקיד דומה מאוד לזה של מוצב פיקוד של סוללה קנדית בתנאים מסוימים. למרות ששיטת ארה"ב דורשת ממוצבי הפיקוד הסוללתיים ביצוע עבודה טכנית בכל-עת — שמתי לב שלא תמיד מבצעים זאת ושקיים שוני בין יחידה ליחידה. על-כל-פנים זהו הרצוי, אולם, ברוב המקרים, אינו חיוני לפעולת היחידה. תפקידו העיקרי של מוצב פיקוד סוללתי, לאחר פריסת הסוללה, הוא הפיקוח הכללי על המוצב. מהאמור לעיל נובע שהסוללה הקנדית נושאת את עצמה במידה רבה יותר מזו האמריקאית המקבילה לה; ואולי אף נכור נה יותר לנהל פעולות עצמאיות. מכל-מקום, אין זאת אומרת שהיא, בתור שכזו, יכולה לפעול ביתר תכליתיות.

ההבדל הבולט בין שתי סוללות הוא במקום המצאה של קבוצת הפיקוד. פיקוד הסוללה האמריקאית מתרכז במפקדת הגדוד הארטילרי ובמוצב הפיקוד הסוללתי, שעה שפיקוד יחידת-המשנה הקנדית נמצא במוצב התצפית ובמפקדת היחידה המסתייעת. בסעיפים מאוחרים יותר נדון ביתרונות היחסיים של שתי שיטות אלו.

השיטה המרוכזת של ניהול אש כפי שהיא מתבצעת בגדוד ארה"ב יש בה יתרונות ומגבלות גם יחד. בשיטה זו ניתנים פחות מומחים לעבודה במוצב הפיקוד ובמנ"א. אנשי-מדידה וחיילים אחרים במפקדת הגדוד מאומנים בתפקידי מרכזניהול-האש למען ספק תחלופת למומחים. עם הפחתת מספר המומחים המאומנים היטב, פוחתות גם הבעיות באימון הראשוני של היחידה. זהו שיקול חשוב עד למאוד; וביתר בשלבי הגיוס המוקדמים כאשר זמן האימונים הוא יקר מכל, כוחות-ההדרכה עמוסים למעלה מן המידה, ויש צורך לאמן יחידות במהירות. לפי השיטה האמריקאית יכול מספר מצומצם של מומחים מאומנים למשוך בעול לתקופה מסוימת (מגבלת אמנם), עד אשר יובאו שאר האנשים לרמה המניחה את הדעת ע"י אימון-תוך-כדי-עבודה. דבר זה נכון גם לגבי היחידה הקנדית, אלא שבה יידרשו יותר מומחים בתחילה. לפי ראות עיני, אחת המגרעות העיקריות של השיטה המרוכזת היא בזה ש"כל הביצים הן בסל אחד": במרכז ניהול האש אין כאן מידת הגמישות הקיימת בשיטה השנייה. כל עוד מוצב הפיקוד של סוללת ארה"ב אינו מסוגל ליטול על עצמו את כל עבודתו הטכנית ולשאת בה, להקים קישור עם יתר הסוללות ועם הקת"קים — הנו תלוי לגמרי במרכזניהול-האש הגדודי באשר

דיאגרמה מס' 1.

הצורה דיאגרמה ניון כגון עובדה רגימנט שדה קנדי בטייג לבריגדת רגלים. למען הפשטות מצויינים קשרי הבקרה הקדמיים של סוללה אחת בלבד. הקשרים הבסיסיים הם כמתואר בדיאגרמה. המערכת השלמה היא מסובכת הרבה יותר, בהשתתשה בקדיו ובסלפון.

בסוללה הקנדית נישאים התחמושת והדלק (בנוסף, שמן וחומרי-סיכה) ב"תובלת הסוללה", ואילו אספקתם מחדש מתואמת ע"י הרגימנט. לעומת זאת נקבעה בגדוד האמריקאי סוללת שירות למילוי תפקידים אלה ונוספים. ההבדל הנו בהקצאת-רכב בלבד ובשני הצבאות אין לו השפעה של ממש על אופן הפעולה של היחידות משני הטיפוסים; כי בשני המקרים השליטה הנה מרוכזת — ולעומת זאת יש ביכולתה של סוללת השירות האמריקאית להתפרק לפלגות, להתפצל לחלקים-חלקים אשר כל אחד מהם עשוי לשרת סוללת תותחנים אחת באם יידרש הדבר בתנאי פעולות עצמאיות של סוללות בודדות. טוב להשוות את סוללת ארה"ב עם ה"מחלקה" שלנו. סוללה זו מאורגנת, מתפרסת ולוחמת כיחידה אחת מאוחדת. האש שלה מבוקרת ישירות ממוצב פיקוד סוללתי, אולם העבודה הטכנית נעשית ע"י מרכזניהול-האש במפקדת הגדוד. קציני הסוללה אחראים לפריסת הסוללה, לפיקוד על עמדת התותחנים ולבקרת האש בהתאם להוראות המנ"א (מרכז ניהול-האש) הגדודי.

גדוד-התח"ם של ארה"ב מבוקר בקשיחות רבה יותר מאשר הרגימנט הקנדי המקביל לו. אש כל הסוללות על כל סוגי המטרות מבוקרת ממרכזניהול-האש הגדודי, המבצע את כל העבודה הטכנית בשביל הסוללות. כל הקת"קים מפנים את דרישותיהם לאש אל המנ"א — והוא מצדו מקצה סוללה או כל כמות של סיוע, אשר לדעתו דרושים למשימה, אחר כך מעביר הקת"ק את פקודות-האש למרכזניהול-האש ההפכו לפקודות-לביצוע לסוללה או לסוללות

לירי התותחים ולתיאום עם אש הגדוד. לפי שיטת הבקרה הקנדית אם ישותק איזושהו מבין מוסדות הבקרה — לא ישפיע הדבר כלל אף על אשן של אחד מתותחי הגדוד ולוא גם לתקופה הקצרה ביותר. וזאת — הודות לכפילות כל דרכי הביקורת. לפי השיטה המרוכזת, בהתאם לנוהל (אך כנראה לא תמיד בפועל) ממקמים את עצמם כל המפקדים הבכירים במרכז־ניהול־האש או בקרבתו. במקרה שישותק אזור זה ע"י אש אויב — יהיה צורך שקצין נמוך, יחסית, יטול לידיו זמנית את הבקרה על אש הגדוד. אם כי אפשרות כזו הנה בתיביצוע, הרי המצב שינצר אינו המצב הרצוי ביותר.

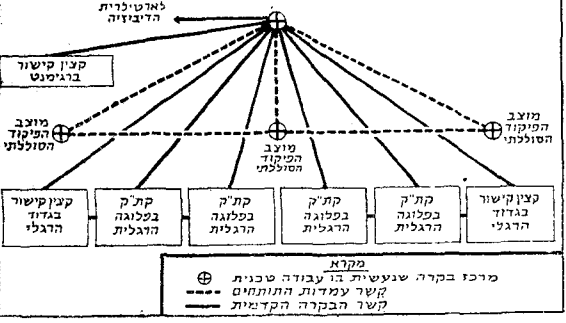
אפשרויות העתיד

אמנם, נסיון העבר מלמדנו כי שיתוקו של מרכז־ניהול־האש ולוא אף לתקופה קצרה הוא מקרה נדיר מאוד. אולם בהתחשבנו עם ארטילרית היריב מולה אנו עשויים לעמוד בסכסוך העתיד לבוא — וביחוד בשלבים המוקדמים כאשר נהיה, קרוב לדאי, במצב התגוננות — מקרים כאלה לא יהיו מרוחקים מכדי שנקחם בחשבון ברצינות מרובה. אילו פיתחו ארה"ב תרגולת־קבע להעלת אש הגדוד בלעדי מרכז ניהול האש, ואילו ביצעו כל הסוללות את עבודתן הטכנית באדיקות — כי אז לא היה מקום לביקורת זו. אם אזורי־התותחים שלנו יהיו נתונים להפצצה פתאום מית וכבדה ובאותו זמן יותקף קשות חיל־הרגלים — כבעבר כן עתה, יהיה על הארטילריה שלנו לשחק תפקיד עיקרי בהדיפת ההתקפה. את סכנת איבוד השליטה אנו מפחיתים ע"י פיזור העבודה הטכנית לסוללות, ע"י הכפלתה ברמת ה"מחלקה" וע"י ביצועה בעמדת התותחים. עצמה, אם יושמד מוצב פיקוד מחלקתי, יקבל מוצב הפיקוד הסוללתי את העניינים לידיו כי הוא מסוגל לעשות כך בכל עת; ואם ינוטרלו אז יושמדו תותחי מחלקה אחת, לא יהיה, אמנם, צורך במוצב הפיקוד המחלקתי — אולם יתר חלקי הרגימנט יכולים להמשיך לירות בדרך הרגילה. לפי השיטה הקנדית, יוכלו — גם במקרה הנרוע ביותר — לפחות כמה מתותחניו לתת אש וזאת יוכלו לעשות תחת בקרה מרכזית. אולם, מנקד דת־ראות עניינת מצומצמת אין, לדעתי, נימוק לצד אחד או למשנהו בדבר התכליתיות הטכנית של אחת השיטות. שתיהן פועלות כראוי, ואין אני חושב שהאחת עולה על חברתה באשר למהירות או לדיקנות.

סלע המחלוקת

עכשיו נגיע לנקודה שללא ספק מעוררת ויכוח יותר מכל שאר ההבדלים בין שתי השיטות. סבורני

ארגון גידוד־השדה של ארה"ב

דיאגרמה מס' 2

ניתן כאן מבנה גודד תותחי שדה אמריקאי בסיוע לחטיבת רגלים בעלת שני גדודים בקו. במקרה הצורך אפשר להקצות קת"קים נוספים. הקשרים הבסיסיים מתוארים בדיאגרמה. קיימים צינורות אלטרנטיביים, רדיו וטלפון ומש"תמשים בהם בשעת הצורך.

שכאן נקודת־המוקד של הבעיה כולה, כי אילו הגענו לירי הסכם בדבר זה היה כל השאר מסתדר מעצמו. אני מתכוון לארגון הבקרה הקדמית על אש היחידה. בגדוד האמריקאי נבחרים הקת"קים מבין דרגות הקצינים הוטררים. אין זה מקרה בלתי־רגיל שהגדוד משתמש בבדיא לתפקידי תצפית קדמית לתקופות קצרות, עד אשר ימצאו קציני תחלופת או עד אשר אפשר יהיה בשדה להעניק לבד"א אלה הסמכת קצונה*). מפקד גדוד התותחנים מיוצג במפקדת גדוד הרגלים ובמפקדת רגימנט (חטיבת) הרגלים ע"י קצין קישור בדרגת קפיטן ולעתים, אם המצב מחייב זאת — אף ע"י מיגור*). הם קציני קישור ממש באשר אין להם אחריות פיקודית ותמיד הם חיים עם היחידה המסתייעת, אף כשהיא אינה בפעור לה. מפקד גדוד התותחנים מבקר במפקדת חטיבת הרגלים לפחות אחת ליום ובמפקדת גדוד הרגלים לעתים תכופות. קציני הקישור חייבים לפעול כיועצי ארטילריה למפקדי היחידות המסתייעות וכנציגים של מפקדם־הם אצל חיל־הרגלים. כמרכן הם אחראים לפיקוח על הקת"קים כמעט כפי שעושים זאת מפקדי הסוללות הקנדיים.

מהו הסיוע ארטילרי שינתן לגדוד הרגלים? זהה לטה הסופית בזאת נתונה בידי מפקד התותחנים הבכיר הנוגע בדבר, המיוצג בדרך כלל ע"י קצין המבצעים של גדוד התותחנים (בדרגת מיגור).

(*) הכונה לאפשרות הקיימת בתקופות מלחמה להעניק דרגת־קצונה לאיש ביחידה־פועלת, מבלי שיוסמך תחילה בבי"ס להכשרת קצינים. יש ומציינים מינוי כזה כ"מינוי שדה־הקרב". — המער.
(**) קפיטן — מקביל לטרן, מיגור מקביל לרב־סרן.

ללא נטילת רשות ממפקד הסוללה השוהה במפקדת גדוד הרגלים. אבל להפעלת האש הארטילרית של הרגימנט או זו של הרמות הגבוהות יותר — נחוצה הסכמתו של מפקד הסוללה. דבר זה משתנה, כמובן, עם המצב. בכל עת מנחה מפקד היחידה הנחיות, הקובעות (לתקופה נדונה) איזו כמות ארטילריה נוספת — ועד לאיזו רמה — רשאי מפקד סוללה להשתמש בה באחריותו שלו. נוסף לאש סוללתו הוא, כאשר ירצה ק"ק לתת אש על מטרת סוללה או על מטרה גדולה יותר, יוכל לעשות כן באמצעות מוצב הפיקוד ה"מחלקתי", הסוללתי או הרגימנטלי שלו. לפי בחירתו הוא. סוללות ורגימנטים אחרים מבצעים את כל תיקוני הטיוח מיד עם הינתנם; בדרך זו מוכנה כל הארטילריה שהוקצתה למטרה מסוימת, לירות בזמן אחד עם התותח המטוח. הגישה האמריקאית אומרת שעל מנגנון הפיקוד להשאר באזור התותחים וכי קדימה דרושים רק ה"כלים" שיעבירו הודעות לתותחים על הצרכים וייעצו לרגלים בעניני תותחנות. במפקדת גדוד התותחנים ידוע מצבו של הקרב כולו, בעוד שלקת"ק אין אלא ידיעה מקומית בלבד. מכאן — טוען קצין הארטילריה האמריקאי — שנמוכים בדרגה מספיקים לתפקידי תצפית קדמית. יחד עם זה, מקיים מפקד הגדוד את הקשר הדרוש עם מפקד הרגלים. בבקרו לפחות אחת ליום במפקדת חטיבת הרגלים. הארטילריה של חברה-עמים סבורה שיש לקיים את הפיקוד על האש מהעמדות הקדמיות. בסמוך לחילות המסתייעים. עמדתנו היא שהאיש במקום (התותחן) חייב להיות מסוגל לפנות אל המקביל לו בחיל-הרגלים ולהודיע לו באורח מוסמך: "אתן לך את האש שאתה רוצה", או: "אינני מיעץ לפעול כך מסיבות כאלה וכאלה". לאחר שיוודע מהן הסיבות, חייב

במנ"א. הקת"ק רשאי לבקש אש, אולם אינו רשאי לדרשה או לצוות על הפעלתה אפילו מגדודו הוא או מסוללתו הוא. מסתבר שההחלטה הסופית נתונה בידי הארטילריה אפילו עד אל הרמה של הארטילריה הדיכויזיונית. אחר כך חייב מפקד הד"ר ביזיה (הרגליית) להחליט. איני מתכוון לרמוז בכך שבשיטה זו שורר חוסר הרמוניה בין הרגלים לבין התותחנים של ארה"ב, משום שאין זה נכון; ברצוני היה לציין רק את ההבדלים שבין הלכי המחשבה השונים שלנו בשאלה זו.

זו לעומת זו

ברגימנט הקנדי נוהגים לפי נוהל הפוך. הקצינים הנמוכים (לויטננטים) אחראיים לעמדות התותחנים ולכל המדידות והעבודות הטכניות. הקצינים הבכירים חיים ועובדים עם היחידות המסתייעות. למשך הפעולה "מתבסס" מפקד הרגימנט במפקדת החטיבה (הרגליית) המסתייעת. הוא מבקר את יחידתו יום-יום כדי לעסוק בענינים התובעים את תשומת לבו האישית. מפקדי הסוללות (קצינים בדרגת מיג'ור) חיים ועובדים איש-איש אצל מפקד אותו גדוד הרגלים אשר לו מסייעת סוללתו. מפקדי המחלקות (קצינים בדרגת קפיטן משמשים קת"קים לגדודים הללו, בהמצאם עם מפקדי הפלוגות הרר באיות הקדמיות. כאשר הגדוד המסתייע או החטיבה המסתייעת נמצאים בעתודה או מחוץ לפעולה — רק אז חוזרים הקצינים הבכירים ליחידותיהם וחיים שם.

מפקדי המחלקות הנם קציני התצפית הקדמיים. הם רשאים לדרוש אש מסייעת ישירות ממחלקת-תיהם. בדרך כלל רשאים הם להפעיל את אש הסוללה

(* לויטננט — מקביל לסגן.

שונות, אולם אנו מכירים במידה שזה בחשיבות הקשר ופועלים לפי אותם העקרונות כדי להבטיח גמישות מכסימלית ולהפחית עד למינימום את סכנת ההתמוטטות. בשתי השיטות מעמידים אנו לרשות הצבאות את האפיקים הראשיים — את מערכות-הקשר של הבקרה הקדמית שלנו — לשירות המודיעין הקרבי. שנינו פועלים כמעט באדיקות על פי עקרון ריכוז-האש, ומתנגדים נמרצות לנטיה כלשהי לפזר ולבזבז את המאמץ התותחני. שני החילות תרמו משורותיהם חלק הגון של מפקדים ברמות העליונות. שניהם הצליחו לשכנע את חבריהם בחילות ובשירותים אחרים, כי ככל שנרבה להדגיש את חשיבות התותחנות בסלילת הדרך לפעולות מוצלחות בכל שלבי המלחמה — לא נוכל להגזים בהדגשתה. מהאמור לעיל מסתבר שהארטילריות של ארה"ב ושל חברה-עמים, אם גם נבדלות הבדל-מה באמצעים בהם הן נוקטות להשגת המטרה, פועלות לפי אותם עקרונות בדוקים ומביאות לידי תוצאה כמעט שנת: אש מרוכזת על הקרקע במקום ובשעה שהיא דרושה.

(*) הכוונה הנה, כנראה, לתצפית — אשר בה עדישה הארטילריה — בעוד הרגלים הם המספקים הראשיים לידיעות-באמצעות פטרולים. — המער.

התותחן להשאיר בידי איש חיל-הרגלים את ההחלטה, היות והאחריות לקרב שעוסקים בו מוטלת על המפקד הרגלי. התותחן נמצא שם כדי לעזור וליעץ לו, ולא בכדי ללחום את הקרב "שלו" בדרך הנראית לו. הואיל ואנו פועלים לפי עקרון זה, ממנים אנו קצינים בכירים למדי (נמוכים בדרגה אחת מאנשי חיל-הרגלים אתם הם באים במגע) לתפקידי תצפית קדמית למען יתחשב המפקד הרגלי בדעותיהם ולמען תורגש השפעתם.

הגרדול שבהבדלים

זוהי הנקודה העיקרית אשר בה נבדלות מחשברתינו: וקשה מאוד לתותחן לשכוח את הרגליו ונטייתו ולהשקיף על הבעיה באובייקטיביות גמורה, כי לשני קוי ההוכחה יתרונות משלהם. אפשר אולי להצביע על כמה מקרים בהם נפגע הסיוע הארטילרי האמריקאי כתוצאה מחילוקי דעות בין חיל-הרגלים וחיל-התותחנים שניתן היה למנעם אילו היה במקום איש-ארטילריה בכיר יותר. מאידך גיסא יוכל איש-התותחנות האמריקאי לציין אלפי מקרים של יחסים הרמוניים עד כדי כך שלא ניתן לשפרם כלל.

גם הבדלים אחרים קיימים בין היחידות שבשני החילות אולם הם פחות-יערץ. יש לנו שיטות קשר

הקורא, זכור!

ה"מחלקה" הבריטית, המונה 4 כלי-ידיה, דומה בעצמתה לסוללות של צבאות רבים בעולם. השניה בת 4 כלי-ידיה (בדומה למחלקה הבריטית), מונה היס 6 כלי-ידיה.

בסבך בעיות מבנה

למסתו של לוינסקיולול מיקשה. משבר חיל־הדגלים

טות בו: גישתו הסובייקטיבית הקיצונית מאוד לבעיות — הגורמת לו שיתעלם, לפעמים, מכמה עובדות או גורמים הפוגעים בהוכחת צדקת גרסתו.

הקורא יפיק תועלת מרובה מ„גופי צבא חדישים — כיצד?” אם יראה בדעות המובעות במסה זו לא „תורה למשה מסיני”, אלא חומר לדרבון המחשבה העצמית, חומר לויכוח ולביקורת. כמו־כן, יש לראות חיבור זה על הרקע של סבך בעיות המבנה, שבו מתלבטים מתכנני צבאות בכל התקופות ובאופן מיוחד בתקופתנו אנו — ולא כדבר נפרד בפני עצמו.

כדי להקל על הבנת הצדדים החיוביים והשליליים אשר בחיבורו של מיקשה, נפתח בהבהרת המושגים בבנין גופי־צבא, אשר בהם הוא נוגע.

מושגים וגורמים בסוגית המבנה

ושלוחותיו השונות, ה. כושר פעולה חומרי רצוף של הגוף הלוחם, (או היכולת הלוגיסטית). תכליתו של מבנה טקטי היא: צירוף האמצעים, וכוח־האדם אשר מפעילם, באיזון כזה אשר יבטיח את המימוש של תכונות הלחימה תוך כדי שמירה על תכונות הארגון.

2. גורמי־יסוד של מבנה טקטי. מהאמור לעיל נובע שתכונות הלחימה ותכונות הארגון גסייחד תלויות בשני גורמי יסוד: באמצעים — ובכוח־האדם אשר מפעילם, אמצעים — פירושם: א. טיב כלי־הנשק להתקפה ולהגנה, כולל במקרה זה גם אמצעי הביצור וכמותם, ב. טיב כלי־התנועה וכמותם, ג. טיב מכשירי השליטה של הפיקוד וכמו־תם, ד. סוגי ההספקה ההכרחית לקיום שלושת הראשונים — וכמויותיהם.

בהתאם לכך מתחלק כוח־האדם המפעיל אמצעים אלה כדלהלן: א. הדרג המפעיל את כלי־הלחימה ואת כלי־התנועה בקרב — הוא הדרג־הלוחם (שגבי חינים בו הבחנת־משנה: הדרג המסתער והדרג המסייע), ב. הדרג המפעיל את אמצעי השליטה — הוא דרג הפיקוד והמטה, ג. הדרג העוסק ביצירת התנאים החומריים לפעולה רצופה של השניים הראי

יחסי־הגומלין שבין אורחי הלחימה לבין בנין הגופים הלוחמים הם מהבעיות הנצחיות המתיצבות בפני כל צבא בכל תקופה. כדי לבדוק ענין זה בתקופתנו יש צורך בעיון מקיף בנסיגות של אחרים ובניתוח מעמיק של אותו נסיון. בנושא נכבד זה מטפל הלויט־קול¹ מיקשה בחיבורו „משבר חיל־הרגלים”, שהופיע בשלהי 1951 בירחון צבאי צרפתי. פרסומו בעברית הוא ללא כל ספק תרומה חשובה לחומר־הגלם הלימודי הדרוש להבנת מלאכת העיצוב והשכלול של דפוסי־צבא. בחיבור זה מתבלטות תכונותיו של תאורטיקן צבאי ידוע זה: הראיה הרחבה והידיעה המקיפה שלו, מצד אחד — ושאפתו להגיע מתוך הנחות עקרוניות למסקנות מעשיות, מצד שני. אולם גם חולשות מחברו מתבל

1. מהו מבנה טקטי ומה תכליתו? מראשית דבר־הימים שואף כל צבא לבנות גופי צבא בעלי מספר תכונות לחימה קבועות ותכונות ארגון קבועות. תכונות הלחימה הקבועות, בכל תקופה, הן: א. הקרב ממרחק (או „עצמת־אש”), ב. קרב המגע (או „עצמת־מחץ”), ג. התנועה המהירה בשדה־הקרב (או יכולת־תמרון), ד. התנועה המהירה לקראת שדה־הקרב (או נידות), ה. ניצול פני השטח והתגברות על קשייו (או יכולת הגדסית), ו. השגת ידיעות ומניעתן מהאויב (או יכולת סיור).

תכונות הארגון הקבועות הן: א. הפשטות (כי תחת לחץ התפתחות הקרב לא יחזיקו מעמד דפיסים ארגוניים מורכבים), ב. יציבות הגוף הלוחם (או היותו מסוגל לפעולה גם תוך כדי משברים ולאחריהם), ג. גמישות הגוף הלוחם (או יכולתו להתאים עצמו למסיבות הטקטיות המשתנות), ד. קלות שליטת הפיקוד על הגוף הלוחם

* הופיעה בעברית כ„גופי־צבא חדישים — כיצד?” מאת לויט־קול פ. א. מיקשה, סידרת קונטרסים למקרא ולעיון, הוצאת „מערכות”, תשי״ג—1952.

הצבאות, הרי עקרונות אלה היו צריכים בכ"ז להגיע בהכרח להתפתחות. לידי גונים שונים: בגרמניה — לעומת ארצה"ב, ברוסיה הצארית — לעומת שביצריה; וכיוצא.

גונים אלה, המביאים לידי הבדלים (בין קטנים ובין גדולים), אינם מקריים. הם הנם תוצאה של נתוני-יסוד בעלי חשיבות ממדרגה ראשונה זהם: א. המשטר של ארץ מסוימת ומצבה הכלכלי, המסיבות הגיאוגרפיות שלה (גודלה, עומקה, גבולותיה, מצבה הימי, האוירי וכדומה), ג. גודלה של האוכלוסייה, הרכבה ואופיה, רמת חייה ומנהגיה, ד. כפועל-יוצא של כל הגורמים האלה — הפוליטיקה החיצונית של המדינה המסוימת, הקובעת את מקרי-המלחמה האפשריים שלקראתם חייב צבאה להתכונן — ואת המגמות האסטרטגיות שבמקרי-המלחמה השונים.

על בסיס נתוני-יסוד אלה נבנה המערך הבטחוני הכללי של ארץ מסוימת ושל עם מסוים, או המבנה האסטרטגי של הכוחות המזוינים שלהם: א. הגודל היחסי של שלושת השירותים המזוינים (יבשה, אויר וים) וקשרי-הגומלין שביניהם, ב. היחס באחר-ים בין צבא-קבע לבין משרת-חובה ומילואים, ג. אורך שירות החובה ואורחו, ד. ארגון המילואים ואימונם, ה. הפוטנציאל החומרי הכללי, מבחינה איכותית וכמו-רית (הסוגים והכמויות של חימוש וציוד, בכללותם, ומקורות הספקתם), ו. בנין מוסדות הפיקוד העליונים.

המערך הבטחוני של הארץ והמגמות האסטרטגיות עליהם הוא מושתת הם המכתיבים, מצדם, את בנין גופי-הצבא הגדולים, שנועדו לביצוע משימות המשנה של המשימה האסטרטגית הכללית — הוה אומר, את המבנה האופרטיבי: א. איגודם וצירופם של כוחות יבשה, אויר וים בגוף אופרטיבי אחד, ב. איגודם וצירופם של החילות-הלוחמים שבצבא היבשה בתוך גוף אופרטיבי אחד, ג. היחס ההדדי, בתוך גוף אופרטיבי אחד, בין הכוח הלוחם לבין הכוח המספק את הסיוע הלוגיסטי.

אפשר לסכם, איפוא, שבנין הגופים-הלוחמים — המבנה הטקטי — צומח משני שורשים: התהליך ההיסטורי הכללי — והתנאים המיוחדים של כל ארץ ושל כל עם, המתבטאים במבנה האסטרטגי והאופרטיבי של צבאם.

שונים הוא הדרג המשרת. בשילובם ההדדי וביחסם הכמותי של האמצעים והדרגים למיניהם תלוי הדבר אם תכונות הלחימה ותכונות הארגון הקבועות עשויות להגיע למימושן המלא בפועל או לא.

3. שורש אחד בהתפתחות המבנה הטקטי: התהליך ההיסטורי.

מה הוא הכוח המניע את התפתחויות המבנה הטקטי, העושה להכרחי את החישוב-מחדש של צירוף-פי הגורמים והדרגים השונים?

כוח-מניע זה הוא שינוי בבסיס התומרי — בתנאי ויחסי הייצור של החברה בשלבים ההיסטוריים השונים. במלים אחרות: ההתפתחות הכלכלית, הטכנית והמדעית. תהליך זה הוא הקובע כל-פעם-מחדש את טיבם וכמותם של אמצעי הלחימה, התנועה והשליטה. האמצעים החדשים תובעים חידוש דרכי הלחימה; והחידושים בטקטיקה מחייבים בנין חדש של הגופים הלוחמים, צירוף אחר של גורמי-היסוד של המבנה — ויחס אחר ביניהם.

התנאים הכלכליים, הטכניים והמדעיים משפיעים על בנין גופי-הצבא לא רק באמצעות פיתוח האמצעים ושכלולם, כהיותם הבסיס של החברה בכלל (שהצבא בבואתה) יוצקים הם, למשך תקופה מסוימת, גם את הדפוסים של הכוח-המזויין: את הרכבה, את היקפה, את פיקודו, את משמעותו ואת רוחו. לכל העובדות האלה יש משקל בגיבושו של מבנה טקטי. אפשר לסכם איפוא ולומר שהמבנה הטקטי הוא פרי של שלב היסטורי מוגדר בהתפתחות הכלכלית, הטכנית והמדעית. כל זמן שאין תנאים אלה משתנים, הרי עקרונות מסוימים בבנין גופי-צבא הם נכס כללי, בין-לאומי. הם יפים לגבי כל צבא באותה תקופה.

4. שורש נוסף בהתפתחות המבנה הטקטי: התנאים המיוחדים של כל עם וארץ — התפתחות המבנה האסטרטגי והאופרטיבי.

אולם, אם גם עקרונות בנין הגוף הלוחם הם תוצאה של תקופה היסטורית מסוימת ויש להם במשך אותה תקופה תוקף כללי, אין פירוש הדבר כי הנתונים המיוחדים של כל ארץ וארץ, הם חסרי-השפעה על בנין יחידות הלחימה של צבאה. אם, לדוגמה, עקרונות הבנין של גדוד, רגימנט, דיביזיה, בתקופת מלחמת העולם הראשונה היו משותפים לכל

בשטח הצבאי נתקלים לעתים קרובות בתופעה הפוכה.

ב. שילוב חילות ואמצעים: איגוד קבוע "סטנדרטי" — או איגוד חופשי גמיש.

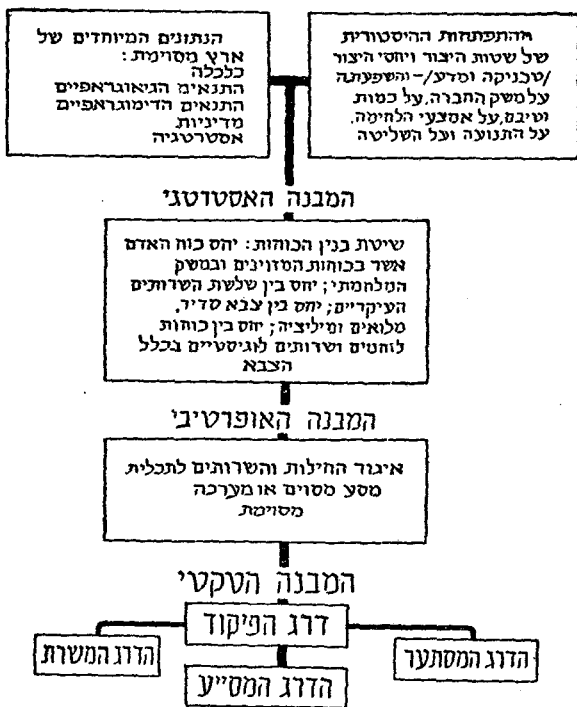
בעיה שניה המתיצבת ברוב התקופות, ובמיוחד בתקופה החדשה, בפני מתכנני המבנה היא אופן השילוב של האמצעים המבטאים את תכונות הלחימה השונות, בגוף טקטי אחד; ובגופים הטקטים הגדולים — אופן שילוב החילות למיניהם. לשאלה זאת ניתנות בדרך כלל שתי תשובות יסודיות: האחת — לבנות את הגופים הטקטים באופן שיוענקו לגוף כזה מראש, לפי התקן הקבוע, כל האמצעים אשר יאפשרו לו לעמוד בפני מצבים שונים ותביעות שונות. כתוצאה מזה — יהיו מסוגלים, בהתאם להרי כבם ובהתאם לאמצעים שברשותם, לפתור כל משימה טקטית משוערת באופן עצמאי. פתרון זה נקרא האיגוד הקבוע או ה"סטנדרטי". התשובה השניה — לבנות את הגופים הטקטיים כמסגרות בעלות אמצעים מצומצמים בלבד; וכל-פעם, לאור המשימה הממשית העומדת על הפרק — למלאן תוכן נוסף ולהרכיבן מחדש. פתרון זה נקרא האיגוד החופשי והגמיש.

ג. פיצול האמצעים או ריכוזם.

שאלת אופן האיגוד מוליכה בהכרח אל בעיה נוספת: האם לפצל את אמצעי הלחימה, התנ"ר, השליטה והאספקה בשיעור שזה בין כל הגופים הטקטיים או — לרכז, לפחות סוגים מסוימים של האמצעים האלה, ברמה האופרטיבית ולהקציבם מדי פעם-מחדש לגופים הטקטיים השונים, בהתאם לצרכי משימותיהם.

לא נגזרים אם נאמר שבמידה מסוימת, עומדות בפני הצבאות כבר בתקופות העתיקות ביותר שלוש השאלות האלה. אולם, עם ההתפתחות התעשייתית, הטכנית והמדעית המהירה, במלחמת עולם הראשונה והשניה, נעשו בולטות וחריפות ביותר.

התפתחות המבנה וגורמיו

5. בעיות קבע חוזרות בהתפתחות המבנה הטקטי.

יחד עם זה הרי בכל תקופה ובכל ארץ מתיצבות מחדש וחוזרות בעיות קבע מסוימות. ואלה האופיניות שבהן: א. טיפות תכונות הלחימה מעמיד במבחן את תכונות הארגון.

במידה שמופיעים אמצעים יעילים יותר — כלי נשק, תנועה, מכשירי קשר וכדומה — מחייב שכלולם גידול וריבוי בסוגי האספקה הדרושים להפעלתם. כל שכלול טכני מעמיד, איפוא, דרישות חדשות ליכולת הלוגיסטית. ומכך — מסקנות לגבי חלוקת כוח-האדם. במלים אחרות, כל התקדמות באמצעי-הלחימה למיניהם מצריכה חישוב-מחדש של היחס בין הדרג הלוחם לבין דרג הפיקוד והדרג המשרת — ותובעת מאמץ מחדש לשמירה על פשטותו, יציבותו וגמישותו של הארגון ועל עצמת הדרג-הלוחם לנוכח הגידול הבלתי-נמנע של שני הדרגים האחרונים. דבר מוטעה הוא, בדרך כלל, ללמד כאן גזירה-שוה מיכנית משטח הייצור התעשייתי — דהיינו, לקבל כדבר מובן מאליו ששכלול האמצעים חוסך כוח-אדם.

"יחידה עמוסת חימוש וציוד אינה יכולה לבצע את התנועות הטקטיות בודדות; אולם ללא אש לא תתכן שום תנועה טקטית."

מלחמת העולם הראשונה — עצמת האש כגורם הקובע את התפתחות המבנה

המפעיל כלי לחימה אחד (הרובה המכוון) לחיל המפעיל תשלובת של כלים שונים; וזאת — החל מהתא הקטן ביותר, הכיתה, ועד לרמה הבינרית, של הגדוד והרגימנט. בשתי מסגרות אחרונות אלה גדל אחוז הדרג המסייע.

בפורמציית הטקטית הגבוהה ביותר, בדיביזיה (אשר כבר בתקופה הקודמת נהיתה למסגרת רב-חילוית קבועה), גדל עתה הגיוון של החילות וכוחות השירותים השונים שנכללו בתוכה ע"י התוספת של חיל-הקשר, תגבירת חיל-ההנדסה שבה, ועוד.

ב. שינויים בדרג הפיקוד. אורח-הלחימה החדשים — וריבוי האמצעים בגופים-מבצעים אשר נבע מהם — חייבו דרכי שליטה יותר משוכללים ומערכת-שליטה מסועפת יותר של פיקוד. במקום הרץ הרגלי או הרכוב, באה רשת הטלפונים המסועפת, מהפיקוד הבינוני עד התאים הטקטיים הנמוכים. מופיעים מרכזי-העצבים האחר-טיים הראשונים. כתוצאה מזה גדל מספר יחידות הקשר, עבודת המטה נהיית מורכבת יותר, רב יותר מספר העוסקים בה.

ג. התרחבות הדרג המשרת. מובן מאליו, שהגוף הלווחם, המתפצל לתאי-משנה רבים, המצויד בתשלובת שלמה של סוגי-נשק שונים בעלי תצורות-תחמושת גדלה והולכת — והצרכים ההנדסיים וצרכי הקשר שלו משתכללים יותר ומורכבים יותר — תובע אף סוגים רבים של אספקה, ובכמויות ניכרות לכן זקוק הוא למערכת לוגיסטית בעלת היקף כזה שטרם נודע עד כה. על-כן משמשת ההתפתחות כבר במלחמת העולם הראשונה דוגמה בולטת לתהליך שצוין לעיל: הגידול שבכוח הלחימה כתוצאה מההישגים של הטכניקה; הריבוי של המכונה לעומת האדם-הלווחם. כל התהליך הזה מוליך למסקנות-מוכרחות:

(1) הולך ומצטמצם הדרג הלווחם, הולכים וגדלים דרגי הפיקוד והשירות. ובדרג הראשון — הולך ועדיף החלק המסייע על החלק המסתער.

(2) הולכות ומתגבשות מסגרות טקטיות „סטנדרטיות“, בעלות הרכב חדש, אשר בהן התכונה של צירוף רב-חילי שנתקיימה עד כה ברמות הגבוהות (הדיביזיה), חודרת עתה, לאט-לאט גם לרמות הבינוניות (הרגימנט).

(3) מתחיל תהליך פיצול האמצעים גם אל המסגרות הבינוניות — ועד אל הקטנות.

1. הכוח-המניע.

בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, ואפילו לפניה, היתה התעשייה החדשה מסוגלת ליצר ייצור-המוני-כלי-נשק אבטומטיים (וכן כלי-תותח ותחמושתם). בעלי טנח וכוח-הרס שלא שוער עד כה. עובדה זו — היא ששימשה כוח-מניע מכריע בהתפתחות גופי-הצבא מאז.

2. שינויים במושגי מרחב וזמן.

בו בזמן שאמצעי התובלה החדשים מגדילים את חופש התמרון האופרטיבי והאסטרטגי, הרי אמצעי האש החדשים מצמצמים את חופש התמרון הטקטי, את קצב המהלכים והיקפם. הללו נמדדים לא בעשרות ק"מ — כאשר היה עוד בסוף המאה ה-19 — אלא בק"מ בודדים בלבד ולפעמים אף במאות מטרים ספורות. מלחמת העמדות (התר-צאה של פיתוח אמצעי-האש) אינה מאפשרת הכרעות טקטיות מהירות. תוצאות הלחימה מושגות ע"י אחרי-התמודדות של ימים רבים ולפעמים אחרי שבר-עות וחודשים.

3. השינויים באורחי הלחימה. העובדות הנ"ל גרמו, כידוע, לשני שינויים בטקטיקה.

א. ההתקפה לא בוצעה עוד ע"י התמרון וההסתערות של גופי-רגלים-ופרשים גדולים מקרב-בצים, אלא ע"י הסתננות פלגות טקטיות של אינפנ-טריה: מצומצמות יותר במספר, בעלות כוח-אש רב יותר, לאחר הכנה ארטילרית בעלת ממדים נרחבים ותחת חיפוי.

ב. ההגנה למול אורח התקפה כזה, אינה יכולה להתבצע עוד, כמו קודם, במערך קוי ושטוח, אלא היא מתפתחת למערכת עמוקה ומסועפת של ביצורים ונקודות-משען חפורות בתוך האדמה, המיו-עדת לעמוד גם בפני הרגלי המסתנן, וגם בפני החות-חנות המסייעת לו. עולה החשיבות גם של הצורות היוזמות בהגנה (המכה-הנגדית מראש וההתקפה-הנגדית).

4. שינויים במבנה הטקטי.

א. צירופים חדשים בדרג הלווחם: יחס חדש בין הדרג המסתער לבין הדרג המסייע.

תוצאות אורח-הלחימה החדשים והשפעתם על המבנה הטקטי היו: חיל הרגלים הפך עתה מחיל

מלחמת-העולם השניה — מחץ, תמרון וניידות כגורמים הקובעים את התפתחות המבנה

1. הכוח-המניע.

התפתחות נוספת של הטכניקה והמדע הביאה לכך שבמלחמת-העולם השניה נהפך המנוע — בצורות של כלי-רכב משורין וכלי-משורין והמטוס — לגורם העיקרי הקובע את ההתפתחות הצבאית. גורם זה העלה מחדש את תכונות הלחימה של מחץ, תמרון וניידות — אשר כמעט נעלמו במשך מלחמת העולם הראשונה — למקום השווה לזה של עצמת-האש ואף עדיף עליו.

2. שינויים במושגי מרחב וזמן.

חילות-המנוע גרמו למושגים חדשים של זמן ומרחב לגבי כל אורח-הלחימה. הם הגדילו ללא שיעור את קצב המבצעים ואת טווחם לעומת המקובל במלחמת העולם הראשונה. חילות-המנוע מכתיבים את מסגרת-הקרב לכל החילות, "המסורתיים". מכאן השינויים המהפכניים בצורות הקרב.

3. שינויים באורח-הלחימה.

א. ההתקפה — חדלה מלהיות התקדמות המוני-רגלים, על פני חזית רחבה, בחיפוי מסך-ארטי-לרי. היא הפכה למאמץ מרוכז, בגזרת חזית צרה, הנישא ע"י להב-חנית משורין — ודרגי-ניצול ממר-נעים — בחיפוי האווירה הטקטית. מגמת ההתקפה אינה עוד, כמקודם, פריצה של קו או לכידה של נקודות-משען — אלא הבקעת המערך המתגונן לכל עומק, כיבוש מרחב שלם, תוך כיתור כוח-האויב והשמדתו.

ב. ההגנה חייבת, לפיכך, לטפח את הסגולות של גמישות, עומק ויזומה — לאי-ערוך יותר מאשר במלחמת העולם הראשונה. מערך המתגונן חדל מלהיות מערכת "סכרים" לשבירת גל ההתקפה — והפך לרשת מתחמים ואגרופי-רזרבות ניידים למכות-נגד; רשת-הפרושה על חבל ארץ שלם, כדי שלהב-החנית-המשורין של התוקף, "יתערבב" בה, יוקהה וישבר לבסוף.

4. שינויים במבנה הטקטי.

א. ריבוי סוגיהם של אמצעי-הלחימה ואמצעי-התנועה — וגידול כמותם.

מלחמת-המנוע יצרה שורה ארוכה של כלי-נשק וכלי-רכב, בעלי רב-גוניות כמעט אינסופית, החל מן

הסוגים השונים של חיל-השריון וחיל-האוויר, וכלה בנשק נ"ט ונ"מ. יתר על כן, אורח-הלחימה החדשים גרמו גם להגדלת הכמות של כמה מכלי-הנשק שהיו מקובלים כבר לפני כן, בעיקר של הנשק-האבטומטי והנשק תלול-מסלול — קל ובינוני — של חיל הרג-לים. נוסף על כך חייב הקצב החדש של מלחמת-המנוע מיכון רחב גם של החילות הלא-משוריינים והלא-מונעים.

ב. פיצול הקרב — פיצול נוסף של האמצעים.

המנוע גרם להתרחבות זירת-הלחימה מעשרות — למאות רבות של קילומטרים. יתר-על-כן: האורחות הטקטיים החדשים חייבו פיצול הקרב, כלומר: פירוקו של כל מבצע אופרטיבי, וכן טקטי, להתנגשויות ותגורות-משנה במספר הרבה יותר רב מאשר היה מקובל במלחמת העולם הראשונה. המסקנה מכך שיש להגדיל את יכולתו-לפעולה-עצמאית של כל תא ותא שבגוף הטקטי. משמע, פיצול אמצעי הלחימה לרמות הנמוכות. התוצאות לגבי המבנה הטקטי של שתי העובדות שצוינו לעיל — ריבוי האמצעים ורב-גוניותם, והכרח פיצולם — הן: מצד אחד גדל ההכרח להרכיב "רב-חילי" לא רק של היחידה הטקטית הגבוהה ביותר (הדיביזיה) אלא גם ביחידה הטקטית הבינונית (הרגימנט / הבריגדה). יתר-על-כן, גדל הדרג המסייע בגדוד ומתפתחים דרגים מסייעים גם ביחידות הקטנות, בפלוגה ואפילו במחלקה. מעתה מהיום הגופים הטקטיים של חילות-היבשה הלוחמים העיקריים (רגלים ושריון) — צוות-קרב מעורבים בכל הרמות, כדבר קבוע וסטנדרטי.

ג. שינויים בדרג-הפיקוד.

תהליך ההתפתחות שהתחיל במלחמת העולם הראשונה — באשר לריבוי הגופים-הלוחמים ולעצמאות גדלה והולכת של הפיקוד עליהם — נמשך בתקופת מלחמת-המנוע ביתר שאת.

הקשר הקוי אינו יכול עוד להתגבר על הבעיות החדשות של זמן ומרחב. רשת האלחוט מתרחבת ומצטופפת. אוירוני התצפית והקישור הופכים למכ"שירי השליטה העיקריים של הפיקוד. הגדלה נוספת של כוח-האדם העוסק בהפעלת המכשירים האלו, ובעבודת המטה, הריהי התוצאה הכרחית מהנ"ל.

ד. המערכת הלוגיסטית הופכת מגורם אופרטיבי

בלב גם לגורם טקטי.

מלחמת-המנוע מוכרחה היתה להביא להגדלה

ענקית בכמויות האספקה ובסוגיה, כתוצאה טבעית מריבוי אמצעי הלחימה והתנועה ומשכלולם. ואם עוד במלחמת העולם הראשונה התרכזה הפעולה הלוגיסטית בגופים האופרטיבים ובגופים הטקטיים הגבוהים ביותר, הרי בתקופת המלחמה החדשה עומדות אף היחידות הטקטיות הבינוניות והקטנות בפני בעיות אספקה מתרחבות ומורכבות. גידולן ללא-תקדים של הדרג המשרת הוא, איפוא, תוצאה שאין להמנע ממנה. התהליך ההיסטורי שהתחיל

במלחמת העולם הראשונה נמשך איפוא במלחמת עולם השניה: מתכוץ עוד יותר המקום של האדם הלוחם — לטובת המכונה ומשרתיה. שוב אין מנוס מהמסקנות המוכרחות: (1) חל שינוי נוסף ביחס אשר בין דרגי השירות והפיקוד לבין הדרג הלוחם (ובזה האחרון — בין הדרג המסייע לבין המסתער). (2) הסטנדרטיזציה, אף של היחידות הבינוניות והנמוכות, כ"רבי-חיליות" — הפכה לעובדה.

מבלת סיכום

להתפתחות מבנה גייסות ותכונותיהן

בשתי מלחמות העולם

מלחמה"ע הי"א	מלחמה"ע הי"ב	
גורמים מניעים להתפתחות	יכולת התעשייה ליצר — ייצור המוני — נשק אבי-טומטי וכלי-ארטילריה בעלי טוח ארוך וכוח הרס רב, ותחמושת לכלים אלה.	התפתחות נוספת של כלירכב, כלי-שריון ומטר-סיים. התפתחות של כלים נגד-טנקיים, תלול-מסלול ועוד — וריבויים.
מרחב וזמן	א. אמצעי התובלה החדשים מגדילים את חופש התמרון האופרטיבי והאסטרטגי. ב. אמצעי האש החדשים מקטינים את חופש התמרון הטקטי. ג. כתוצאה: קצב המהלכים בפועל — והיקפם — קטנים עד לק"מ, או מאות-מטרים ספורי, רות, בלבד.	א. ערכם של עצמות-ההלם, התמרון והניידות — עולה לדרגה השווה לזו של עצמת-האש או אף לדרגה גבוהה משלה. ב. החזרת הניידות הטקטית. ג. הגדלת קצב המבצעים וטוחם.
שינוי באורחי הלחימה	א. ההתקפה באורח הסתננות גופים קטנים בעלי עצמת-אש רבה. ב. ההגנה לעומק וההגנה היוזמה.	א. בהתקפה: הבקעה בלהב-חנית משוריין וניצור לה ע"י כוחות ממוזעים בחיפוי אוויריה טקטית — במגמה להבקיע מערך לכל עמק, לכתר את האויב שבו ולהשמיד אותו. ב. בהגנה: גמישות נוספת של ההגנה לעומק, אגרופי-רזרב ניידים, הגדלת עומק המערך כדי לאפשר הקהיית להב-החנית התוקף.
שינויים במבנה הטקטי	א. הגדלת הדרג המסייע והחדרתו לתאים הקטנים ביותר של תי"ר. ב. ריבוי אמצעי-הקשר הקוי וכוח-האדם שהפעילים. ג. התרחבות הדרג המשרת וצמצום-יחסי של הדרג הלוחם. ד. דיכויות המ-כילות סוגי-חיל רבים. ה. פיצול אמצעי-העזר, להכללה ביחידות קטנות יותר.	א. הכללת נשק נגד-שריון ותלול המסלול, ביחידות הרגלים, עד לזעירות. ב. הגברת המינוע אף בחילות שאינם משוריינים. ג. הרכב רבי-חילי גם בגופים נמוכים מדיכויות, הגדלת הדרג המסייע בגדוד וביחידותיו, צותי-קרב מעורבים של רגלים ושריון בכל הרמות. ד. באמצעי הקשר: הדגשה על האלחוט, מטוסי-התצפית-והקישור — המהווים את אמצעי השליטה העיקריים של הפיקוד; ריבוי המטפלים באלה. ה. הגדלת הדרג המשרת והחזרתו אל רמות נמוכות כתוצאה מריבוי הבעיות הלוגיסטיות.

„ישנו זירות גיאוגרפיות ומסיבות אסטרטגיות-ארץ פרטיביות שבהן אין עוצבות משוריינות וממוכנות יכולת לפעול. שוב נשאר חיל-הרגלים הנושא העיקרי של הקרב היבשתי.“

במסיבות ההיסטוריות הקיימות (שאינן ניתנות לשינוי אלא ע"י מהפכה כלכלית, תעשייתית ומדעית חדשה), למצוא את הפתרון החסכוני והיעיל ביותר, תוך התחשבות בנתונים המיוחדים של הארץ והעם אשר את מבנה צבאם מתכננים.

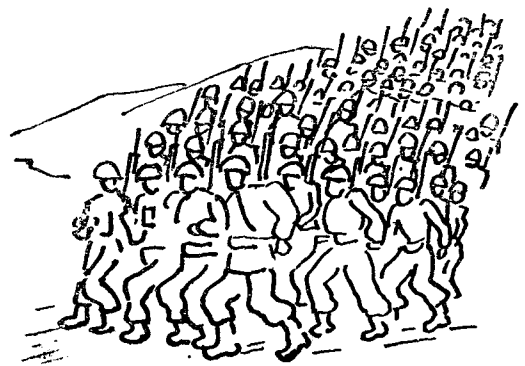
מ„בליץ קריג“ אל „משבר חיל-הרגלים“

צבאית, ששלטה אז ברוב צבאות אירופה ואשר היתה כבולה במושגים של מלחמת העולם הראשונה, ספר זה מהווה הגדרה מרחיקה לכת לאותם שינויים באורח-הקרב ובמבני-הקרב שהמנוע והאלחוט מחייבים אותם — ואשר הדגמתם הבולטת ניתנה במסעות הגרמנים ב־1939-41. ב־"BLITZKRIEG" הצביע מיקשה על המשמעות החדשה של מושגי זמן ומרחב — קצב-פעולה וטווח-פעולה — בתקופת המנוע. בו הגדיר את האופי החדש של צורות הקרב והסיק מסקנות לגבי בנין צבא: מינוע כללי גם של החילות ה"מסורתיים" ובאופן מיוחד של הדרגים המסייעים והמשרתים; רשתות האלחוט — מכשיר שליטה עיקרי של הפיקוד; פיצול אמצעי הלחימה ובנית הגופים הטקטיים מהנמוך עד הגבוה, כצוותות קרב מעורבים („רב-חיליים“) עצמאיים.

אם בתקופה בה הופיע ספרו של מיקשה — ב־1941 עוד היו הנחותיו בענין אורח-הלחימה החדשים בגדר של ויכוח, הרי מאז נהפכו לכללי-יסוד מופרים של התורה הצבאית. כמו-כן התגשמו בקרב צבאות העולם רבות מהצעותיו לגבי המבנה הטקטי. בשום צבא לא בוצעו בצורה יותר עקבית ומסקנית מאשר בצבא ארצות-הברית. הלו הביא את העקרונות — של מיכון כולל, של ניהול-גייסות אלחוטי, של פיצול אמצעי הלחימה ושל „רב-חיליות“ היחידות — לרמה הגבוהה והקיצונית ביותר. על כן יש לציין באופן מיוחד שמיקשה, בחיבורו „משבר חיל-הרגלים“, במתחו ביקורת לגבי המבנה של הצבא האמריקאי מיתח למעשה ביקורת על מסקנותיה-הוא, משנת 1940/41 — לאחר שהללו הוגשמו במציאות עד האחרון בהם.

(3) כמסקנה משתי התופעות הראשונות, גוברת השאיפה לפיצול מכסימלי של אמצעי הלחימה וההספקה, כדי לאפשר לכל תא טקטי פעולה עצמאית. בתקופה של רמה תעשייתית, טכנית ומדעית יותר נמוכה, היה מבנה הצבאות פשוט וחסכוני יותר מאשר כיום. אולם איש לא יציע לצייד את הצבא החדיש ברמחים וחברות, אם גם יש בדבר כדי להגדיל לאיך-שעור את הדרג הלוחם לעומת החלקים הבלתי-לוחמים של הצבא. הבעיה העומדת בפני מתכנני המבנה היום היא:

בידוע, שלא פעם בוששה לבוא בגוף-הצבאי השתקפות-של־ממש — של תנאים כלכליים טכניים ומדעיים חדשים, בשלב הסטורי מסוים. חזיון זה בלט במלחמת העולם הראשונה, שרק במחציתה השניה הותאמו אורח-הקרב והמבנה למציאות של גורם-האש כגורם השולט והמכריע. אותו חזיון חזר ונשנה במלחמת העולם השניה. רוב הצבאות למדו מהלקח המר של כשלונות בשדה הקרב את מהות המהפכה שגרם לה המנוע. בשתי המלחמות, ובתקופה שבין שתיהן, קמו הוגים ומוהירים, שביקשו לדרבן את המחשבה הצבאית הרשמית, המפגרת אחרי ההתפתחות הכללית. במלחמת-עולם הראשונה — הופמן, המילטון, לאפארג ולוכסמברג. במלחמת העולם השניה ולפניה — נביאי מלחמת-המנוע — פולר, לידל-הארט, דה־גול איימנס-ברגר, לויט-קול' מיקשה גמנה, בזמנו, על שורת הנביאים והמוהירים האלה, הוא היה בין המעטים שראו את דמות המלחמה העתידה בתוך ערפל הדמים שבמלחמת האזרחים בספרד. בספרו „בליץ-קריג“ ניסח את הביקורת המפורטת ביותר על אותה תורה

גורמי הכוח: 1. המספר.

ביקורת המבנה של דיביזיה-רגלית אמריקאית

ד. פיצול אמצעי הלחימה במסגרות קבע — אינו מעלה בהכרח את כושר-פעולתה העצמאי של יחידה. ב"BLITZKRIEG" קבע מיקשה שהאורחות הטקטיים של המלחמה החדשה דורשים הכללה של מחלקה מסייעת בתוך כל פלוגת-רגלים, הגדלת יחידות-הסייע (בעלות נשק-רגלים בינוני ונשק "מ"ו"ט) בתוך הגדוד, צירופם של אלמנטים ארטילריים אל רגימנט-הרגלים. רוב הצבאות הגדולים, ובמיוחד הצבא האמריקאי, הגשימו את התביעות האלה, ואף עברו עליהן. אחר שבוצע הלכה-למעשה עקרון פיצול-האמצעים (שמתפקידו להביא לעצמאות של כל תא טקטי) אשר מיקשה הטיף לו עוד מ-1941, נאלץ הוא עצמו להודות עתה שהתוצאה עומדת בסתירה לכוננתו: „הגברתו ע"י סוגי-חיל אחרים... עשויה להגדיל את עצמת-האש של הרגימנט — אולם לא את כושר תמרונו — וביחוד לא בשטחים קשי-מעבר. הדבר החסר יותר-מכל לרגימנט-רגלים אמריקאי הריהו — אנשי-הרגלים...”

אפשר לסכם את תוכן ביקורתו של מיקשה כך: (1) תכונות-הלחימה (עצמת-אש, יכולת-תמרון, ניידות, יכולת הנדסית) הגיעו להתנגשות חמורה ביותר עם תכונות הארגון (יציבות, פשטות וגמישות). מיקשה מזכיר שבשנים 1939-1941 נשברו צבאות המאורגנים לפי דוגמת מלחמת העולם הראשונה תחת המהלומות של חילות המנוע. וזאת — בגלל חוסר גמישותם וחוסר יכולתם להגיב במהירות על המסיבות המשתנות-בלי-הרף.

(2) המסקנות הארגוניות של האורות הטקטיים במלחמת-המנוע הביאו לחוסר-איוון מוחלט בין הדרגים למיניהם: קופח הדרג-הלוחם בהשואה לדרג השירות ולדרג הפיקוד; ובתוך הדרג הלוחם עצמו — נזק הדרג המסתער בהשואה לדרג המסייע.

מיקשה המטיף למלחמת המכונות, קובע כנקודת-מוצא של ביקורתו את העקרון: „קיימת, בדרך-כלל, הנטיה לא להכיר כראוי בערכו של הלוחם-הפרט — זה אשר במציאות מוסיף למלא את התפקיד המכריע בשדות-המערכה, על-אף צייד-האוויר ודיביזיות-השריון המציגים אותו בפני איומים וסכנות כה גדולים. אין לך מכונה אשר תהיה מושלמת כמוהו זה של האדם, היודע לחשוב ולהגיב ב-במקום ולגלות בהתאמה אמצעים חדשים, המאפשרים לו לנצח — ולו בעזרתם של מכשירים פרימיטיביים מאוד — גם את המכונות המורכבות ביותר”*. מנקודת-מוצא זאת מגיע מיקשה לגילוי שורת סתירות — בין כונה תיאורית ותוצאה מעשית — במבנה של הצבא האמריקאי:

א. המיכון המוחלט לא הביא להגדלת הניידות ויכולת-התמרון אלא להיפוכם. אלפיים המכוניות של הדיביזיה הרגלית האמריקאית עושות אותה כבדת-תנועה, מרת-קות אותה אל צירי-תנועה מפותחים בלבד, מקשות על פריסתה, מגבילות את כושר-פעולתה ברוב זירות המלחמה האפשריות.

ב. מכשירי שליטה משוכללים גרמו לסרבול דרכי הפיקוד ולגידול דרג-הפיקוד יתר-על-המידה. עצמת המטות ויחידות-המפקדה הגיעה לשיעור שאינו עומד בשום יחס לכוח-הלחימה של גופי-הצבא השונים.

ג. דרגי השירות והפיקוד מצמצמים את הדרג-הלוחם. לאחר שהצעותיו הכלולות בספרו משנת 1941 תורגמו למציאות — גרמו הן לכך שכמעט מחצית הדיביזיה האמריקאית מהווה את דרגי הפיקוד והשירות הבלתי-לוחמים.

התרופות המוצעות

בין פורמציות ממדרגה ראשונה, המביאות להכרעה בקרב (משוריינות, ממוכנות, מוצנחות ומרססות) — לבין פורמציות ממדרגה שניה (רגליות טהורות), תפקידן של הראשונות, לדעתו: הפעולה היוזמה — הן זו התוקפנית והן זו ההגנתית, בגזרות המאמץ העיקרי של החזית. לעומת זאת הוא רואה כהולמים לפורמציות רגליות טהורות את התפקידים דלקמן:

1. הגדרה-מחדש של תפקידי חיל-הרגלים בתקופה הנוכחית. כדי להעריך ולהבין כראוי את ההצעות השונות של מיקשה בדבר שינויים וחידושים במבנה חיל-הרגלים — יש לזכור היטב את הנחת-היסוד שממנה הוא יוצא. הוא מבדיל הבדלה ברורה, פונקציונלית,

* „גופי-צבא חדישים — כיצד ז", עמ' 12.
** שם, עמ' 18.

א. הגנת הגזרות השקטות או הגזרות הפחות מתאימות לפעולת גופים משוריינים גדולים, ב. מבי צעים אופנסביים — רק מחוץ לצירים האסטרטגיים העיקריים של זירת המלחמה, ג. אבטחת המרחב שבין הגופים המשוריינים הגדולים, וע"י כך — עיצוב חזית רצופה, ד. התבססות בשטח שנכבש ע"י הגופים המשוריינים, ה. הגנה על עורף זירת המלחמה נגד כוחות מוצנחים ומטוסים ונגד פרטיזנים.

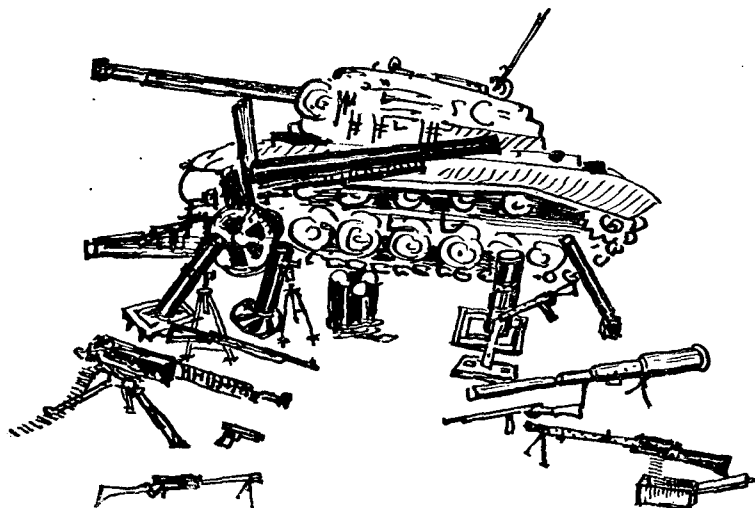
2. צמצום המיכון — והחזרת הסוס כאמצעי תנועה והובלה בתוך פורמי ציות רגליים. כיוון מחשבתו והצעותיו של מיקשה ברור כבר מעצם החידוש הראשון שהוא מציע: הובלת הנשק המסייע ודרגיא' של היחידות הרגליות (עד לרגימנט ועד בכלל) בסוסים.

ע"י כך הוא מוריד את כמות הרכב שבתוך דיביזיות הרגלים ל-400 מכוניות בלבד, לעומת ה-2000 המקובלות בדיביזיה הרגלית האמריקאית. לעומת זאת נוספים ל"דיביזיות-מיקשה" כ-900 סוסים וכ-400 עגלות. שינוי כזה באמצעי תנועה נמצא מכל מקום מוצדק שעה שפורמציות רגליות מעין אלו צריכות לפעול דוקא בשטח אשר אינו מתאים לתנועה ממונעת. אגב: לקח העבר מלמדנו שלא תמיד חסכוניות תובלת-הסוסים בהרבה — בכוח אדם משרת ובצרכי-אספקה — מתובלה ממונעת. מידת החסכוניות תלויה בהרבה בטיפוס הסוסים.

3. שינוי בתאי-היסוד הטקטיים. הצעה שניה של מיקשה ליעול וחסכון במבנה חיל-הרגלים היא ביטול הכיתה והמחלקה כתאים טקטיים ברורים ומובדלים זה מזה — ומוזגתן למסגרת כיתת-קרב המורכבת משתי חוליות רובאיות (המונות מפקד ו-6 רובאים כל אחת) חולית מקלע (המונה מפקד ו-5 חיילים) וחולית-מטה (מפקד, סגן ושני מקשרים).

בהבדילו הבדל פונקציונלי זה מבקש מיקשה לחדש חויון עתיק-ימים: ההבדל בין רכב-הקרב והפרשים — לבין הרגלים המסייעים (בצבאות העתיקים של מצרים, אשור ובבל); בין חיל-הרגלים "הכבד" (של הפלגנס היווני, והלגיון הרומאי) — לבין הפל-טטים (היוניים) והולטים (הרומיים) שלהם; בין צבא-הפרשים-האבירים (הם הפרשים-המשוריינים של ימי הביניים) לבין כוחות-העזר הרגלים שלו, נחותי הדרגה. הרי זוהי החלוקה שהיתה קיימת בצבא נפוליון, של הרגלים והפרשים לפי סוגים ותפקידים ל"עליתה" (כלומר: "עידית" — גופים הבנויים לתפקידי הכרעה), מצד אחד — ולגופים המיועדים לתפקידים ממדרגה-שניה, מצד שני.

תורת-המבנה החדשה — ובאופן מיוחד זו האמריקאית — התנגדה עד עתה להבדלה זו, ול"הת-מקצעות" פונקציונלית כזאת. תורה זו שאפה לבסס את כוחות היבשה על שני טיפוסים פורמציות בלבד: המשוריינת והרגלית — ואף להקטין את ההבדל בין שתיהן. הצעותיו של מיקשה לשינוי מבנה היחידות והפורמציות הרגליות ניתנות להבנה — ולביצוע — רק אם מקבלים גם את הגדרתו

גרמי-הכוח: 2. עצמת-אש.

ישנן 12 מרגמות, וברגימנט — 36. אולם לא צויין כמה מהן קלות וכמה בינוניות — או כבדות. קשה מאוד, על כן, לבדוק את מעשיותו של תקן כוח־האדם אשר קובע מיקשה ליחידות אלו. באף אחת מהמסגרות המוצעות ע"י מיקשה אין נשק נ"מ אורגני.

5. צמצום עצמת־האש הארטילרית. לגבי שילוב יחידות התותחנים במסגרת חיל־הרגלים מדגיש מיקשה במיוחד את חשיבות שיתוף־הפעולה ההדוק. הוא אומר: „אלינא נשכח כי לעתים קרובות עשוי תותח אחד, אשר הוצב באופן מוצלח, ליזכות בתוצאות טובות יותר אף מסוללה שלמה. נזכיר נא לעצמנו את התפקיד הרב אשר מילאה בזמן המלחמה ארטילריית־הרגימנט־הרגלי בצבא הסובייטי, אשר פעלה לעתים קרובות מאוד בירי־ישר — אורח־פעולה... תכליתי יותר והסכוני יותר בתחמושת... דרושה לנו ארטילריה המסוגלת אף „לזחול קדימה על גחונה“ — ארטילריה שמפעמת בתוכה רוח תוקפנית חזקה: שעמדותיה נקבעות, ככל האפשר, קרוב יותר לחזית, כשהיא מסוגלת לנצל את המחפה בדיוק כפי שיעשה זאת הרגלי... נחוץ שיהיו לנו פחות תותחנים אשר יצפו... ממוצבי־התצפית המרוחקים שלהם, כמשקיפים מתא־תיאטרון.“*) בהתאם להשקפה זו כולל מיקשה בהצעת תקן רגימנט־הרגלים סוללה מסייעת של 6 כליריה בני 105 מ"מ, לשיתוף־פעולה ישיר עם הרגלים. לעומת זאת כוללת הארטילריה הדיביזיונית רק גדוד אחד של 18 כליריה בני 155 מ"מ. אם נקבל אפילו את ההנחה של מיקשה כי שילוב ארטילריית־השדה עם יחידות־הרגלים יעלה את יעילותה של הראשונה — הרי, מאידך גיסא, אין להכחיש שצמצומה המספרי יש בו משום ירידה אבסולוטית בעצמת־האש הארטילרית של הדיביזיה. יחד־עם־זה יקשה פיצולה את ריכוז האש, ברמה של פורמציה גבוהה, במצבים בהם יהיה דבר זה נחוץ. טענת מיקשה שהיחס בין מספר הרגלים למספר הכלים־הארטילריים שבהצעתו הוא טוב יותר מאשר בדיביזיה האמריקאית (המבוקרת על ידו) — נראית יותר כטענה חשבונית מאשר כטענה טקטית.

6. ריכוז האמצעים ברמה אופרטיבית. אין לערער על החשבון של מיקשה מבחינת ההגיון המופשט. חשבון זה פשוט ביותר: צמצום

4. צמצום כוח־האש של חיל־הרגלים. אחת הנקודות הבולטות שבהצעת־המבנה של מיקשה היא הצמצום הכללי באמצעי־האש אשר לרגלים — הן בכמות והן בסוגים. הפלוגה המוצעת על ידו כוללת רק 8 מקלעים, שמהם 3 בכיתות־הקרב ו־3 — בכיתה מסייעת ואילו השנים הנותרים מוקצים לכיתת־הפיקוד ולכיתת־השירות — כלומר אלו הם, ללא ספק כלים להגנה עצמית של יחידות אלה ואינם באים בחשבון להפעלה ע"י הפלוגה. מכאן, ש„פלוגת־מיקשה“, בת 156 איש — מונה 6 מקלעים בלבד ללחימה.

המקלע הבינוני אינו מופיע בכלל בתקן החימוש לא של הגדוד ולא של הרגימנט — המוצע ע"י מיקשה. כך, שעצמת האש האבטומטית של המסגרות האלו היא 28 (בגדוד) ו־98 (ברגימנט) מקלעים־קלים. לעומת זאת עצמות־הנשק־האבטומטי ביחידות בצבא ארה"ב הן:

ברגימנט	בגדוד	
135	45	מקלעים קלים
51	17	מקלעים בינוניים
47	8	מקלעים כבדים (קל' 50)

יש לציין כי בדיביזיה של ארה"ב (לעומת 339 המקלעים הקלים שב„דיביזיית־מיקשה“) נכללים לא רק 405 מקלעים קלים, 153 מק"בים, 141 מקלעים כבדים רגילים — אלא גם 128 מקלעים כבדים ו־64 קני־תותח־אבטומטיים (40 מ"מ) שבזין האבטור מטי המוצב על רכב, אשר בגדוד הנ"מ האבטומטי שבדיביזיה.

אף בצבא הסובייטי (לפי נתוני קולונל אלי, האמריקאי, בספרו „THE RED ARMY“ מצר יים בגדוד — 27 מקלעים קלים ו־9 מק"בים. ואילו ברגימנט — 81 מקלעים קלים ו־89 מק"בים. ועוד: מיקשה מציע צמצום לא רק של עצמת־האש האבטור מטית אלא אף של האש הנגד־טנקית. בתקן הפלוגה „שלו“ מופיעות 5 בזוקות בלבד (מהן 3 בכיתה המסייעת ו־2 בכיתת־הפיקוד ובכיתת־השירות — שוב, כנראה להגנה עצמית). מכאן, שמע־19 הבזוקות שבגדוד — שוב רק 9 להפעלת־ממש, כמורכן מופיעה בגדוד רק סוללה בת 3 תותחים נ"ט בני 75 מ"מ. שום אמצעים נ"ט נוספים אינם בנמצא — לא ברגימנט ולא בדיביזיה.

כמורכן מצומצמים גם אמצעי האש תלול־המסלול כיתת הסיוע של הפלוגה כוללת 3 מרגמות; וכן — הפלוגה המסייעת של הגדוד. מכאן, שבגדוד

* „גופי צבא חדישים — כיצד?“, עמ' 40

„תכונות הלחימה הקבועות: עצמת־אש, עצמת־מחץ, יכולת־תמרון, ניידות, יכולת הנדסית, יכולת סיור.“

מיקשה אינו מתעלם, אמנם, ממיעוט אמצעי־הלחימה במסגרות המוצעות על ידו. תשובתו לכך: הצעה לרכו את האמצעים הארטילריים ואת הכלים הנ"ט והנ"מ ברמה גבוהה יותר — הרמה האופרטיבית — ולהפרישם לפורמציות הטקטיות בהתאם לצורך (לפי עקרון האיגוד החופשי והגמיש שהוזכר לעיל). על־כן הוא מסכם את חיבורו בשרטוט איגוד־אופרטיבי כזה: 3 דיביזיות (כמוצעות על־ידו) מהוות קורפוס; שני קורפוסים מהווים ארמיה שלרשותה גם דיביזיות התותחנים, המכילה: שני רגימנטים של ארטילריית־דה (108 כלים), רגימנט אחד של ארטילריה בינונית (54 כלים), רגימנט נ"ט אחד (108 כלים), רגימנט אחד של ארטילריה־ומק"ב־מ, נוסף על כך הוא מציין שאפשר יהיה להגדיל את מסגרות היסוד המוצעות על־ידו ע"י צירופים של שריון, מהנדסים, הובלה־ממונעת וכדומה — בהתאם למשימה. אולם אין הוא מגדיר באיזו רמה צריכים להיות מרכוזים אמצעים אלה (ואין הם נכללים במבנה הקורפוס או במבנה הארמיה המוצעים על ידו).

הדרג המסייע פירושו גידול הדרג המסתער; צמצום הדרג הלוחם פירושו גם צמצום דרג־הפיקוד ודרג־השירות. ברור לחלוטין שבמידה שהולכת וקטנה כמות אמצעי הלחימה והתנועה — מוכרח לקטון גם היקף כוח־אדם המפעיל אותם.

אולם, נשאלת השאלה: האם אפשר לתכנן מבנה טקטי באופן מתמטי כזה? האם המגמה בבנין כוחות הנה חסכון בלבד? — או שמא מותנה החסכון ברמה מסוימת של כוח־לחימה, שאין לרדת הימנה?

מיקשה מציג את הצעת תקן דיביזיות־הרגלים שלו מול תקן דיביזיות־הרגלים האמריקאית ומוכיח שהוא חוסך כ־50% כוח־אדם לעומת זו השניה (8600 — מול 18000). אי אפשר להסתפק בהשוואה זאת, מבלי להשוות גם את עצמת־האש של שתי מסגרות אלו:

הנשק	מיקשה	ארה"ב
הוביצרים 105 מ"מ	18	54
מרגמות	110	152
מקלעים קלים	340	405
מקלעים בינוניים	א"י	81
מקלעים כבדים	א"י	36
קנים ללא־רתע	29	117
תותחי נ"ט קלים	א"י	47
סנקים	א"י	149

ביקורת התרופות

ממדרגה שניה. (2) האם המבנה הטקטי שמציע מיקשה — נוסף על היותו חסכוני מבחינת כוח־האדם — מבטיח את כוח־הלחימה המינימלי־הכרחי. (3) האם המסגרת האופרטיבית־ההכרחית — וכמות האמצעים שתרוכזו בתוכה (לפי הצעתו) — מבטיחה את האיגוד החופשי והגמיש של צותות־קרב, שניתן יהיה להגבירם בהתאם למשימות האפשריות.

2. האם במלחמה החד־ישה ירד חיל־הרגלים, לדרגה של חיל־עזר? הנסיון הממשי של מלחמת עולם שניה ושל מלחמת קוריאה אינו מאשר עדיין את הנחת מיקשה שהעוצבות המשורינות והממוכנות תהינה תמיד הנושא הראשי של הקרב ושעוצבות־הרגלים הטהורות תמלאנה רק תפקידי עזר לאלו הראשונות. על כך מלמד כבר הרכב הצבאות במלחמת העולם השניה: בצבא האמריקאי — 67 דיביזיות רגליות לעומת 16 משורינות, בגרמני — 300 רגליות מול

1. האם התרופות מועילות? מחשבות־היסוד המבוטאות במסתו של מיקשה הן ברורות: א. הבדלה ברורה בין העוצבות המשורינות (המושתתות על המכונה), כנושאות העיקריות של הקרב־היבשתי החד־ישי — לבין העוצבות הרגליות (המושתתות על האדם הלוחם), בעלות תפקידי־משנה־עזר לאלו הראשונות.

ב. בנין היחידות הטקטיות של חיל־הרגלים, מהקטנות עד לגדולות, על בסיס אמצעי־הלחימה המינימליים־כיוון הדרושים לביצוע משימות־קרב מוגברות. ג. ריכוזי מכסמילי של עוצבות טקטיות בעלות עצמה מספרית מוגבלת וכמות מוגבלת של אמצעי־לחימה; ולעומת זאת: ריכוז של אמצעי־הלחימה הכבדים ברמה אופרטיבית — והקצאתם מדי פעם מחדש, בהתאם למשימה האופרטיבית.

הבא לבקר את הצעותיו של מיקשה יצטרך לענות קודם על שלוש שאלות. (1) האם בתנאי המלחמה החד־ישה עלול חיל־הרגלים לרדת למעמד של חיל

יכולה להיראות ככבדה־מדי בתורת כיתה וכחלושה מדי בתורת מחלקה*.

יש מספר פעולות טקטיות ראשוניות — בהתקפה, בהגנה, בסיור ובהבטחה — שלביצוץ הכרחיים שני תאיהם הסוד הטקטיים הקטנים, הכיתה והמחלקה, באותה מתכונת בה התגבשו באופן היסטורי. קרוב לדאי שגם בעתיד יהיה כך. החוליה של 1+6, ללא נשק אבטומטי וללא אפשרות להתפלג לדרג מסייע ולדרג מסתער — אינה יכולה להחליף את הכיתה הרובאית הסטנדרטית, "כיתה־קרוב" המוצעת ע"י מיקשה, והחלשה מבחינת כוח־האש וכוח־אדם כאחד, אף היא אינה מסוגלת לבוא במקום המחלקה הרובאית הסטנדרטית — על שלוש יחידות־משנה שלה, על שלושה או ארבעה הכלים האבטומטיים הקלים, על הנשק תלול־המסלול והנשק הנ"ט הקל. הכללת כיתה ה"קומנדו" בתוך ה"צורה" — כלומר כיתה של אנשים מאומנים באופן מיוחד לפעולות פטרול, פשיטה, סיור וחבלה — יכולה, אמנם, כשלעצמה להיות חיובית. יחד עם זאת אין הכללתה מחפה על חששות יסודיים לגבי כוח־האש וכוח־האדם של ה"צורה". מאידך גיסא, הכללת "יחידה מיוחדת" מעין זו ברמה נמוכה כל־כך של המבנה — עלולה להציג בעיות אי־מון מורכבות למדי.

מיקשה עצמו טען בזמנו (בספרו Blitzkrieg) בזכותו של כיתה גדולה בת 13—15 איש עם מקלע, מחלקה חזקה בת 50—60 איש — לפעמים אף בצירוף נשק־מסייע בינוני. ואילו אם שידוד־מבנים זה של תאיהם הסוד טיים הקטנים אינו נראה מעשי — הרי שנפסל ע"י כך אחד המקורות העיקריים לחסכון כוח־האדם שבמבנה המוצע ע"י מיקשה.

גורמ־הכוח : 3. ה ל מ.

תכונות הארגון הקבועות: פשטות, יציבות, גמישות, קלות־שליטה, יכולת לוגיסטית*.

30 משורינות, ובסוביטי — כ־400 רגליות לעומת 40 משורינות וממוכנות.

במלחמת עולם שניה היה, איפוא, היחס בין חילות־המנוע היבשתיים לבין פורמציית־הרגלים — 10 לעומת 90, בממוצע. וזאת משתי סיבות עיקריות: האחת — תעשיית־לוגיסטית והשניה — טקטית־אופרטיבית.

אף האדירות במעצמות יש גבול ליכולתן להקים ולקיים עוצבות משורינות וממוכנות ולספקן בכל הדרוש בזמן המלחמה. יתר על כן, כבר הוכח במלחמת העולם השניה כי ישנה שורה שלמה של משימות אופרטיביות וטקטיות שעוצבות־המנוע אינן יכולות לבצען ביעילות ללא שיתוף הדוק עם עוצבות־רגלים או ללא פעולה־מכינה של אלו. כך — לגבי מבצעים תוקפניים, כפריצה ראשונית של מערך מבוצר; וב־יתר־תוקף לגבי מבצעים הגנתיים, בהם מוסיף חיל־הרגלים לשמש חוט־השדרה העיקרי. ייחוד: מלחמת־קוריאה והמלחמה בהודו־סין מלמדות כי ישנן זירות גיאוגרפיות ומסיבות אסטרטגיות־אופרטיביות שבהן בכלל אין עוצבות משורינות וממוכנות יכולות לפעול. שוב נשאר חיל־הרגלים הנושא העיקרי של הקרב היבשתי.

אפשר ויאמר: התפתחות אמצעי ההשמדה המדעיים בעתיד תהפוך את כל המושגים, אך טענה זו הנה עתה בגדר השערה בלבד. לפי שעה נוכל להתבסס רק על הנסיון המעשי האחרון — ששימש כיסוד גם לחיבורו של מיקשה — ועל המסקנות מנסיון זה. נסיון זה, קובע ברורות: גם בעתיד נכוננו לחיל־הרגלים משימות טקטיות ואופרטיביות בעלות חשיבות ראשונה. לפיכך יחידותיו ועוצבותיו חייבות גם כיום להיות בנויות בצורה שתאפשר להלן למלא משימות אלה. יש לכן לבחון את המבנה המוצע ע"י מיקשה לפי הנחה זאת.

3. מהו כוח הלחימה המינימלי הדרוש לחיל־רגלים חדיש?

א. האם אפשר לנתר או למזג את תאי היסוד הטקטיים הקטנים? למיקשה בעצ־מו יש ספק לגבי הצעתו לבטל כיתה ומחלקה כמס־גרות מובדלות זו מזו. לגבי, "כיתה־הקרוב", בעלת 24 איש (הכוללת מקלע קל אחד), שהוא רוצה לשים במקום שתיהן מצוין הוא עצמו: "יחידת־משנה כוּו

* גופי־צבא חדישים — כיצד? עמ' 29.

ב. האם אפשר להוציא את המקלע הבינוני מהשימוש?

כאמור, הנשק האבטומטי בחיל-הרגלים, כהצעת מיקשה, הוא המקלע הקל בלבד. אם גם יתואר שכל לוחם בודד בעתיד יצויד ברובה חצי-אבטומטי, או בתת-מקלע, או אפילו ברובה אבטומטי-מלא (פרשה שעליה אין מיקשה עומד) — אין להניח שבמסיבות קרב הידועות כיום אפשר יהיה לותר לגמרי על המקלע הבינוני (*). העדרו הגמור יחליש בעיקר את הכוח ההגנתי של יחידות הרגלים עד למטה לאותו כוח-לחימה שהוא הגבול המינימלי לכל חסכון במבנה.

ג. היכול חיל-הרגלים לנתר על יחידות נ"ט אורגניות משלו?

בחיל-הרגלים כפי שמיקשה חווה אותו תהא „הבזוקה“ — כלומר כלי לטוח קצר ובעל יכולת חדירה מוגבלת — כלי-הנשק הנ"ט העיקרי. לפי לקח קוריאה, ספק גם אם קנים-ללא-רתע הם תחליף מתאים לתותח נ"ט בעל כהירות-לוע גבוהה. אולם אין שום ספק שמבחינה מספרית ההקצבה של תותחי נ"ט שמיקשה הציע ליחידות ולעוצבות הרגליות אינה מתאימה לנסיון הקרב החדש.

הגנרל הגרמני דאר (Doerr) שניתן במיור חד את נסיון הקרב האנטי-שריוני במלחמת-העולם השניה, קובע: „המספר המינימלי של תותחי נ"ט לדיביזיית-הרגלים ממוצעת הוא 160 (מהם 2/3 — בקליבר 90 מ"מ, ו-1/3 — בקליבר 100 — 120 מ"מ) ומהם לפחות 48 חייבים להיות כלים סע-עצמיים. הצעת מיקשה לריכוז אמצעים נ"ט ברמת הארמיה, בעצמת רגימנט בן 108 תותח, אין משום פתרון לבעיה: כי על יחידה זאת יוטל להיות תגבורת אנטי-שריונית לשש דיביזיות-רגלים. לכן אין לשער כי תוכל להיות מופעלת במרוכז בגזרה דיביזיונית אחת. ואם לחלקה בשוה לששת הדיביזיות — נמצא שחטיבת הנ"ט של הארמיה יכולה לחזק את כוח הנ"ט הדיביזיוני האורגני בן 29 כלים ללא-רתע רק ב-18 כלים נוספים. (מספר אשר לכל-הדעות, אינו מספיק).

ובסיום: נכונות הנחותיו של מיקשה שגידול מופרז של הדרגה-המסייע על פני הדרגה-המסתער

* נסיון-הגרמנים ליצור „כלי-אחד“, שימלא את תפקידי המקלע הקל והבינוני גם יחד — לא עלה יפה: ולפי-שעה רואים כל הצבאות צורך חיוני בשני הכלים האלה — וב הפרדה ביניהם: הן מבחינה טכנית, הן מבחינה שילובם במבנה הטקטי — המערי.

** בחיבורו ב- „Allgemeine Schweizerische, Militaer Zeitschrift“ יוני 1952.

מצמם את קלות-התנועה והגמישות של חיל-הרגלים, ושגידול-יותר של תכונת עצמת-האש עשוי לקפח את תכונות הניידות והתמרון.

אולם אין זה אלא צד אחד של המטבע. אכסיומה היא, שכל פעולת קרב הגה שילוב של אש ותנועה, המותנות זו בזו. נכון שיחידה עמוסת חימוש וצורה, שהדרגה-המסתער שלה קטן מדי לעומת המסייע והמשרת, אינה יכולה לבצע את התנועות הטקטיות השונות בזריזות ובקצב הדרושים; אך אין לשכוח כי האש היא המאפשרת תנועה-טקטית בכלל.

גוף-טקטי המורכב מרוב-מסתערים — ואפילו יהיו בעלי רמת-לחימה גבוהה-ביותר באימון-הפרט, הסואה, ניצול השטח וכדומה — אך החסר חיפוי מינימלי של נשק בינוני וכבד ימצא בהתקפה נגד אויב בעל עצמת-אש אדירה, חסר יכולת-תמרון לא פחות מאשר אותו גוף-טקטי שדרגה-סיוע-פיקוד ושירות מופרזים מכבידים עליו. יש מינימום ידוע של נשק בינוני ונ"ט שבלעדיו אין חיל-הרגלים יכול לבצע פעולות תוקפניות; חוסר מינימום כזה יתנקם עוד יותר בהגנה — באשר זו אי-אפשר לבנותה אלא על שלד מסוים של אמצעי-אש.

דוקא לקח מלחמת-קוריאה שמיקשה משתמש בו לגירסתו כי חיל-הרגלים יכול לפעול ביעילות אף בכמות מצומצמת-ביותר של אש-מסייעת — מוכיח את ההיפך. בתחילה פעלו הרגלים הצפון-קוריאנים והסינים, מצוידים בראש-ובראשונה בנשק קל. חילי רגלים זה סמך על אימון חייליו ומפקדיו בהסתננות, קרב-לילה וכדומה — ועל ניצול תנאי השטח ההררי הקשה. על אף עדיפותם המספרית לא הצליחו, כידוע, להבקיע מערכי-הגנה אמריקאיים מאורגנים. הסיבה לכך לא רק בעדיפות האווירית של צבא ארה"ב אלא גם בעדיפות עצמת-האש של חילות היבשה. והראיה — שעתה עבר על הצבא הסיני והצפון-קוריאני שלב ארגון-מחדש יסודי, שאחת ממגמותיו היא הגדלה כוח-האש של חיל-הרגלים ואיזונו של גורם זה עם תכונות הניידות והתמרון. תהליך הדומה מאוד לזה שבקוריאנה אנו יכולים לראות גם בהודו-סין.

4. מהו הסיוע הארטיילרי המינימלי לעוצבות-רגלים?

העקרון שמיקשה מבקש להבליט — שחרור עוצבות-הרגלים מאותו חלק באמצעים הארטילריים אשר אינו דרוש לפעולה טקטית עצמאית מינימלית; ריכוז האמצעים האלה ברמה אופרטיבית; והקצאתם הגמישה לעוצבות ויחידות לאור משימותיהן המיוחדות — עקרון נכון הוא. נכונה גם ההדגשה שעקרון

לכך, הם מושגים יחסיים, המשתנים בהתאם לנתונים האסטרגיים והאופרטיביים ובהתאם לעצמה הכללית של הצבא הנדון.*

העולם בענין היקף הסיוע הארטילרי היו מיוחדים במינם (לכיווש ברלין, למשל, רוכז מספר תוההים שהיה כפול מזה שלצבאות, הכערב בכלל). אולם גם לפי המיזגים של צבאות המערב — הסומכים יותר על סיוע טקטי אורי מאשר על סיוע ריכוזי תותחים עצומי-מספר — אין אמצעי-הלחימה הארטילריים והגדל-שיריוניים של רגימנט ודיביזיה שבהצעת מיקשה מספיקים כלל יכלל לפעולה שיגרתית במל-חמה חדישה בין מעצמות גדולות. לפיכך, ספק אם האיגוד האופרטיבי של דיביזיה-ארטילרית אחת עם שש דיביזיות-רגליות, החלשות במיוחד מבחינה תותחנית — יאפשר ריכוז האמצעים למאמץ העיקרי.

5. חוסר במכשירי-סיוע לעוצבות-הרגלים.

קו זה של חסכון ברמה הטקטית בלי להוסיף אמצעים מספיקים לרמה האופרטיבית — ניכר גם לגבי יחידות הסיוע, הדיביזיה-הרגלית של מיקשה כוללת רק גנדה של גיפים, דלה באמצעי-אש (7 מקלעים, 2 "בזוקות", 2 מרגמות ו2 כלים נ"ט). מיקשה מצדיק צמצום זה באמרו, שיחידה מעין זו רק תבצע סיורים בטוח הקרוב ביותר, כשתפקיד השגת ידיעות בדרך-לחימה מוטל על הכלים אשר לרמות האופרטיביות (הקורפוס והארמיה). אולם בהצעתו להרכב המסגרות של רמות אלו, אין מיקשה מציין שום יחידות סיוע.

6. האם אפשר לשמור על הניידות האופרטיבית והטקטית — ולחסוך כוח-אדם וסיוע לוגיסטי — בדרך של צמצום המיכון?

בשום פנים ואופן אין לקבל את גירסת מיקשה. שצמצום המיכון והחזרת הסוס כאמצעי תובלה בעוצ-בות-הרגלים — לא יגבילו את ניידות האופרטיבית. גירסה זו נכונה רק לגבי סוגי שטח מסוימים, בהם כוחות ממונעים אינם יכולים לפעול במלוא היעילות: הרים, ג'ונגלים וכדומה. בשטח מישורי בעל רשת כבישים משוכללת, כמערב אירופה ומרכזה — או מצד שני, בשטח מדברי — אין כל ספק שגופים

* כמרכן נכון שמצויה עוד טיבה לריכוז אכצעי-הלחימה הכבדים נוסף על השאיפה להשיג גמישות אופרטיבית, והיא: מיעוט אמצעים אלה, אולם היות ומיקשה דן במבנה צבאות המעצמת הגדולות — אין לבדוק את הצעותיו מנקודת-ראות אחרונה זו.

זה הובלט במיוחד ע"י הצבא הסוביטי במלחמת-העולם השניה. אך מן הראוי לזכור מן הראה הצבא הסוביטי כציוד ארטילרי מינימלי הדרוש לפעולה טקטית עצמאית שיגרתית של פורמצייה רגלית. ידוע, שדיביזיה רגלית סוביטית רגילה כללה, כנשק אורגני, 72 כלים (36 — של 76 מ"מ, 24 — של 122 מ"מ; וכן 12 מרגמות כבדות) מאורגנים בבירי-גדה; 48—72 תותחים נ"ט מאורגנים בבריגדה נ"ט; וכן גדוד ("דיביזיון") של ארטילריה נ"מ. במספרים הנ"ל לא נכללים תותחי-הרגלים (6—12 כלים), תותחים נ"ט (6—12 כלים) — וכן פלוגת המרגמות-הכבדות, בנות 120 מ"מ — אשר היוו חלק אורגני ברגימנט-הרגלים.

יש להשוות מספרים אלה למספרים שבהצעת מיקשה — 18 התותחים שבגדוד דיביזיוני, בציורף 18 תותחי-הרגלים (6 לכל רגימנט רגלי) — כדי להיווכח שאין הוא צודק באמרו כי במבנה הונחה ע"י הצדדים החיוביים שבמבנה הסוביטי.

הדבר בולט משמשוים את הצעתו לריכוז אמצעי-האש הכבדים ברמה אופרטיבית — אל המקובל בצבא הסוביטי במלחמת העולם. בהצעתו אין לקור-פוס שום ארטילריה בינונית — ולקורפוס הסוביטי היו לפחות 36 כלים בינוניים (152 מ"מ). לפי מיקשה, מרוכזים במסגרת הארמיה (בשביל הקצאה ל-6 דיביזיות רגליות, בעלות 36 תותחים אורגניים בלבד כל אחת) כ-200 תותחי-שדה-בינוניים — ובצבא הסוביטי כללה ארטילרית-ארמיה לא פחות מ-400 כלים — מהם בינוניים, כבדים, ורקטיים. עיקרון ריכוז אמצעי-הלחימה הכבדים ברמה אופרטיבית יכול להגיע לשימוש יעיל רק בתנאי-סוד אחד: אם יש ליחידות ולעוצבות הטקטיות הכלולות בתוך המסגרת האופרטיבית אמצעי-הלחימה אורגניים במידה המספיקה לפעולה שיגרתית. רק אז יכול ריכוז האמצעים ברמה הגבוהה להשיג את תכליתו: יצירת עדיפות מוחלטת במאמץ-העיקרי הנבחר. ואילו אם החימוש האורגני של היחידות הטקטיות נופל מן הממוצע הדרוש לפעולת-קרב רגילה — קיימת הסכנה שריכוז האמצעים ברמה הגבוהה ישמש רק להזרמת-תגברות-שיגרתית ואמצעיו יפ-רצלו בשביל לאפשר ביצוע משימות רגילות, ולא יהיו עוד מכשיר ביד הפיקוד-האופרטיבי לשם יצירת-הגמישה של המאמץ-העיקרי והעתקתו בשעת הצורך. אמנם נכון הוא שיכולת-הלחימה הממוצעת של יחידה ועוצבה טקטית, והחימוש האורגני הדרוש גם זאת ידוע, שמושגי הצבא הסוביטי במלחמת

המושגים בעיקר על תובלת סוסים יהיו בעלי נידות אופרטיבית מצומצמת ולא יוכלו לפעול באותו קצב המוכתב ע"י הכוחות המשווינים והממוכנים. והשימוש בסוסים אינו חסכוני יותר, כמו שהוסבר לעיל.

אם גם צדק מיקשה בניתוח הביקורתי ונכונים העקרונות עליהם ביסס את דחיפות הצורך בתיקון המגרעות שמצא במבנה חיל-הרגלים האמריקאי — רב לעומת זאת, הספק ביעילות רוב התרופות הממשיות שהוא מציג.

אמנם למראית עין ולפי חשבונותיו הוא, הצליח לתכנן מבנה יותר מאוזן וחסכוני מהמבנה האמריקאי;

אין להתעלם מתלות המבנה הטקטי במבנה אופרטיבי ואסטרטגי

המיוחדים את הכוחות-המזוינים של ארה"ב לעומת כל צבא אחר.

אלה הם: א. המגמות האסטרטגיות והזירות האפשריות. כבר במלחמת העולם השנייה היה על כוחות-היבשה של ארה"ב לפעול במספר רב של זירות שונות. מרוחקות זו מזו, וכל אחת במרחק גדול מהבסיס האמריקאי עצמו; זירות, שאליהן יכלו כוחות-היבשה להגיע רק אחר נסיעה ארוכה בים. רק הצבא הבריטי שותף להם בנתן אסטרטגי מיוחד-במינו זה, ואילו זירות-המלחמה האפשריות של כל הצבאות האחרים שבעולם (כגדר לים כקטנים) סמוכות פחות או יותר לבסיסיהם, במרחב-יבשתי אחד.

ב. עורקי אספקה ימיים ארוכים. מכאן, שעל צבא ארה"ב לא רק להביא את כוחותיו לזירות-המלחמה שבמרחקים, אלא אף לקייםם הרחק מהבסיס העיקרי, בכל סוגי האספקה, ולרוב — גם בצרכי-מזון. במלחמת-העולם השנייה היה עליו להפעיל ולקיים כוחות גדולים ב-5 זירות גדולות: אירופה, אפריקה, אסיה דרום-המזרחית, האזור המערבי של האוקיינוס-השקט ודרום-מערב האוקיינוס-השקט. האורך הממוצע של קו-האספקה לזירה אחת בלבד היה 7000 ק"מ והיו כאלה שהגיעו ל-15000 ק"מ.

ג. המסקנות לגבי המבנה האופרטיבי והטקטי.

התוצאה מגורמים אלה במבנה האסטרטגי הכללי של הכוחות-המזוינים האמריקאיים שחלק גדול של כוח-האדם (וגדול בהרבה מכל צבא אחר) חייב להיות מרותק למערכת הלוגיסטית ולשירותים

כאשר תקף מיקשה בשעתו (בספרו Blitzkrieg) בין היתר, את תורת המבנה הצרפתית, היתה חריפות ההתקפה מוצדקת: כי מבנה זה עמד בניגוד לתהליך ההתפתחות הטכנית-המדעית הכללית ובניגוד ל-דמות-המלחמה שנבעה מהתפתחות זאת. לפי שעה, אין בשום אופן לומר אותו דבר על תורת המבנה האמריקאית. תורה זאת בכללה, ומבנה עוצבות הרגלים בפרט, הרי הם (כבנין הכוחות הצבאיים בכל תקופה, כפי שכבר הוזכר) בבחינת סיכום ההתפתחות הטכנית באמצעי הלחימה, התנועה וה-שליטה, מתוך גיסא — ובנתונים האסטרטגיים והאופרטיביים המיוחדים של ארה"ב, מאידך גיסא. מנתונים מיוחדים כאלה, שמן ההכרח נותנים את אותותיהם גם במבנה הטקטי, מתעלם מיקשה ברמזו על הדפוסים הארגוניים הנראים כיעילים וחסכוניים יותר של הצבא הסובייטי או הצבא הסיני — לעומת אלה של הצבא האמריקאי. השואה זאת אינה קולעת למטרה בכלל — לנוכח השוני הגמור בכמה נתונים.

גורמי-הכוח: 4. נידות רגלית.

— „עודף ציודנו ב־1944—1945 עלה על תצורות צבאנו כולו באירופה ב־1918... המקור הראשון של בזבז זה — אמונתנו שהחייל האמריקאי לא יילחם טוב אלא אם יתיחס אליו הצבא כאב אל בנו ויעמיד את רמת־החיים החמרית שלו מעל לכל”.

הגנ׳ מק־ניר, ראש כוחות־היבשה האמריקאיים במלחמת־העולם השנייה, ציין כי אורחות המנהלה, שהצבא סיגל לעצמו מדוגמאות אורחיות, היו בער־כריו. הם גרמו לכך, שהמפקדות גדלו במידה המשתקת את אפשרויות פעילותו של הצבא. „... יִי לנו יתרון של אמצעי קשר ותנועה החדישים ביותר, אשר לאמתור־של־דבר היו צריכים להביא לידי צמצום כוח־האדם המועסק במטה. במציאות מגדילים אלה את כמות כוח־האדם למעלה מכל יחס נאות. סיבה אחרת לתופעה זאת היא שהמפקדים רואים רק את מרחב־הפעולה המצומצם שלהם ואת צרכיו... אם רמות־הפיקוד הגבוהות תכננה לדרישותיהם — לא יהיה סוף לגידול שאינו־פוסק של המטות והשירותים”.

המבקר את המבנה הטקטי של הצבא האמריקאי חייב, איפוא, להביא בחשבון גם את השרשים העמור־קים ביותר מהם צמח מבנה זה. כמובן, אפשר לגלות ולתקן הרבה מגרעות חיצוניות. אפשר ליעל ולחסוך, כפי שנראה מהביקורת המצוטטת של הקצינים האמריקאים עצמם. אבל אין דרך לשנות את יסודות המערך־הבטחוני הכללי — ואת השפעתו על בנין יחידות־הלחימה — שינוי מוחלט, אלא אם ינצרו יסודות חדשים, כתוצאה מהתפתחות היסטורית.

לכן מוטעית הגירסה של מיקשה, כאילו ישנה דוגמה כללית למבנה טקטי, שכל הצבאות יכולים לסגלה לעצמם, וכי דבר זה תלוי, כביכול, ברצון טוב או בכשרון של המתכננים והמפקדים. כמובן, שמבנה צבאו של אלכסנדר מוקדון היה יעיל מזה של אויביו הפרסים; וברור, שהבנין של הלגיון הרומאי עשהו עדיף על כל הצבאות במשך תקופה ארוכה. לעומת זאת, גילה בנין זה את מגרעותיו בתנאים שלא היה מותאם להם: במדבר מסופוטמיה, ביערות גרמניה ובריטניה; מבנה הצבא הפרסי, הגרמני או הקלטי—על אף חולשת החמרית היחסית — הוכיח את עצמו בזירות אלו כיעיל יותר מהבנין המשוכלל של צבא רומי. המערך הטקטי הלוגיסטי של צבא המהפכה הצרפתית עשה לחסר־אונים את יריביו, שלעומתו היו כבד־יתנועה ומשוללי יכולת־תמרון. כללו של דבר: אין תורת־המבנה של צבא — החל מיחידה קטנה ביותר ועד למערך

עורפיים מצד אחד — ולצי מהצד השני. אם נוסף־על־כך נביא בחשבון את הצרכים הגדולים בכוח־האדם של חיל־האוויר, נוכח המקום המרכזי שחיל זה תופס בתורת־המלחמה האמריקאית — נמצא שהעצמה הכללית של הכוחות היבשתיים האמריקאיים מוכרחה להיות מצומצמת, בהשוואה לעצמה זו של המעצמות ה־יבשתי־ות הגדולות.

הרי לנוכח נתונים אסטרטגיים ולוגיסטיים אלה יש גבול גם לכמות של חימוש כבד שאפשר להובילו בדרכי־הספקה ימיים ארוכים אלה לזירות המלחמה. המסקנות לגבי המבנה האופרטיבי והטקטי: יכולתו של הצבא האמריקאי לקבץ ריכוזים גדולים של אמצעי־לחימה ברמה אופרטיבית—פחותה בהרבה מזו של צבא קונטיננטלי. לעומת זאת, עליו לשאוף לתת את כוח־הלחימה המכסימלי, והעצמאות הלוגיסטית המכסימלית, לעוצבות הטקטיות שלו. אין הוא יכול להתחיל, למלא ולהגביר עוצבות אלו באותה גמישות ובמהירות כזו של צבא בעל עורקי־תחבורה קצרים יותר — יבשתיים בלבד, או בעיקר.

ד. גורם רמת החיים וההרגלים האזרחיים.

צבא אינו אלא בבואה של העם והחברה מהם הוא צומח. לכן רבה השפעתם של חיי האזרחים והרגליהם על ארגון הכוחות המזוינים. וכך כותב הקול״ס.ט. שמידט, ב־"Military Review" אוקט׳ 1951. „רמת החיים האמריקאית ההולכת ועולה והבזבז הנובע ממנה — עולים בעת מלחמה ביוקר רב, בחומר ובכוח־אדם; כי הרגלי התצורות של העם האמריקאי קובעים, בסופו של דבר, את הרגלי התצורות של צבאו... כל אחד המכיר את צבאנו יודע תוצאות עובדה זו: המכבסה הניידת ויחידות־המקלחת, צרכי־המאכל הקפואים ושירותי־הדואר, המנות המבוזבזות, הגסיעות המיותרות בכל־ירכב, המשקאות שהובאו על פני אלפי ק״מ, ה־ערימות של מטלטלים המובלים אחרי כל יחידה... אפשר גם לומר, שדוגמת המשרד של בית־עסק אמריקאי, חדיש עם המוני מכונות־הכתיבה התיקים והפקידים, גרמה לגידול מתמיד של המטות שלנו... כבר במלחמת־העולם הראשונה נחשב החייל האמריקאי לחייל שמזונו הטוב שצבאות העולם, אף כי קיבל רק 4.3 ליטראות. אוכל ליום; ואילו במלחמת־העולם השנייה היה הממוצע 7 ליטראות...” הקולונל ס.א.ל. מרשל כותב ב־"Combat Forces Journal" אבג׳ 1950:

* קצת פחות מ־2 ק״ג
** קצת יותר מ־3 ק״ג

הבטחוני הכולל של מדינה — אלא שלמות אחת. שלמות זו אינה מקרית, כי אם מושרשת בהתפתחות ההיסטורית הכללית, ובמציאות של עם מסוים, כאחד. על כן, אין מבנה טוב ביותר „אבסולוטי“, ואין צבא

אחד יכול להעתיק לפי רצונו החפשי מבנה טוב יותר של צבא אחר. תפקיד מתכנניו של כל צבא למצוא את הפתרון שיהלום ביותר את הנתונים הקיימים המסוימים של עםם ושל ארצם.

הצדדים החיוביים במסתו של מיקשה

ניתן, איפוא, לסכם שביקורתו של מיקשה כלפי מבנה עוצבות חיל-הרגלים של ארה"ב וכלפי תורת-המבנה האמריקאית בכלל, אינה קולעת למטרה. היא נאחזת רק בתוצאות מבלי להתעמק בסיבות. היא מתעלמת מן הנתונים האסטרטגיים והאופרטיביים המיוחדים במינם של ארה"ב, שבהכרח ישתקפו גם במבנה הטקטי. אין היא מביאה בחשבון את ההשפעה על בנין הכוחות הצבאיים — של רמת החיים האזרחיים ואורחיים ודפוסי הארגון המקובלים. בסופר-שלידבר אי-אפשר להשתחרר, מן הרושם שהמחבר הקל מדי במלאכתו. הוא מנסה להגיע למטרה המבוקשת של איזון בין תכונות-הלחימה לבין תכונות-הארגון, ע"י הסתלקות ממס-קנותי-היה (בתקופות קודמות), לגבי אופי המלחמה החדשה. כן מנסה הוא להתעלם מהתלות ההדדית בין התפתחות טכנית ומדעית לבין דרכי לחימה ובנין כוחות-לוחמים.

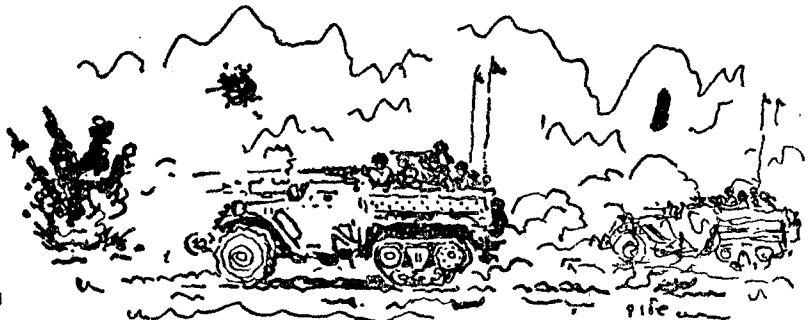
עם זאת, בשום פנים אי-אפשר לקבל את תיאור „הצד השני של המטבע“ כפי שהוא מופיע בנספח שבקונטרס „גופי-צבא חדישים — כיצד?“, ובמאמר ב- „Combat Forces Journal“ המצוטט באותו נספח. מאמר זה מכחיש בכלל את קיומן של בעיות ארגוניות חמורות ונוקבות בצבא חדיש ובפרט בצבא ארה"ב, ורואה את מבנהו של זה האחרון כללא-דופי, כמעט. הכותב עודנו תולה את בטחונו במכונה. הוא מצדיק את כל „מכשירי-האלחוט, מכונות-המשא, המקלחות הניידות, פלגות-הדואר וכוני-השדה“, הנמצאים כיום

במבנהו של צבא זה — צידוק שלא ניתן אף לערער הקל ביותר. מאמר זה ודאי שאינו מבטא את דעת אנשי-הצבא האמריקאיים הרציניים והאחראיים. אנשי-צבא אלה אינם מתעלמים כלל מכל כובך משקל הבעיות שהעלה אותן מיקשה (ראה הציטטות מה- „Military Review“ המובאות לעיל). תעודה נוספת לעירנותם של מפקדים טובים של צבא ארצות-הברית למגרעות, בבנין צבאם אפשר למצוא בסיכום הארגוני הגדול ללקח מלחמת-העולם השניה בכרך „כוחות-היבשה“. תוך כדי קריאה בכרך זה אפשר להנחת, כיצד ראש-המטה הכללי של כוחות-היבשה, הגנרל מק-נייר, נאבק על איזון בין תכונות-הלחימה ותכונות-הארגון; כיצד בעבודת-נמלים, ניסה לקצץ מותרות ולמנוע בובו בכוח-אדם ובחומר, עד לבדיקה אישית של תקן היחידות הקטנות ביותר.

יחד עם היחס הביקורתי להצעות המעשיות של מיקשה לפתרון בעיות המבנה, יש להדגיש ולחזור ולהדגיש את חשיבות השאלות העקרוניות שהוא העלה על הפרק.

א. הצדק אתה, שעה שהוא מזכיר כי האדם הלוחם הריהו גם כיום היסוד בבנינו של כל צבא; וכי אין המכונות, אף מרובות ביותר ומשוכללות ביותר, יכולות לתפוס את מקומו.

ב. הזהרתו בפני תוצאות מיכונות-יתר של גופי-הלחימה בכלל ושכלול-יתר של אמצעי-השליטה אף-היא מוצדקת; ונכונה קביעתו שדוקא ההתקדמות הטכנית פוגעת במידה מסוימת בתכונות

גורמי-הכוח:

הלחימה (הניידות ויכולת-התמרון) ובתכונות ה־ארגון (הגמישות והפשטות).

ג. בהתריעו על חוסר איזון וחוסר יחס נאות בין הדרגה-המסתער לבין דרגי הסיוע, הפיקוד והשירות. הריהו קובע תופעה היסטורית שאין להכחיש, המשותפת לרוב הצבאות החדשים.

ד. בסופר-שלידבר יאמר: יש להתיחס בכובד ראש לתפיסה העקרונית בבנין כוחות-לוחמים שמיקשה מצדד בה. "איגוד חפשי וגמיש" לעומת "איגוד קבוע וסטנדרטי"; או במלים אחרות: בנין יחידות טקטיות רבות, אבל מצומצמות באמצעי-הלחימה הכבדים

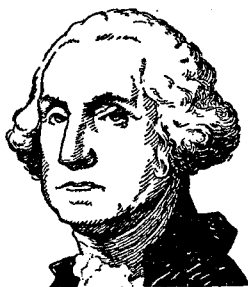
מה נלמד מ"משבר חיל-הרגלים"?

ראינו מה רבים הם הנתונים האסטרטגיים המשפיעים על המבנה-הטקטי של צבא מעצמה גדולה. לעומתם פטורים צבאות קטנים מהבאת חלק ניכר מהנתונים האלה בחשבון. המגמה האסטרטגית של צבא קטן היא כמעט תמיד דפנסיבית. לפיכך, זירות-הלחימה נמצאות בסמוך (פחות או יותר) אל הבסיסים הלוגיסטיים; ועורקי ההספקה הם לכן, קצרים. מצד שני, מוגבל לרוב הטווח האופרטיבי, גם של מבצעים יומיים, של צבא קטן ע"י מגמה אסטרטגית זו. ההגבלה בתפקידים לוגיסטיים אופינית לכל צבא קטן, וממנה יסוד לחסכון ולצמצום: בשירותים צבאיים בכלל, ובדרגים המשרתים של יחידות-הלחימה בפרט.

צבא של מעצמה גדולה יכול בצדק להתקשות בבחירה בין העקרון של "איגוד קבוע וסטנדרטי, ופיצול האמצעים לרמה טקטית" לבין העקרון של "איגוד חפשי וגמיש, וריכוז האמצעים ברמה אופרטיבית". אולם, בשביל צבא קטן ההכרעה בין שני עקרונות אלה ברורה וקלה יותר. סיבה אחת לכך: מיעוט יחסי של אמצעים, שבפניו עומד כל צבא של ארץ קטנה, הצורך לנצל אמצעים אלה ניצול מלא ויעיל ביותר — ובראש וראשונה בגזרות המאמץ העיקרי האופרטיבי. סיבה שניה: הנתונים הגיאוגרפיים-אסטרטגיים המאפשרים, ברוב הארצות הקטנות, העברה גמישה מגזרה לגזרה וריכוז מהיר של האמצעים בגזרה הרצויה — ביתר קלות מבתנאי צבא גדול, הפועל על פני מרחבים גדולים (ועל-פירוב — בריחוק מבסיסיו). לפיכך ניתן לו, לצבא קטן (יותר מלצבא גדול), להתיחס ביתר חיוב לרעיון ריכוז אמצעי-הלחימה כבדים (ארטילריה-שדה ובינר

ואמצעי הסיוע הלוגיסטי — ויחד-עמו ריכוז אמצעים אלה ברמה אופרטיבית והקצאתם בצורה גמישה, בהתאם למסיבות האופרטיביות והטקטיות. צבאות מעצמות גדולות לא יהיו, אמנם, חופשיים להסיק מכפנות מארבע נקודות עקרוניות אלו — עקב הנתונים האסטרטגיים, האר-פרטיביים והמנהלתיים המיוחדים להם. לעומת זאת, צבאות ארצות קטנות יוכלו, ללא-ספק, להפיק תועלת מדעותיו תוך עיון בהערות העקרוניות המובעות במסתו — אם גם לא יוכלו להפיקה מקבלת הצעותיו המעשיות כמרשן.

נית, יחידות משוריינות וממוכנות, ארטילריה נ"ט ונ"מ, מהנדסים וכדומה) ואמצעי-סיוע-לוגיסטיים, כולל תובלה ממונעת, באגרופים גדולים יותר ברמה האופרטיבית. מספר קטן של ריכוזים כאלה, המזינים יחידות-יסוד רבות (אולם מצומצמות באמצעי-האורגניים עד להכרחי-ביותר) — עשוי לתת לצבא קטן דוקא יתר גמישות אופרטיבית, יתר יכולת להשיג את העדיפות הדרושה במאמץ העיקרי המכריע. עם זאת אין צבא שיכול להרשות לעצמו להשתמש מהחוקיות של ההתפתחות ההיסטורית. הרמה הטכנית והמדעית של תקופתנו טובעת את חותמה בכל שטחי החיים — בצבא בכללם. אין להתחמק מהתוצאות ההכרחיות של תופעה זו: מיכון רב יותר, אמצעים משוכללים יותר — ועם זאת גם מבנה מורכב יותר. הוא אומר: גידול של דרגי הסיוע, הפיקוד והשירות. אכן, דוקא צבא ארץ קטנה אינו יכול בשום-פנים ללכת בעקבות הצעותיו של מיקשה ולנסות להשיג תסכון בבנין הגופים הלוחמים ע"י צמצום בייסוד יכולת-הלחימה שלהם. במיוחד אין להעלות על הדעת שינסה זאת לגבי יחידות ועוצבות הרגלים (יהיה מעמדן ותפקידן במלחמה חדשה בין מעצמות גדולות אשר יהיה) המוסיפות להיות משענת-הלחימה העיקרית של צבא קטן. המטרה, לקראתה חותרים בימינו כל הצבאות, היא לצאת מסבך בעיות המבנה ולהגיע לחוף מבטחים של איזון-מחדש בין תכונות הלחימה לבין תכונות הארגון בתוך הגוף-הלוחם. אולם אין פתרונות פשטניים, מוכנים-מראש, ואין תרופות-פלא. כל צבא יגיע למטרה זאת בדרך משלו אם ישמור ביסודות בנינו, על מציגה נכונה בין הנתונים ההיסטוריים של התקופה לבין נתוניו המיוחדים הוא.

ג'ורג' ושינגטון -

נוהג מצביא בפיקודיו

1. העקרון החיוני בכל מעשה ההנהגה היתה המשמעת. בסיס למשמעת שנתקבלה-מרצון היה הכנת העניין אשר למענו אחזו בני אמריקה בנשק. וושינגטון סבור היה כי „המשמעת היא נשמת חיל-הצבא“. הוא חייב כל אדם להגיע לידי הערכת חשיבותו של הדבר עליו נלחמים.
2. ראשית כל משמעת — במקדד עצמו. הנהגתו לא תוכל להיות טובה מהדוגמה האישית שלו.
3. מושג המשמעת כלל הן את ההישג-בביצוע והן את התגמול. בכל אחד מאלה הצריכה המשמעת את מלוא הצדק.
4. את מידת הצדק הוו יש לקיים לגבי הכל בהקפדה כזאת שיהא בה לשמש שריון למפקד בפני מכשול או בפני תואנה כלפיו. צריכה זאת להיות מידת צדק אשר לעולם לא יוכלו אנשים ישרי-מחשבה להטילה-בספק: צדק לצנוע-דרגה ולמורמים-מכל גם יחד; צדק אשר יבטח בו קצין — זוטיר בשירות, מבורד ומרוחק — באותה מידה כקצין העושה במקדה.
5. לעולם אין להעניק תגמולים על-שירות בנדיבות כנו עד שיאבד ערכם. מספר מלים שהובאו ב„פקודות הכלליות“ — צריך שתהינה בבחינת זכיה-באות-הצטינות. אין להטיל עונשים חמורים ללא שיקול מדוקדק — פן יחדלו מהיות עונשים-למופת ויהיו בעיני החיילים לגילויי אכזריות בלבד.
6. הקצין-הפרט — אסור כי יאבד מעיני המצביא בתוך ההמון. הוא זכאי לגילויי-לב כלפיו כשם שהנו זכאי לצדק. בענינים הנוגעים לו אישית, כשאין שיקולי סודיות-צבאית כרוכים בדבר, יש לומר לו בדיוק מה צפוי לו. לעומת זאת, ההנחה-ההתנאי לגבי כל קצין צריכה להיות כי „ג'נטלמן“ הנו כשההודמנות מאפשרת — יש לנהוג בו תוך התחשבות במשאלותיו הוא, ולהענות לבקשותיו המתקבלות על הדעת — מתוך ההנחה כי לא יבקש יותר מן הראוי ל„ג'נטלמן“ לבקש.
7. ללא הבדל דרגה, זכאי כל איש שיקשיבו תוך-נימוס להצעותיו ולתולונותיו. באם הצעתו טובה — מן הדין שתתקבל; ואם לתרעומתו היה יסוד-במצאות — מן הדין שתבוא מיד על תיקונה. ככל שהדבר אפשרי.
8. בחיל-צבא צעיר עשוי מתן-השראה להיות חשוב מתוכחה. לעתים קרובות יותר עלתה רוחם של הקצינים תודות למצביא ששיבח התנהגות טובה מאשר כתוצאה מהדגשת שגיאותיהם בדגש-חזק. אם באו הטעויות בשל חוסר נסיון או בעקב מסיבות — אפשר היה לסלוח עליהן; אולם לא היה מקום לרחמים לגבי חייל שנתגלה כנבל מועד.
9. יש לפתוח בפני קצין את ההודמנות — משתזדמן — ללמוד, ולגלות את כשרונותיו המיר-חדים; אך אין להציבו לתפקידים אשר יש יסוד לשער כי לא יוכל למלאם. מתפקיד המפקד לבחור את הטובים שבאנשיו למסיבות הצבאיות המסוימות. בזאת — לא דבק ושינגטון בשיטה של התחשבות נקשה-מדי ב„בכירות“. הוא ראה לעצמו זכות גמורה שלא לשים אליה לב שעה שהיה לו צורך בכך — הגם שתמיד שקד שקידה מרובה על כך שיפעל באופן שלא יהיה בו כדי להעליב את הקצין אשר פסחו על פניו „על-אף בכירותו“.
10. אם ראשית-החכמה של מעשה-ההנהגה היתה המשמעת — הרי השגת המשמעת היתה (לפני הכל, ככלות הכל ובת מידות) זמאכה-של-טבלוול.

מכללי-נוהגו של ג'ורג' ושינגטון, למצביא — כפי שכונסו והוגדרו ע"י ד"ר פרימן, בכרך ה' של ספרו החדש, „ג'ורג' ושינגטון“.

מחשבות ומשאלות לקראת „תמרונים תש“...

רבות והתקדמות גדולה לעומת תמרונים שנים קודמות. לא אעמוד על אלה, כיון שמאמין אני שהן הפכו כבר נחלת הכלל. אולם ברצוני להביע מספר מחשבות ומשאלות, לקראת תמרונים השנים הבאות — נאמר, „תמרונים תשיד“.

ליקויים בתכנון הפעולות

מודיעין, כל פעילות תוקפנית כוללת את חיפוש האויב; קביעת עצמתו, מערכו ומגמותיו; שלילת חופש הפעולה ממנו — תוך שמירה על חופש פעולה עצמי מלא; הצמדתו לשטח הנחל לתוקף, והשמדתו. כל אלה מחייבים זרימת ידיעות מלאות על האויב. ידיעות אלו צריכות להיות מדויקות ועדכניות. הכרה, איפוא, שמאמץ המודיעין יהא מתמיד, במשך כל זמן הפעולה, לפניה ואחריה.

על כן יש לשאוף בתמרונים להימנעות מסוג מצבים שאפשר להגדירם: יותר „פעילות נגד שטח“ — מאשר נגד האויב שבשטח. יש ודוקא הכרת זירת הפעולה לפרטי פרטיה — הכרה המצויה לעתים כבר מקודם, מאז — היא משמשת אבן-נגף עיקרית. יש וניתן אז לומר: „מפקדים תקפו גבעות ויעדים — תחת לתקוף אויב“, מעטים הם אזי הסורחים לנצל ניצול מלא תצפיות, סיורים ופטרולים; ואילו רבים רואים מהרהורי לבם — ובמקום להסיק ממסכנות מודיעין, מניחים הם „הנחות“, ובוררים מתוך המודיעין את הידיעות העשויות להתאים להנחות אלו. על אותו סוג יש ליחס גבול נטיה להדגיש יתר-על-המידה את הסיור האוירי — את המטוסים החגים נמוך מדי — וכפי שהתלוצץ אי-פעם אחד המפקדים, את נסיונות סיורי האויר לרדת לגובה ממנו יוכלו לקרוא את מפות הקרב של האויב. ברור שבכל מצב אפשרי של עליונות אוירית לאויב, אך גם במצב של שוויון אוירי או אף של עליונות באויר לכוחותינו, יופל על-פיהרוב מטוס כזה, אם באש מטוסי-אויב או באש-מקרקע.

זאת ועוד. עבודת-המטה של המודיעין אפשר ותמצא לוקה מחמת כך שקציני-המודיעין לא ניצלו ע"י מפקדיהם כקצינים המגישים מודיעין, אלא כספקי ידיעות בודדות.

מעל לכל יש להמנע מכך שתחסר תחושת המון ידיעין באנשי כל הדרגות. אין גבול ליכולת ניצולו

מטרתם העיקרית של תמרונים גייסות היא לבדוק את כוונותם לקרב ולבחון את רמת האימון אליה הגיעו. בדיקה ובחינה אלו מסתעפות לנושאי-משנה רבים: החל מעילות הפיקוד — עבור דרך כוונותן ויעילותן של זרועות-היבשה-האויר-והים — וגמור ברמת אימונם של החייל הבודד והיחידה הקטנה. לשון אחר: התמרון — שהוא, בהכשרת-הגייסות, מבצע הקרוב ביותר לקרב — משקף את צירופם של המרכיבים השונים שבאימון, ואת ליכודם למסכת השלמה.

נשאלת, איפוא, השאלה: האם בתמרון בקנה-מידה גדול יש מקום לבחון אלמנטים בודדים של אימון וכוונות — כגון, אימון הפרט והיחידה הקטנה, פריסה נכונה, או, נאמר, הסנאתה של סוללת תותחים מתצפית אוירית?

אין לי כל ספק שיש מקום לכך. יתר-על-כן: הכרה הוא לבחון את היסודות הבודדים, הן כל אחד בפני עצמו והן — צירופם לתמונת-הקרב הכוללת. הסיבה לכך פשוטה: בקרב אפשר להכשל גם בגלל היחשפות-יתר לתצפית אויב; וגם בגלל כשלון מערכת-המודיעין בכללותה. אין קטן וגדול בקרב — ועל-כן אין קטן וגדול בתמרונים. אני מתעכב בכונה על נקודה זו, כיון שלתמהויה הרב יש ונשמעות דעות האומרות כי „טועה זה שבא לבדוק את אימון הפרט והיחידה הקטנה בתמרון כה גדול“. כנראה שלגנרל מק-ניר האמריקאי היו דעות נוגדות במקצת. לאחר התמרונים בלואיזיאנה בספטמבר 1941 (בהם „פעלה“ הארמיה השניה מול השלישית בהשתתפות 35,000 איש), מצא מחובתו להדגיש:

„התמרונים ותרגילי-השדה האחרונים הבליסו חולשות משרעות באימון הבסיסי ובאימון-היחידה הקטנה... ניכר, שהאימון הבסיסי לפי התכניות המאושרות לא הפך עדיין לנכס-קיים“.

הלקח מדבריו אלה הוא כי יש להצביע על כל ליקוי שיתגלה בתמרונים, אם „גדול“ ואם „קטן“, בין שנתגלה כליקוי כללי ובין שמייוחד הנו ליחידות מסוימות בלבד. אכן, אישור מלא לדעה זו ניתן למצוא בבעיותיה של „זרוע היבשה“ ובמיוחד — בחיל-הרגלים.

תמרונים אנו הבליסו השנה נקודות חיוביות

של הטוראי הקדמי לצרכי מודיעין; כי הרי הוא-הוא המקיים את המגע המתמיד עם האויב. והרי יכולת זו עלולה אף שלא להיות מנוצלת — אם בשל אימון לקוי של הטוראי עצמו, או בגלל ארגון לקוי של רשת המודיעין. הגדרת המשימה, נסיונם של צבאות מלמדנו, כי רבים המקרים בהם לא הוגדרו המשימות כראוי. והנה, אם אפשר לסלוח לניסוח רע בחילופי-מכתבים שגריים — בהגדרת משימה שבפקודת-מבצע שאני. ההגדרה עצמה היא הקובעת מה פרצוף ילבש המבצע כולו. כאן המקום לנקוב, „ברחל בתך הקטנה“: מי יעשה, מה יעשה, מתי יעשה והיכן יעשה. אין בתמרונים מקום להגדרת משימות, נאמר, מעין:

- א. „השתלטות על כביש חניתה — אילת, או
 - ב. „שמירה על שלמות הגיורה, או
 - ג. „השמדת האויב התוקף בגיורתנו“ וכדומה.
- אם ניאחו באותן דוגמאות עצמן וננסה לשפרן, אזי תלכשנה צורה מעין זו:

- א. „גדוד 123 יכבוש את צומת חדרה עד 080400 ויחסום תנועת רכב אויב בין חניתה לאילת.“
- ב. „הדיביזיה ה-6 תיערך להגנה על באר-שבע עד 231400 ותמנע חדירת אויב מצפון בין עומר ונקודה 254.“
- ג. חטיבה 18 תערוך התקפת-נגד בלילה 18/19 דצמ' ותשמיד את האויב בגיורה לוד-בן-שמן.

הגישה העוקפת. על יתרונויה של הגישה העוקפת אין כנתי להרחיב כאן, אין כל ספק שזו דרך מצוינת להשגת יתרונו גדולים בקרב, אולם נראה לי כי בשעת עריכת תמרונים יש להזהר בפני הבאת הגישה העוקפת עד לאסור. שאם לא, יתכנו מקרים בהם נדמה יהיה שכמעט וענין לנו עם זוג כלבים יריבים, המתאמצים לנשוך זה את זה בזנבו — מבלי שיעשה אחד מהם כל מאמץ להגיע בשיניו הוא אל גרונו של היריב. אין הגישה העוקפת פוטרת מההכרח להגיע, בסופו של דבר, להכרעה. אותה הכרעה תושג במקרים רבים רק ע"י התנגשות. וככל שנקודה זו לא תובן כראוי — עלולות להתהוות תופעות של שני יריבים היושבים זה על גבי דרכי-האספקה-הפינוי של זה, מבלי להגיע להכרעה.

הצבת העתודות. במצבים ידועים, וביחוד בהתקפה, יש ויקרה כי עתודתו של אחד הצדדים תמצא בריחוק כזה מ„נקודת-הכובד“ של ההתמודדות, אשר לא יאפשר את הכנסתה לקרב בזמן. באופן

זה מתמסמסת אזי תנופת ההתקפה. ככלל אפשר לומר, שכדאי אמנם להניע את העתודה (נאמר, לגבי חטיבה — גדוד) אל מחוץ לטוח הנשק הקל של האויב — אך תוך טוח של סיוע הדדי (במקרה זה — בין גדודים).

הצבת השירותים. בדומה לכך — המצב בו ימצאו השירותים בטוח רחוק-מדי בעורף: לדוגמה, יחידה רפואית הנמצאת בריחוק של 20 ק"מ בעורף עוצבתה. וכן לא יהיה זה סימן טוב להכשרת גייסות מציאותיות אם אותה עוצבה מתמרנת ותוקפת לא תניע את המערך-המנהלתי שלה כלל, מראשית ההתקפה ועד גמר התמרון. כי כאשר מדברים על דילוג — כמושג, או כמעשה — יש, כמוכן, לכלול בו מערך-מנהלתי זה; אחרת תאבד במציאות תנופת ההתקפה — הפעם, בשל הצבה רחוקה-מדי של יחידות הדרג המשרת.

נוהל קרב. כנקודה האחרונה בפירושם של ליקויים בשלבי תכנון שיש להמנע מהם בעריכת תמרונים, בחרתי את נוהל-הקרב. מטרתו של זה היא, בעיקר, חסכון בזמן. אכן, אפשר להם לנוהל-הקרב ולפריסה, כי יבוצעו בתמרונים באופן נכון מבחינת הסדר הכרונולוגי, אך לא מבחינת הקצאת-הזמן לכך. וכאן עלול גם להתגלות, כי ככל שהדרג-המתכנן יהיה גבוה יותר — כן יקצה לעצמו פרקי-זמן ארוך יותר. ואם כך — הרי נמצא שלמפקדי הכיתות, המחלקות, הפלוגות, ואולי אף הגדודים, לא יימצא הזמן הדרוש לסיור ולמתן פקודות. אל נשכח שדוקא ככל שהדרג נמוך יותר — כן רבה יותר החשיבות של סיור ותצפית מוקדמים; כי הרי כל תעלת או גדר שלא הובאו בחשבון בתכנון עשויים להכריע בדרך זה.

ליקויים אפשריים בביצוע

התמרון — מחייב דיוק. כל הפסד-זמנים בתמרון — עלול לחזור בעת קרב-של-ממש — ובעינים אלה יש לראותו. על כן — לא יתכנו כל איחורים בשעת ה„ש“. אחרת אפשר להגיע אף לכך כי עוצבה מתמרנת תמצא מאחרת, נאמר, בשעה או שעתים בהתקפתה המכרעת. והדברים אמורים ביחוד לגבי התקפת-לילה. איחור מעין זה — יש בו כדי לגרום לכך שההתקפה תמצא „נתפסת“ לאור היום. באש קטלנית של מכ"ם, מרגמות וארטילריה של המגינים — ותשבר לחלוטין.

האיחורים עלולים להגרם בעיקרם משתי סיבות: הערכה מוטעית של זמן ומרחב „התקרים“ („פאנצ'רים“, בלע"ז) בביצוע עצמו. אך את שתי הן

ניתן לסלק בקלות ע"י עבודת-מטה נכונה ויעילה. תבניות. אל להן לתבניות להיות קשיחות — ואף לא להצטמצם בעיקרן, למשל, לטור-עורפי. כי אז אפשר להגיע אף לגדוד שלם הנע בטור-עורפי, והרי מחמת זה יופסד זמן, האבטחה תהיה גרועה וההיערכות לתבנית-הסתערות — מסובכת. והלא דוקא משום כך מאמנים במספר תבניות, המתאימות כל אחת לתנאים — ולצרכים — אחרים של קרקע, שליטה, מהירות-תנועה, הימנעות מאש-אויב ומתנאש. תפעול יחידות-סיור העוצב בתיות. תמרונים — משמשים מבחן חשוב לאר-גונן, מבנן וציודן של יחידות-הסיור העוצבתיות, המתאימים בדרך כלל לאחד משני התפקידים: סיור והבאת-ידיעות — או אבטחה. יחידות מעין אלו חלשות בדרך-כלל מכדי לבצע קרב-תוקפני — או הגנה עיקשת. אכן, בתמרון עשויים מפקדי עוצבות לתפעל יחידות כאלו אף בצורה נועזת מדי: לשלחן הרחק לעורף האויב (ואולי אפילו תוך ציון משימה מעור-פלת למדי) כדי להשיג ידיעות. כי בתמרון — הכל אתא שפיר; אך במציאות עלול מפקד עוצבת, שיפעל בדומה לכך, לאבד את יחידת-הסיור שלו. הסואה. בידוע הוא, כי רמת הסואה הפרט, היחידה, הרכב והציוד ברוב התמרונים, ברוב הצבאות — נמצאת טעונה שיפור רב. אין די בכך כי יחידה תש-כון בשטח נטוע. הכרחי לשמור על משמעת הסואה חמורה — אחרת עלול אף אותו שטח נטוע להיות מלכודת-פתאים גדולה. משמעת שיירות. החשש בענין זה הוא כי השיירות תהינה צפופות מדי, מכר-גית-אל-מכונית; הרכב לא יסור ימינה בחנותו אף בדרכי הרים צרות ולא יפנה דרך למכוניות אחרות המשתמשות באותו ציר; לא יוקפד על האיפול בלילה. כל אלה יכולים, "לעבור בשלום" בתמרון. אך הנסיון מוכיח כי כל השלמה ע"י כך או בדומה לו עשויה להסתיים, בסופר-של-דבר, באסונות כב-דים; ובמיוחד במקרים בהם לא תהא עליונות אוירית, או עדיפות אוירית, לצד ה"חוטא". הפיקוד הנמוך. רבות דובר על הפיקוד הנמוך, זה "חוט השדרה של צבא". אך בתמרוני צבאות יש ונדמה שהמפקד הנמוך ביותר — הוא המ"פ. למטה ממנו — רק מבצעים את הוראותיה, או לכל היותר מפקחים על ביצוען. אין לך חינוך רע מזה למש"ק ולקצין מפקד-המחלקה. בגבולות מסוימים יש לאפשר להם — ואף לאלצם — לקיים בדרך עצמאית את המצ-וות: — לחשוב, לתכנן, לסייר, לפקד, לבצע ולפקח. יש להמנע גם בעתיד מן המצב בו מפקדים-נמוכים יצאו מתמרונים במסקנה שהם ואנשיהם גם-יחד

מהוים רק "רגלים" במשחק-השחמט המתבצע ע"י "מן דהוא", בעל כננות נסתרות, בדרג גבוה. פעולות לילה. חלק ניכר של הפעולות בתמ-רונים מתבצע בלילה. הליקוי העיקרי שיכול להת-גלות באלו הוא, שפרט לזמן שבו הן מבוצעות, תהינה אלו פעולות-יום — שתוכננו ובוצעו בדרכים האופייניות ללחימת-יום: מעין "פעולות יום בלילה" — ולא "פעולות לילה" אמיתיות מובהקות. הגילויים המכשילים יכולים להיות: רעש בתנועה, תבניות יום, התגלות קודם זמנה, לחימה מפורת אל היעד ועליו; ובמקרים ידועים — נסיגה רועשת-ביותר. את כל אלה ניתן לתקן — בעיקר ע"י אימון הולם של המסגרות הקטנות, עד לפלוגה.

קרבות השריון

התקפה בחלל ריק. מטבע הדברים שהשריון יתקוף בנקודות "רכות" ולא ייגרר להתק-פות על מערכים מבוצרים. אכן, יש ובתמרונים מיושמת תורה זו בצורה לא נכונה: השריון מחפש אך ורק "חללים ריקים", ורק בהם הוא נע. ע"י כך הוא יוצר מאחוריו קראספקה — ופינוי ארוך, בדרך-לא-דרך, בין מוצבי אויב חזקים שלא נפגעו כלל. כאן יכולה אזי להיות קבורתו: אם ינותק קו כזה (הגם שבמקרה אפשר כי גם לא ינותק בתמרון) — ימצא השריון את עצמו מוקף מוצ-בים מבוצרים, ומנותק מעורפו.

שטח חיוני ובסיס מוצק. גשמיות דעות שונות, ואף כאלו שלפיהן — באשר מקום השריון שם השטח החיוני; ואין לך טעות גדולה מזאת. מצדדי גישה כזו נמצאים מתעלמים לחלוטין כגורם הקרקע בקרבות שריון. הנכון הוא, שבמקום שם השריון שם הבסיס המוצק. את זה האחרון יש למקם על שטח חיוני.

שריון מול חיל-רגלים נע. אם עדיין נדרשת הוכחה לכך — הרי נקל להתקל בה בתמרו-נים: — בהם מתגלה מדי פעם, כי הטרף הנוח ביותר לשריון הוא חיל רגלים הנע במגולה, כשאינו כחופר ואינו פרוס. בתנאים כאלה הופכת הלחימה לטבח, ללא כל סיכוי לחיל הרגלים הפגיע. מאידך, חי"ר מחופר, המשתמש שימוש מושכל בכלי נשק הנ"ט (פיאט, רימוני רובה נ"ט, בקבוקי מולוטוב, מוקשים ומכשולים) יכול להשמיד את השריון התר-קף את מערכו.

הגנה נגד-שריונית. על חיל-הרגלים המתגונן בפני שריון לאלץ את זה לתקוף מערכים

מבוצרים המצודים בנשק נ"ט. זאת יוכל לעשות ע"י:

- מיקום נכון של המערכים שלו;
- שדות-מוקשים נ"ט טקטיים, ש"יתעלו" את זרימת השריון אל תוך שטחי קרקע הנר-חיים למתגונן;
- פעולות תוקפניות בלילה נגד השריון הנח;
- ניתוק דרכי-האספקה של השריון;
- ותנאי לכל אלו: מודיעין יעיל ומ היר.

אכן, לא די בכך כי ינקטו בתמרונים כל הפעולות הנ"ל, באם הדבר ייעשה בצמצום מדי, או לאט מדי. תמיד יבלטו אז במיוחד הליקויים באשר למ הירות: הן בצד המודיעין, והן בפעילות תוקפנית. וכתוצאה מכך תהינה הידיעות מקוטעות מדי, התכנון יפגר אחר הידיעות — ובעת הביצוע כבר לא יימצא השריון במקום המשוער.

מתנאות וחיי שדה

ניכרים הישגיני שהושגו בשטח זה, אולם רבות עדיין גם הנקודות הטעונות תיקון. החייל-הפרט נדרש להשקיע מאמצים פיזיים גדולים. לא תמיד ידע לבשל בישול אישי, להכין

לעצמו משקה חם דוקא או להצל על עצמו מחום השמש. אין כנתי לאותם מקרים יוצא-דופן, מקום לסיפורי-מעשיות, בהם קיבל חייל שני כריכים כמנת מזון ליום תמים, אלא למקרה הרגיל כשברשותו כל הדרוש ואילו הוא אינו יודע "להסתדר". במידה שקורים מקרים כאלה — הרי אין האשמה בחייל. ויש הכרח ללמדו לחיות חיי-שדה. עליו להיות מאומן ליצור לעצמו, בכל מקום שרק אפשר, את מכסימום הנוחיות המתאפשר ע"י התנאים. זהו ענין, שאפי' שר להקנותו בעיקר באימונים ב"סדרות"; והוא כולל "את הכל": החל מהקמת אוהל וגמור ב"מז-רן" מאולתר, עשרי קוצי הסביבה.

לא הועלו כאן אלא מספר בעיות העשויות להתגלות בתמרונים. רבות אחרות עדיין מחכות לליבונן; כגון: עבודת-המטה, המנהלה לפרטיה, שיתוף-הפעולה יבשה-אוויריים; שיתוף-הפעולה בתוך צות-הקרב היבשתי; וכיוצ"ב.

רוב הנקודות שצוינו הן כאלו הדורשות תשומת לב מיוחדת באימונים. רשוב: גיתן לתקנן על נקלה — אם רק תודגשנה דיין, ותעבורנה כחוט-השני בכל תרגיל, תסל"ג וסדרת-אימונים. כי אין די בלימור דן "פעם אחת".

בתמרונים בקנה-מידה רחב עומדים מפקדים ומסות בפני בעיות, שבכל צורת תמל"ג אי אפשר ליצור אותן באופן מציאותי.

באימוני-המפקדים ללא גייסות חסר קודם כל דבר אחד: ההתפתחויות הבלתי צפויות שהן פרי חוסר הידיעה המקצועית או החולשה האנושית של הפיקודים ואף של המפקדים עצמם. אם כן — אין לותר על התמרונים בפורמציית גדולות.

מיוזר ל. צוליקופר, שביצריה.

שיטת ה"נושא" מול שיטת ה"היקש"

מטרת האימון הצבאי

נחזור על מטרתו של האימון בצבא: הכנת הצבא באימונו לדרגה כזו, שיביא לסיום המלחמה בהצלחה ובמהירות. כדי להשיג זאת צריך החייל להיות מומן בהפעלת נשק, בקיא בעבודת-צוות ויודע מקומו בצוות, קשוב גוף, חסון בנפשו ונכון לצורות הלחימה האזוריות ביותר. רק אז יוכל להרוג את אויבו מבלי שבטחונו או בטחון יחידתו יפגע. כדי להגיע לרמה זו יש להכשיר את החייל בשטחים דלקמן:

- א. פיתוח ההכרה.
- ב. פיתוח הכושר הגופני וחישול האופי.
- ג. מומחיות בהפעלת כל-הנשק.
- ד. אומנות הקרב.

לא נפנס לדיון מפורט של הדרישות שצוינו לעיל. אין ספק שהן זקוקות לליבון בנפרד. אולם, מן הדין שנדגיש כאן את חשיבותו של הפרט והכשרתו בשטח ההכרה והאופי. ברי לנו שהנכס הגדול ביותר של כל צבא הוא איכותו של החומר האנושי, ועל אחת כמה וכמה בצבאנו אנו, בו חייב לשמש הפרט, אבן-פינה לבנין עצמתנו הצבאית. עכשיו נדרשת מהטוראים כוונות מלחמתית, מתח רוחני וכושר קרבי במידה גדולה יותר משנדרש מהם אי-פעם. במלחמה, שאנו צפויים לה, הנשק העיקרי הוא הרוח הנחושה של כל לוחם, לפיכך חייבת היחידה הצבאית — אשר בה חיים בצוותא, עמלים ולוחמים יוצאי גלר — יות שונות — לההפך לכור-מצרף לעיצוב דמותו הרוחנית של המגויס החדש, לבית-יוצר לעם חלוצי עובד ולוחם.

דרכה של ההדרכה הטובה היא, למזג את האימון הצבאי עם פיתוח ההכרה וחישול האופי לחלטיות, יומה, התמדה, ערנות ואומץ-רוח על כל צדדיו. באיש שקול כראוי תפתחנה תכונות אלו רוח משמעת עצמית ונטילת אחריות, ותעוררנה את הרגשת החר בה והשירות הנאמן.

להכרתו של האדם ולאופיו נודעת חשיבות רבה: אם אין לאיש ההכרה ותכונות האופי המניעות אותו לעשות את המוטל עליו בקרב, הרי כל כשרותו הצבאית נמצאת לקויה.

וביום הקרב — אפילו הציד משובח, דרכי הלחימה מזהירות, והמפקד מצוין — יהיו הצלחתו של הצבא או כשלונם מותנים במידה רבה במורשת

מכמה יחידות הגיעו בזמן האחרון קולות המת-ריעים על הכשרתם הקרבית הלוקיה של המגויסים החדשים. הרשימה "אימוני לילה", מאת מג"ד, שנת-פרסמה ב"מערכות" (חוב' ע"א עמ' 65) מבטאה ל-קוי זה, בהביאה דוגמה להמחשת. מסקנות-הלכח המובאות בסופה של הרשימה, הן נכונות ובעלות תבונה מעשית, אולם, אין בהן פתרון יסודי, ואינן אלא תרופות-לשעה. התופעות המתוארות אינן מיר-דות לגדוד המובא כדוגמה. אף ביחידות אחרות נתעוררו בעיות בשטח זה, מן הראוי, על-כן, לבקש פתרון יסודי לתופעות אלו, ולא להתפק בתרופות-לשעה בלבד.

מקרים אלו, מן הדין שיעוררו לבדוק את המצב שנתהווה עם שינוי המבנה הדמוגרפי של אוכלוסית הארץ. פתרון הבעיות הכרוכות במצב זה חשיבותו רבה, מאחר שאין לך עוד מקצוע כמקצוע הצבאי, הניתן כל כך להתהוות פרצות ושנוי, בין הלה המכתיבה את מגמת האימונים, תוכנם ואורחם — לבין ביצועם של האימונים הלכה למעשה, בקרב החיילים. נראה לי שעלינו לתת דעתנו על תר-פעות אלו מבעוד מועד — כדי למנוע אי-התאמה רצינית בין תכנית האימונים השגורה דרכי הורא-תה, לבין אפשרויות ביצוע האימונים מבחינת איכר-תו של החומר האנושי הנמצא עתה באותן יחידות. עלינו לזכור שתכניות האימונים ושיטות ההדרכה בהן אינן אוניברסליות; אין הן כשרות לכל אומה ולשון באותה מידה, ואם בעיקרי הדברים ותוכנם היסודי ישנם קו-ישוין, הרי דרכי ההוראה שונים לחלוטין, כשוני שבין ציבור אחד של אנשים לבין ציבור אחר. אין להעתיק דברים כלשונם ואין לכפור תם. שיטת ההדרכה צריכה להיות מושתתת על תכונות האדם, השקפת עולמו, חינוכו, סביבתו, עיקרי האמונות והדעות שלו בתחום הדת והחברה. רק אותה שיטת הדרכה אשר תרד אל חקר התכונות הללו ותתבסס על חקר עובדה, ההיקש והמסקנה — רק היא בלבד תבכיר את פריה. אחרת יצא שכרנו בהפסדנו.

הדברים הנתונים כאן מוסכים רק על השלב הרא-שון מחמשת שלבי ההדרכה — שלב א', הוא שלב ההכנה. מגמתה של העלאת הדברים — לעורר את המחשבה שמא מן הראוי לבדוק אפשרר-יות לשינוי שיטות ההדרכה הנהוגות.

חודשי האימון. האימון מותנה בדרכי ההוראה, ואילו דרכי ההוראה לא ישיגו את תועלתם אם לא יהיו מותאמים לאיכותו של החומר האנושי.

איכות החומר האנושי

ידוע לכל בר-בירב שהמבנה הדמוגרפי של אוכלוסית המדינה השתנה לחלוטין מאז קומה ועד היום. שינוי זה נותן אותותיו גם במבנה הדמוגרפי של הצבא. חלקם של החיילים הפרימיטיביים-בת-פיסתם ניכר בצבאי. ואלו סימניהם:

1. השכלה. ידיעת הלשון אפסית או נמוכה מאוד. חסרות ידיעות יסוד בהיסטוריה, חשבון, ספרות, גי-אוגרפיה וכדומה. מצויים גם כאלה שאינם יודעים קרוא וכתוב בשום לשון שהיא.

2. תרבות. לרוב חסרים אנשים אלה ידיעות אלמנטריות בכללי נקיון ונימוס. מושגיהם על משפחה, מדינה וצבא שונים בתכלית מאלה של יוצאי אירופה או ילידי הארץ. תחושתם הלאומית חיוורת מאחר שהיא מושתתת בעיקר על חינוך דתי. ואילו הכרה בחובות האזרח הנובעת מתוך הכרה לאומית — את פירושה אינם יודעים. חלקם קולט את גיבוי הנימוס וההתפעל החיצוני, אולם קליטת רעיונות חדשים קשה עליהם.

3. אתיקה. הם נעקרו מהארצות הפרימיטיביות בהן נולדו ובהן חיו חיי שיעבוד או שיעבוד-למחצה והועברו לארץ מודרנית. כתוצאה מעקירה זו התערער ערו כמה מושגים קודמים שהיו להם, אולם לא באו אחרים תחתם. לעומת זאת רוב המושגים הנוטעים בנפשם של הישוב הותיק בארץ נשארו זרים להם. הם הצליחו להבין שחל סדר שיעבוד, לאמור: איש הישר בעיניו יעשה, או יותר נכון: כל דאליים-גבר. לעומת זאת לא השתחררו מחשדנות וחוסר אמון. עדיין מרובים מעצוריהם הנפשיים — תוצאת חיי עבדות. אינם מסוגלים ליטול יזמה או לבקש תושיה בכוחות עצמם. „הדמיון המזרחי“ הפסיבי עוד לא פינה מקומו לדמיון היציר. חוסר אומץ-הלב בולט במושגיהם ותופעת ההתנדבות זרה להם. הם בויס לעבודה ומשקרים במצפון שקט. המושג של „אחר-יות קולקטיבית“ אינו מובן להם.

אולם במקביל למורשה השלילית שפורטה לעיל, מצויות תכונות שהן חיוביות לצבא, אם גם אין מקורן תמיד בחיוב:

1. רצון ללמוד: הרגשת הנחיתות גורמת

(*) מובן שמדי שנה עולה הרמה הכללית בצבא כתוצאה מתגדלת חלקם של חניכי הארץ שבו. — המערה.

לרבים מהם שירצו ללמוד ולרכוש דעת. התמדתם ברצון זה ראויה לציון.

2. משמעת. מספר גורמים הצטרפו במבנה הנפשי של אנשים אלה ליצירת נכונות למשמעת. הם רגילים לקבל עול אחרים, על כן, מתבצעת פקודה ברצינות (בעיקר אם קדמה לפקודה הסברה, ולוא המינימאלית). הם נאמנים למפקד המקובל עליהם.

3. כושר קליטה. בענינים מעשיים גדול כושר הקליטה שלהם, כיון שהם מחקים ברצון כל תופעה (אמנם הם גם מהירים לפלוט את אשר הם קולטים, בהעדר חזרה מתמדת על הנושא).

4. סבילות. מרובה נכונותם הנפשית לסבול סבל גופני ממושך ולהימצא בתנאי חיים קשים.

מגמות בשיטות הדרכה

מהאמור לעיל מתגלית לפנינו דמותו של אדם בעל תכונות פרימיטיביות. לאמיתו של דבר אין תכונותיו מהוות את „התוך“ שלו אלא את קליפתו בלבד — קליפה, שנערמה משך דורות, מעטה העשוי להתקלף תחת יד אמונה בחינוך והוראה. אם תבדוק את המבנה הנפשי שפורט לעיל תינכח שבתוך חומר היולי זה של פרימיטיביות, גלומות תכונות יסוד יקרות. תכונות אלה יש בהן מאחו איתן לפיתוחן של חינוך טוב ובריא. הבעיה שמחובתנו לפתרה: כיצד נבחר את דרכי ההוראה הנכונות, תוך ניצול תכונות אלה? עלינו לבחון את שיטות ההדרכת הנהוגות אצלנו היום ולראות באיזו מידה הן עונות על הדרישות הנ"ל.

ראשיתה של תכנית האימונים שלנו נעוצה בקורי סים השונים של ארגון ההגנה. בקורסים אלה הועלו תכניות האימונים לרמה גבוהה של בקיאות מקצת עית, והותוו דרכי הוראה נכונות. משוחררי הצבא הבריטי שיכללו שכלול נוסף את תכנית האימונים האלה, ואצלו להן מנסיונם ומומחיותם. כל הגורמים הללו צורפו לשלמות אחת אשר את תוצאותיה החיר ביות חזינו במערכות מלחמת-העצמאות. ואילו מלחמת-העצמאות עצמה, אף היא הוסיפה מנסיונה — לקח שאין ערוך לחשיבותו.

אולם תכנית אימונים זאת היתה מותאמת לחומר אנושי שונה לחלוטין. לא הרי הנוער הישראלי מאז כהרי הנוער הישראלי עתה. עם השינוי הדמוגרפי שחל בצבא מתעורר הצורך לבדוק מחדש את תכנית האימונים המקורית, ולראות באיזו מידה היא הולמת את כושרם וקליטתם של אנשים אלו.

שיטת הנושא

עיקרה של שיטה זו ליטול נושא אחד בשלמותו (לדוגמה: הנושא — „החייל כזקיף“), ולפתח על כל צדדיו. פיתוח זה יעשה ע"י שימוש בכל שלבי ההוראה הנכונים, מבחינה מהותית יחייבו, תוך כדי הדרכה, עקרונות הפעילות בשדה, ההצגה הקרובה ביותר לתנאי קרב, השינוי, המבחן והדיון. באשר לצורה הכוללת, משתדלת שיטה זו להטביע דפוס אחד לנושא מסוים, ולתתו בשלמותו (על כל חלקיו) ובבתיאחת. הנושא ינתן במסגרת אחת, מהקל אל הכבד, פרטים פרטים, המשתלבים אחד בשני ומסתכמים לאגד אחד בסיומו של הנושא הנידון.

אורח לימוד זה מפעם בשיטות האימונים של היבשת, ראשיתו במתודה הפדגוגית הנהוגה בגרמניה — השיעור המתוכנן על-פי יסודותיו של הפרגוב הרברט. התפתחותו הגיעה לרמה גבוהה ולגיבוש רב בשיטת הלימוד הרוסית, בהשפעת רעיון הריכוז שנבע מהשקפת העולם הסובייטית.

תכנית האימונים של החייל הרוסי, מהי אומרת? — בפרק האימון הבסיסי, ענף השדה, למד החייל מספר נושאים מבודדים, כמו: חפירות, מסעות וכד', אשר לומדו תוך פיתוח כושרו הגופני. אח"כ מתחיל החייל ללמוד את הנושאים השלמים. החייל מקבל את האימון בשיטתיות, תוך קירבה יתרה לתנאי קרב ממשיים. שיטה זו מתאימה יותר לאדם הפשוט, שאינו בעל רמת השכלה גבוהה. הקליטה קלה, המעשיות שבה הופכת את הנושא לטבע שני לאדם — ומכאן חשיבותה. שיטת הנושא מחייבת את „מעורר השיעור“, המכיל נושא לימוד שלם, ההלכה שבו מנוסחת בקיצור ובבהירות. הנושא כילל מספר פעולות מחייבות, שעל המדריך להעבירן בפני חניכיו תוך הצגה, תשומה, מבחן ודיון. בכל נושא מופיע „אויב“ המביים את הצד שכנגד, ונותן לשיעור מציאותיות שדה המערכה.

להלן, כדוגמה, רשימת הנושאים בספר „האימון הקרבי של החייל הבווד“ (הוצאת מיניסטריון ההגנה הפולני, 1948):

1. החייל הצופה.
2. אימון הרץ.
3. נושא התחמושת.
4. גשמים.
5. זקיפים.
6. תשמור.
7. החייל בהתקפה ובהסתערות.

אמנם, סוג האנשים שתואר לעיל, אינו מהווה את הצבא כולו. מדוע נתאים את תכנית האימונים דוקא לצרכיו? התשובה לכך היא שאדם בעל כושר תפיסה גבוה מסוגל לקלוט חומר המכוון לקליטתו של בעל כושר תפיסה נמוך. ואילו אדם בעל כושר תפיסה נמוך אינו מסוגל לקלוט חומר העשוי לפי רמתו של בעל כושר תפיסה גבוהה. כל צבא בעולם משקף במידה רבה את ההרכב האנושי, הרכב המושגים והרעיונות של עמו. לצבאה של כל אומה — צביונו המיוחד — במבנה, בשיטות אימון, ובמידה מסוימת, גם בדרכי לחימה. תחומה של ההדרכה הצבאית אינו יוצא מכלל זה. בצבאות שונים נהוגות דרכי הדרכה שונות, גם אם במהות החומר המודרך אין שוני; גם אם, בסופו של דבר, נדרשות מהחייל אותן הידיעות. נראה לי שבין שיטות ההדרכה השונות אפשר להבחין שתיים עיקריות, והן: (1) שיטת ההקש, (2) שיטת הנושא.

כדי ללמד חומר מסוים בשיטת ההקש — מלמדים כל אחד ואחד ממרכיבי הנושא לחוד. שיטה זו מניחה שהחייל ידע לצרף את המרכיבים השונים בכל אחד מהמושגים שבהרכבם נמצא מרכיב זה. מלמדים לחייל את החזקת רובהו באופנים שונים. מניחים שבבוא הצורך, ידע להחזיקו נכונה הן בשמירת המחנה, הן בהיותו בקרב, הן במגרש המסדרים, הוא הדין לגבי כל המרכיבים האחרים המהווים את חלקיה של שמירת המחנה, הקרב או המסדר. גם אותם מלמדים כל אחד בפני עצמו.

החייל האנגלי, למשל, המעורה במסורת צבאית ארוכה, ושהוא בעל חינוך ליברלי ולרוב בעל רמת השכלה מספקת — ייהנה מתכנית אימונים מפורטת ומקיפה. בכושרו לנתח מושגים ולצרפם (אנליזה וסינתזה) יוכל החייל האנגלי הבינוני ללמוד את המרכיבים של אימון הפרט שלו, בנפרד, ולהקיש מהם ולחברם לנושאים בהמשך האימון. הוא יוכל לצרף מרכיבים אלו ולאגדם לאגד אחד, שבו הם מתאחים למושג שלם — אותו מושג שכוונה אליו תוכנית ההדרכה מראש. בחייל הישראלי מתקופת מלחמת השחרור בלשו עוד יותר תכונות אלה. כושרו להקיש ולצרף נתגלו ביתר עוז, כתוצאה מחינוכו החופשי, רמת השכלתו הגבוהה והכרתו המחושלת.

אימון החייל האמריקאי הושפע אף הוא מאימון החייל האנגלי. אולם, היה צורך לשנות את דרכי ההוראה: הקמתו של הצבא האמריקאי הגדול תבעה „ייצור המוני“, אשר ממילא פגע ביסודיות האימונים.

1) מקומות תורפה בטנקים ושריון ליריות נשק
נ"ט.

2) הכנת עמדות למשמידי שריון.

3) ניצול עצמים בשטח למלחמה נגד שריון.

4) תצפיות.

5) תכנית פעולה.

המעריך: ב. התנהגות כיתת-משמידי
שריון מרגע התחלת ההסתערות.

1) השמדת שריון ע"י הפתעה.

2) התנהגות במקרה של התקדמות השריון לעבר

עמדת המשמידים, ע"י העמדה במקרה הת-

רחקות מהעמדה.

3) התנהגות הכיתה במקרה של מעבר הטנקים
מעל עמדותיה.

4) השמדת צוותו של טנק שיצא מפעולה.

המעריך: ג. התנהגות כיתת משמיד-
שריון בקרב עם טנקים בלילה.

הסעיף:

1) עקרונות המלחמה נגד טנקים בלילה.

2) קביעת כיוון ע"י רעש המנוע.

3) התקרבות לטנק במסוה החושך.

4) השמדת הטנק.

סיכום

בכמה יחידות נתקלים בקושי לאמן את החיילים
בשיטת ההקש. מטרת האימון הצבאי מחייבת להתאים
את שיטת ההדרכה לרמתו של החומר האנושי. לחומר
אנושי המפותח פחות יש למסור את האימון בצורה
מעובלת. אין לסמוך עליו שיצרף את חלקי הנושא
הנפרדים לנושא שלם. חובת הגוף-המדריך לעכל את
הנושא למען החניכים; להגישו בשלמות ובפשטות.
במידה שהחומר האנושי מעורב, וההדרכה נעשית
במשותף לסוגים שונים של אנשים — יש לכוון את
ההוראה שתתאים לתפיסתו של קשה-התפיסה.
שיטת הנושא עונה על דרישות אלה ועל-כן יש
להעדיף על שיטת-ההקש להדרכתו של חומר-אנו-
שי פרימיטיבי או מעורב.

8. החייל בהגנה.

9. החייל בקרב עם טנקים ושריון.

לדוגמה, הרי מערך השיעור של שניים מה-
נושאים כפי שהוא מפורט באותו ספר. האות העב-
רית מסמנת את המערך כולו: א. ב. וכדומה; המספר
בסוגר — את סעיפי המערך: 1) 2) וכדומה.

הנושא: 1. החייל הצופה.

המעריך: א. הכנת נקודות תצפית.
הסעיף:

1) תפקיד הצופה.

2) ציון נקודת-תצפית.

3) בחירת נקודת-תצפית.

4) תפישת נקודת-תצפית.

5) סידור נקודת-תצפית והסוואתה.

6) דיון ומסקנות.

המעריך: ב. תצפית שדה-הקרב.
הסעיף:

1) התמצאות.

2) בחירת נקודת-תצפית ותפישתה.

3) תשדורות.

4) אומדנת מרחקים.

5) שיטת התצפית ודיווח.

6) דיון לאחר התרגיל (ציון שגיאות).

המעריך: ג. תצפית בלילה.
הסעיף:

1) התמצאות בשטח מבעוד יום.

2) זכרון עצמים בשטח.

3) אומדנת מרחקים.

4) הבדלי ראייה ביום ובלילה.

5) בחירת נקודת-תצפית בלילה.

6) קביעת מצב המטרה, סוג המטרה, מרחק, ועצ-
מים אחרים בשטח.

הנושא: 9. החייל בקרב עם טנקים
ושריון.

המעריך: א. בחירת עמדות למשמיד-
שריון והכנתן.

הסעיף:

התעלמות מוחלטת מהבדלים בכח-האדם המודרך לא זו בלבד שהיא מביאה לפריון גרוע — אלא
אף מטילה שעמום על היסודות המתקדמים שבין אנשי היחידה.

קול' מנס ויאבל, שביצריה.

שיתוף פעולה ומטה

צבאית, אספקה ותובלה, חימוש — מסייעת לקבוצה הראשונה. מצד אחד מעבירה עובדה זו בהכרח סמך כויות רבות יותר לקציני המטה המתאמצים, ומן הצד השני בהכרח מצמצמת את סמכויותיהם של קציני המטה המקצועיים. במידה שחיבור שתי הקבוצות תחת מפקד ומטה אחד הוא הכרח הלחימה — הריהו דורש שתורת הלחימה — ובטייה, בצורת החומר, השיטה והטכניקה של ההדרכה — יביאו לידי זה, שההדרכה תבוא מטעם פונקציה אחת ויחידה במטה, אשר תשמש את כל היחידות ואשר תנחה, תפקח ותפתח את אימוני הגייסות. דבר זה יביא לידי כך ששיתוף הפעולה בקרב יהיה תלוי לא רק ברצון טוב וידיעה, אלא יהיה גם תוצאת ארגון נכון לקראת תכלית זאת. כלומר, במטה צריכה להיות פונקציה אחת בלבד המטפלת בהדרכה, ובה מרוכז כוח האדם הדרוש כדי לתכנן, לתנחות, לפקח ולפתח את האימון — באופן ששיתוף הפעולה בין היחידות השונות ובקבוצות יהיה שלם, אחד ואחיד ושזור בכל שלבי האימון. פיזור אחריות-מטה להדרכה לפונקציות-מטה אחדות יביא להדרכה מפוצלת ולפיצול בין היחידות השונות, במקום לשזרן לצוות קרב אחד. צמצום סמכויותיהם של קציני-מטה מקצועיים בדרגים גבוהים לבעיות כותאדם וציווד בלבד, ללא סמכות הדרכה (ולפעמים — פיקוד), יגדיל אמנם את הנטל של המטה המתאם, אולם בסופו של דבר כדאי יהיה לשאת נטל זה: כי הוא הדרוש להצלחת הכשרתם של גייסות בימי שלום, ולהצלחתם בקרב בשעת מלחמה. עצת הקצינים המקצועיים בעניני הדרכה אמנם חשובה, אולם הסמכות הסופית היא בידי אותה פונקציה-מטה מתאמת אשר זה תפקידה. ללא צעד מעשי זה, הנראה אלי במבט ראשון כלא הגיוני — אין להניח ששליטתו של מפקד, לחישול כוחו לקרב, תהיה שליטה מלאה.

שלך, לוחם.

צדק האומר שמטה חייב לשרת את הגייסות שהושמו תחת פיקודו של המפקד. הגם שלימוד אמת עתיקה זו של מלחמה עדיין אינו מוכיח שברורה הדרך לביצוע שירות זה. בחיי יום יום צריך הדבר להתבטא בזה, שהמטה חייב לסייע למפקד להנחות את גייסותיו לקרב כך שיהיו תמיד, במידת האפשר, ביתרון על האויב; ובתנאים נוחים כאלה, שיוכלו להשיג את המשימה באמצעים העומדים לרשותם. התלות ההדדית בין יחידות מסתערות, מסייעות ומשרתות הולכת ונעשית הדוקה יותר והן משתזרות אהדדי — הצורך בתגובות מהירות-ביותר גדל — ולכן שוב אין זה מספיק עוד שקציני-המטה יכירו את תפקידיה, ארגונה, תכונותיה, יתרונותיה ומגבלותיה של שיתוף הפעולה ואת הטכניקה שלה. נראה שעתה, כדי לודא את אלה יש הכרח בצעד נוסף: — ארגון מתאים של פונקציות מטה באופן כזה, שיסייע לביצוע „השירות לגייסות“, ויכלול בתוכו את הפונקציה של שיתוף הפעולה.

הלחימה של הגייסות, והיקפו של שיתוף הפעולה הנדרש מהם לביצוע יעיל של הלחימה, צריכים לקבוע את מבנה המטה יותר מכל דבר אחר. דבר זה נתבלט במלחמת העולם השניה — ואח"כ, במידה מסוימת, בקוריאה — והוא מורה על הצורך בצנתות מאוזנים בשדה-הקרב, בזירת-הקרב החדשה אפשר להבחין בשתי קבוצות שונות של חילות. קבוצה אחת בשדה-הקרב מורכבת מיחידות חיל-רגלים, יחידות ארטילריה, יחידות שריון ויחידות הנדסת-שדה, כשהקשר והמודיעין משמשים את הפיקוד. האלמנט העיקרי של קבוצה זאת משתנה בהתאם למי שנושא את עיקר המשימה; הצות יכול להופיע כבנוי על היסוד של חיל-רגלים — בתוספת שאר החילות; או על היסוד של חיל-שריון — ובתוספת שאר החילות. ואילו קבוצת החילות השניה — המורכבת מחיל רפואה, משטרה

נצחון ע"י איכות

עצמו — במידה הוא יכול להשיג את מדיניותו בכוח אמנם קטן יותר אולם משובח ועיל ביותר. אלא שצבא הבנוי מ"פרוטסיפים" ("גרעינים" למופת) יעילים ביותר — אינו עדיין צבא "איכותי" דוקא, על אף כל איכותם של הללו.

בכדי להמנע ממושגים מוטעים יש באותה מידה להזהר גם ממילת הקסם של "צבא חדיש". צבא חדיש — זהו מונח אשר תוכנו אומר שלצבא מסוים ישנו ציוד הנהוג כמערכת ציוד חדישה, או שהוא משתמש באמצעים אשר הנם מקובלים בצבאות חדישים. אולם אין זה קובע עדיין מה איכותו ואפ"ל אינו משמש יסוד להנחה כי צבא זה — הוא דוקא אשר ניצח.

קוראיה והודרסין — הרי הן דוגמה נאה של שתי תופעות מאלפות המשמשות בנות-לויה לצידו-החדש. האחת היא: כאשר מופיע בהתמודדות נשק-תוקפני מתקדם-ביעילותו — הרי תגובתו של הצד אשר אין לו נשק כזה היא להתפור, "להתרוץ"; לא להיות עוד במצב מכונס אלא לנקוט באורח-הפעולות של גריליה — והללו אמנם נותנות את תוצאותיהן. ואילו התופעה השניה, המתגלית לעתים בסוגית ציוד "חדיש", הנה יותר בגדר ביטוי ל"השתוללות" של-טכנאים" מאשר ביטוי לצרכי אותו חיל. יש ומעניקים לגייסות כלי נשק כאלה הגורמים יותר נזק מאשר תועלת; הפרזה במאמצים (וציוד) להשיג גת ניידות — גורמת לאובדן ניידות; הכמיהה לאב-טחה — לאבדן אבטחה: עד כדי כך שיש וחיל-הרג' לים נמצא עדיף בסופר-שלידבר על הטנק המגושם והעיוור; ומהיר — מהרכב החדש; והפירת-ה"חריץ" יש ונמצאה בימי מלחמת-העולם השניה כעדיפה בתור מתפה על פני כל שריון.

האמת היא, שכאשר מדובר על "כמות" — הכונה לצבא אשר מתנגש באויבו ומתגבר עליו בכוח מספרי, בדומה לפעולת מכבש, ואילו כאשר מדובר על צבא הבנוי על איכות, הכונה היא ל"דוד" בהתנגשו ב"גולית" או "גדעון" — ב"מדין". הכמות, במובנה זה — כרוכים בה לרוב קשיחות של פיקוד ושל טקטיקה ואבדן ניידות. חייליו של צבא הבנוי על כמות — מבכרים בדרך כלל התקפה מאורגנת, וערוכה חזיתית, על כל מבצע טקטי, אחר; זאת ללא אבחנה, והתחשבות עם טיב האויב או העמדה, והאם

• מתוך פקודת היום ערב מערכת סיד-בראני, ראשית דצמבר 1940.

In everything but numbers we are superior to the enemy. We are more highly trained, we shoot straighter, we have better weapons and equipment. Above all we have stouter hearts and greater tradition and we are fighting in a worthier cause. Wavell

אנו עולים על האויב בכל, פרט למספרנו. אימונו טוב מאימונו בהרבה, אנו משיירים לקלוע חמוג, נשקנו וציודנו טובים משלו. מעל-לכל: יש לנו לבבות אמיצים יותר ומסורתנו כבירה משלו, ואנו לוחמים למען עניין ראוי יותר משלו.

דבריו של פילדמרשל ויול המובאים כאן — הם הדרך והתוכן המבוטאים בכותרת-הנושא של מכתב זה; ואילו היו דברים אלה מובנים ונלמדים באמת ע"י הכל — לא היה צורך להעלות נושא זה. משעמדת על תכונותיו של עם — ראית איזה מין צבא הוא עשוי להקים. או לו לעם אשר יקים לעצמו צבא על יסוד תכונות עם אחר. אורחות הלחימה של עם בנייים על היתרונות שבתכונותיו הוא — ועל ניצול החולשות שבתכונות האויב.

תכונות העם, תרבותו, השכלתו, כושרו, תעשיתו, האמצעים-שלישותו בכוח-אדם וציוד ה"רקמה" הנפשית ("Moral fibre") של כוח האדם שלו, הרע-יון שלמענו הוא קיים ונלחם; "צעירותו" הרוחנית הפסיכולוגית, היותו מוכן לקבל רעיונות חדשים, לפתח מחשבה ולעודדה, מידת התסיסה והערנות שלו לתדש, שמירתו על הלאומיות שלו, וכן טיב הזירה והאויב — אלה הם הקובעים בסופר-שלידבר, את המדיניות הכדאית והטובה, המתאימה לאותו עם, ונתוצאות המלחמה הן אשר פוסקות כיצד התגברו הכמות על האיכות או האיכות על הכמות.

ננתח-נא לכן את הדרכים להשגתה של איכות — לעומת כמות — בצבאה של מדינה.

כל עם בונה את צבאו כדי שיהיו בידיו אמצעים לבצע את מדיניותו. במקרה שלא הצליח בגלל סיבות שונות, להגשימה, או להגן עליה, בדרך של שלום — יבצענה או יקימנה בעזרת כוח-הזרוע. לרוב, הפ"עלת" מליס-חזקות כדאית-יותר מהפעלת כוח צבאי. אולם בנקודה מסוימת עלולים הדברים להגיע לידי שימוש בכוח, בלית-ברירה — בין אם המדיניות היא תוקפנית או שהינה הגנתית גרידא.

יתקבל מושג מוטעה באם נניח, שזה אשר לו צבא גדול — הרי צבאו בנוי ממילא על כמות; וזה אשר יש לו צבא קטן — צבאו מושתת דוקא על איכות. כי גם צבא קטן-יחסית, כצבא גדול, יכול להיות בנוי על "כמות". מושג הכמות נמדד ביחס לעם

עם זאת, גם התעלות על כל שיעבוד טכני;
שנים אלה גם יחד נחוצים בכדי לנצל תכונות
הציוד לתועלת-שלמה.

כוח איכותי מהיר ונייד, אשר ינצל עליונותו כלפי
האויב כדי לחדור ולהסתנן אל עורפו כדי
ל"נטרלו" ע"י מכות חדות ומהירות, מונחתות בזמן
ובמקומות חיוניים לאויב — עשוי להביא את הלז
לידי כניעה; ובר-זמן יהיה ה"בסיס" המוצק אשר
ממנו יצא כוח-זה, נתון לאבטחה ע"י גייסות מאומ"ם
ניספחות. מהירות הנחתת מכותיו של כוח-צבאי
מעין-זה תהיה כזאת, שמשך העמידה של
האויב יקטן: — עקב כך, יצטרך להקצות גייסות
לצרכי אבטחה ופעולות-כנגד, שלא היו בתכניתו
המקורית — ובסופו-של-דבר יעמוד לפני הכרח של
כניעה. ברור, שלכוח כזה דרושה הנהגה-עליונה אשר
„לא תפחד לא רק מפני כדורי-האויב אלא מפני רעיון
נות חדשים", הנהגה בעלת מומחיות, העזה ואומנות
ניהול-בני-אדם, שבהיותה מאומנת-היטב לתפקידה —
תמנע קרבנות-חינם, ואשר את מידת ההצלחה תהיה
מסוגלת למדוד לארדוקא לפי מספרי אבידותיה
הגדולים, או לפי טוחי הכלים שהפעילה ומשקלו של
חומרי-הנפץ שהוצא. אחת המסקנות מכך היא, כי
כמועמדים-לקצינות חייבים להבחר אנשי-צבא כאלה
אשר יהיו בעלי כושר — ודמיון — לתכנון, ועם זאת
יהיו מציאותיים, נועזים בביצוע — ותקיפים ברדיפה,
ובניצול ההצלחה. יהא זה קצין, שידע בכל מצב
לספק צרכי אנשיו בזמן ובתחמושת, מהירות-פסיסה,
ער בכל עת, ערום כלפי האויב, אדיב לגבי אנשיו,
אכזרי בתקיפותו, פשוט בראיתו את העיקר —
ובאותו זמן פיקח בהבחנת התנאים; ונוסף על
כל אלה, הרי עליו גם לדעת את אורחות-הלחימה
שיצטרך להפעילן. כל אלה, בצירוף כושר פיזי
גבוה, הכושר לעמוד אף בתנאים „בלתי-אפשריים" —
הרי הם, בקצרה, תכונות-המנהיגות הנדרשות לצורך
פיקוד ב„כוח איכותי" כמתואר כאן.

ואחרון-אחרון חביב: רשת-מודיעין ענפה,
אשר מצד אחד תאבטח את הכוח-עצמו ומצד שני
תחשוף את חולשות האויב, כדי שניתן יהיה לנצלן —
הרי היא חלק בלתי נפרד מכוח-צבאי כזה; כי פעור
לתו בגויה, כאמור, על ניצול חולשות האויב, ומ-
חשופיו, ע"י פגיעות בכוח נידד המפעיל לשירותו את
אמצעי-התנועה המהירים — והבלתי-שכיחים —
ביותר, כדי שלא יוכל האויב להיות מוכן מצדו להפ-
עלת תגובות מוכנות-מראש.

חוקים הם או חלשים. „הכמות", גם אם נלווים לה כל
אמצעי התובלה, היא בעצם פריסתה לתנועה או
להתקפה, בגלל הכמויות שבה, ובשל היותה מגושמת
לפי עצם טיבה — נמצאת גורמת לשיבוש דרכי
התחבורה וסתימתן; ובסופו של דבר, בגלל העדר
הגמישות — גורמת היא אף לשיבוש תכניתה-
עצמה.* כמעט וללא פעילות האויב.

לא פני הקרקע, על מכשוליהם, הם אשר, כשלעצ-
ם, מגבילים את התנועה — אלא עצמת אש האויב,
מצד אחד, והכמות — מצד שני. הכמות היותה „מטרה
כדאית" למכונת-היריה של מלחמת-העולם הראשונה
— לשריון ולאוריה של מלחמת-העולם השניה ודאי
גם תהיה כך לאוריה במלחמות הבאות. כל נסיון
לבנות כוח-צבאי על יסוד הכמות — קובע-מראש
שיטת-לחימה מגושמת, כדוגמת אותו מכבש, המוש-
ת על ריכוז מתמיד — ולכן על העדר-גמישות,
ואובדן-ניידות. אובדן הניידות — כמותו כפגיעות-
יתרה לאש — והעדר האפשרות להניע תגבורות
מיחידה מסויימת בזמן הדרוש. „פעילות נוסח-מכבש"
כזאת מושתתת על ההנחה, שבכדי להגיע להכרעה —
יש להשמיד את גייסות האויב בשדה הקרב. אכן,
ההסטוריה מלמדת, שהכרעות הושגו לארדוקא ע"י
השמדה פיזית של האויב. נטרול, והתשת כוחו של
האויב, או ערעורו, ע"י פגיעה עוקפת בעורקי-החיים
של הכוח הגדול — הם אשר לא-פעם הביאוהו לכני-
עה. השאלה הינה, איפוא: האם אמנם הצורך בהש-
מדה פיזית של האויב — צורך אמיתי הוא?

מערכות מלחמת-העולם השניה מראות אף הן
שההכרעה הושגה לארדוקא ע"י השמדת האויב
בשדה הקרב. האם ישנה לנוכח עובדות אלו הצדקה
לקיים מסות של גייסות אשר יפעלו כ„מכבש" —
ואשר רק בקושי אפשר לתמרן אותם? כי המסה
הופכת לבלתי-ניידת, אינה יכולה לתמרן — ואינה
יכולה, לכן, לנצח.

האפשרות להשיג הכרעה לארדוקא ע"י השמדת
גייסות האויב בשדה-הקרב — והתגברות עצמת-האש
האווירית — מורות על דרך אחרת הבנויה על
איכות: כוח-צבאי אשר יכול להשיג הכרעה ע"י
זיירות, ע"י פעולת „סכינג-גילוח" (במקום פעולת
„מכבש"), ע"י יומה — כוח אשר יוכל להעריך ולהת-
כנס ולהפרס במהירות מכסימלית ולהפעיל ציוד
בעל-איכות. אולם הפעלת ציוד כזה אינה יכולה
להיות מושתתת על אימון קצר ושטחי: כי הוא
מחייב, מצד אחד, משמעת שכלית רבה — אך,

* תכניתו של הצד המיצג את ה„כמות".

הכוחות הסיניים הנלחמים בקוריאה

הארגון.

ביוני 1952, אחרי שתי שנות מלחמה הגיעה, לפי אומדנה, עצמת כוחות ה"מתנדבים" הסיניים שבקר ריאה לכדי קרוב למיליון איש. סבורים, שבאזורים הקדמיים של מערכת נפרסו גופי-צבא מתוך כשמונה "ארמיות" סיניות, המונות לפחות רבע מיליון חיילי קרהחזית. נוסף לכך, אומרות הידיעות שלרשות כוחות אלה עומדים לפחות 500 טנקים ואלף מטוסי-סילון.

"ארמיה" כזאת, מכילה כרגיל שלוש דיביזיות-רגלים, בעצמה כוללת של כ-26,000 איש. הדיביזיה גופה מורכבת משלושה רגימנטים בני שלושה גדודים כ"א. העצמה הכוללת של רגימנט היא כ-2800 איש בסך-הכל, אבל כמעט כולם הם חיילים-לוחמים. לגדוד הסיני תקן של 700 איש בערך, והוא מאורגן בשלוש פלוגות-רובאים ופלוגה אחת של נשק-מסייע. נדמה שבתנאים היציבים הנוכחים, של מערכה-סטטית, נמצא השריון הסיני מאורגן במספר יחידות עצמאיות — ולא דוקא בעוצבות-שריון אמיתיות. יחידות אלו מורכבות מ-30—80 טנקים כל-אחת, ואלה משמשים בעיקר כ"תותחים סע-עצמיים" משוטטים.

כל דיביזיה סינית גדוד-ארטילריה משלה, בן 12 כלי-ידיה, בעוד שלכל ארמיה — רגימנט-ארטילריה מסייע נוסף, המורכב מ-24 כלי-תותח. כן ארגנו הסינים כמה דיביזיות-ארטילריות, בכל אחת ארבעה רגימנטים בני 36 כלי-ידיה. רגימנטים אלה מוצבים לסיוע הארמיות, לצורך מבצע מסוים ולמשכו*.

עד כמה שידוע, משאבי ההנדסה והקשר שבדי-ביזיות-הרגלים הם מצומצמים מאוד. ביחד ניכר המחסור בצידוד-קשר: כמות מלאי-הקיום ומספר מכ-שירי-האלחוט, אינם מספיקים כל עיקר. דבר זה מאלץ את הסינים להעסיק מספר רב של רצים להעברת פקודות.

לדיביזיה הסינית תובלה-מכנית מועטה מאוד, ועליה להשתמש שימוש רב בפרדות ובסבלים. לכן אין זה מפתיע שבמתקפות (אופנסיבות) קודמות נתקשו הסינים קושי ניכר בקיום גופי-הגייסות הקדמיים שלהם.

תתוך The Army Quarterly אוקטובר 1952.

לפי קנה-מידה מערבי הרי המשאבים הרפואיים של הגייסות הסיניים הם פרימיטיביים עד מאוד; ותכופות צריך לפנות נפגעים באלגויות גם על פני מרחקים ארוכים. נוהג זה שונה בתכלית מגוהג הפיגור המהיר של נפגעי האר"ם באמצעות הליקופטרים ואמבולנסים.

כלי-הזין

כלי-הזין הקבועים של הרגלים הסיניים הם הרר-בה ורימוך-המקל" הסיני. כלים אחרים שבמחלקה הם מקלעים-קלים בני 7.62 מ"מ ותת-מקלעים סוב-יטיים. גדודי רגלים מצוידים במרגמות בנות 60 מ"מ ו-82 מ"מ, ב"בזוקות" (חיקוי של מטל-הרק"טות האמריקאיות בן 3.5 האינץ'), במקלעים-בינוניים בני 7.62 מ"מ, ברימונים נגד-טנקים סוביטיים ואולי גם בכמה קני-ללא-רתע בני 57 מ"מ. כנראה שאין מחסור בכלי-זין-הרגלים בגדודים של קרהחזית, אבל הסינים אינם מהססים להשתמש בכל כלי של האר"ם משיפול לידיהם. דומה, שכתוצאה מקשיים בהספקה-מתחדש (תספוקת) בתחמושת — להבדיל מענין הכמויות המצויות בעין — קיבלו היחידות פקודות מדוקדות-מאוד שלא לבזבז תחמושת; ולעתים קרובות אף קובעים מכסות-קצובות להוצאת תחמושת.

יחידות-משורינות סיניות שבקוריאה מצוידות בטנק-בינוני T-34, הנושא תותח בן 85 מ"מ. טנק זה היה רכב-הקרב העיקרי של ברה"מ במלחמת-העולם השניה. במידת הידוע, לא השתמשו בפועל בקוריאה בטנקים-הכבדים מטיפוס "יוסף סטלין". כן סוברים שהסינים משתמשים גם במספר כלים סע-עצמיים מסוג J.S. 2 ("יוסף סטאלין 2"), הנושאים כלי-ידיה בן 122 מ"מ**.

גדוד-הארטילריה שבדיביזיות-רגלים מצויד בדרך-כלל ב-12 תותחים בני 75/76 מ"מ בעוד שרגימנט-הארטילריה-המסייע של ארמיה אפשר ויהיה מורכב מ-12 תותחים בני 75/76 מ"מ ו-12 הזבצרים בני 122 מ"מ, וכן מ-12 תותחים ג"מ בני 37 מ"מ. אשר לדי-ביזיות-הארטילריות הרי אלו מכילות כלים בני 105

* עין מאמרו של גנרל-פאלקובניק פ. סמסוגוב, במערכות "חוב" ע"ו עמ' 14) בדבר השימוש הסוביטי בעתודות-פיקוד-עליון ארטילריות.
** דהיינו — כלי-ידיה, שהוצבו על מרכב של הטנק מהטיפוס האמרי.

החינוך המדיני בדוקטרינה הקומוניסטית מהה תמיד חלק חשוב באימונו של כל חייל ובחיונו ובמשך כל תקופת שירותו ובכל רמותיו מעניקים לו הדרכה מתמדת כזו.

כתוצאה מהתחנכו בתנאים קשים, נראה החייל הסיני כמחוסן בפני אירעויות והמחסור הכרוכים במלחמה, ואין הוא מצפה שיזכה במידה התקינה של נוחות החיים. אין הוא אמנם בבחינת קנאי גמור, אך בדרך כלל הנו אמיץ-מאוד, ואינו מגלה פחד רב מפני המות. בהיותו מורגל לציית לבעלי-סמכות ונכנע על נקלה למשמעת הריהו נעשה במהרה חייל טוב, ויריב שבשום-פנים ואופן אין לזלזל בו מתוך הנימוק ש"רק" בן-סין הגו.

המקטיקה

כאשר הופיע הצבא הסיני לראשונה בקוריאה, היה זה בעיקר חיל-רגלי, שלקה חמורות באשר לשריון, ארטילריה ומטוסים. אולם כיום הוקנו רוב הליקויים הללו, ואף הוקם כוח אוירי רחב-ממדים. בשנים-עשר החדשים האחרונים נתגלה שינוי ניכר גם בטקטיקה. האופנסיבה הששית, זו שהתרברבו על אודותיה רבות וציפו לה ארוכות — לא נפתחה מעולם; ובמקומה הסתפקו הסינים בכך שנשארו בעיקר-שלדבר במצב הגנה, פרט להת-קפות מקומיות נגד דיביזיות, בריגדות וגדודים מסר ימים, תוך מטרות מוגבלות-בהחלט. יתר-על-כן — וכנראה, בשל העדיפות-האווירית של האו"ם — מגי-מת הסינים עתה היא להשאיר בבחינת בלתי-נראים במשך היום, והם מסתפקים במבצע-לילה בלבד. חשוב לציין, שתודות לכשרונם של הסינים בהסוואה והעלמה — אין כלל בטחון שניתן יהיה לגלות בעוד מועד את ביצוע ריכוזי הגייסות לקראת מתקפה — וזאת, על אף הסיוור-האווירי המתמיד המקיים ע"י מטוסי האו"ם.

מבין כל תכונות הגייסות הסינים — זו העושה רושם רב ביותר הריהי יכולתם לחפור — וזאת עושים הם כל זמן שאינם עסוקים בפעולות ממש. הם מבליים את כל זמנם בהתקנת קילומטרים-על-קילומטרים של חפירות-קשר ובבניית "בונקרים" עמוקים מרובים, שחלק גדול מהם ערוך בעומק שלוש דיוטות מתחת-לרקע.

אשר לטקטיקה הכללית של הסינים, הרי באור פנסיבות-המוגבלות, שנערכו מפעם-לפעם בין קיץ 1951 לקיץ 1952, השתמשו עדיין בהתקפות-ההמו-ניות במגמה ל"הרוות" את קו-ההגנה של היריב

ע"י עצם הריכוז-המספרי של התוקפים*. אולם עכשיו, משחיקו את הארטילריה שלהם וגם סיוע-אוירי עומד לרשותם — יתכן כי ישתמשו, במקרה של מתקפה-רבתי נוספת, באורח-פעולה מושכלים יותר, כדי להמנע ממספרי-הנפגעים העצומים הכרו-כים בהתקפות-בהמון מהסוג הנ"ל.

מבחינות אחרות לא הפעילו הסינים דרכים-טק-טיות חדשות ראויות-לציין. בדרך כלל נתאשרה מחדש, ע"י הנסיונות בהם עמד חיל-הרגלים של האו"ם, חשיבותם של עיקרי-היסוד המקובלים, כגון: הצורך בהגנה-היקפית, ערכו של השטח הגבוה, ההכרח בהתחפרות ובפטרולים תדירים ונחיצותן של בקרת-אש ומשמעת-אש טובות.

התקנה

רוב ההתקפות האחרונות של הסינים נערכו עם אור-היום האחרון או תחת מסוה החושך. את הכוחות המתקיפים מהוים כרגיל גייסות מנופשים (שהחלי-פרכות ונחו) אשר מתכנסים באזורים-עורפיים ונעים קדימה בשעות הלילה בכמה מסעות-מואצים, לעתים תכופות אף בריצה. בשעות היום נחבאים גייסות אלה, במסעי-הגשה שלהם, בתוך כפרים ובגיאות עמוקים. נהגם הרגיל של הסינים הוא לבצע תחילה נגד עמדה המיועדת-להתקפה שורה של התקפות-בוזח זעירות, אשר יש והמשתרעות, לעתים, על פני תקופה בת כמה שבועות. מטרת התקפות-בוזח אלו היא לחפש נקודות-חורפה, לקבוע מהן העמדות הקדמיות, ומקומות-המצאם של כלי-הזין הכבדים. משמוכן, לבסוף, החיל הסיני להתקיף, הריהו נמצא חוזר אל נהג-המזרח הרגיל של עריכת התקפות-בהמון בחזית-צרה, בנסותו "להרוות" את מערך-ההגנה פשוט ע"י עצמה מספרית.

כיום יש בידי הסינים המשאבים הדרושים בשביל שיהיה למבצעים הסיוע של אש-ארטילריה מדויקת וכבדה, אשר לעתים מתחילה שעות אחדות לפני התקפת הרגלים. כמות האש גדלה והולכת בתמידות, והיא מגיעה עד לשיעור נמרץ עם בוא שעת ה"ש". כאשר חיל-הרגלים הסיני מתקיף בפועל הריהו נע באופן מאוד מהודק בעקבותיהם של ריכוזי-האש-הארטילרית המונחתים, עד כי ידועות הודמנויות בהן תפס יעד עוד טרם תמה האש-הארטילרית שכוונה

* המושג של "הרוות" כוחות-ההגנה — החל על קרבות-קרקע, התקפות-מן האויר, עליות-בחוף ועוד — משמעותו, עריכת התקפות-משנה כה רבות בזמן-ובעונה אחת. ע"י תוקפים, או יחידות-תוקפות, כה מרובים, עד שאין עוד סיפק בידי כלי-הזין המגינים לכוון את אשם, באותו פרק-זמן נתון ולו גם קצר, נגד כל התוקפים, או אף נגד רובם.

אליו. כרגיל משתדלים הסינים ללכוד יעד ע"י הסתערות ישירה, המסתייעת ע"י מאמץ מקביל, באותו זמן עצמו, לפיתח אותה עמדה מהאגפים. בהזדמנויות אחרות מנסים הם לבחש את המתחמים המוגדרים הקדמיים כשגייסות אחרים משלהם נעים אל-מסביב לאגפים, בכדי להתקיף עמדות שבעומק מערך-המגן, ואזורי הצבת-התותחים.

חיל-הרגלים המסתער מזוין כרגיל בתת-מקלעים ורימונים. אש-הסיוע מקרוב ניתנת ע"י מרגמות וע"י מקלעים-בינוניים, והללו-מוזנים קדימה במהירות רבה. משתמשים הרבה בקלעים-גותבים לצרכי הכוונה, בזיקוקין, בחצוצרות ובמשרוקיות — בכדי לקיים שליטה בגייסות המתקפים, ולהנחותם אל מטרותיהם.

הסינים סומכים על אש-ארטילריה כאמצעי להשגת גדרות-תיל ומוקשים. עם זאת נושאים אתם הגייסות-התוקפים תכופות גם "טורפדות-בנגלור" ומעשי-תחבולת אחרים מתוצרת-בית, בכדי להבקיע פריצה בכל גדר-תיל שלא נפרצה.

תכניותיהם של הסינים אינן נראות כגמישות ביותר — ויתכן שזוהי תוצאה ממחסור באמצעי קשר. על כן, כאשר סידוריה של התקפה נמצאו משתבשים — רב הסיכוי כי הסינים יפסיקו את הקרב זמן-מה לאחר חצות וי"תגדפו" חיש-מהר לעבר הקוים שלהם, כדי לחכות למחפזה והגנתו של הלילה הבא — ולנסות אז את מזלם בשנית. אכן, אם אמנם מצליחים הם — כי אז הריהם מתחפרים במהירות, מביאים קדימה מרגמות ומקלעים, ועד מהרה מגבשים את העמדה שנלכדה.

הגנה.

מצאנו שבהתגוננות מוכנים הסינים לותר על אותו שטח שאינו נחשב כחיוני להגנת העמדה-הראשית. באותו זמן עצמו משתדלים הם לאלץ את הגייסות המתקפים להיפרס, ולסבול אבידות, תוך כיבוש אותו שטח. אבל אם נערכת התקפה נמרצת לשם לכידת שטח חיוני, הריהם מתגוננים בתוקף רב. נראה שהסינים מעדיפים הגנה-בעומק, לאורך חזית צרה, והם מחזיקים ברוב תואי-השטח הקטנים המוליכים אל העמדה הראשית. אין הם מחזיקים במדרונות-קדמיים במשך היום, אלא אולי בראשו של תנאי-שטח, במקום שאפשר לגשת אליו מהעורף באמצעות מנהרות. אולם בלילה תופסים הם מדרונות-קדמיים בכמה מקלעים-קלים ורובאים, הנערכים כרגיל, במחצית מורד הגבעה. כלי-זון אבטור מטיים נוספים ורובאים נוספים נמצאים אחורנית

יותר, בעמדת-ביניים, כשהמקלעים מוצבים בראש הגבעה. המרגמות מוצבות במדרונות-העורפיים, רק מקצת מתחת לקר-הרכס, כשמרגמות ומקלעים נוספים ערוכים על תנאי-שטח אחרים, שבעבר העורף. במצב-ההגנה אין הסינים חדלים מלחפור, והריהם "זוחלים" בתמידות קדימה תוך חתירה זו באדמה. מיד עם תפיסתו של תנאי-שטח, הריהם מתחילים לעמול למען הקיף את העמדה ב"חפירת זחילה" עמוקה, ולאחר מכן הם חופרים שלוחות ממנה לכל הכיוונים. הם חופרים עמוק, ומששלמה שרשרת חתירות, נמצא כי יש ביכולתם לרכו גייסות לכל בקר דה רצויה מבלי שהדבר יתגלה לעיני יריב. שוחות כלי-זון מרוחקות בדרך כלל כששה עד שמונה מטר אחת מחברתה, והן מוסוות היטב. תחפורות-המק"בים מותקנות בגודל שיאפשר להכניס לשם את הצות כולו. הסינים ממעטים להשתמש בתיל-דוקרני, אולם הם טומנים תכופות מוקשים ו"טורפדות-בנגלור" בדרכים אשר נראה-מראש כי עשויות הן לשמש כנתיבי-גישה. לעתים משתמשים הם גם ב"מלכודות פתאים".

אם נלכדה עמדת-הגנה משלהם, נסוגים הם לערך רף לעמדה-המותקנת הבאה, לעתים — בהשאירם "חבורות-התאבדות" שנועדו למתן אש מתוך בורות, ומעורפו של היריב, גם אחרי שנלכדה העמדה. כמר כן, הם משגרים פטרולים, כדי לחלוש על דרכי גישה אפשריות אל העמדה ובכדי להעסיק בתמידות את היריב בהתקפות-בוזן קטנות נגד עמדותיו הראשיות. תכניות להתקפות-נגד הן מוכנות-תמיד מראש בשביל כל עמדה-הגנתית; הצבא הסיני גילה את היכולת לערוך התקפת-נגד כזו, בעצמת שתי פלוגות, תוך שעתים מהרגע שהעמדה נשמטה מידי. יתכן שאפשר לסכם את הטקטיקה-ההגנתית של הסינים במלים אלו מתוך ההלכה-הטקטית שלהם-עצמם, האומרת: "כאשר האויב מתקיף, אנחנו מתגוררים. אם התקפותיו הן עזות מדי, אנחנו נסוגים. כאשר הוא מתעייף, אנחנו מתקפים. כאשר הוא נסוג, אנחנו רודפים והורגים".

פטרולים.

בשל העדיפות-האווירית של כוחות האו"ם בקר יריאה נאלצים הסינים להשיג את רוב הידיעות שלהם באמצעות פטרולים. הללו משתנים בגודלם, מארבעה ועד 20 איש לפטרולי-סיוור, ועד כדי עצמת פלוגה — לפטרולים-לוחמים.

פטרולי-סיוור נעים בשקט גמור, ומנצלים את פניה-הקרקע בחריצות רבה. תפקידם העיקרי —

לסייר שדות-מוקשים וגדרות-חיל. ולגלות נתיבי-
תנועה המוליכים דרך עמדות היריב העיקריות ומס-
ביב להן.

פטרולים-לוחמים נושאים תת-מקלע וכמות
של רימונים; לעתים נראה כי הם מקימים רעש במת-
כון, בכדי למשוך אש — למען גלות את מקום-המצ-
אם של כלי-הזינוק אשר ליריב. הם מנסים לתפוס גם
פטרולים משל היריב, בכדי לקחת שבויים.

נהוג שימוש רב בסוכנים ו"חוצי-קיום" (מסת-
כנים) כדי להשיג ידיעות בעורף קו-היריב,
ואירע לא פעם שחבורות קטנות של חוצי-קיום ניסו
את ידם במארב באזורים-עורפיים. לאמתר-של-דבר,
אין זה קשה כל-כך לעבור את הקיום בארץ-פרא
כקוריאה, אולם, משעברום הריהם מתגלים, לרוב,
או שהם מוצאים את-מותם בשדות-המוקשים של
יריבם.

ה מ ל ח מ ה ב א ו י ר

עד כה לא ניסו הסינים אלא מלט להשתמש
בכוחות-האוויר שלהם שימוש תוקפני, אולם יכולתם
ההגנתית עלתה והשתפרה בתמידות מאז פרוץ ההת-
נגשות בקוריאה. כיום כבר מוצבים תותחים ג"מ
סביב האזורים החשובים ביותר, וגם אורגנה מערכת
אזהרה-מוקדמת מספקת. משמופיעים באזורים-הקד-
מיים של הסינים מטוסי-יריב, מופעלים נגדם לעתים
קרובות כלי-זינוק אבטומטיים מרובים. תורתם ההגנ-
תית של הסינים מושתתת כנראה יותר על נקיטת
אמצעים פעילים להגנה-אווירית, המופנים נגד
אווירית-היריב, מאשר על אמצעיה הסבילים.

ה ת ע מ ו ל ה

בעקביות עושים הסינים נסיונות להשפיע על
כוחות או"ם ע"י תעמולה, באמצעות כרוזים ומשד-
רים, ברשתות-האלחוט הנהוגות ביחידות-הפועלות.
כן מוגשות לחיילים בקביעות הומנות לסור לשם
שיחת-רעים וליהנות מחברתן של נשים חמודות;
ובמשך תקופת-הגיהמולד נמצאו אפילו עצי-אשוח

קטנים בשטח-ההפקר, כשהם מקושטים מתנות זולות
וכרוזים. מפעם לפעם אף מוצאים שם מכתבים
שונים, הבאים כביכול משבויים. מסיבה זו או אחרת,
מוסיפים כנראה הסינים להאמין כי פעילות מסוג
זה תוכתר בהצלחה.

ההלכה-התקטיית

מסמכים שנפלו לידינו מעידים שהסינים רשמו
לפניהם כמה דברים בנוהגם של כוחות או"ם בתור
חולשות טקטיות.

אחדים מאלה מובאים בסיכום דלקמן:

- (א) קביעות הנוהג להתקיף עם אור-השחר
הראשון.
- (ב) חוסר רגילות בפעולות-לילה.
- (ג) חוסר רגילות ברימונים.
- (ד) נקודות-תורפה בענין הסבילות הגופנית.
- (ה) סירוב הרגלים להכנס לקרב מבלי שתתן
אש בת-ממש מסוגי-הנשק המסייעים.
- (ו) נטיתם של הגייסות להפקיר ציוד-כבד שעה
שנמצאו מנותקים.
- (ז) יעילות מופחתת של טנקים, ארטילריה ומ-
טוסים בשעות הלילה.
- (ח) נטיה ל"הצטופף", אגודות-אגודות, בשעת
התקפה.

הערות אלו אינן חסרות-ענין, כי סימן הן לעוב-
דה שהצבא הסיני משתדל בהתמדה לשפר את
יעילותו הלוחמת ע"י ניצול חולשות יריביו.
אין ספק שהצבא הסיני, כפי שהוא קיים עתה
בקוריאה, הריהו מנגנון-לוחם רב-עצמה. אם ינסה
בזמן-מך-הזמנים את כוחו באופנסיבה נוספת,
ויתאמץ לדחוק את כוחות האו"ם מהארץ, תתפתח
בודאי מערכה-רבתי בין שני צבאות אדירים.
המסוגלים שניהם לגרום נזק רציני אחד למשנהו.
ה ע ר ה: זוהי הערכת המצב הכללי ליום 1.6.52.

ספח את תכונות-הגבורה בקרב: אל-פחד בפני קרב, בפני עיפות ובפני פעולה ממושכת; אל
מפחד מלחום מספר קרבות בזה-אחר-זה, תוך תקופת-זמן קצרה, ללא הפוגות.
(אחד מ"עשרת העקרונות הצבאיים" של "צבא השחרור העממי").

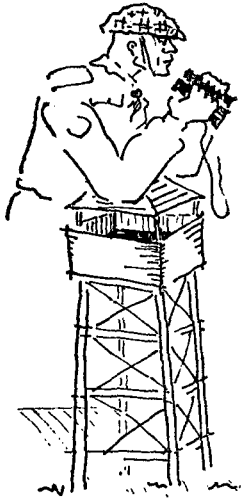
התקפה בשיטת ההסתננות

(מסמות, הערות, שכלולים, חפכידים-על-הפרק)

בכדי שאימון גייסות למלחמה יהא תמיד מכוון לתכליתו, ומשיגה, יש לקיים שני תנאים:

לראות את התמורות ואפיקי ההתפתחות, באורחי המלחמה ובאמצעה. להטות בהתמדה דרכים ודפוטים לאימון אשר יהלמו את ממשות הקרב ויעלז תשובות לתביעותיו.

כאחת המגמות להתפתחות דינמית בדרכי הקרב בזמננו — אשר בקוריאנה ואף בהודו סין הופכת כבר מציאות — יש לדאות את ההתקפה באורחי ההסתננות.

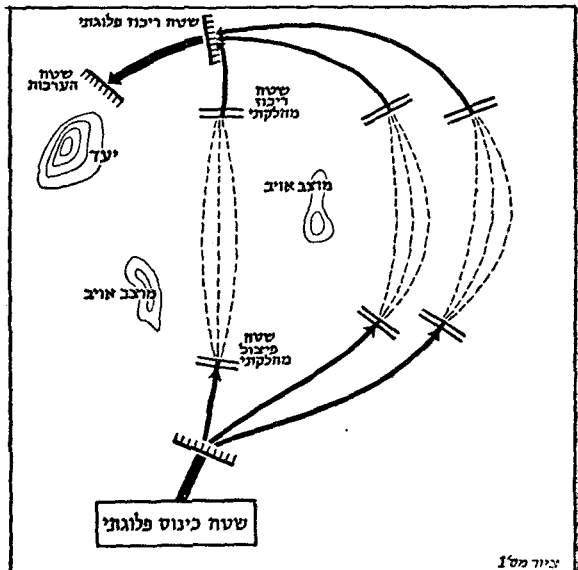
כות (במידה פחותה נודמנו מצבי "תיקו" — לפרקי זמן קצרים יותר — אף במלחמת-העולם השניה). סימנים לאיבון מחודש, מעין הנ"ל, של שדה-הקרב נתגלו עתה ב"עיצוב הקוים" שבמלחמת קוריאנה.

כי אש התוקפים, במצבים כאלה, אינה משיגה את "ניטרול" המגינים ושיתוקם, ואינה מונעת מהם ללו את הפעלת אשם-הם, העשויה לבלום את ההתקפה ולשבור את ההסתערות. נשק-אש מטונח-היטב ומדויק מאפשר למגן פגיעה בגופים מרוכזים הנעים להתקפה — ומאפשר שיבוש ההתקפה בהקי דם. לעומת זאת, הרי שדה-הקרב ה"ריק" — זה אשר כאילו נעלם המתגונן מתוכו — המוסוה-היטב בעמדותיו ש"נתחבאו" בשטח, ורק אשו מורגשת, מקשה על איתור מערכו המדויק של האויב. שדה-הקרב זה אינו מאפשר הכנה יסודית של התקפה ובחירת צירי-ההתקדמות בטוחים למסעי-ההתקרבות.

התקפות הנערכות במצב כזה — נכשלות תכר פות על אף המאמצים המושקעים בהן; ואף כאשר הן מצליחות — מושגת הקרעה בקרבנות כה רבים עד שכדאיותו של ההישג יש והיא מוטלת בספק. סימנים להתפתחותו של אורח-לחימה המנסה למצוא מוצא ממצבים כאלה ניכרו במלחמת-קוריאנה ב-1950 — ב-1951 בצד הכוחות הצפוניים — וביחוד הסיניים — שנהגו להפעיל יחידות שלמות בהתקפה באורח-ההסתננות. אכן, המונח "הסתננות" אינו חדש במי לון הצבאי ולא יקשה למצוא דוגמאות של שימוש בהסתננות להשגת משימות בקנה-מידה מצומצם כבר במלחמות העבר. אולם ההפעלה של יחידות שלמות לביצוע הסתננות באורח שיטתי היא חידושה של מלחמת-העולם הראשונה, בשלב המסיים שלה, כאשר הוטלו באורח זה להתקדמות

קיים יחס של מעין "התחרות" בין שתי צורות הקרב: "הגנה" ו"התקפה"; והוא הגורם, בהכרח, לפיתוחה של כל אחת משתי אלו, ולשינויים מתמידים המתבצעים ב"דילוגים" הדדיים. כשם שה-הגנה חייבת לעמוד בפני אורחות-ההתקפה חדשות — כן חייבת ההתקפה לעשות להשגת מטרתה-היא על אף העובדה שההגנה תוכננה לענות על כל האפשרויות שניראו לה כפתוחות בפני התוקף.

מלחמות או מערכות הנמשכות זמן רב עלולות לגרום ל"ניטרול" הדדי של שתי צורות-הקרב אלה — ול"איבון" שדה-הקרב. דוגמאות לכך נמצאו לרוב במלחמת-העולם הראשונה, בה נתגבשה מלחמת-עמדות, ללא שינוי החזית במשך תקופות ארוך

ציון מס' 1

(ב) הכוח-התוקף נע אל שטח הפיצול ומשם מסתנן פלגות-פלגות, בזר-אחר-זו, בציר אחד, או במספר צירים מצומצם, כשה"מרחקים" בין הפלגות נקבעים על ידי רוחי-הזמן שביניהן. (ציור מס. 2).

הצורה השניה של ביצוע הסתננות מאריכה את משך מסע ההתקרבות במידה ניכרת; אך היא מאפ" שרת נקיטה באורח-ההסתננות אף בקרחונית אויב רצוף יחסית, אשר אפשרויות המעבר דרכו, ללא היתקלות ביריב, מועטות.

מכל-מקום, הקרבות בקוריאנה ובהודו-סין גם יחד, מלמדים שאין הצורה האחת עדיפה של השניה בכל תנאי. יש, על-כן, מדי-פעם לקבוע את הצורה המתאימה למערך ההגנה של האויב ובצורה זו לחדור.

תנאים מוקדמים להצלחה בחדירת-ההסתננות הם:

(א) תכנון מדוקדק: קביעה מחושבת וברור-רה של מפגשים; ניצול מלא של חומרי-המודיעין שניתן לרכוש.

(ב) לימוד השטח, תוך היעזרות בכל האמצעים: מפות, תצלומי-אוויר, תצפית על השטח, סיורים מוקדמים של מפקדים וחזירות-ליליות של סיירים.

יש לאפשר למספר מכסימלי של קצינים ומש"קים לצפות ולסייר באופן יסודי את השטח ואת נתיבי-התנועה המשוערים (בתנאי שלא תפגע אפשרות ההפתעה).

(ג) מהירות החדירה. זו חשובה במיוחד במצבי ההסתננות בציר אחד, וניתן להשיגה על ידי אימון רב והכרת-שטח יסודית. שני תנאים חיוניים לכך: הימנעות מסירבול (בתכנון, בציוד וכו') — והכנות-מוקדמות כאלו שתאפשרנה את ביצוע הפעולה בלילה אחד.

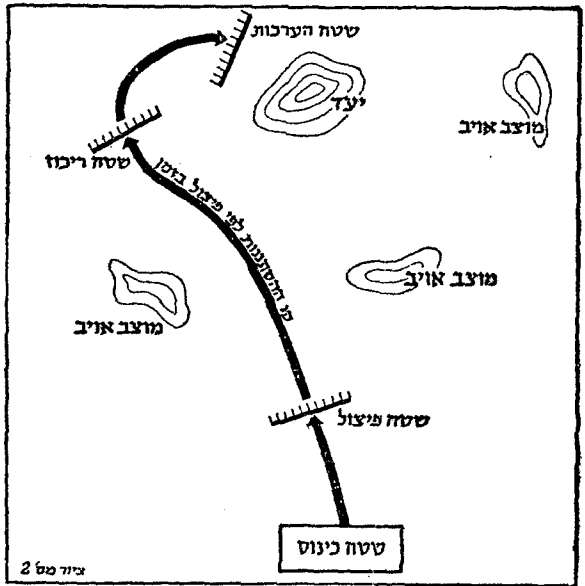
(ד) גמישות ויזומה. אין סוף למצבים הבלתי-צפויים שמפקדי הכוחות המסתננים עלולים לעמוד בפניהם. יש על-כן להכין את הפעולה במדויק, ולתדרך את מפקדי-המשנה אף לקראת פרטים קטנים ביותר, אך יש לזכור — ולהדגיש — את הצורך בתושיה, וכן את זכות מפקדי-המשנה להכנסת שינויים בדרך ביצוע משימותיהם, במסגרת הכללית, בהתאם למצב.

✱

האימון לקראת התקפות-ההסתננות חייב להד-

גיש את הנקודות הבאות:

(א) רמת-פרט מעולה. את זו ניתן להשיג על ידי: תרגילי התמצאות; גילוי התגנבות-יחידים ביום ובלילה; פיתוח היכולת לתגובה-מהירה.

ציור מס' 2

גדודים, רגימנטים ודיביזיות, במסע-התנופה הגרמני שנפתח במרס 1918. נקל להבין כי מעשה מעין-זה מצריך רמה גבוהה של אימון ורוח-גייסות של החיילים והפיקוד, תכנון מדויק, וגמישות בארגון ובביצוע.

התקפה באורח-ההסתננות שונה מדרכי-התקפה אחרות בראש וראשונה במה שנוגע למסע-ההתקרבות. מסע ההתקרבות — הוא אחת מנקודות-התורפה של ההתקפה; ופגיעה בשלב זה בכוחות הנעים להתקפה, עלולה על-נקלה לשבור את תכנית ההתקפה כולה ולבטלה. כבר בחירת הדרך למסע ההתקרבות אינה מן הדברים הקלים, בשל הסיבות שפורטו לעיל; והכוח התוקף עלול להסתבך בקרב מפתיע, בעודו רחוק מן היעד. מהותה של התקפה באורח-ההסתננות היא בכך, כי כל הכוח התוקף, או חלק ניכר ממנו עובר דרך ה"סדקים" שבמערך האויב — וחודר לעומקו ולערפו — במפוצל; והוא מתרכז ב"שטח-היערכות" לאחר שכבר עבר את "קו החזית" — או שביצע את עצם התקפתו פלגות-פלגות, תוך היעזרות בעתודות, המגיעות צתה אל מקומות-הקרב.

ה"פיצול" ניתן לביצוע בצורות שונות, המתחל-

קות לשתי קבוצות ראשיות:

(א) הכוח-התוקף, מתפצל לגופים קטנים יותר ויותר ככל שהוא מתקרב אל קו-החזית; עובר את הקו לפי "צירים" מקבילים; לאחר-מכן מתרכז במפגשים קבועים-מראש — ונע להיערכות (ציור מס. 1).

כשההסתננות מתבצעת, "על ציר אחד" — חייבת הפלגה הנעה בראש להציב תחנות-ביקורת, אשר תדנחנה למפקדת הפעולה, לפרקים, עד למעבר הפלגה תאחרונה.

אורחי הפעלת גייסות אינם נוצרים אלא מתפתחים. הצורך בבדיקה מחודשת של אורח מסע-התקרבות — והשינוי בו — גובר והולך. החי דוש הרב שבהתקפות לפי אורח-ההסתננות עלול לעורר ספקנות מרובה ואף חוסר רצון לבחינה חזרה בית למעשה. עליכן יש לזכור את הצורך הדחוף, הקיים בכל הצבאות בתקופתנו, בחיפוש דרכים חדשות, לטקטיקת-רגלים תוקפנית — ולא לפחד אף מפני "הבלתי-רגיל".

באמצעות מסלולי-ירידה; רמה גבוהה של הסנאה אישית; פיתוח התושיה; טיפוח היכולת, "להסתדר" בחייר-שדה, באמצעות מסעות ותרגילי-חוליות.

(ב) עצמאות מפקדי-המשנה. אותה יש להשיג על ידי אימון רב במסגרות הקטנות, היכרות מתודקת בין המפקד והחיילים ופיתוח האימון-החד-די ביניהם. אימון בהולכת קבוצות, "מסתננות" וב-התמצאות לפי מפה, תרגול בתפקידים עצמאיים, בהם חסר קשר עם מפקדה גבוהה יותר.

(ג) דרכי שליטה. במצבי הסתננות נעדרת האפשרות לשמור על דרכי שליטה מקובלות. בשלב ההסתננות צריכים הקשר והשליטה להתבסס על תיאום-זמנים; ובמקרים מעטים — על סימנים מוסכמים. תשומת לב מיוחדת יש להסב לאבטחת נקודות-המפגש, ולקביעת אורח הכניסה אליהן.

ז ר ט ו ת

ציר-מלחמה

● חלק מתוכנית-המגן הנור — בגית תנו חיוק מבנה כפינות ציר-הסוחר (בעיקר במה שנוגע לסיפונים) כדי לאפשר הצבת תותחים במקרה של מלחמה (הכונה, בראש וראשונה, לכלים נגד-מטוסיים ונגד-צו-לתיים). עד כה הוזקו 670 ספינות-סוחר — וההוצאות נפרעו ע"י בעליהן.

● בכמה מספינות-הסוחר האמר-יקאיות החדשות (של חברת-ספר-נות אחת) תיוצר האפשרות להצבת סידורי-המלה לטורפדות — צורת התגוננות (בפני צוללות) שהנה בגדר חידוש מוחלט לגבי אניות-סוחר. ולא זו בלבד, אלא שיש סימנים לכך שטורפדות אלו יהיו דוקא מן הסוג החדש ביותר: בעלי "תחבולות לבקשת-המטרה". אותה חברה מוריעה גם על כך, כי באניותיה החדשות תות-קנה חלקות-סיפון מחוזקות, לצור-ך הצבת תותח-ימגן, וכן שש מיוחד שממנו ניתן יהיה להליקו-סר להמריא לצורך תצפית-בפני-צוללות. על שטח זה יוכל גם לנחות בשובר.

חיל-אוויר

● מגמת התפתחותו של חיל-הא-ויר הדני אוסיונית, למדינת קטנה המשליכה את יתבה על סידורי-ברית. בכללי-המטוסים שלה, שמנה ב-1952 כ-250 כלי-טיס (סר-לונים וכוניים), כלולות 7 טייסות קרב יומיות, ואחת — ליי-לית; אולם אין בו יחידות מפציצים — כי, כנראה, אין דניה מביאה בחשבון אפשרות של מלחמות "מקומיות" מוגבלות, בין ידיבים שיהיו פחות-א-ריותר. בני-אותו משקל" (לפי נוסח-מתאגרף).

● בבריטניה טופחה קטפולטת-מטוסים משוכללת, מופעלת-קיי-טור, העשויה להשפיע על אור-רית מלחמה-מטוסית בים. טוענים, כי היא תאפשר להטיל-לאויר מנר-שאות-מטוסים אף את הכבדים שבמטוסים. כן היא תבטל את הצור-ך להפנות את האניה בכיוון הרוח מדי "העיפה" מטוסים.

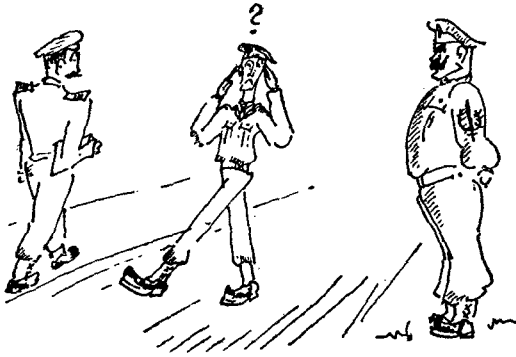
● אף איטליה בבזנות מ-סר-סר-סילון, מטוס-הקרוב (והאימון) הדו-מושבי G-80 טס כמעט 900 ק"מ לשעה. מטפס במשך 4 דקות לערך לגובה של 6,000 מטר, וגרר-קע" (רוע — Ceiling) — 15 ק"מ. ידיעה זו יש לראות על רקע מגמת איטליה להגדיל את חיל-האוויר שלה עד כדי 3,000 מטוס.

חיל-צבא

● אופינית ל"רוח-הזמן" הוראת מיניסטריין-ההגנה הדני למקרה של פלישת-פחאום: על היחידות שהותקפו — להשיב-מלחמה מידית, מבלי לחכות לפקודות ואף מבלי לנסות לנדאן אף כשאין יר-דעות על הכרות-מלחמה כלשהי. כל התקפה על שטחי דנמרק — כמות כפקודת-גיוס אבטומטית לחיילי גיוס-כללי, ופקודת-התכנסות ל"משמר-הארץ". גיכרת-השפעת לקח פלישת הגרמ-נים ב-1940.

● תוך הסתגלות לתנאי הארץ-ההררית-היערית טיפח צבא-נורבגיה "שחנע" (משכיר) אלחוט מיטלטל קל, מעין מ.ק. 535 האמריקאי). ה"שחנע" הנורבגי — גדולו כמימיה גדולה, משקלו 2½ ק"ג בלבד. טוח פעולתו התקין — מ-1½ ק"מ ועד ל-10 ק"מ. בתנאים נוחים יש והוא נשמע כדי 100 ק"מ. אונותיו נחבשות בדרך-מה לכובע ואת המקרופון ניתן להחביא בתוך כפפה סרוגה.

משטר ונוהג

ראובן יקירי,

במכתבך מבסס הטירונים אתה מתלונן על המשטר השרירותי לו אתה נתון שם. משטר ההופך אותך, כפי שאתה מתבטא, "כדור משחק לשבט ולחסד לכל רב-טוראי אנאלפבית"; הכובל את חופש פעולתך וחופש תנועתך ע"י הגבלות מהגבלות שונות; המטיל עליך חובות רבות ומשונות, "שהמשותף היחידי שבכור לן הוא — כי הן חסרות טעם כלשהן". הנך עורג לימי הדרור האזרחי ממנו נותקת בצורה כה פתאומית וגמורה ובו, "לא נתקלת בכגון אלה כלל".

הרשה נא לי להסביר לך לפרטיהם את טעמי המשמעת שהוטלה עליך, ולהראות לך כיצד משתלב כל פרט במקומו לשיטה שלמה ומגובשת, מחויבת המציאות הצבאית.

אך תחילה אנסה להראות לך, כי גם מחוץ לצבא נתון היית, ככל אורח אחר, למשטר שאינו פחות חמור מזה הצבאי. ההבדל האחד הוא, כי לאותו המשטר אחז רגיל, ואת זה טרם הכרת. לכשתתרגל אליו — תוך שבועות מועטים — ואם תבין את ההגיון שבו, זה לא יעיק עליך יותר משהעיק המשטר האזרחי. או אז תוכל להתחיל להתמסר בלב שלם לבעיות האמתיות של מקצועך החדש — המקצוע הצבאי — ולא עוד לבעיות המדומות הכרוכות במשטר.

עלי להצביע על הבדל נוסף וחשוב בין שני המשטרים. הבדל זה הנו בעונש בו נענש העובר על חוקי המשטרים השונים. האזרח נענש במאסר או בקנס כספי ניכר, בכל אופן נפגע הוא רצינית בכיסו ואף בפרנסתו ופרנסת התלויים בו. העונש הקיים לגבי החייל אינו אלא סמלי בלבד. מאסר ארוך יחסית או שלילת חופשתו לזמן מסוים אינם עלולים להעמיד אותו בתנאים גרועים, מאלה הנורמליים לגבינו בעת היותו בחזית או באימונים קשים. היות ואין אפשרות להטיל עליו עונש ממש, שיפגע בו

וישאיר את רשומה יש הכרח לתת לעונשים צורה דמונסטראטיבית יותר, פוגעת בגאותו של הנע-נש (ולא בכבודו, כפי שמרגישים, בטעות, רבים בטרם התרגלו לחיי הצבא). אחרת לא תוכל להיות להם, לעונשים בצבא, השפעה כלל. בכל אופן, מראה הבדל זה צד חשוב אחד, בו המשטר הצבאי רך לאין ערוך מן האזרחי.

עתה להצגת עצם המשטר האזרחי:

האם בבית הספר לא היית נתון למרותו המוחלטת של כל מורה, אשר יתכן ובחינו הפרטיים, ומבחינת ערכו האנושי לא היה מן המוצלחים דוקא? אך אותו כיבדת, תאמר, בגלל ידענותו? הלא אותו "הרב-טוראי האנאלפבית" הוא מורה, וידענותו בצבאיות עולה על שלך לפחות כשל המורה ההוא במקצועו. הכפתור שאת רכישתו תובעים ממך? ומה היה קורה לך אילו באת לקן התנועה, למשל, לבוש בניגוד למשטר הנהוג שם — נאמר עונב עניבה? האם לא היה עונש חמור מאותה התורנות הנוספת המוטלת עליך כאן?

שמא הצעידה בסך לחדר האוכל והעמידה בתור שם? כמה שעות בלית בתור לקרח אשתקד — ובשעה 0430 דוקא?

הרי נהג הנך; האין צצים לך שלטים לבקרים על תנועה בכיוון אחד, על איסורי חניה, על הגבלות מהירות — וזאת על גבי כל ערימות החוקים והגבלות התנועה הקבועים.

אשר למסגרת הרחבה יותר: כל אורח נדרש לשלם מסי, להרשם במרשם התושבים ולהודיע על שינוי כתובתו, לקנות את מזונותיו ובגדיו בכמות מוגבלת, במחירים קבועים ובחגירות מסוימות. הוא חייב לשלוח את ילדיו לבית ספר (מסרים!) ולהפקידם בידי מורים, שאינם מכירים ושלעתים אין לו אמון בהם. ובזאת עדיין לא תמו החובות המוטלות עליו "על ידי מלכות".

והחיים ומלחמת הקיום עצמם אף מוסיפים חומרה:

המשתכר חייב לציית להוראות מעבידו (הנתון לקפ" ריסות ולמצבי רוח), לבלות מרבית שעותיו בעבודה במקום מסוים ולדקדק בכל פרטי פרטים המוטלים עליו.

והעובד העצמאי חייב לציית לרצון כל לקוחות תיה לנהל את עסקו או את אומנותו לפי עקרונות וכללים נכונים, שאינם פרי רצונו החפשי דוקא... "טוב, די כבר" אני שומע אותך באזני רוחי, (אמנם איני משוכנע כלל, אך כדי להפסיק את זרם טענותיך), נניח כי גם בתוך הייתי נתון למש" מעת, ואף מקיפה ותובענית כצבאית. ואם כן, מדוע חייב אני בכל זאת לקום בשעה 0500 דוקא, לרוץ ריצה טפשית של עשר דקות, להתרחץ בעשר דקות נוספות, להצטחצח חצי שעה, לעמוד בתור לארוחת הבוקר חצי שעה, לבלוע ארוחה זו בחמש דקות ובסוף לעמוד שעה על מגרש המסדרים עד שכבוד סגן מפקד המחלקה מואיל להופיע ולהעיק עלי מבט אחד, שיתקל כמובן דוקא באותו גרגיר חול בודד, שהספיק בינתיים לעלות על נעלי? וכל זאת תחת מטר גידופים של אותו האנאלפבית שכבר הזכרנוהו שמא רק על מנת שלא אשמח יותר מדי על אותה, פריקת עול המשמעת' שקפצה עלי, לדברך, עם גיוסי?"

אתרץ לך גם את זאת. אך לשם כך יהיה צורך לברר לעצמנו מעט את תפקידו ומהותו של הצבא בכלל.

את הפעולה עליה מצווה הצבא בימי שלום אפשר להגדיר בשתי מלים: התכוננות למלחמה. במידה שהוא ממלא אותה, כן יטיב — ממילא — למלא גם את תפקידו השני — להיות בעצם קיומו גורם מדיני, העלול לעכב או למנוע את פרוץ המלחמה. "להכין עצמו למלחמה", פירושו להכין עצמו לפעול ביעילות בתנאי מלחמה: — להתרגל לעשייה הנכונה בתנאי המלחמה, והעשייה הנכונה של צבא היא כידוע הריגת האויב וכיבוש ארצו, או לפחות, מניעת האויב מהרוג אותך ומכבוש את ארצך. וה" אויב "הנמנע" ביותר הריהו האויב המת.

"העשייה הנכונה" — תפעול הנשק, אימוני השדה של החייל הפרט, חכמת המלחמה כולה, הטקטיקה ושילוב כל הגורמים ביחידות הצבאיות למיניהן — אותם אתה כבר לומד. ועל הכרח ללמדם אין כל ויכוח בינינו.

נתעכב עוד על "תנאי המלחמה", בהם בלבד נעשית הלחימה.

תנאי המלחמה הם אכזריים, אכן הם מכתביים

משמעת. שאולי אינה מקיפה כאורחיות, אך חמורה ואכזרית ממנה. כי העונש בה אינו אבדן פרנסה, או ציונים גרועים, או אף מאסר — בה שני עונשים בלבד, ומי יקבע איזה החמור? מות העברייני או גרימתו למות חבריו, לכשלונם, ולמפלת ענינו. וחוקי היסוד עליהם בנוי משטר חמור זה (להת" נהגות היחיד) פשוטים ומוצטים: אל תתן לאויב לגלותך! אל תניח לו להפעיל גשקו כלפיך! אם שני אלה שמרת, הרי ההצלחה צפויה לך.

הדבר תלוי במשטר חיים שלם ובתגובה מידית לפעולת אויב מסוימת:

הכיבסת סוף סוף את התחתונים הלבנים אחרי שלושה שבועות ברפש ותלית אותם בפתח העמדה? החשת קור בלילה בשוחה ולבשת את הסודר הלבן שסרגה לך רותי?

ההציקה עליך קיבתך ורצת פעם אחת באלכסון דרך השדה במקום בשביל לאורך גדר הצבר? "נמאס כבר לזחול, נעבור את השטח בריצה קלה?"

"אז מה יש אם נשארה כאן ערימת עפר קטנה ולא אשבור לי את הגב לסחוב אותה לשיחים בשכ" מיה; מי זה ישים אליה לב?"

"והארנבת ההיא בדיוק חסרה לנו בצהריים — תביט איך אני משכיב אותה בצרור אחד!" "הלא לא נישאר כאן בלאו הכי אף רגע אחרי שנגמור להתחפר; רק לזאת מתכים כדי להזיזנו. שמא לא נחפור את השוחות בכלל?"

לא! כל אלה אסורים ועולים בחיים — ואם לא בשלך, הרי בשל חברך אליו משכת את הכדור או את הפצצה.

ותגובה מידית:

"מה זה היה? ירו עלינו? מאין?"

אכן. ובינתיים כבר פגע בך הכדור השני. לו נפלת ארצה מיד, לו זחלת למחסה, לעמדת אש, לו פתחת והשבת באש, לו הודעת על עמדת הצלף לצות המרגמה — אולי הירית היתה עולה לו ביוקר. אך בינתיים נפגעת אתה, וחברך שיבוא להוציאך יתהו גם הוא מטרה מצוינת לאותו הצלף. שמא תקרא אליו שלא יתקרב? כמובן! סליחה, שכחתי שאיבדת את ההכרה, ואינך יכול עוד לקרוא אליו...

מסתבר שבחזית יש משטר, והוא שונה מן האזרחי ואכזרי ממנו, ויהיה עלינו להתרגל אליו. (על ידי צחצוח סמלים? הרי זה דוקא הדבר האסור ביותר בו!) — לאט לך, מיד נגיע לזאת.)

למשטר זה צרה אחת. יש להקפיד על כל תג

מתגיו; משטר זה מקיף וכולל את כל שטחי החיים במלואם. רק חיים לפי משטר זה מאפשרים לנו לפעול את הפעולה אשר לשמה גוייסנו — עשיה קשה ומסובכת שיש ללמדה; וללמדה יש דוקא כעת, כי אז, בחיות, נחיה על כרחנו באותו המשטר ולא תהיה לנו השתנות ללמוד את המקצוע.

יש, אם כן, למצוא פשרה, שמצד אחד תאפשר לנו ללמוד את מקצוע הצבא, ומאידך גיסא — להתרגל כבר למשטר החיות, כדי שנוכל לפעול בשעת קרב.

נתרגל כבר עתה להתאים עצמנו למשטר, שאין אנו רגילים בו; משטר המסדיר פרטים רבים בחיינו, שאין אנו רגילים שיוסדרו מבחוץ; משטר העלול להשתנות מדי בוקר.

היום כלי האוכל על המגבת והנעלים על המיטה — מחר המגבת תלויה על הקיר ליד הלי האוכל והנעלים על הרצפה.

נתרגל היום לסגל עצמנו במהירות לכל משטר, וברגע הנכון נסגל עצמנו למשטר הקרב, המשתנה אף הוא, עם כל חומרתו, בלי הרף, ומי שאינו שם לב לשינוי (מוטב לא להשתמש היום בחפירת הקשר לעמדת המקלע; האויב העתיק הלילה את המקלע שלו חששים מטר ימינה ושולט עליה עכשיו...) — משלם את המחיר.

והתגובה המידית?

נעים יותר בכל זאת, שהתובע את התגובה המידית הוא המפקד ופקודותיו בשעת התס"ח או אף צעקותיו שעה שהוא "תופס" אותך בהליכה המרר שלת המזקפות אותך כחור עין — ולא כדור הצלף שלעיניו נתגלית.

ושוב אתה שואל: „מדוע, אם כן, הפקודות חסרות ההגיון? מדוע הצחצוח, הברק, הישור, שדוקא הם האסורים בקרב? מדוע לא תקנות כרוז משטר הקרב, אם כבר אי אפשר להגשימו במלואו?"

ושוב אותה התשובה: זמן.

עלינו להקדיש מינימום של זמן להגשמת המשטר, על מנת שישאר לנו מכסימום זמן ללמידת המלאכה; ואם כי אפשר, ללא ספק, לפתח משטר שידרוש ממך

התנהגות דומה לקרבית, ויחד עם זאת יכריח אותך לדקדק בפרטים רבים ושונים — מבלי שהדבר יגוול מזמנך יותר מן המשטר הנהוג. הן תודה, כי לא תגר שים כל משטר אם לא תחול עליך ביקורת מתמדת. במפקדים ומדריכים המסוגלים לביקורת זו גדול המחד סוד עוד יותר מאשר בחיילים טירונים.

מבט אחד דיו להבחין בישור רע בשורה של עשרים איש, בתגיה הכובע האחד בשורה שאינו מצוצה, בגרגיר החול האחד בקנה המבריק, כיצד תבוצע הביקורת על אי-ישור, ולו האמנותי ביותר? על עמעום ברק במידה בלתי קבועה?

זו הסיבה העיקרית לסתירה המדומה — לא „צורה צבאית" קדושה, כביכול, שקיבלנו מזרים, מתוך מסורת שבטלה ושנשארה זרה לרוחנו.

תצדק — כמוכן — בטענה, שיש לזכור תמיד מה מטרת כל הישור והצחצוח, ולא לראות בהם „מטרה קדושה" בפני עצמה, שבלעדיהם אין הצבא ראוי לשמו. כי אז לא נוכל לזכור כי ההיפך הוא הנכון, וכי לצבא בקרב, הזמן היחיד בו הוא מגיע למילוי תפקידו בשלמות ולמיצוי מטרתו, הזמן בו הוא פועל כצבא, דוקא אז אין מסוכן לו מהם, שמירת המשטר, מצד אחד, יחד עם הזכרון שאין המשטר אלא אמצעי, מצד שני — הם המאפשרים לצבא את מילוי תפקידו בזמן רגיעה: ההכנה למלחמה.

איני מתאר לי, כי כבר שכנעתי אותך, ודאי יעבור עוד זמן עד שתתרגל למשטר הצבאי ותשלים עם חומרותיו (תוך כדי ריטון, כמוכן, זוהי זכותו היסודית של החייל!). אם רק הצלחתי לעורר בך הלכי מחשבה בכיוון מסוים, כך שתנסה, בבוא הזמן, למצוא את ההגיון שבמשטר, ותאמין, ולו גם בחצי לב, כי יתכן ובכל זאת מסתתר הוא אי שם, רב לי בהישג זה. מובטחני שתגיע לתשובה וליחס הנכון לכל בעית המשטר והנהוג בצבא, אף אם לא תסכים עמי בכל הפרטים. ליותר איני יכול לקוות בשיחתנו הראשונה.

שלך,

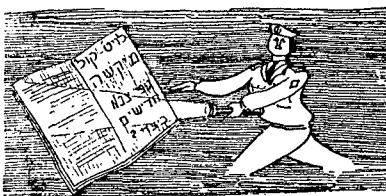
חייל

„בשדה המערכה אין עוד מקום ללימוד; שם, פשוט, עושה האדם את אשר ב יכולתו לעשות למען השתמש, הלכה למעשה, במה שכבר ידוע לו מקודם. ומכאן נובע גם משום מה — אפילו בשביל מעשה לא-רב — חייב אדם לדעת הרבה כבר מקודם, — ולדעתו היטב."

המאת מערכות

אגדות קוראים

הכוח העברי העלום ההתהוותו נקוק להבהרת מהשבות,
לליבון הצעות, להקשת פרכים.
"המאת-מערכות" נלעף העלום מקום להבהרת הרהורים
והפולסו של קהל הקוראים ואנשי העלם. המאתו זו
יכולה לקרוא העלם, החורף לעמלות הכוח ולמילוי משימותיו,
להפגיה על מושגים אתהפכיים, לערער על הנחות מקובלות
ולתיות יוצא להצעות מחשבות ואתקנות.

למסתו של לויט"קולי' מיקשה

„גופי צבא חד'שים - כיצד?”

מקלעים בכיתות הרובאיות (מקלע לכיתה) ועוד
כיתת מקלעים פלוגתית (3) בתוספת של כיתת
המק"ב מפלוגת הסיוע הגדודית הניתנת לעתים,
לפלוגה. כבר מתוך עובדה זאת רואים אנו כי מיק-
שה מצליח להגדיל את אחוז הרובאים שלו במידה
רבה על חשבון אנשי הכלים האבטומטיים (כמובן
בחישוב יחסי). אולם דוקא הדו"חים האחרונים המ-
גיעים מקוריאנה מגלים את החשיבות הרבה שבכלים
האבטומטיים. בזמן ההסתערויות הגדולות של הצפר
ניים בקוריאה, על קו הנהר נקטונג (לפני פלישת
אימגין). נועד לכלי הנשק האבטומטיים תפקיד מכ-
רע בבלימת הסתערויות הצפוניים והם היו היחידים
שהיה ביכולתם לעצור הסתערות המונים מטוח
קצרי. אמנם, יטען המחבר, באופן יחסי למספר אנשי
הדיביזיה לא נופל כוח האש שלה מזה של הדיביזיה
האמריקאית. אלא במידה מועטת; אולם אסור לנו
להחליש סוג אחד מכלי הנשק ובפרט כשנשק זה הוא
נשק הדרגים הנמוכים הבאים במגע ישיר עם האויב.
מסופקני אם הגדלת מספר הרובאים על חשבון

הוצאת „מערכות” עשתה שירות רב בהוציאה
קונטרס קטן זה המשקף את הלך הרוחות בקרב
מחפשי החידושים במבנים של פורמציות צבאיות
לשם יעולן. לויט"קולי' מיקשה, אף הוא אחד מהם,
מתקף בחוברתו זאת בעיקר את מבנה הדיביזיה
הרגלית האמריקאית המנופחת לדעתי, בגלל ריבוי
כלי הנשק המסייעים ומיעוט הרובאים שבה. ברצוני
לעורר כאן מספר בעיות הבולטות עם קריאת מאמרו
של מיקשה ואשר אין למצוא להן תשובה שם.

1. מיקשה קובל כאמור בעיקר על מיעוט הרובאים
שבדיביזיה האמריקאית (6.6%) ומביא כנגד זה את
יחידתו הדיביזיונית המוצעת בעלת 25% רובאים.
אולם המתבונן בהרכב היחידות המוצעות על ידי
מיקשה יראה תופעה מוזרה והיא אבדן רב של נשק
אוטומטי אצל היחידות השונות. היחידה הבסיסית
של מיקשה, כיתת הקרב, הנה בעלת מקלע אחד (1)
בלבד על כל 24 אנשיה. אמנם אפשר לצרף אליה
מקלע נוסף מתוך יחידת הסיוע הפלוגתית (של
ה„צרורה”) אולם זה ישלול מאתנו את בסיס האש
הפלוגתי. הצרורה של מיקשה כוללת 8 מקלעים
קלים בלבד כנגד הפלוגה בכמה צבאות הכוללת 9

* ראה „מערכות” חוברת ע"ב-ע"ג — עמ' 127. לקח
קוריאה.

המקלענים היא הפתרון לקיצוץ ניפוח הדיביזיה.

אשר לריכוזי תפקידי השירות והמטה בדיביזיה האמריקאית אשר ממלאיהם לא יצולחו למילוי תפקידי קרב, הרי ההיסטוריה של מלחמת העולם השנייה מלאה דוגמאות על חיילי מטות, וקציניהם, נהגים טבחים וכדומה שפעלו בתפקידי לחימה של הקו הראשון (לדוגמה — בסטון (Bastogne) בזמן קרבות הארדנים). גם הסיפור הראשון שבי קונטרס „שלושה קרבות לילה" מראה נטיה דומה אצל מפקד „כוח המשימה". דברים אלו מוכיחים כי צירוף זה הנו שכיח וישנם נסיונות בשטח זה. שמא בניתוח אפשרויות אלו ימצא פתרון מסוים, חלקי אמנם, להגדלת מספר הרובאים.

2. בין הדברים המיותרים, לדעתו, בדיביזיה האמריקאית, מונה מיקשה את הטנקים (לדבריו — 140, לפי הטבלה בקונטרס — 65)*. אולם דוקא לקח מלחמת העולם השנייה הוכיח את היעילות הרבה שבטנקים דיביזיוניים אורגניים. הם נוצלו בהצלחה רבה לתפקידי פטרולים אלימים וסיוור; בקרבות האוקיינוס השקט, הועסקו בהצלחה כסיוע לחיל רגלים, ע"י הרכבת להביוורים, שעה שהשמידו באשן מוצבי אויב מבוצרים היטב. אין ספק שתוך-כדי קרב יודק מפקד הדיביזיה לטנקים כסיוע לרגלים. מוטב איפוא שהיו לו טנקים משלו מאשר יזמינם בפורמציה גבוהה יותר, דבר העלול לגרום לבזבזת זמן רב וקרבתות שוא. דוגמא בולטת למבצע אופרטיבי של דיביזיה רגלית אחת היא מסעה של הדיביזיה האמריקאית ה-3 נגד מספר דיביזיות איטלקיות בחלקה המערבי של סיציליה. קשה לעלות על הדעת כי ההצלחה היתה גדולה יותר ללא טנקים דיביזיוניים אורגניים. אשר להזמנת טנקים בפורמציות גבוהות יותר, הרי במערב סיציליה פעלה במסגרת אותו הקורפוס רק דיביזיה אמריקאית משורינת אחת (ה-2) אשר היתה זקוקה בעצמה לטנקים שלה לצורך מילוי משימתה היא (עיין ברדלי — הפרק על סיציליה).

3. הדיביזיה שמציע מיקשה משוללת רכב אורגני לגשיאת הצבא, היא הנה רגלית טיפוסית: הדיביזיה

* הדיביזיה הרגלית של ארה"ב מונה 149 טנקים לפי הפירוט דלקמן:

71 (69 ביוני). 2 קלים) בגדוד-הטנקים הדיביזיוני.
66 ביוניים ברגימנטים הרגליים (22 בכל פלוגות-טנקים רגימנטיות).

7 קלים בפלוגת-הסיוור הדיביזיונית.

5 (בעלי תותח 76 מ"מ) בדיביזיה.

ראה „גופי-צבא חדשים — כיצד?" עמ' 44—45, לפירוט חלקי. — המער.

לניצול ההצלחה, יצירת קו וכדומה. אולם במהלך המלחמה יש גם צורך, לעתים, לגנוע מהר מאוד. כיצד תוכל איפוא דיביזיה מסוג זה לבצע את המסע המהיר על פני קילומטרים רבים, דוגמת המסע של פאטון מסביבות מץ צפונה לשטח הארדנים במשך 24 שעות? זהו כאמור הזמן בו הצליח פאטון להעביר 2 רגימנטים מתוך דיביזיות הרגלים האמריקאיות ה-5 מסביבות זאואר לאוטרן לסביבות לוכר סמבורג כשהרגימנט השלישי נשאר מאחור רק כדי לחכות לכוחות החלפה אשר יתפשו את הקו שנתפנה (ראה ברדלי — סיפורו של חייל — בהוצאה האנגלית עמ' 473). דיביזיה הזקוקה לשם מסעה לשאול רכב מתוך יחידות התחבורה של הארמיה לא תהא בעלת אותה אפשרות של הניידות המהירה, כי אין כל ערבון, שהרכב יוכל להגות עם כל הזמנה שלה, ובכל התנאים. במקרה של מבצע תזדקקנה רוב דיביזיות הארמיה לרכב בבת-אחת. יש להניח שאותו הרכב ישמש גם לצרכים לוגיסטיים. עליכן אין לר-אות כיצד תצליח הארמיה לענות על כל הצרכים האלה יחד. מוטב גם לצטט במקום הזה את רומל האומר בהקדמתו לתיאור מערכות צפון אפריקה (ד). ינג — רומל — ההוצאה האנגלית עמ' 252 — בתר-גום חפשי שלי): „כנגד אויב ממונע ומשורין, חי-לות רגלים לא ממונעים הנם בעלי ערך רק כאשר הם נמצאים בעמדות הגנה מוכנות, משהובקעו עמדות אלו או אוגפו, והמחזיקים בהם אולצו לסגת — הריהם הופכים לקרבתות-שוא של הכוחות הממור-נעים". להלן מזכיר רומל את המפלה של גראציאני (הלא ממונע) מידי ויול (שצבאו היה ממונע לחלו-טין). כיצד איפוא רואה מיקשה את ההתפתחויות במקרה של הבקעה? על כל פנים אין זה מצב פשוט ונוח.

4. לויט-קול, מיקשה ממליץ על שימוש רב מאוד בסוסים (891 בדיביזיה) למילוי משימות של תובלה בשטחים גרועים. אולם הסוס פגיע כמוהו כמכונית — אם לא יותר. גם הוא זקוק להספקת מזון כשם שהמ-כונית—לדלק. בתנאי מלחמה של אדמה חרוכה תהא בעית הספקת המזון משימה לוגיסטית נכבדת כמו הספקת הדלק למכונית. זולת זאת הסוס פגיע גם לאקלים וגם למחלות. מיקשה אינו מבדיל ואף אינו מציין, בדיוק, מתי כננתו לפרדות מעמס הסוחבות את התותחים על הגב — ומתי בדעתו לרתום את

* לתפקידים אלה שומר מיקשה את הדיביזיות המשר-רינות. השאלה שתעמוד אז תהיה: כיצד תנצל הדיביזיה הרגלית את הצלחתה של הדיביזיה המשוריינת שעה שתים-צא מאות ק"מ מאחוריה? — המער.

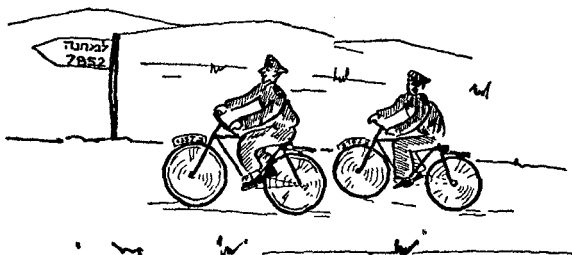
באור. נזכור-נא כיצד
השפיע הדבר על אנשיו.

את בדיקת בעיות הארטיילריה אצל מיקשה, אני
מניח לבקיאים ממני. ברצוני רק להדגיש כי אין אני
בא להגן על צורת דיכוייה זו או אחרת, או לקבוע
מסמרות. רצוני היה רק להפנות את תשומת לב הקור
ראים לבעיות השונות שבהסדר המוצע. מאז ימי
פרסום מאמרו של מיקשה נתעורר ללא ספק ויכוח
גדול סביבו וטוב תעשה המערכת אם תביא בפנינו
דעות סותרות והשגות מכאן ומכאן, "הצד האחד של
המטבע" שהתפרסם בקונטרס רק גירה את התאבון.
סגן/מ ש. שורץ

התותח לזוג פרדות. במקרה זה האחרון הייתי מעדיף
את הקומנדר-קאר או כל רכב אחר; אם בצורה זאת
חושב הוא להוביל ולהעלות את תותחיו בהרים —
אינני רואה סיכוי רב לכך.

5. מיקשה נוטה גם לצמצם את השירות הרפואי
שבתוך הדיכוייה, דבר העלול להשפיע ישירות על
רוחו של החייל, היודע כי במקרה של הפגעות אין
הוא מפונה משרה הקרב רק בגלל מחסור בכוח אדם
בשירות הרפואי. מוטב לנו לזכור את המסעות של
וינגיט בבורמה: הראשון — אשר בו נותר הפצוע
לבדו עם המות בג'ונגל; והשני — בו פונו הפצועים
• ראה מאמרן של ס/אלוף י. בר בחוברת זו עמ' 33.

מדוע לא באפניים?

3 ק"מ הם מרחק הליכה נעים ומרענן לפני
העבודה ואחריה, ואינם גוזלים זמן רב מדי; 13 ק"מ
הם מרחק אותו תעבור על אפניים גם חיילת חולנית
וחלשה, ביום שרב, במשך שעה אחת, בה בשעה של-
עברו בשתי מכוניות צבוריות ובהליכת קטעי הבר-
ניים תצטרך להקצות לפחות שעה וחצי של מאמץ
גדול יותר. (חייל בריא ומאומן יעבור מרחק זה
כמעט יותר מחצי שעה בלי כל התאמצות).
הרנח מבחינת האימון הגופני ניכר ואינו טעון
בירור.

נדבוק את מידת החסכון בהצעה:
לא נשגה בודאי בהרבה אם נניח, כי הסעת חייל
למרחק ק"מ ברכב מנועי, צבאי או צבורי, תעלה
בממוצע כ-8 פרוטות, כמחציתן במטבע זר.
זוג אפניים מתאים לשימוש צבאי עולה עדיין
כ-20 ל"ש, ואם ניצרם בארץ לא יעלה בודאי מחי-
רם על 75 ל"ש, כמחציתם במטבע חוץ (כדאי אולי
להזכיר כאן, כי אפניים וחלקיהם יהיו סחורות שליו-
מים אידיאליות, שלא תעמדה אותנו ביחסים תלות
בנוגע לחלקי חילוף וכו').

אם נניח שאורך חיי האפניים יהיה ארבע שנים
(הנחה אבסורדית, מאחר שהאפניים לא יופעלו

בתל-אביב ובסביבתה הקרובה עובדים חיילים
וחיילות ביחידות מנהליות. ברובם המכריע אינם
גרים במקום עבודתם, אף אם משוכנים הם ע"י הצ-
בא, ועליהם לנסוע יום מן הבית לעבודה ובחזר
רה מי ברכב צבאי, ומי בצבורי. למטרה זו ולנסיעות
דומות בתחום הקרוב עומדות לרשות היחידות מכר-
ניות, סנדרים ברובן.

על-ידי שימוש נרחב באפניים אפשר לתת פתרון
חלקי לפחות לשתי הבעיות הכאובות: הפעלה גופ-
נית כלשהי של חיילי-משרד אלה — נאמר כדי הס-
דרת עיכולם ההולך ונפגם מעבודתם ואורח חייהם
המיושב, וחסכון במכוניות ודלק העולים במטבע
חוץ.

(1) יועמד נא זוג אפניים לרשות כל חייל (ביחי-
דות אלו) הולך במרחק בין 3 ל-13 ק"מ ממקום עבוד-
תו, ויוחזקו ביחידות זוגות נוספים לצורך נסיעות
מיוחדות ע"י חיילים שאין לרשותם אפניים.

(2) תיאסר נא כל הסעת חיילים מיחידות אלו
בתחום המרחב העירוני (כולל מחנות-הצבא הגדר
לים) ברכב מנועי — של היחידות או צבורי — ללא
אישור רופא.

מנועית. מחציתן במטבע זרה. למעשה יהיה החסכון גדול יותר, היות והנחנו ניצולת מלאה של כל טקור מות הרכב. דבר שלמעשה אינו מקוים כרגיל, והי גוזל, בהיותו מקוים, יותר זמן מכל דרך אחרת כמעט לבנונו זמן.

אולי כאן המקום להעיר, כי הצעות אלו באות לאחר שהתנסיתי בשימוש באפניים בתפקידי ביח"ד המרחביות במשך זמן ממושך — הן כבד"א, הן כקצין, (כל הערותי מכוננות כמוכן במדה שזה לקצינים ולבד"א. אינן כוללות חיילים כאלה בלבד הזקוקים לרגל תפקידם לרכב מנועי צמוד אליהם) ובכל עונות השנה.

רוכב אפניים.

מ י ה י ו ז מ ?

מקורה של השיתה בדיון על הערכת-מצב. ראשיתה תוך רעש הזזת ספסלים, קיפול מפות ונעירות, ונעילת תיקי-מפות — כרגיל בסיום תסל"ג בהשתלמות קצינים. המשכה בהפסקת-השק"ם ליד ספלי הקפה קצוצי-האוזן וצלתת-הנפלים.

— חברה, היום היה זה תסל"ג מענין. המדריך ניהל אותו בצורה מוצלחה, והערות נמשכה כל השעות. נדמה לי שמצצנו את המפה עד תום. אך דבר אחד בכל זאת לא ברור עדיין: לפי מה אפשר לקבוע בשיקולנו באמת מי היוזם?

ומה איכפת לך מי היוזם? "דפקת" את האויב? הבאת עליו את הסוף המר? הצומת נשתמרה בידך, ואתה "רוכב" עליה — או מה איכפת לך מי היה היוזם? מה מענין אותך מגין צומחות האזנים?

— הענין לא באזנים אלא במאזנים בשיקולים. כשאני שוקל "אפשרויות פתוחות" אני רוצה לדעת מה לשקול קודם את אפשרותי או את אפשרויות האויב. וזה תלוי מי כאן היוזם.

— במידה שאני מכיר אותך — אתה פטור מלש-קול הרכה בענין זה. אתה, עם המוראל הגבוה שלך, תמיד תהיה היוזם.

— זה ענין אחר. ומה אתה חושב, שאתן לו לטפס עלי ראשון ואחר כך ארצה לו הרצאות: "יא-שייר, פתחת במלחמה — היית היוזם. עכשיו אני בא ואחזיר

צומת־כבישים מספר קילומטרים מעבר לבליטת הקו — צומת שבין כוחות־הקו שלו לבין המקומות בהם הוא מרכז את תגבורותיו. עשיתי הערכת־מצב של כל הגורמים המשפיעים, והנה באתי לעשות סיכום ראשון — ואיני יודע איך להתחיל: אפשרויותיו של מי עלי להניח כיסוד ושל מי כהגבה. ובמלים פשוטות: „מי היוזם?”

— מה השאלה: ברור כי האויב היוזם. הוא רוצה להתחיל שוב בפעולה.

— מה זאת אומרת: „הוא רוצה”... הרי זה (ברוך השם!) לא כמו אצל אותו יהודי ששלום־עליכם מספר עליו כי בא בטענה על חברו שהלה רוצה לסטור פעמים על לחיו: „ומנין לך כי רצה פעמים דוקא?” — שאלוהו. „מה שייך, ממנין לך? — הרי ספרתי כמה פעמים סטור” והרי אנו כאן עוד לא ראינו את רצונו שיפעל. לא ספרנו את הסתירות. זאת אומרת, אין לפני פעולה יוזמה שלו. יכול להיות שאם אני לא אעשה כלום — יהיה יוזם. אבל כינר תים — — —

— בינתיים תפוס את השולחן שעל יד החלון ואני אביא את הקפה. רוצה עוגה או פלים.

— תהיה אתה יוזם, וקח מה שאתה רוצה. וגם לך אל תשכח. הנה הוא כבר השיג אותנו ברגליו הארוכות. דן, בוא הנה, גשב כאן.

— ומה על היוזמה, קפאה עם הקפה?
— לא. אני אומר לך שזה באמת מענין מאוד: אתה זוכר את נתוני התטל”ג. ובכן, מי כאן היוזם? תחשב רגע.

— מה יש כאן לחשוב. האויב. אנחנו יושבנו בשקט והוא מתכוון לתקוף אותנו. אז הוא היוזם. מה פה לא ברור?

— העיקר לא ברור. לא מי התחיל במלחמה, אלא מי היוזם בלחימה, בפעולה טקטית זו שאני מבצע על הצומת. האויב אולי ירצה לעבור בה. אני מתלבש עליה — אז מי היוזם, הוא או אני?
— בטח הוא. הוא רוצה לעבור על פניה. הוא רוצה לפעול. אני יושב על הצומת. הוא בא לעקור אותי משם. הגע בעצמך: האם אני היוזם?

— ודאי כי אתה היוזם. הוא איננו בצומת ואתה אינך שם ואם לא תיטול אתה יזמה להתישב עליה — הרי גם הוא לא יצטרך לתקוף אותך שם.

— אבל הוא יוזם להשתמש בה, בצומת.
— הוא חושב אולי להשתמש בה. אבל יוזם אינני תופס מנין לך זאת.
— מה זאת אומרת: „מנין לי?”, הן יש לנו ידי-

עות על כך. כתוב בפירוש בפקודה שקיבלתי: האויב מתכוון להתקפה.

— עזוב את הרמות הגבוהות. אני דן מבחינת צרכי ושיקולי. זכור, אני עוסק בהערכת־מצב, באתי לסעיף „אפשרויות פתוחות” — ורוצה לדעת מה לשקול ראשונה. הכתוב בפקודה יכול להיות כל מה שאתה רוצה — אבל הוא איננו עובדה קיימת, בעלת משמעויות שאפשר להסיק מהן מסקנות לגבי בעייתי זאת. ואני מדבר מבחינתי אני: בנתונים אלה מי היוזם — אני או הוא? מי יבוא ראשון בחשבון.
— ראשון יבוא עתה הקפה. הנה מוטקה מביא אותה. אוהו, הוא חם היום. טוב מאוד.

— אתם עוד עוסקים ביוזמה?
— כן. ומה דעתך אתה. מה סיכמת כשעמדת בתור?

— בתור לא חשבתי ולא כלום. אבל הקפה מדרבן את המחשבה. שים לב: הנה, היוזמה היא בידי האויב. הואיל והוא יהיה זה שיבוא לעקור אותך מן הצומת. ומה אתה חושב, דן?

— גם אני אמרתי לו אותו הדבר בדיוק. אבל גדי טרם שוכנע.

— ומה יש פה משכנע? אני הולך לעלות לצומת, לחסום אותה, ואתה רוצה שאתכונן את העסק כאילו לא אני היוזם אלא האויב.

— אבל מי גורם לך שפתאום תקום ותעלה על הצומת?

— אוה, מוטקה, זו תשובה שלא ממך השאלה. אני שואל שאלה מוגדרת, מוגבלת, ונדמה לי כי גם ברורה: הפעולה שאני הולך לבצע לפי הפקודה שקיבלתי — היא ביוזמתי או לא?

— בטח לא! אתה אינך יוזם כלום. אתה יושב בשקט. אתה מקבל פקודה לעשותה. האויב מתכוון לתקוף אותנו, ואנו תופסים משום־כך את הצומת. הרי שהוא היוזם.

— רגע, דן. אני רוצה להוסיף עוד משהו. אמור לי דבר אחד, גדי, גם הוא דבר ברור, מוגדר ומוגבל: אתה חשב על צומת, איך תתארגן בה — להגנה או להתקפה?

— ודאי שלהגנה!
— נה, ואם אתה בהגנה — הרי שיוזמה אינה שלך אלא של האויב. נכון?

— אני אענה לשניכם. קודם לכן: לפי דברך יוצא שאם אני מקבל פקודה, למשל לתקוף — הרי גם אז זו פעולה בלתי־יוזמה, כי הרי קיבלתי פקודה לכך, שנבעה מפעולות אויב בגזרה אחרת, או

כהתקפה מונעת, או משיקולים אחרים כלשהם, שה פיקד אינו חייב כמובן לפרש לי. יוצא, איפוא, שא תה רוצה להשאיר אותי תמיד בלי יומה בכלל? לא. זה לא ילך, ידידי. אני על היזמה לא אנתר. זה אצלי אחד הכלים החשובים ביותר בלחימה.

— אני רואה כבר שלא תנתר, וגם אני לא אנתר — ולכן גם אענה לך: בכל זאת, בנדון שלנו הרי אין הפקדה שקיבלת, פקדה לתקוף, אלא להחזיק במה שו ולהגן עליו מפני התקפה שעלולה לבוא. והמת קיף הוא בעל-היזמה.

— זה נכון שהמתקיף הוא בעל-היזמה, אבל אם לקבוע את הדבר לפי המתקיף — הריני להוכיח לך בלי כל קושי כי אין בעולם הלחימה אף אחד שאינו בעל-יזמה. כי אם תעלה על פסים אלה של הגדרות וניסוחים — אזי, אדרבא! קח את ההגדרה של הגנה: ההגנה היא ביסודה צורת-קרב שהנה שלב משלבי ההתקפה, וגומר. וזו הנה תשובה גם לך, מוטקא, על טענתך שא היה נמצא יושב על הצומת בהת גוננות. כי אני טוען לעומת זאת כי התגוננותי תהיה תוצאה של פעולה יומה שלי — — —

— זו תשובה של פלפול.

— אין פה יותר פלפול מאשר בטענתכם כי פעולתי

אני היא יומת איב. אני מוכן להוכיח לכם כי בכל צורת קרב, ואף בחלקים של קרב-נסיגה, שבו היזמה היא ודאי לא של הנסוג — הריהו נמצא לפרקים בהתקפה. ואינני רוצה לדבר כלל על התקפת-נגד, אשר לפי מה שאתם מנסים לקבוע הריהי כולה יומה שבזמה. נדמה לי שבירור היזמה-שבנסיגה יכול להיות באמת מסייע לענין שהתחלנו בו.

— זה באמת נושא מענין. אך חוששני כי הנסיגה שאציע עכשיו תחסל שלב זה של הוכיח: — אם לא ניזום אנו עצמנו עכשיו נסיגה מן השק"ם — נצטרך להערך להגנה מול התקפה יומה של המדריך-התורן על האיחור שאיחרנו. ואחרי הפסקת-שק"ם הוא מקפיד מאוד.

— בזה אתה צודק, גד, ובכן, ביזמה משוחפת. בריצה קלה לחדר-ההרצאות.

אחר הפסקת-השק"ם (שממנה לא באנו באיחור) עברנו לנושא אחר, יצאנו לשדה — ולדין על „הבעלות-על-היזמה" לא חזרנו עוד, והתפורנו. שמה ימצאו בעל-יזמה להתיחס לנושא מעל דפי „מער כות"?

רב-סרן ג. ריבלין

אל חכותבים ב„מערכות"

יחד עם כל מאמר, רשימה, או תרגום נא להמציא למערכת את הפרטים דלקמן:

אנשי-צבא: מספר אישי, כתובת אורחית.

אזרחים: מספר פנקס-זיהוי, כתובת אורחית.

כותב שפרטיו אלה לא ידועים למערכת — לא יוכל לקבל שכר-סופרים.

הכיתה הרובאית

לחם יקר,

מכתבך בתקופה האחרונה נכנסו ל"חלונות גבוהים" מדי בשבילי, ונראה לי שהיית עושה טוב אילו הגבת למכתבי; והפעם—אל "נושא הנושאים": — הכיתה הרובאית. כי נראה לי שלא הושם דגש מספיק על אותם דרגים דוקא אשר הם היוצרים את המגע עם אויב; מגע, אשר לפי דבריך תוצאותיו הן הקובעות הצלחה או כשלון בקרב. אחד הנושאים החשובים באימון הפרט ואימון הכיתה הרובאית גם יחד הם מבני-הקרב של הכיתה ותרגול-הקרב שלה. גישה סכמתית אל נושא זה — בשפת המדריכים, "גישה מתודית" — מסכנת את אותה רוח התקפה שהנה תוצאה של אימון ורוח-הגייסות. אני חושש להלך-מחשבה השם את הדגש על ההתחפרות כאמצעי-הגנה-סטטית — בו בזמן שיש לראותה על רקע של לימוד התנועה וההתקדמות — כשלב בתנועה, וכנקודת-מוצא להמשך ההתקדמות.

אין זה מספיק להגיד ש"ההגנה היא התקפה מתוך מערך תנוחה" ושהיא "שלב ארעי", הקודם למעבר להתקפה וכך, אלא צריך שהאימון יראה זאת. אין להסיק מכך שהנני נגד אימון בהתחפרות; נהפוך הוא. כונתי היא שההתחפרות היא תופעה חירית בית בהתקפה, וחלק ממנה.

במקום לנתח, להסביר וללמד את סוגית מבני הכיתה לפי הגורמים הנודעים-מאז המפורסמים: פני-קרקע, שליטה וכושר-תמרון, אפשרות לפתוח באש. אשה-אויב — נראה לי שיהיה נכון יותר ללמד את דבר המבנים מתוך נקודת-ראות חדשה. לדעתי, יש להעמיד בפני המדריכים ג' מצבים: תנועה, כשאין אפשרות למגע עם האויב; כאשר לא

ידוע האם מצוי אויב בשטח; כאשר ידוע, שישנו אויב בשטח, ומגע עמו אפשרי. כי אמנות הניהוג היא אמנות המעבר ממבנה למבנה — והכשרון להמצא במבנה נכון אף במגע-פתע. מצבים אלה הם-הם למעשה, היסודות הצריכים לשמש נקודות-מוצא; מהרגם, שאורח-הפעלת-רגלים החסכוני והיעיל ביותר הוא זה המבוצע ע"י הסתננות — כלומר, תנועה-בהסתר של כוח, שהושמו בפניו משימות מפורשות, להשגת תכלית ברורה. מגישה זאת, שהיא אורגנית ללחימה נכונה, אפילו אינה "מתודית", יתברר ממילא שהמבנה של הכיתה, למשל, הוא מעין מאון של הגורמים המשפיעים שמניתי, כתוצאה מהמצבים אשר מכתבים למפקד החלטות ביחס לכך, איזה מהגורמים האלה הנותנים לו יתרון במצב המשוער על ידו. הכושר להסתגל הוא, למעשה, תוצאה מגישה כזאת של הפיקוד בצירוף כושר-גופני, שדאות, כושר-קליעה ואימון-קיבוצי. לביצוע הסתננות דרושה האמנות בניצול מסתור ותצפית — או בניצול מחסה-ואש; ובשעת הדחק — יש להשיג את המחסה ע"י אש. הטור, ראש-החץ, קמצים ושרשרת — הם, למעשה, מעין תרגול כשר לעצמו, לקראת שלושת המצבים האמורים — תוך ניצול היתרונות של הגורמים שמניתי.

נקיטה באורח-אימון זה, וביסוס הגורמים של הפרט והכיתה על מגע-פתע — או, בשפתך, התקלות — ורכישת כושר-קליעה יקרב את אימון הרגלי אל מציאות שדה-הקרב, ואף אל הצורך ברוח תוקפנית. ואז יוטל ממילא אור נכון גם על תרגול-הקרב של הכיתה.

רגלי

ר ש י מ ו ת ק צ ר ו ת

על קצב טקטי - ועל „מחלת הסיוע“

בחיפוי עשן. פלוגה אחרת, ואתה מחלקת טנקים, ניסתה לנוע תוך עקיפת הכפר מסביב — אולם „נעצ“ רה ע”י אש כבדה ממרגמות“. תמרוגים אלה תפסו את רובו של הבוקר.

בשעות אחר-הצהרים, כאשר נערכה התקפה בעצמה-כוללת של הגדוד, נמצא כי „ההתנגדות לא היתה חזקה והתגברו עליה במהרה... לשעה 17.00 טוהר הכפר“. אכן, דבר זה לא היה בו כדי להפתיע. ההתקפה נתמכה ביותר מ-100 כלי-תותח וחיל-המצב — ספק האם יכול היה להיות רבי-עצמה, כי קציר אוסטארהוט לא הגיע אלא ל-139 שבויים, מחסן אפסנאי אחד מצויד בשלמות, טנק אחד מהסוג „סימן 3/3, תותח בן 88 מ”מ אחד וחמישה תותחיים-נ”מ קטנים“. במשך לחימת היום כולה, בשעות בהן עמדו על הקלף גורלה של הדיביזיה המוטסת הרא-שונה — והצלחתו של המבצע כולו — הגיעו אבדור תיהם של אנשי סומארכאט „ל-19 פצועים“.

אכן, למען לא נגרם עול לאותו גדוד, צריך לאמר שהם לא פעלו אלא באותו אורח אשר בו אומנו לפעול. תומאס, לפי טבעו, היה זהיר ו„שיטתי“. גייסותיו נהגו לפי דוגמתו. הוא היה איש יסודי ביר-תר בארגון התקפותיו: — כה יסודי עד אשר גדודי, בדומה לרובו של חיל-הרגלים בארמיה השנייה, הגיעו לידי אמונה בכך כי אי אפשר להם לבצע הת-קדמות בקרב מבלי סיוע-אש מכריע בעצמתו (***) . אכן, באותה דעה ביקורתית אשר נשמעה מפי גרמנים בנורמנדיה, לפיה ביקש חיל-הרגלים הברי-טי „יותר לתפוס שטח מאשר ללחום עליו“, היתה מר-דה ניכרת של אמת. תוצאותיו של נהג כזה מעולם לא היו בולטות יותר משבאותו יום ליד אוסטארהוט.

במלחמה דומה ההתמהמהות למוות

(מדברי המצביא סוברורב)

(*) הכינוי המקובל באנגליה לרגימנטים של הפרשים שבתוך הגווארדיה הבריטית: רגימנט גווארדיה הפרשים והרגימנט ה-1 וה-2 של „שומרי-הראש“. (**) לפי „סיפור-המעשה של הגדוד ה-7 לחיל-הרגלים הקל של סומארכאט“ מאת הקפ’ ג’ .ל. מאראדית, עמ’ 73. (***) לדברי בעל הספר — „אותו ערב, כאשר התראיתי עם גנרל הורקס, נטה הוא לסלוח לה לדיביזיה ה-43 על איטיותה; כי הוא לא ידע מה מועטת היתה ההתנגדות אשר נתקלו בה למעשה באוסטארהוט. אולם ראש מטהו של תומאס (לויס-קול דוד מאינל) אמר לי: „נוטה הנני לחשוב כי זוהי אשמתנו, אכן היינו איטיים.“

בהתפתחותו של מבצע-ארנהיים, כאשר נאלץ כבר גנרל הורקס, מפקדו של הקורפוס ה-30 הבריטי, לותר על הרעיון של הבקעה עמוקה עד לחופי מפרץ זוידאד-זא — עדיין שמר על התקפה שאפשר ויצליח להשתלט על ראש-גשר מעבר להריין-התחתית, שיהיה בו כדי לאפשר ניצול אופרטיבי נוסף, לאחר שה- „פרוודור“ יורחב ותאפשר הבאת כוחות נוספים קדימה.

התכנית ל-22 בספטמבר היתה, איפוא, שעל הדיביזיה ה-43 בפיקודו של גנרל-מיוור תומאס יוטל לתקוף מתוך ראש-הגשר של נימאגאן, עם שחר, בשתי בריגדות: כשהאחת מבקיעה לה דרך לאורכו של הכביש הראשי, על פני אַלסט, אל ארנהיים — וה-שניה, משמאל, נעה בדרך צדדית, על פני אוסטארהוט, אל מעברת האבאדורף של הרהין. היות ורשתי הבריגדות הגיעו אל נימאגאן ב-21, היתה הנחתו של הורקס כי תומאס, כבצעו פקודות אלו, יעביר את גייסותיו על-פני הוואל במשך הלילה, באופן שיימצאו פרוסים להתקפה, בעצמה נוספת, עם אור הבוקר הראשון. אולם דבר זה לא נעשה; והאפשרות להפתיע את האויב תחת מכסה ערפל בבוקר המוקדם — החמצה, בנצלם ערפילי בוקר אלה, נעו מכוניות השריון של פרשי-החצר*) דרך אוסטארהוט זמן מועט אחרי שעה 7 בבוקר וקיימו מגע עם בריגדת הצנחנים הפולנים (שחנתה סמוך יותר אל הרהין במוצאי 21 בספטמבר) עוד בטרם פתח אפילו חיל-הרגלים של תומאס בהתקפתו. הערפל כבר התפורר (השעה היתה 8.30 בבוקר של ה-22 בספטמבר) שעה שגדוד 7 מרגימנט סומארכאט, התקדם כלפי אוסטר-ארהוט כשהוא נתמך ע”י גונדת (אסקאדרון) טנקים בני-17 ליטראות, מחלקות מרגמות ומקלעים-בינור גים, סוללה של תותחי-25 ליטראות סע-עצמיים ורגימנט-שדה של חיל-התותחנים. אולם כעבור שעה עם הגיעה אל „פרברי“ אוסטארהוט, המחלקה הנעה-בראש „נעצרה ע”י אש של טנק ורגלים מועטים“ — ומכאן ואילך התפתח המבצע בהתאם לספרי התק-נה, שהרי תומאס לא ציוה על מפקד הגדוד כי „יפעל תוך כל סיכון שידרש“. את המחלקה שנעצרה — חילצו ממצבה

קטע מספרו של צ’ .וילמוט „האבקות על אירופה“

מכתבים אל קצין-מלואים

קצת .. מחנאות

שלום צבי!

טרם היה ביכולתם לומר, הודעתי למפקדי הפלוגות על המצב ויעצתי להם „לטפל“ בפרי המצוי בבוסתן. אסרתי שתית מי הבור.

בצהרים השגתי קשר גם עם מפקד פלוגת המפקדה, שהיה עם התד"ל. התברר שוב, שאין כל סיכויים שיגיע אלי בטרם תפרוץ החטיבה. בשעה 1600, בעת פגישה עם מפקדי הפלוגות התאוננו כולם על המצב. קשה ביותר היה מצבה של פלוגה א'. מפקד הפלוגה, שרצה להפגין את „חריצותו“ דרש מאנשיו שיתגלחו בבוקר. דבר זה בוצע כשאנשי הפלוגה משתמשים במים שבמימיות לצורך הגילוח. ארגנתי שיתר הפלוגות תעברנה כל-אחת מספר מימיות מלאות-מים לרשות פלוגה א' כדי לעזור לה בדוחקה. יחד עם זה הכרזתי על משמעת-מים חמור. רק ברשות מפורשת של מפקדי הפלוגות יותר לשתות מים.

בלילה שלחתי פלוגה מפלוגה ג' לבצע הסתננות אל-מעבר לקוי האויב, כדי להביא מצרכי אוכל ומים. רק חלק מפלוגה זו הגיע חזרה. האחרים נתפסו על ידי האויב, אשר ציפה, כנראה, לפעולה כזאת מצדנו. החוזרים הביאו אתם שני שקי שימורים ושני מיכלי-מים. יתר השקים — ובהם הלחם ושימורים — וכן מיכלי-מים — נשארו בדרך, בעת שהפטרול חמק מידי האויב.

למחרת בבוקר, בביקורי בפלוגה א', מצאתי את השטח מכוסה כולו בצואת-אדם. מסתבר שאותו מפקד שהראה זריזות ו„יכולת“ בענין הגילוח — פיגר בעיניי היגינה אלמנטריים. בתמרון — אנו מסתלקים מהמקום לאחר יומיים-שלושה, מה יהיה על משלט שאין בו בתי-כסא, בעת מלחמה, לאחר שיישהו בו שבו-ע-שבו-עיים? דיזינטריה, טיפוס-הבטן!

לאחר זאת, בדיון המפקדים, נדעו לי כמה דברים נוספים. נתברר, שבכל פלוגה היה מספר אנשים שסבל מכאב-בטן ואף משלשול, כתוצאה מאכילת תאנים ללא-מידה. נוסף על כך קיבלו שלושה אנשים חום — ונתברר, שהם שתו מים מלוכלכים מהבור. בשעה 1700 התקשר אתי מ"פ ג' ומסר שהמוצב הקדמי שלו בגבעה 107 מודיע על תנועת „אויב“

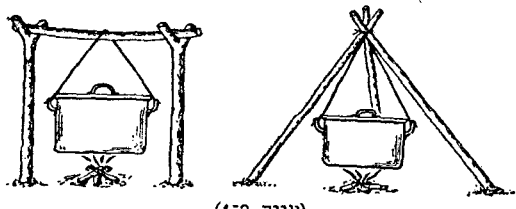
בתמרון האחרון נתקלתי בכמה תופעות, שהראו לי כי גדוד-המילואים שלי עדיין אינו מתורגל-כיאוד בתנאי חיי-שדה. כידוע לך, רבים גדודי-המילואים אשר נתברכו באנשים רבים בעלי הרגלי-שדה מוש-רשים — חקלאים, או ותיקי-מלחמה, ואילו גדודי שונה מכלל זה. הוא מורכב מאנשי-עיר מובהקים; ומציאות זו מציגה בפני בעיות מיוחדות. והנה המעשה שהבליט עובדה זו — וגרם לכתיבת מכתבי זה.

בתמרון האחרון הוטלה על גדודי המשימה לכבוש את משלטי ביר מפיש, להתבסס שם ולהתארגן להגנה — עד שגדוד מס' 1352 מחטיבתנו יעבור דרכנו ויתקוף את משלטי הצטלבות-הדרכים.

תקפנו בלילה, ובשעה 0300 לפנות בוקר היו המשלטים בידינו. עד שעה 0600 גמרנו את ההתארגנות, וגדודי היה מוכן להגנה על המשלטים שמסביב לביר-מפיש. בשעה 0615 היתה התקפת-נגד של ה„אויב“ על המשלט הצפוני והדרומי, אולם הדפנו אותה; ובשעה 0700 שרר שקט גמור בכל המתחם. עד 0600 צריך היה להגיע התד"ל אולם, השעה היתה כבר 0800 — ועדיין לא הגיע. הנחתי, שהמכוניות התעכבו משום שהרגישו ב„אויב“, שעה שעלת על המשלט הדרומי — וחזרו עד אשר יתברר המצב.

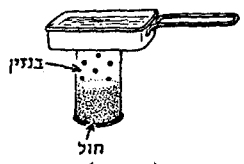
מפקדי הפלוגות התקשרו אתי והודיעו שאין לאנשיהם מה לאכול ולשתות. את מנת-הקרב, שקיבלו לפני ההתקפה — ואשר צריכה היתה להספיק עד בוא התד"ל — כבר אכלו כולם בלילה. החלטתי לשלוח פטרול כדי לברר היכן התד"ל. הטלתי את ביצוע התפקיד על פלוגה ב', שישבה על המשלט הדרומי. בשעה 0930 התקשר אתי מ"פ ב', והודיע שהפטרול חזר. הוא פגש בכוחות האויב, היושבים על הדרך בינינו ובין חר' הונא — המקום בו נמצא התד"ל.

בשעה 1000 התקשרתי עם מפקדת החטיבה, והם אישרו את ידיעות הפטרול. למעשה הרי-נו מנותקים מהחטיבה ומהתד"ל שלנו, אשר לאוכל — הודיעו שנצטרך „להסתדר“ בעצמנו, עד שהחטיבה תבקיע דרך אלינו. מתי יהיה הדבר —

(ציור 1-2)

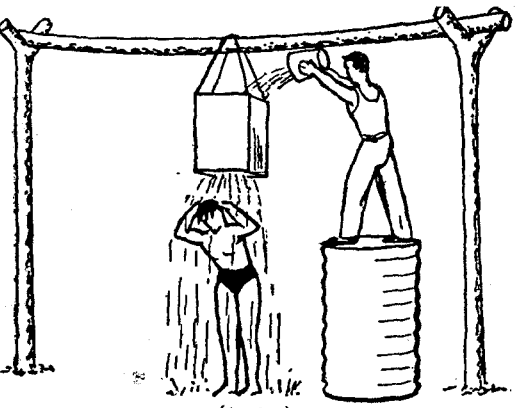
(ציורים 1 ו-2). או, בעזרת קופסת-פח משימורים שנוקבה, מולאה בחלקה חלל הספג את-החול בבנוק, והבער אש — ועל פח זה הנח פנכה המלאה מים (ציור מס. 3).

(ציור 3)

היגיינה — מקלחות: בעזרת שני מקלות מאו-כים, ועליהם מקל מאוהן, או חבל — קשור ביניהם פח מנוקב שדרכו ישפוך אחד החיילים מים. (ציור מס. 4). בית-כסא — חפירת חריצים לבית-כסא שדה. החריצים יהיו באורך של 1.5 מ' בעומק של 70 ס"מ וברוחב של 40 ס"מ.

מבלי לנסות למצות כאן את הנושא נראה לי שבאימון כזה — לימוד האמצעים בהם יתגבר החייל בעצמו על כל מצב „לא-נוח“ מחוץ למחנה — יוכלו גם חיילי-המילואים, מיד עם בואם לשדה, להתאים את-עצמם לתנאים. באופן זה לא ייגרע מכשרי-הלוחם של הגדוד בשקב מכשולים בהם נפגש חייל בחייו-בשדה.

(ציור 4)

כסיכום: נראה לי, שבדרך זו אוכל לפתור את הבעיה שנתקלתי בה. הפעם אסיים — ואקח לחשובתך, ולדעתך על שלך, מדרך-לשעבר הצעתי.

בגודל שלמעלה מפלוגה — לכיוון משלטי פלוגה ג'. חששתי לעלות לקרות במצב זה של חולשה כללית. עודדתי את המ"פ הצעתי לו לבקר את מחלקותיו ולעודד אף אותן. אני עצמי לקחתי את הרץ והקשר שלי ונעתי לפלוגה ג' — לאחר שוידאתי שבגזרות הפלוגות האחרות שורר שקט.

כאשר התגלה ה„אויב“ לראשונה ע"י אחת ממחלקות הפלוגה — היי כולם, להפתעתי הרבה, דרוכים ומוכנים לקבל את פניו כשהנשק בידם (האויב נתקל במוצב הקידמי שלנו במפתיע ונאלץ להתפרס, תוך אבידות קלות שנגרמו לו ע"י המוצב). על-אף מצבם הירוד, התעודדו האנשים מול ה„סכנה“, השופטים פסקו שההתקפה נהדרה.

אני עצמי סובר שגם בקרב-של-ממש ייתכן להתגבר על מצב כזה. אולם אין ספק שהמחיר עלול להיות יקר. ושומר נפשו יעשה בעת-שלום את כל הניתן לעשות כדי שלא ייצטרך לעמוד בנסיון.

✱

אינני זוכר שנמצא בתכנית-האימונים של גדוד דיהמילואים נושא הנקרא התמצאות-בשדה או מתנאות. קרוב לדאי שאין צורך בזה לרובם הגדול של הגדודים. אולם בגדוד-מילואים מסוגו של גדודי, אנו עוסקים באנשים הבאים ברובם מהעיר — ממש-רדים, או מבתי חרושת, סדנאות או חנויות. לכל האנשים האלה אין — ואם היתה, הרי אבודה — כל זיקה לחיי-שדה. אפילו חיילים בשירות-סדיר מפתחים את התכונות של מה-שנקרא „חית-השדה“ — דהיינו הרגלים המאפשרים לחייל להסתדר בשדה בכל מצב ולהתגבר על המכשולים הרבים הכרוכים בתנאיהם של חיי השדה — רק לאחר חיים ונסיון רב בשהיה בשטח.

כדי להתגבר על חוסר הנסיון של אנשי-המילואים ותלישותם מחיי שדה, יש לתרגלם בסוגיה זו של „חיי שדה“. דבר זה מתכוון אני להשיג על-ידי אימון מיוחד בנושא זה. אימון זה יבוצע כולו בשדה, כשהאנשים מתאמנים הרחק מכל מחנה בסיסי, ובהיותם גרים חלק מהזמן באוהל-סיירים, ובאימון המתקדם — אף ללא אוהל-הסיירים, כי אם תוך שימוש בחפירות (ב„שוחות-שועל“) למגורים. הנושאים שילמדו הם:

אכילה בשדה — איזה פרי מותר לאכול, בהתאם לעונה; ויסות הפרי (למשל, אכילת תאנים ופרי-הצבר יחד, כדי שלא יקבלו שלשול או עצירות).

בישול בשדה — כיצד; באמצעים פרימיטיביים, להרתיח מים ולבשל: שני מקלות מאונכים, ועליהם — מקל מאוון או חצובה, שעליה תלוי כלי או פח

חימוש חדש לרגלי השביצרי

יש לציין כי דוקא איכותו המצוינת של הנשק השביצרי פעלה בתהליך זה כגורם מעכב. ובעקב גורמים פסיכולוגיים, נכונים היו יותר להכניס לשר מוש כלי-נשק חדשים, נוספים על הקיימים, מאשר להחליף כלים שהתישנו ואינם מספקים עוד את צרכי השעה — אך פעולתם בטוחה והם חביבים על המש-תמשים בהם.

ואלה כלי הנשק לחיל-הרגלים השביצרי בפרוץ מלחמת העולם השניה:

רובה 7.51 מ"מ (קצר 31") למגויסי 1935 ואילך. ארוך או קצר 11' לשנתונים קדמים ל-1935 וליחיד דת המשמר (הדוגמה המאוחרת נבדלת מן המוקדמות באורך, במשקל ובפרטים קטנים בלבד, העקרון נשאר ללא שינוי). רובה זה, שבריתו אינו מסתובב, כי אם נמשך ישר אחורנית, נחשב אחד הטובים בעולם מבחינת מהימנותו, דיוקו וקצב-האש שניתן להשיג בו.

אקדח אוטומטי 7.65 מ"מ, מטיפוס פרי בלום, לקצינים ותת-קצינים.

אקדח תופי 7.5 מ"מ לבד"א המזוינים באקדח.

חרב ארוכה לכל הקצינים, לחיילים רכובים על סוסים — שהיו רבים גם בחי"ר (בעיקר מש"קים) — ולעוסקים בתובלה ובטיפול בבהמות התובלה.

רימון הגנה 17', דומה בשיטתו לרימון מילס אך גלילי ובעל מנוף הבולט מן הגוף.

רימון התקפה 17/25, כנ"ל אך יותר קל (פח במקום ברזל יציקה).

מקלע קל 25' (8.65 ק"ג; מחסנית בת שלושים כדור, נטענת מצד ימין), עם או בלי חצובה (10.7 ק"ג); החצובה מותאמת גם לשימוש נ"מ.

מקלע בינוני 11' (קדור מים; 23 ק"ג; נזק בסר-טים של 250 כדור, משקל החצובה — 25 ק"ג); קיימת גם חצובה נ"מ מיוחדת (12 ק"ג).

מקלע נ"מ כפול 38', שהוכנס לשימוש בתקופה זו ומשקלו במצב יריה, על חצובתו המיוחדת ועל

הצבא השביצרי רואה את עצמו כצבא חיל-רגלים ומכין את עצמו לנהל מלחמת רגלים מובהקת. אפילו בתקופות בהן ירד כבוד הרגלים בעולם הרחב — וחשבו כי כל תפקידו מצטמצם בכניסה לשטחים אשר כבר נכבשו למעשה ע"י הרעשה מרוכזת, ע"י הפצצה או ע"י שריון — לא התערער מעמדו בשר ביצריה, והוא נשאר חוט השדרה והזרוע העיקרית של צבאה. גרמו לכך המבנה הגיאוגרפי של הארץ, האופי הלאומי, המשטר המדיני והארגון המיליציוני של הצבא, ובמידה לא קטנה — גם מבנה התעשייה לשביצריה אין חומרי-הגלם המתאימים ועלי-כן אין לה כמעט כל תעשייה כבדה במובן המדויק של המלה. לעומת זאת מפותחת בה מאוד תעשיית המכר נות והמכשירים המדויקים (תעשייה היוצרת סחורה יקרה ממתכת מועטת). בזה נכללת תעשיית נשק חשובה (די אם נזכיר את המפעלים בעלי השם הבינ-לאומי: Oerlikon; Hispano-Suiza; Solothurn; Neuhausen) המיצרת נשק קל ובינוני מאיכות מצוינת וכן מכשירי-עזר עדינים ומכשירים אופטיים — אך לא נשק כבד.

על הנשק הזה היתה גאות הצבא השביצרי מאז לפני מלחמת העולם השניה סברו שם אף אנשי מקצוע בעלי דעה, כי הודות לעדיפותם בנשק אר-טומטי, באיכותו ובכשירות אנשיהם בתפעולו — יעלה בידהם לחפות על גחיתותם בכוח אדם ובנשק כבד ולעמוד כלפי כל אויב צפוי.

מלחמת העולם השניה על רנית הצבאות הגדולים בנשק אוטומטי שבאה אתה שינתה אמנם דעה זו והביאה להכרת הצורך בשינויים מרחיקי לכת בצידו הצבא ובאירגונו — אם כי לא יכלה לערער את מעמדו המרכזי של חיל הרגלים בו.

„צייד-הטנקים“ (תותח טנר) מתוצרת צ'כיה — G 38 משקלו 15 טון, קליבר תותחו — 7.5 ס"מ.

(*) המספר המציין מודל של כלי נשק צבאי שביצרי הוא שנת הכריתו כנשק צבאי רשמי, שתהיה לרוב מאוחרת במספר שנים משנת עצם פיתוח הנשק (לדוגמה הרור בה 31' כנ"ל). שינוי קטן בדוגמה קימת, שאינו שינוי מהותי-עקרוני יצוין על-ידי הוספת שנת השינוי למספר המקורי.

פגזי ה"ח"ש המיוחד לתפקיד הנ"ט הטהור. בכל אופן אפשר לצפות לתוצאות מתקבלות על הדעת גם נגד שריון קל חריש בטוחים עד 200 מ'".

כל תותחי הצבא השביערי — מלבד שלושה שאך זה הוכנסו לשימוש (תותח כבד גרור 10.5 ס"מ 35/ ותותחי נ"מ 7.5 ס"מ 38/ ו-34 מ"מ אוטומטי 38) — נועדו למשיכה על ידי בהמות או טרקטורים אטיים ביותר והיו מצוידים בגלגלי עץ. לא היה להם כל שריון.

„קנה־שריון“ 8.3 ס"מ — הנשק הנ"ט של יחידת המסנה הרגלית.

במשך המלחמה, בימי הגיוס הכללי ותנאי היבוא, (שהיה מקור חמרי־הגלם והדלק) לא היתה אפשרות לשינויים מרחיקי לכת בנושק.

בכל אופן הוכנסו לשימוש כלים רבים נוספים על הנשק הקיים. (אמנם, ברובם לא הגיעו לחלוקה ליחידות לפי התקן המלא):

רימון התקפה (מודל 40) בעל מרעום מגע. רימון התקפה בעל ידית זריקה. מעטה ברזל יציר קה (התופכו לרימון הגנה) ובעל מסעון נוסף (לשיר מוש נגד שריון ומטרות דומות) המתלבשים עליו (43/).

שני מיני תת־מקלע בדוגמאות שונות (41/44 ו-43/44).

מוקש נעל ושלושה מיני מוקשים נגד רכב ואנשים. אלה היו בדרך כלל בידי חיל ההנדסה. לאחר מאבק מר ועקשני ניתן לחלק מהקצינים (ולנושאי החרב האחרים) פגיון (43/; דוגמאות שונות לקצינים ולתת־קצינים) או כידון, במקום החרב. פעולה זו — הוצאת החרב מן השימוש בבלל — הושלמה רק אחרי המלחמה.

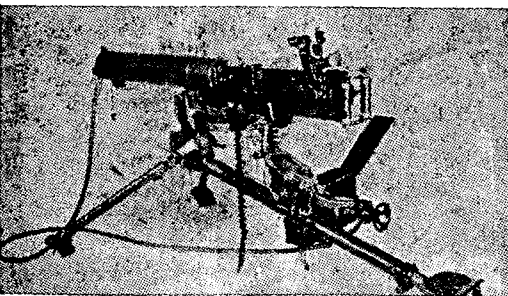
„רובה“ נ"ט, כלי בעל קוטר של 24 מ"מ המופעל מעל חצובה ומשקלו (עם החצובה) 132 ק"ג. לו פגזים חודרי־שריון (שאינם חלולים) וגם תחמושת חגים (41/).

להבידור מטלטל המכיל 18 ליטר חומר מצית ו-7 ליטר חנקן דחוס להפעלתו. משקלו, כשהוא ערוך

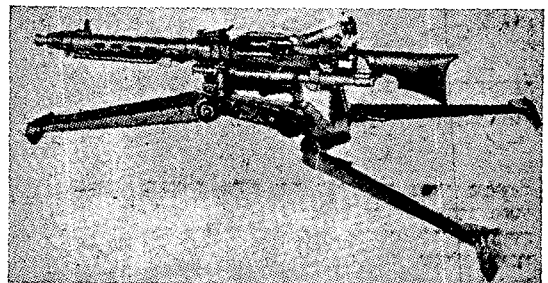
כל אביזריו, הגיע ל-161 ק"ג (כיסוד לבנינו של מקלע זה שימש המקלע הבינוני 11 הנ"ל). מרגמה 81 מ"מ 33' ולה פצצות חגים במשקל 3.3 ו-6.6 ק"ג.

תותח־רגלים 47 מ"מ 31', משקלו 235 ק"ג במצב יריה, בלי גלגלים, 280 ק"ג אתם; נחשב בשעתו אחד ההישגים הבלוטים ביותר של ייצור הנשק השביערי. בשנת 1948 כתב עליו אחד המומחים השביר צריים (לנשק: *) „תותח זה היה פרי פשרה, בעת יצירתו לא היה כה ברור הצורך בכלי נ"ט מיוחד, כך שמיווגו עם הנשק הכבד של חיל הרגלים — אשר בו הודגש צורך דחוף ביותר — נראה כפתרון הטוב ביותר לשתי הבעיות. בצורה זו היתה אפשרות להסתפק בשני מיני תחמושת במקום להזדקק לשני סוגי תותחים (תחמושתו של הכלי — ח"ש חגים חגים ועשן). (למעשה כבד התותח מהנחץ למילוי תפקידי לחימה במטרות פתוחות ונייחות — קיני־מק"ב). אפשר היה להשתמש למשימות אלו במסלול תעופה יותר תלול — הודות למהירות־הלוע הקטנה יותר, למשקל המועט של הנשק. לעומת זאת, לפי התנאים החדשים, קטנה מדי מהירות הלוע של

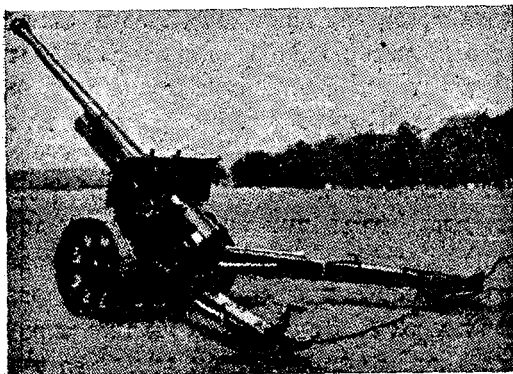
(** עמ' 75 Oberstlt. Locher: Schiessen & Treffen

מ.ג. 11 היוצא מכלל שימוש.

מ.ג. 51 אשר בא במקומו של

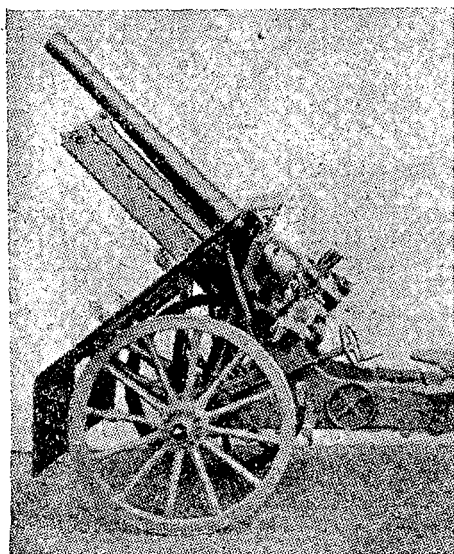

תותח כבד 10,5 ס"מ. משקלו 3750 ק"ג, גרור — עשוי להגיע למהירות 70 קמ"ש בכביש.

לים, במתכונתו הקימת, למלא את תפקידו כנושא הקרב המכריע:

תחילה נרכשו מטוסי קרב סילוניים מטיפוס „ומפיר“ הבריטי בכמות גדולה יחסית. מטוס זה, המתאים גם לשימוש נגד מטרות קרקע, היה אז אחד הטובים בעולם (חיל האוויר השביצרי מורכב כולו מטוסי קרב דריתפקדיים ומטוסי תצפית. אין בו מפצצים כלל).

פרץ פולמוס חריף (שהסעיר את כל הציבוריות השביצרית) בשאלה מהו נשק הנ"ט הטוב ביותר: תותח-גרור, צייד-טנקים (תותח נ"ט סע-עצמי, קל ועביר בשטח, חסר צריח ובעל שריון קל בלבד) או טנק. בסוף פולמוס זה הוחלט (בניגוד לדעה הרשית מית של אגודת הקצינים המצדדת בטנק, המובעת

תותח-הרים 7,5 ס"מ '33.

לפעולה, 34 ק"ג ('42).

רימון רובה נ"ט ('44).

ניתנה התחמושת עשן למרגמה.

תותח חיל הרגלים שונה, בעיקר ע"י תוספת מגן במשקל 80 ק"ג, וכונה מצתה תותח חי"ר '35/41. פותח תותח נ"ט מיוחד, כבד יותר, המופעל באותה התחמושת, אמנם, אך מהירות הלוע שלו מגיעה ל-750 מ/שניה (במקום 540 בתותח חי"ר) בפגז ח"ש, הודות לקנהו שהוארך מ-112 ס"מ ל-159 ס"מ. משקלו 520 ק"ג והוא מיועד לגרירה ע"י רכב מנוע ('41).

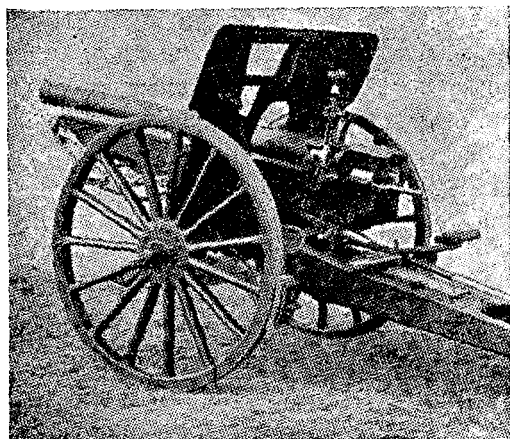
תותח אוטומטי 20 מ"מ לחי"ר, גם כלי זה יורה תחמושת ח"ש ותחמושת תנ"ם (!), והוא מיועד לשימוש גם נגד מטרות קרקע. מהירות האש התי-אורטית שלו גדולה (650 לדקה) והוא נזון ממחסניות תופיות המכילות 60 פגז; מהירות הלוע שלו 850 מ/שניה ('43).

בחת"ם הוכנסו לשימוש מרגמה 120 מ"מ והוביצר שדה 10,5 ס"מ ('42). כן שופרו מרכבי רוב התותח-חיים האחרים, שצוידו בגלגלי גומי (מלאים לפי שעה) והותאמו לגרירה ע"י רכב מנועי.

פותחו ונוסו גם כלי נשק אחרים, כגון מטול רקיטות נ"ט כבד יותר (משקל הפגז שלו הגיע ל-4 ק"ג) ורובה סער אוטומטי; אך לא הוכנסו לשימוש הסדיר.

בתום המלחמה ירדה קרנו של חיל-הרגלים בעיני הצבאות המנצחים עד לשפל המדרגה. שביצירה אף-היא הושפעה מדעה זו.

תגובתה היתה טיפוסית: לא העברת התפקיד המרכזי מחיל-הרגלים אל חיל אחר כל שהוא — כי אם הצטידות באמצעים אשר יאפשרו לחיל הרג-

תותח-שדה 7,5 ס"מ '03/22.

בפומבי ובחריפות רבה) לטובת צייד הטנקים, ונרכשו 150 כלים צ'כיים G 13 (15 טון, תוחת 7.5 ס"מ). אף אחד מהצדדים שלקחו חלק בויכוח לא טען לייצירת חיל שריון אופרטיבי. כללית נתקבלה הדעה, כי כדי שתותח רגיל יהיה יעיל נגד שריון חדיש, יצטרך להיות בעל קוטר (ועל כן משקל) כזה, שאם יהיה גרור לא יהיה עוד גייך במידה מספקת ומאפשר הכנסה מהירה לפעולה — כלומר עליו להיות בעל הסעה עצמית. מתנהל עדיין הויכוח, מה עדיף מבחינה זו: הטנק או צייד הטנקים. ונראה כי הוחלט שיש תפקידים הן לזה והן לזה, וכי יש לתחזיק בשניהם — כפי שעוד יוזכר.

בינתיים הועבר גם חת"ם לפסים חדישים, בוטלו התותחים המישנים בעלי קוטר 12 ס"מ; הוביצר 10.5 ס"מ הפך תותח השדה העיקרי (דוגמת צבאות המעצמות הגדולות). ההוביצר הוא בעל מרכב משוכלל, ולו גלגלי גומי פנומיטיים*. גם תותחי 7.5 ס"מ — שהיה נסיון להשאירם בשימוש לתפקיד מוגבל** — צוידו באביזרים ומרכבים חדישים.

עם התרחף המלחמה הקרה עלתה שוב קרן הגרמנים ומומחיהם הצבאיים, אשר הסיקו לקח אחר בשל"הי מלחמת העולם השנייה והגיעו להערכה חיובית הרבה יותר של אפשרויות חיל הרגלים במלחמתו נגד שריון ועדיפות אווירית — בתנאי שהוא מוכן ומזדקק לקראת מלחמה כזו ומצויד בכלים המתאימים לה. תמורה זו הגיעה לשיאה עם האישור שניתן לסדרות אלו במלחמת קוריאה, על ידי שני הצדדים לסדרוגין. החל משנת 1949 בערך נגשו השביצרים במישרין לארגוני וציודו מחדש של חיל הרגלים שלהם. זאת — לאחר שהחלו לספק לו סיוע כבד ולאחר שנמשכה, כמובן, כל הזמן אספקת כלי הנשק החדשים משנות המלחמה ליחידות שטרם קיבלו אותם. תנופה מחודשת זו עומדת בסימן פעולת ההזדווגות מחדש של המערב כולו בשנים אלו. אמנם שביצריה שומרת על גיטרליותה ואף לא הצטרפה לאר"מ, וכמובן אינה משתייכת לברית האטלנטית, אך מבחינה רוחנית מזדהית היא בשלמות עם המערב ומרגישה באחריות המוטלת עליה להתכונן לשמור בכוח על גיטרליותה ולא להוות פרצה הקוראת לפלש.

הוחלט להענות סוף סוף לתביעה לספק לרגלים

(*) גלגלי גומי הממלאים אור. (**) החלפת מחסני התחמושת העצומים — עפ"י החוק חייבים להחזיק שם מחסנים כדי אספקה במלחמה צפויה אחת — בהתחשב באפשרויות הייצור הצפויות אכן יש יסוד לחוק זה — התגלתה כאחד הסעיפים הגדולים ביותר בכל הוצאות ההזדווגות מחדש.

שלושה כלי-נשק שחסרונם הורגש ביותר: כבר בשנת 50' הוכנס לשימוש מטול נ"ט רקטי 8.3 ס"מ, שמשק"ל 15 ק"ג ושהתוכחה יעילותו לטוח של 200 מ'. כן הוכנס לשימוש מקלע בינוני חדש (51'), הקל מקודם בו במידה ניכרת (40 ק"ג), מהיר אש (1000 כדור לדקה) — תיאורטית — מסרטים של 50 כדור שאפשר לחברם יחד במספר רצוי, מקורר אור. קיימת אף שרות להפעילו גם כמקלע-קל, מדורגל. כן הונתה תותח תלת קני נ"מ לחי"ר, שפותח מן התותח הישן ויבוא במקומו. מהירות אשו התיאורטית 2000 פגז לדקה (!).

הוכנסו לשימוש האקדח החדש לקצינים המצטיין בחידושים שונים, כגון האפשרות להחליף בכל עת את קנהו הרגיל, (קליבר 9 מ"מ) בקנה 0.22 אינש לשם אימונים, והאפשרות להשתמש בו בכל תחמושת 9 מ"מ. מונ"ר חדש המופעל על ידי לחץ של 300 ק"ג או יותר (בניגוד לישן, שלחץ של 15 ק"ג בלבד) הספיק כדי להפעילו) — ע"י כך נמנעת אפשרות השמדת שדות מוקשים על ידי שימוש בבהמות או בהפגזות. הוכנס מוקש יחד. רובה צלפים המצויד במשקפת המגדילה פי ארבע ובבלם לרע המבטל כמעט כל רתיעה. גם מנגנון הרראים שוכלל ובתנועה אחת אפשר עתה להרכיבו על הרובה.

כבר פותחו ונמצאים בשלב ניסויים סופי: רובה סער חדש, חצי אבטומטי, בעל מחסנית של 20 כדור ודיוק שזה לזה של הרובה הנוכחי בטוחים עד 300 מ'. רובה סער זה והמק"ב החדש מיועדים להוציא מן השימוש את המקלע הקל. תותח נ"ט 9 ס"מ היורה פגז חלול-מטען לטוחים של 400 עד 800 מ', מעל מרכב תותח חי"ר 47 מ"מ הקיים, שאותו הוא נועד להחליף.

גם הנשק המסייע הכבד לא הונח: הוחלט לר-כוש 550 טנקים בינוניים לליווי חיל-הרגלים, אך קנייתם נדחתה עד שימצא מודל מתאים. כבר קנו 200 טנקים צרפתיים קלים AMX 13 (13 טון, תותח נ"ט 75 מ"מ, צללית נמוכה, עבירות מצויינת בשטח ומהירות גדולה). היות ותכונות טנק זה מתאימות יותר לצייד-טנקים מלטנק ליווי, עדיין אין לדעת אם רכישה זו תזקף על חשבון ה-550 הנ"ל. בכל אופן, לפחות ה-350 הנותרים יהיו מטיפוס כגון ה"פאטון", ה"סנטורדוק" או ה-40 AMX הצרפתי — בהתאם לאפשרויות הרכישה — וייקנו כנראה בעתיד הקרוב.

כן הושלמה השנה החלפת כל תותחי 7.5 ס"מ בהוביצרים 10.5 ס"מ (ובייצור חדשי של 16 כלים כאלה נראה כי אין דאגה לקיום נשק זה) וכל חת"ם הועמד על ההסעה המנועית.

לים צועד כנראה צבא שביצריה עם הזמן. יוצא מכלל זה פריט מעניין: אין לו מרגמה קלה. מחלק-תית. דוגמת ה-52 מ"מ או ה-60 מ"מ. לא היתה לה וכנראה גם לא קיימת כל כונה להנהיגה.

חידוש הנשק ושינוי המושגים אפשרו לצבא הש-ביצרי ריאורגניזציה, שכתוצאה ממנה גדלו כוח-האש של היחידות וניידותן, בו בזמן קטן כוח האדם בהן — דבר שחייב ע"י משבר כוח האדם אותו עוברת שביצריה בשנים אלה, ושמקורו בירידת הילודה בש-נים של אחרי מלחמת העולם הראשונה. דוגמה לכך תשמש ההשוואה הבאה של תקני גדוד חי"ר שביצרי בשנת 1939 ובשנת 1952.

השוואת תקני גדוד חי"ר שביצרי ב-1939 ו-1952

1952	1939	
פלוגת מפקדה		
150	190	אנשים
13	48	סוסים
לא ידוע	96	רובים
לא ידוע	4	מרגמות 81 מ"מ
4	2	תותחי חי"ר 47 מ"מ
לא ידוע	26	עגלות
לא ידוע	1 (עם 1-2 עוקבים)	טרקטורים
גדוד חי"ר ..		
878	981 ***	אנשים
***** 53	15	סוסים
***** 53	115	רובים
לא ידוע	848	מקלעים
לא ידוע	36 ****	מק"ב
12	16	מרגמות 81 מ"מ
4	4	תותחי חי"ר 48 מ"מ
4	2	עגלות שונות
לא ידוע	79	טרקטורים
15	1	ומכוניות-משא
15	אין	אופנועים, מכוניות-נוסעים וג'יפים

**** מהם 9 על חצובות.
***** 12 מהם יוצאו בקרוב, עם החלפת תותחי החי"ר 47 מ"מ בנשק ג'ם יעיל יותר, אשר ישתייך ישירות לחטיבה.

נעשה חישוב, כי כמות האש התיאורטית של הגדוד היא כ-100,000 כדורי רובה ותת-מקלע וכ-300 פגזי מרגמה בדקה, כמות העולה בהרבה על זו של הגדוד במתקנתו הישנה — בעיקר הודות למק"ב '51 מהיר-האש.

בד בבד עם כלי הנשק החדשים הוכנסו לשימוש גם פריטי הציוד והאביזרים האחרים — החל מתל-בושת חדשה וגמור במכשירי קשר ובמנגנוני כיוון אופטיים וראדאריים.

הכנסת כלים חדשים לשימוש הנה ביטוי חלקי בלבד למגמת האדרת עצמת-האש של חיל הרגלים. מגמה זו השפיעה גם על הגדלת מספר הכלים ביחידה: ב-1938 כלל רגימנט חי"ר 6 תותחי רגלים, 12 מרג-מות ו-48 מק"בים. כיום הוכפל בו כמעט מספר כלי נשק אלה. לפי חישוב שנעשה עולה ערך כל הנשק של הרגימנט, היום, פי ארבע (לפי מחירי 1938) על ערכו אז.

נסים סקירה זו, המראה כי בשטח נשק חיל הרג-

1952	1939	
הפלוגה הרובאית		
168 (504)	200 (600)	אנשים
אין	9 (27)	סוסים
לא ידוע	191 (573)	רובים
9 (27)	12 * (36)	מקלעים
אין	4 (12)	עגלות
לא ידוע	13 (39)	אופניים
9 (27)	אין	מטולי ריקטות
2 (6)	אין	מק"ב
לא ידוע	אין	תת-מקלעים
לא ידוע	אין	רגימנטים
פלוגת הסיוע		
(פלי רובאית כבדה)	(פלי מקלענית)	
224	191	אנשים
40	55	סוסים
לא ידוע	179	רובים
12	16	מק"ב
לא ידוע	37	עגלות
לא ידוע	6	אופניים
12	אין	מרגמות 81 מ"מ

* מהם 3 על חצובות.
** לחטיבה רגלית שדרת-הובלה בעלת קיבול של 100 טון. פלוגה חבלנית (בת 4 מחלקות), אמצ'קשר וכר.
*** מהם 37 קצינים, 127, משקים, 817 טוראים.

לפני המלחמה נהגו השביצרים לפרסם ברבים את תקניהם, עתה הריהם נזוהרים יותר ואין למצוא את החומר בצורה ערוכה ומוכנת. כן טרם נתגבשו סופית התקנים החדשים, ומכך נובעת אי-השלמות שבידיעותינו על הנתונים החדשים. המגמה — מכל-מקום — ברורה.

בשל שיבוש מצער הוחלפה בעמ' 81 גלופת הוביצר בן 105 מ"מ בוו של תותח-הרים בן 75 מ"מ. חישובים והשלמות למערך-החימוש השביצרי החדש ינתנו בחוברת הבאה.

לקט ידיעות מן המזרח התיכון

הערבים בדורגו" ("מערכות", חוב' מ"ה) — וכן בספר "צבאות הערבים בדורגו" (עמ' 58—59) — כבר ניתן (בשנת 1947) הציון הבא לענין מטוסי מטוסי "פיורי" בחיל-האוויר העיראקי, תוך ציון חימושם ותכונותיהם: הם יכולים "לספס" מהר עד לגובה של 20 אלף רגל, הם מזוינים ב-4 תותחים אוטומטיים בני קוטר של 20 מ"מ (או 12 מ"מ), וכן מותאמים הם להפצצה (2 פצצות בנות 1000 ליטרה — 400 ק"ג — כל אחת, או גם צירופי פצצות אחרים), לנשיאת רקישות מתחת לכנפיו (להתק פות-סער רבות-חץ על גייסות ועל מקומות בצורים), לנשיאת מיכלי-דלק נוטפים, ההופכים אותו למטוס-קרב לטנח-ארוכים, וכן לנשיאת מיתקני-העשנה — לסינוע טקטי לגייסות."

עיראק — לפיתוח חרושת-צבאית.

שתי עובדות שלובות-יחד צוינו בכתובות-העתונות בעיר ראק במחצית השניה של חורף זה. האחת אמרה כי ממשלת עיראק השקיעה סכומי כסף ניכרים בבניית מפעלי תחמושת ונשק — כדבריו של העוצר המלכותי, האמיר עבד-אל-איללא, בפתיחת הפרלמנט החדש, ב-1 נאו-מכסא המלוכה אשר הקריא.

כן אמר העוצר כי הממשלה תנקוט צעדים להגדלת חיזוקו של הצבא — ולא תחסוך מאמץ להגנת זכויות ערביי-פלשתינה וצומח-אפריקה."

לידיעה זו, הסתמית במקצת, יש עוד אולי להוסיף את ציונה של עובדה אוביקטיבית אחת: היא, כי ההסכמים שנערכו בשנתיים האחרונות בין ממשלת-עיראק לבין חברות הנפט (שבעיקרן הנן בריטיות, ולפחות לאחת מהן — אף השפעה מכרעת לאוצר-המדינה וציר-המלחמה הבריטיים) כבר העלו בשנה האחרונה את ההכנסה הנוספת של עיראק — זו הביאה לה (בצד הכנסותיו הרגילות של תקציב-המדינה ממסים וכיו"ב) למעלה מעשרים מיליונים ל"ש; דהינו, סכום שהוא גופו שקול גם שקול כנגד מלוא תקציבה של עיראק (כולל הוצאותיה הצבאיות) בשנת 1947 או 1949, למשל. משמעותה של עובדה זו הנה, כי במבנהו המקובל של תקציב עיראק — ניתנת לממשלה זו, בכוחם של כספים הזורמים לאוצר מבוחוץ, ממקורות בריטיים בעיקר, להרבות בהשקעות בעלות אופי צבאי אף מבלי להודק דוקא למימכות כספיות מבחוץ.

ערבי-הסעודית — הכשרת מפקדים ואנשי-מקצועות. בחודשים ינואר ופברואר ש"ז נתפרסמו בעתונות ידיעות בדבר התכונה הקיימת בערבי-הסעודית להכשרת גייסות ומפקדים (וביחוד — באשר לשטח האוריה), כך, לפי ידיעות אלה, שלחה הממשלה הסעודית 52 קציני צבא להתאמן בחיל האוויר של ארה"ב; ומאלה — 18 ערבים, "פלשתינאים".

כן נשלחו 320 איש למצרים, להתאמן בענפי-שירות צבאיים שונים, גם קבוצה זו כללה מספר רב של ערבים פלשתינאים.

באותה תקופה הופיעו גם ידיעות על מספר קטן של ערבים סעודיים אשר כבר השלימו את הכשרתם כטייסים — במוסדות-הדרכה אמריקאיים. הצבא הסעודי (להבדיל מחיל-האוויר) הודרך ע"י משלחת-קצינים וסמלים בריטית. היות וגם במצרים דומה ב"סודה מסגרת הארגון והאימונים לזו המקובלת בבריטניה, נמצא כי הכשרת אנשי-צבא סעודיים במצרים אינה עשויה לגרום לסתירות-נוסח.

עיראק — תגבורת לחיל-האוויר.

בחודש פברואר ש"ז בישרה העתונות כי "עוד שני מטוסי-קרב סילוניים מטיפוס "פיורי" ("Fury"), הנושאים את סימניו של חיל-האוויר העיראקי, נחתו בקפריסין לשם הצטיידות בדלק, בטיסתם לכגוד, למסירתם לידי צבא-עיראק." הידיעה מוסיפה ש,אלה הנם חלק מהמספר שלא-פורש של מטוסי "פיורי" אשר נמכרו לעיראק ע"י בריטניה לצורך ציוד-מחדש של חיל-האוויר העיראקי. כבר אשתקד נמסרו לעיראק השנים הראשונים ממטוסים אלה. ידיעה זו — אשר כשלעצמה יש בה, כמובן, ענין — מצריכה הערת-שולים מסוימת: אף כי מרבית בזמן האחרון לדבר (וכנראה — לא רק לדבר) בענין הספקת מטוסי-סילון למדינות ערב, הרי עכ"פ מטר-סי "פיורי" אינם נמנים על אלה, כי אם הנם מטוסי-בוכנה (או מטוסי-מדהף) מטיפוס אשר אמנם פ"תוהו חל כבר, במידת-מה, בתוך התקופה הסילונית. זהו הגלגול המאוחר של מטוסי-קרב למפעלי "הוקאר" אשר הם שייצרו את ה"הריקאנים" הנודעים מימי "מערכת-בריטניה" (בצד ה"ספיטפיירים" — מטוסי-הקרב הראשונים נושאי שמונה מקלעים-בינוניים). והא ראייה: ב"חילות

עבר־הירדן — עור־תנועה נוסף?

בינואר 1953 החליטה „מועצת־הביווי“ הירדנית (לפי „שירות־השידור הערבי של המזרח הקרוב“) להשקיע את ההשקעות הדרושות לבנייתו של כביש חדש, אשר יחבר את קצהו הדרום־מזרחי של ים־המלח עם עֶקְבָּה. אותו כביש „יאפשר את ייצואם של מחצבי ים־המלח מהשטח הירדני דרך ים־סוף“. באם אמנם ייסלל הכביש — יש לשער כי יקדים בתקופת־זמן, לא־דוֹקא קצרה, את דבר „ייצור המחצבים“ — וכמובן, אף את דבר יצואם.

סוריה והלבנון — עסקי מטוסי־הסילון.

באמצע חודש מרס ש"ז בישרו ידיעות־העתונות מקפריסין כי זה־רק חגו שם, בדרכם אל דמשק, ארבעה מטוסי־קרוב סילוניים מתוצרת־בריטניה, מן הטרי פוס „מטאור“ (ראה „מערכות“, חוב' ע' עמ' 75 — „ר.א.פ.“ — בנקודת־המפנה). לא צוין, על איוזה „סימן“ (דהיינו — דוגמה, בגלגול־התפתחותו של מטוס) של ה„מטאור“ — גמנו מטוסים אלה, אם על אחת הדוגמאות הראשונות, או על אלו המאוחרות, וה„עדכניות“ יותר, משלוח זה השלים, לדברי הידיעה, את ה„מכסה“, בת 14 מטוסי־„מטאור“, אשר בריטניה מכרה לסוריה, „במסגרת הצעתה של הרא־

שונה, לספק לכל אחת ממדינות הערבים שבמזרח־התיכון טייסת סילונית אחת“. במשלוחי מטוסים אלה לסוריה הוחל אשתקד, ב־8 בנובמבר.

הידיעה הנ"ל מוסיפה ואומרת כי „ידוע שהלבנון הוֹרֵ דיעה לבריטניה כי לא יהיה ביכולתה לשלם את מחירה של טייסת מטוסי־סילון — והציעה, כי ה„מכסה“ שלה תמכר לסוריה, המוציאה על הודינות סכומים גדולים־מאוד“.

מצרים — השכלה לחיילים חסרי־השכלה

בראשית שנת 1953 נתפרסמו בעתוני מצרים הודעות מטעם מיניסטרו־ן־המלחמה־הצי המצרי בענין פעולות להקניית השכלה אלמנטרית לחיילים. נראה שכצינור עיקרי לכך ישמשו לע"ע בתי־ספר מיוחדים אשר יכוננו „בתי־ספר לחיילים משתחררים“. לגבי קנה־המידה של פעולה זו צויין כי מספרם של החיילים הלומדים, ברמת־השכלה של כתות ג' וד' של בתי־הספר־היסודי, הנו (או יהיו?) 500. נראה בכ"ז כי על אף שמם של בתי־הספר נועדו הללו לא רק לאותם חיילים העומדים על סף שחרורם מהצבא — כי הרי ה„מפקדה־לתרבות“ שבמיניסטרו־ן המלחמה המצרי הכריז כי „החיילים יפיקו תועלת מהלימודים לא רק תוך שירותם בצבא, אלא גם בחייהם האזרחיים“.

מחוכנה של החוברת הבאה

קובץ מאמרים בעניין המלחמה בהודו־סין

מלקח צבאות קטנים: נורבניה — ס/אלוף י' בר.

לאופיה של המלחמה החדשה — ס/אלוף י' בן־דוד.

לחימת רגלים נגד שריון

תמרון ואחריו — ס/אלוף ר' זאבי.

תרובה החדש של ארצות האמנה האטלנטיות.

מכתב לקצין מילואים.

מכתבים טקטיים.

ממצפה מח"ר.

תובלה במבצעים — צ' וילמוט.

החייל המקצועי — ר' עטרון.

קרבות עמק־אילון

מחבר הספר „מערכות שער־הגיא“ — הראיס (סרן) מחמוד אל־רוטאן — היה קצין מטה בגדוד הרביעי, אותו גדוד שחצה לראשונה את גבולות פלשתינה ופעל בגזרת שער־הגיא. המחבר לקח חלק בשלב הרביעי של מערכת שער־הגיא. אולם הוא ליקט את כל הפרטים הידועים לו על הקרבות שהתחוללו בקטע זה של החזית מאז ההחלטה על חלוקת ארץ־ישראל (29.11.47) ועד לאחר ההפוגה השנייה.

הקורא איש־צה"ל — המכיר את המערכה על פרסיה — ימצא, ללא־ספק, הבדלים בין המתואר כאן לבין הידוע לו. הבדלים אלו עלולים אף להיות ניכרים ולפעמים גם ההיפך מהנכון. יש להתחשב כמובן, בנסיטו „המזרחית“ של המחבר „ליפות“ את העובדות „לקשטן“. מכל־מקום יש ענין רב בהצצה אל „צידה השני של הגבעה“ ולוא גם יראה לנו הסרוא ב„ראי־עקום“. בפרק דלהלן יובא — בקיצור־כלשהו — תיאורו של קרבות עשרת הימים. הקטעים הניתנים באות רגילה — לשונו של המחבר; הניתנים באות קטנה — בעיבוד המתרגם והמערכת.

8.7.48

היום הגיעתנו הידיעה על המשך המלחמה ולבר־תינו נתמלאו גאווה על כי ניתן לנו להכות מכתנו בשנית. מאחר שסוללת התותחנים הירדנית לא חנתה במקום המתאים לתנאי המערכה בשלב השני, החלי־טה מפקדתה להעבירה לנקודה עורפית, ממנה אפשר יהיה להגיש סיוע לחילות המצב בשער־הגיא. בטרם נתקבלה החלטה זו היתה הארטילריה הנעה של האויב מרתקת את עמדת התותחנים הכבדים שלנו. עקב זאת נבחרה חורשת הזיתים שמדרום לכפר בית־לקיא. כמו כן, בשל הקשיים בתנועת כלי הרכב ומ־פאת חשיבות שלב זה של המערכה, נראה כי מוטב להעביר את הרכב של שתי הכתיפות (גדודים) „הניידות“ לאזור הרחוק מספנתה של הארטילריה האויבית. משום כך נקבע כי המקום הטוב ביותר הוא בקרבת עמדות התותחנים, וזאת משתי סיבות: א. אפשרויות ההעלמה מפני סיורי אויב. ב. ניצול יחידת הרכב ככוח מגן לתותחנים, נוסף על כוח הגנתם העצמי.

9.7.48

יום זה היה הראשון לחידוש המערכה בשלב השני. עם סיום ההפוגה הראשונה — חפש אלמנט הרכב של הגדוד את עמדותיו החדשות. כאן מציין המחבר את הצורך שהיה קיים בטרולים

ליליים כדי להכיר את הסביבה החדשה, ומביא הסבר טר פוגרפי קצר על הכפרים הקשורים במצב כפי שהיה בעת שקיבל גדודו את הגזרה מידי הגדוד השני. המחבר מציין בעיקר את חשיבותה של חירבת אל־עקד וכותב כי שני הגדודים החליטו ביניהם לערוך התקפת־נגד עזה באם ינסו היהודים לכבוש את המקום. לצורך שמירה על עמדה חשובה זו הופרש לה פטרול לילה קבוע. כמגמה להבטיח את הגשר המבדיל בין יאלו ובית־נובא ולמנוע בעד ההיר דים מורוע מוקשים בדרך זו — הוחלט כי פטרול־שחר יצא מדי בוקר ויבדוק את האזור.

בשעה שתיים אחר הצהרים פתח האויב בהרעשה כבדה וללא אבחנה אל עמדותינו בשער־הגיא. ההרעשה גמשה עד לשעות הערב. במשך כל ההפוגה השתמש האויב בנשקו הישן מאחר שטרם הגיע המר עד לגלות את נשקו החדש. אלמנט הרכב של שני הגדודים נע מאזור בית־לקיא לאזור בו התבססו התותחנים ותפש עמדות בין העצים הסבוכים של חורשת הזיתים. נהגי הגדוד הרביעי החלו בביצור האזור ובהכנות לכל אפתחה.

10.7.48

בשעה שתיים אחר הצות, הפרו הדי התפוצצויות חזקות ורחוקות את דממת הליל. לפי הכדורים הא־דומים שהתעופפו בשמים, ידענו כי זוהי התקפה עזה על רמלה אשר היתה נתונה להתקפות קשות

ואשר מגיניה — בני העיר יחד עם שכניהם תושבי לוד — היו מסבים אבידות כבדות לאויב.

אבדן שדה-התעופה בלוד. באותו לילה, לאחר קרב מר, הצליח האויב לה- דור לשדה-התעופה לוד אשר היה מוגן ע"י מחלקה של "לוחמים".

בשעה 4 לפנות בוקר החלו ריכוזים גדולים של חיילי האויב חודרים לבן-שמן — הכפר בעל הסיפור הידוע, אשר לדעת "המנהיגים המסכנים והג- בונים" אפשר היה לסמוך עליו כעל שכן טוב. "הנבונים" הללו לא ידעו כי בן-שמן היתה מרכז לכנופיות הישראליות ונקודת הערכותן.

הפגזות משטרת לטרון.

כאן בא תיאור הפגזה — שהחלה בשעה 0630 — של משטרת לטרון. הפגזה זו גרמה לאבידות קלות בלבד.

נשק חדש.

בשלב זה של המערכה נתגלה כי ברשות האויב סוגי נשק חדשים אשר לא השתמש בהם בשלב הרא- שון של המלחמה. בין סוגים אלה היה נשק מקומי ונשק אשר הוכרז, ללא ספק, מחולל למרות הוראותיו המפורשות של ארגון האומות המאוחדות. בציינונו פרט זה אנו תמהים כיצד הגיע נשק זה למרות האיר- סור שהוטל על שני הצדדים.

פיקוד אחיד.

כל מי שעקב אחר הקרבות בשלב הראשון, הר- גיש, ללא ספק, בנצחונות התכופים של הכוחות הער- ביים השונים, על-אף העדר פיקוד אחיד אשר ינהל את המערכה.

זרקורים.

בשעה 22.00, נראו קרני אור של זרקורים רבים — מאירים את העיר רמלה. מיד לאחר זאת תכפו על העיר רעמי התפוצצויות וקולות גפץ. העיר הלחמית היתה זירת קרב מר במשך כל הלילה, אשר נמשך עד הבוקר.

11.7.48

בלוד וברמלה נמשך הקרב כל היום. מפעם לפעם נשמעו התפוצצויות חזקות אשר היו, כנראה, פצצות שהוטלו מאוירונים. הצלחנו להשיג אחד מכרתי-ההתראה אשר הוטלו ע"י אוירונים מעל לשתי הערים. בכרוזים אלה נקראים תושבי שתי הערים להכנע, אחרת יאלצו הכוחות הישראליים להחריבן.

השאלה שניקרה במוחותינו היתה: היכולו הכוחות המגינים לעמוד מול הלחץ שבא עליהם

מכל הצדדים? בעיר היתה אמנם פלוגה אחת — היא הפלוגה החמישית — אך האם תוכל להחזיק מעמד מול הלחץ הבלתי פוסק וללא עזרה?

בו בלילה הצליח מלאזם-אואל (סגן) עבדא- ללה חד, עם מחלקת שריון אחת, לפרוץ בכוח ללוד ולטהר את הרחוב הראשי בה. האויב נאלץ לברוח לנוכח שריוני הלגיון וגבורת הקצין האמין. ברחובות לוד פרצה מערכה כבדה אשר בה נפלו כ-50 יהודים ומספר רב נפצעו. במשך כ-40 דקות היתה העיר לוד בידי מחלקת שריון אחת בלבד — מהלגיון הערבי. אולם לאחר שלא היה מי שיעמוד לצידה ומחוסר תקווה לקבל עזרה — נאלצה המחלקה לשוב למחנה בית נבאלה, מחנה שהיהודים כה ניסו לכבוש.

בצהרי היום קיבלה מפקדת הפלוגה החמישית פקודה לעזוב את העיר. בפני קציני הפלוגה וחייליה ניצבה השאלה: לציית להוראות — למרות שהיתה תקווה קלושה להחזיק מעמד — או להמשיך ולהלחם עד הכדור האחרון והאיש האחרון. הפלוגה העדיפה להמשיך במאבק ורק עם חשיכה, לאחר שניתק הקשר האלחוטי עם המפקדה, הורה מפקד הפלוגה את אנשיו לעזוב את העיר בנצלו דרך צדדית בין הכפרים ג'מזו וענאבה. עם זאת נחתם גורלה לא של לוד לבדה אלא גם של כל הכפרים שבסביבתה אשר נפלו ללא קרב וללא התנגדות.

12-14.7.48

בקטע זה מתאר המחבר את סבלות הפליטים ותלאותיהם בדרכי הפליטה שלהם. הוא מספר כי היהודים לא הסתפקו באשר עוללו בלוד אלא פתחו באש, ללא הבחנה בין הכוחות הלוחמים לבין הפליטים. הלגיון העביר את הפלי- טים במכוניותיו למקומות מבטחים. על-אף טיפולו — מתו רבים מהם מרעב, מצמא או מאש האויב.

15.7.48

ניתנו פקודות למפקדת החטיבה לנוע ולהתבסס בכפר בית-עור התחתית לאחר שחנתה קודם. לכן באזור משולש בית-סירא. ואמנם נעה מפקדת החטיבה והתבססה בהדרגה הזיתים של כפר זה. על הפלוגה החמישית הוטלה שמירת אזור זה הנחשב "מפתח" העיר ראמאללה והמהווה פרשת דרכים ללטרון ותרבתא. יחד עם פלוגה זו נשארה מחלקה אחת מהשריון הרורבי של הוד- טיבה. בעקב מספרם המועט של הכוחות פונו הכפ- רים בסביבה.

בצהרי היום התבסס האויב בכפר סלכית והציב בו כמה מקלי נשקו המסייע. בעקב קרבתו לכביש

הראשי — בין בית-סירא ולטרון — ניצל האויב את המקום כעמדה לגיתוק תחבורתנו. ואמנם עלה דבר זה בידו וכל ההספקה והמוזן שלנו הועברו במכור ניות משוריינות.

קרוב יאלו הגדול — בשעה 8 בבוקר ריכו האויב את נשקו הכבד מכל הסוגים על כל עמדת תינו. האויב השתמש בפעם זו במרגמות "3, תותחי "4, תותחים חדשים של "6, תותחי 13 ליטראות, תותחי 17 ליטראות ופצצות שרפנל. האויב שלח אף פגזיו לכל פינה ולכל כיוון במגמה לשבור את כוח החיילים כהקדמה להתקפה עזה על עמדות הגדוד הרביעי ולגיתוק הדרך בין בית-סירא ולטרון. ההפגזה נמשכה, באופן זה, עד שעה 7 בערב.

לקראת התקפת אויב.

המודיעין של האויב היה מסתמך על מקורות שונים והיה משתמש בכל אמצעי כדי להשיג ידיעות. אלא שבאותו יום התפלאתי מאוד בראותי את האויב מרפו את אש נשקו המסייע על בית-גובא, על הקטע שמדרום לו הנטוע עצי זיתים סבוכים, ואשר בו נמצאו עמדות תותחיו הכבדים. כנראה שהידיעות אשר הגיעו לאויב בפעם זו היו משובשות באשר הוא פתח באש על עמדותינו הישנות. הפגזה זו לא היתה אלא מסך להתקפה מרוכזת אשר האויב עמד לפתוח בה בלילה; אך הכנותינו, רצוננו העז ויכולתנו בתחזית-עמדותינו — הפכו כל קצין, סמל וטוראי משלנו לאנשים המבקשים את המות למען הכבוד והפאר.

האויב מתקדם.

אחד מפתרולי התצפית שלנו ממזרח לכפר יאלו ירה באויר רקיטה ירוקה ולאחריה רקיטה אדומה. שתי רקיטות אלה היו מספיקות כדי שהפלוגות תתכוננה לקדם את פני האויב וללמדו לקח. בשעה 22.30 בקירוב נורו באויר שלוש רקיטות ירוקות אשר לפי ידיעותינו היו סימן לפתיחת התקפה מצד האויב. ואמנם, מקלעי האויב אשר היו מוצבים בצד הצפוני, על גבעה קטנה ממזרח לכפר יאלו — פתחו באש מהירה על עמדות הפלוגה השלישית כחיפוי ליחידה בגודל מחלקה (30 איש) אשר הסתננה עד לגדר התיל המקיפה את עמדות אחת ממחלקות הפלוגה, פרצה בה פרצה והפתיעה את כוחותינו הקדמיים. בעורף מחלקת האויב נערכה יחידה בגודל גדוד (800 איש) אשר התכוננה לפרוץ אל לב כוחותינו. חלק אחר של כוחות האויב ריתק את הפלוגה השניה של הגדוד אשר עמדותיה היו על הגבעות החולשות על דיר-איוב.

הקרב הלך וגבר. המאבק נמשך עד שעה 12.30. עת לנוכח עדיפות מספרו של האויב נאלצה המחלקה מפלוגתנו השלישית לסגת בהכנה לפעולה חדשה. האויב התקדם וחדר לבית בנוי — על משלט החולש על כפר יאלו ואל כמה מאזורי המלחמה שלנו — אשר בו עסקו בהכנת אוכל לחיילי הפלוגה השלישית. חלק מכוות האויב התבסס משני צידי הבית בעוד שחלק אחר התקדם מכיוון צפון לכפר, התבסס מסביב לכמה בתים ופתח באש מקלעיו על עמדותינו הערפיות של הגדוד.

כאן באים שני סיפורי-גבורה. האחד — גבורתו של אחד הלוחמים הערביים אשר סרב לעזוב בית לאחר שעשרים יהודים פרצו לתוכו והסתתרו בו. הוא נאבק עם אחד החיילים היהודיים ובבוקר מצאו את השניים מתים, כש-האחד אוזח בצואר חברו. הסיפור השני מעשה-הערמה של לוחם פלשתינאי, כבן 40 שנה, שקיבל על-עצמו הגנת קטע שלם. הוא היה משנה מדי-פעם את עמדתו לאחר יריות מספר. הוא פיקד-על-עצמו בקול רם, באופן שהאויב חשב שלפניו עומד כוח גדול. תחבולה זו גרמה לנסיגת האויב בקטע זה, לאחר מאמץ של שעה וחצי.

תנועת כיתור מן האגף הימני.

הקרב נמשך עד שעה 03.30. מיד לאחר מכן אורגנה תנועת כיתור מהירה, מחיילי הפלוגה השלישית ופלוגת המפקדה. לפני תנועה זו בדקות — נעו שני משוריינים בכיוון לבית לאחר שריכוזו את אשם מסביבו ועליו. אחד מנהגי שני המשוריינים הללו הוכיח גבורה רבה בהתקדמו אל אחד מצדי הבית. האויב פתח עליו באש והטיל עליו רימונים אך הוא נשאר על עמדו ופתח באש עד אשר לא נותרה נפש חיה בבית. בזה נסתיימה התקפה זו אשר בה השתתף מפקד הפלוגה — ראיס (סרן) צלאח אל-עבד — אשר התנאים אילצוהו להשתמש במקלע בעצמו.

יעילות התותחנות.

קציני התותחנים הוכיחו באותו לילה יעילות רבה ביותר בזה שכיונו, לפי הדרכתנו, את אש תותחיהם אל יחידות האויב שחנה מסביב לעמדותינו ואשר ניסה בכל כוח, לפרוץ את קונו.

16.7.48

עם זריחת השמש ראינו את גויות האויב פזורות פה ושם. שברי צבא האויב המובס נראו בקרבת הכפר נטאף וההרים שמסביב לו כשהם נושאים את הרוגיהם ופצועיהם. 23 גויות היו פזורות מסביב לעמדות הפלוגה השלישית ומסביב לבית-נטיף. מספר חללי האויב אשר נפלו מאש הארטילריה

האויב על משלט (המחבר קורא לו בשם בדוי "318") ליד הכפר צפא במגמה לנתק את הדרך בקרבת הכפר. לאויב לא היה ידוע שהמשלט חוזק. ההתקפה נהדפה ולאויב נגרמו אבדות קשות בעוד שללגיון היו אבדות קלות בלבד.

ההפוגה השנייה ומערכת לטרון.

בהתאם להחלטת ארגון האומות המאוחדות היה צריך להפסיק את האש ביום 18.7.48 בשעה 17.00. האויב רצה לנצל הזדמנות זו כדי לכבוש את לטרון ואת תחנת המשטרה שבה, בטרם תכנס ההפוגה לתוקפה. ע"כ היה האויב משתלט על כביש ירושלים-תל-אביב, שם ידו על משאבת המים במקום ומנתק את דרך לטרון-רמאללה. אך אינה לו לאויב, וחיילי הלגיון היו משתוקקים אלי-קרוב. אחד מהתותחים הנ"ט הוצב על גג המשטרה והיתה לו חשיבות רבה במהלך הקרב. האויב פתח באש על העמדות כדי לרתקן וכדי לנתק את הקשר ביניהן. בשעה 14.00 החל האויב להתקדם מעבר אל-קובאב כשלפניו נעים שלושה טנקים אשר. כפי הנראה היו מטיפוס "נמר" ואשר תפסו עמדות בקרבת משאבת המים ומסביבה. הם פתחו באש מתותחים בני ה-75 מ"מ ומקלעיהם הקלים, על תחנת המשטרה. ועל העמדות שבקרבתה. הנשק הכבד הגיש סיוע מן הצד המערבי. בחסות הטנקים נתקדמו 12 מכוניות משורינות אשר הסיעו פלוגת חי"ר אחת. התותחים הכבדים שלנו הצליחו להשיב את המכוניות לאחר. הקרב נמשך עד שעה 17.00 ולנוכח עמידתם האיתנה של חיילי הגדוד השני נאלץ האויב להסוג. בשעה 17.30 נדם הקרב לחלוטין ובקרבת תחנת השאיבה בלטרון נראו שני טנקים שנפגעו.

סוף הקרבות.

הקרבות בשלב השני של המערכה לא נמשכו זמן רב באשר הוכרזה הפוגה לזמן בלתי מוגבל כדי לאפשר ל"מטיפי השלום" למצוא פתרון סופי לבעיה הפלשתיאית.

הגיע ל-87. מספרים אלה הם פרט להרוגים ולפצור עים אשר האויב הצליח לאספם בנסיגתו. מחיילי הגדוד הרביעי נפלו 2 אנשים ונפצע אחד.

הגדוד השני מתכוון לתקוף את אל בורג' וביר מאעין.

כיבוש שני הכפרים, אל בורג' וביר מאעין, ע"י האויב הקשה את התחבורה בכביש לטרון-רמאללה וסיכן את הכוחות שחנו במשולש בית-סירא. דרך בית-סירא-חרבתא היתה תחת שליטת האויב. משום כך היה הכרח לבצע פעולה אשר יהיה בה כדי להקל את הלחץ, ואשר יחד עם זאת תוציא מלב האויב את המחשבה להתקדם.

בשני הכפרים הנ"ל חנו כוחות אויב בגודל שני גדודים עם סיוע תותחני-הוביצר. הגדוד השני החליט לתקוף את האויב בכוח של שתי פלוגות חי"ר ובסיוע ובתמיכת שני תותחים נ"ט, מחלקת שריון אחת ומחלקת תותחים אחת. אנשי המדבר (בני השבטים המדבריים - המת') של הגדוד השני הצליחו להשתלט על ביר-מאעין ולחדור אל-בורג', לאחר קרב של שלוש שעות רצופות.

כאן בא תיאור גבורתן של פלוגות הגדוד השני אשר הפילו באויב כ-200 הרוגים בעוד שאבידותיהן היו 6 הרוגי גים, 38 פצועים, 8 נעדרים בלבד.

להלן בא תיאור הפצצה מן-האוויר ובזיקה של מטוס מצרי על עמדות הלגיון, מתוך שלא נראו לו הסימנים המוסכמים.

17.7.48

הפלוגות התוקפות מהגדוד השני, חזרו לעמדותיהן בלטרון. כן חזרו כוחות הגדוד הרביעי מלטרון ליאלו לאחר שנשתיים תפקידו. הגדוד הראשון קיבל את האחריות לגזרת "משולש בית סירא". בשעה 16.00, הפך הגדוד הראשון לאחת מיחידות החטיבה.

כאן בא תיאור מיום 18.7.48 של התקפה פלוגתית של

מנויי חיפה

סוכנו בחיפה הוא: סיומה דוברין

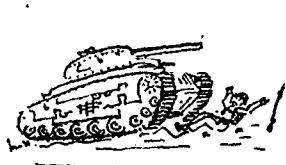
רחוב נוודאו 14

תחרות רשימות

„הם לא מבינים
מה שאני מדבר“...

האם התבטאת פעם בצורה מעידון לגבי סיקודיך?
האם העלית בדעתך שאם תסביר באופן אחר — אולי יבינו?

„זה רק תמרון, מזה אי-
אפשר להסיק מסקנות“.

האם הבעת פעם דעה מעין-זו?
האם אינך סבור שהתמרון מורה על מה שעלול לקרות במציאות?

הקורא!

מערכת „מערכות“ מזמינה אותך לכתוב רשימה על אחד משני הנושאים דלקמן:
א. כיצד נתאים את שיטות ההדרכה ל„חומר האנושי“?
ב. כיצד נקיש מנמיון תמרונים על התנהגות אפשרית של חיילינו בקרב?

תנאי התחרות:

1. גדלה של הרשימה — לא יותר מ־600 מילים (כעמוד וחצי בחוברת „מערכות“).
2. הרשימות חוזקות (אחת בכל נושא) תתפרסמנה באחת החוברות הקרובות.
3. כל אחד מהזוכים (זוכה אחד בכל נושא) יקבל פרס: מספרי „מערכות“, לפי בחירתו, בסכום של 5 (חמש) ל"י. הפרס — גוסף לשכר־הסופרים.
4. המערכת רשאית לפרסם, לפי בחירתה, כל רשימה שתתקבל לתחרות, בתשלום שכר־סופרים.
5. לתחרות תכנסנה אותן רשימות שתגיענה למערכת (ת.ד. 168, תל אביב) עד יום 15.5.53.

..לקח הקליעה באולימפיאדה ה'15

שם נותן אלירז שרטוטים והסברות. אשר בודאי יביא תועלת. הוא מציין באופן מיוחד את "רמת המשמעת הצבאית הגבוהה, ששלטה בתחרות בפינלנד. באתי במגע עם אנשי הצבא במשך 3 שבועות רצופים ולא נתקלתי במקרה של הפרת משמעת או התרשלות במילוי תפקיד."

השופטים בתחרויות ימצאו אף-הם ענין בחוברת אף אם חסר בה פרק מיוחד על שפיטה. במכביה יהיה עליו להעמיד שופטי תחרות העומדים על רמה בינלאומית. וזה ידרוש בחירה זהירה לאיפחות מאשר בחירת הנבחרת הארצית. אלירז מתאר את רגשותיו המעורבים כשבחר נבחרת ארצית לאולימפיאדה. לפני המכביה תהיה עורר בעיה זו שוב ואז יוכלו להעזר בהצעות הנכללות בחוברת.

פרקי החוברת על נשק, תחמושת ואביזרים, גדושים תוכן, ונותנים מקום לויכוחים בין המעוניינים. בשטח זה אין לנו עדיין נסיון רב ובודאי ילקח בחשבון הנסיון שנרכש ע"י קבוצתנו בהלסינקי ובמקומות אחרים אשר בהם סיירה.

לרוע מזלנו, לא השתתפנו באולימפיאדה בתחרות באקדה, כי קלעי האקדה היחיד אשר התאמן עם קבוצת אלירז, לא יצא אתו. אף-על-פי-כן מכילה החוברת דרך מעניין על הקליעה באקדה. העובדה שבארץ היה סבחר זה קטן של קלעי אקדה טובים, מוכיחה שהמקצוע הזה מוזנח, אף אם הוא חשוב מבחינות שונות. יהיה צורך להקדיש לו תשומת-לב.

גם ביריה בצלחות חרס לא השתתפנו. ספורט זה לא יוכל להתפתח בארץ, כי בצלחות חרס יורים ברובי ציד שתחמושתם יקרה ומוקצבת בצמצום. חבל שבנסיבות הנוכחיות אין מקום לספורט זה בארץ, כי היריה בצלחות חרס מפתחת את מהירות הקליעה וזריזות התנועות הדרושות כל כך בשעת סכנה. אלירז מדגיש שהספורט הזה נותן גם לצופים יותר מתחרויות בקליעה למטרה. החוברת המכילה לקח האולימפיאדה, תתרומם להרמת קרנו של ספורט הקליעה על כל ענפיו. רצוי להרחיב מסגרתה של חוברת זו ולעשותה לספר שידריך את הקלע המתחיל והמתקדם ויעזור לו להגיע לשיא.

ד"ר ו' גרינולד

ס/אלוף אלירז, אשר עמד בראש קלעי ישראל באולימפיאדה, מסכם בחוברת הנ"ל את אשר ראה שם ואת אשר הושג. אין ספק שתוצאות קלעינו היו, בנסיבות הקיימות, טובות-יחסית. אולם הרמה הכללית של הקליעה בארץ איננה די-גבוהה, לדעתי, אין לתלות את האשמה בחומר האנושי, אלא בתנאים האובייקטיביים: בשביצריה ובארצות סקנדינביה קיים מטוח מסודר בכל עיר ובכל כפר. התחרויות מקומיות, מחוזיות וארציות הן קבועות ומכריחות את הקלעים לאימון תמידי ונותנות לו אמון ובטחון עצמיים. בישראל אין מטוח הראוי לשמו לאזרחים (פרט למטוחים הצבאיים והמשטרהיים) והדרך הצעיר מתאמן בקליעה בתנאים פרימיטיביים ביותר ומסכן ע"י זה את בטחון הצבור.

בהלסינקי השתתפה ישראל בפעם הראשונה באולימפיאדה כאומה ריבונית והתמודדה עם הקלעים הטובים שבעולם: הנסיון שנרכש שם, חשוב לאין ערוך. קלעים בינלאומיים מן המזרח ומן המערב התחרו ואפשר היה להשוות שיטות שונות, נשק ותחמושת הנמצאים בשימוש בארצות הללו.

...אין ניסים — מדגיש ס/אלוף אלירז — את טיב התוצאות אי-אפשר להעלות בבת אחת, ואפילו לא בעזרת הכלים הטובים ביותר, כדי להעלותו לשיאים הדרושים נחוצות שנים של אימון, אך כמובן, כלים ותנאים טובים מסייעים הרבה לשיפור התוצאות."

חוברתו של ס/אלוף אלירז מיועדת בעיקר לקלעים בעלי ציסון, הזקוקים להשתלמות נוספת על מנת להשתתף בהצלחה בתחרויות ארציות או בין לאומיות. ב"מכביה" אשר תתקיים בספטמבר 1955, יהיה על הטובים בקלעי ישראל להתחרות עם קלעים יהודים מארצות הגולה, ואכן הם יוכלו להתבסס בהכנתם על לקח הלסינקי. אבל גם קלעי מתחיל, או בינוני אשר אינו מגיע לרמה בינלאומית ימצא בחוברת חומר מאלף, הצעות ודוגמאות אשר יעזרו לו לתקן את סגורו ולהתקדם.

חשוב ביותר הפרק על "גיהול מטוח בתחרות גדולה",

* "לקח הקליעה באולימפיאדה ה'15 מאת ס/אלוף אל. אלירז, הוצאת "מערכות" — תשי"ג.

אין חרות לאומית
 בלי
 עצמאות כלכלית.
 לקדחת מטרה זו
 דוותר דהבנק
 במשך
 חמשים שנות קיומו.

פנק לאומי לישראל בע"מ

לחג החרות –

כח וא"ל

בשורות צ.ה.ל.

החברה הארצישראלית המרכזית למסחר והשקעות בע"מ

לצבא הגנה לישראל
לחג החרות -

שיא את דגל החרות:

„שכון“

חברה

לשכונות

עובדים

בע"מ

ת ל א ב י ב

רחוב מונטיפיורי 33 • ת.ד. 392 • מלפון 4299

למדינת ישראל
ולכוחות הבטחון

לחג החרות
ש"א
ברבת חרות ובטחון

חברת
"הספקה"
בע"מ

פסח תשי"ג

ל צ ב א

ה ג נ ה

לישראל

משחרר המולדת

שא ברכה

לחג החרות

צבי סבירסקי

חברה קבלנית לבנין

פסח, תשי"ג

דמתיגן

בנק אגוד

לישראל בע"מ

UNION BANK OF ISRAEL LTD.

נוסד ע"י

אגודה ארצישראלית בע"מ

והחברה הכלכלית לארץ-ישראל (ארה"ב)

ההון הנסדע 1.000.000 לירות

קשרים בינלאומיים

שרות אינדיבידואלי

תל-אביב. ירושלים. חיפה

לצבא הגנה לישראל
ברכתי לחג החרות

מברך

שמריהו סטולר

קבלן לבנין — בונה מלון „נורדאר-פלז'ה“

תל-אביב

רח' ברכה פולד 6

למדינת ישראל, לממשלת ישראל ולצ.ה.ל.
שלוחה ברכתנו לחג החרות

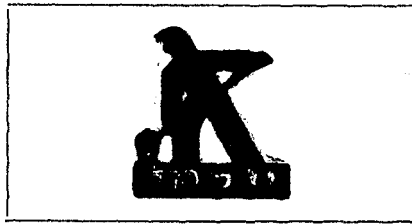
חברה ישראלית לבנין והנדסה בע"מ

« ע מ י ש ב »

רח' החשמל 33

תל-אביב.

מוציאה לפועל: כל סוגי עבודות בנין,
כבישים ועבודות צבוריות

בתי יציקה

“וולקן”

בע"מ

חיפה

**יוצקים ברזל ומתכות אל-ברזליות
בונים מכוונות, משאבות ומבני ברזל
זוקפים קונסטרוקציות ברזל, ארובות, וכו'**

למדינת ישראל
ולצבא הגנה לישראל על כל שלוחותיו

שלוחה ברכתנו לחג החרות

"מכסף"

פסח. חשי"ג

למדינת ישראל
לממשלת ישראל
לצבא הגנה לישראל

ברכתנו לחג החרות

אחים חכמוב

תל-אביב, שד"ר 42

"טריגוץ"

חברה להנדסה בע"מ

המשרד - רחוב הרבבת 20
תל-אביב, טלפון 5098

•

הסוכנים בישראל שלו:

רנו "RENAULT"

מכוניות נוסעים ומשא מכל הסוגים
עם הנעה קדמית

•

שמני סיכה

SUN OILS סאן

בעלי סגולות מיוחדות
לצרכי תעשייה מגוועי דיזל וכלי רכב

•

MANSFIELD מנספלד

•

מוניות

CHECKER צקר־קב

•

מכוונות גדר

FRUEHLIF "פרוהולף"

פרנק לוי

בע"מ

בית חרושת לגומי

•

ח י פ ה

חבת דאר 787

טלפון 3552

•

צנורות גומי

בדי גומי

כל מוצרי גומי

תעשית אבן וסיד

בערבון מוגבל

ח י פ ה

תבת דאר 563

טלפון 4691

ה ס נ י פ י ם :

י ר ו ש ל י ם

רחוב בן יהודה 1

טלפון 2273

ת ל - א ב י ב

רחוב מונטיפיורי 21

טלפון 4528

הספקת אבן בנין, חצץ, דבש וזיפזיפים

הסיד הכי משובח בארץ

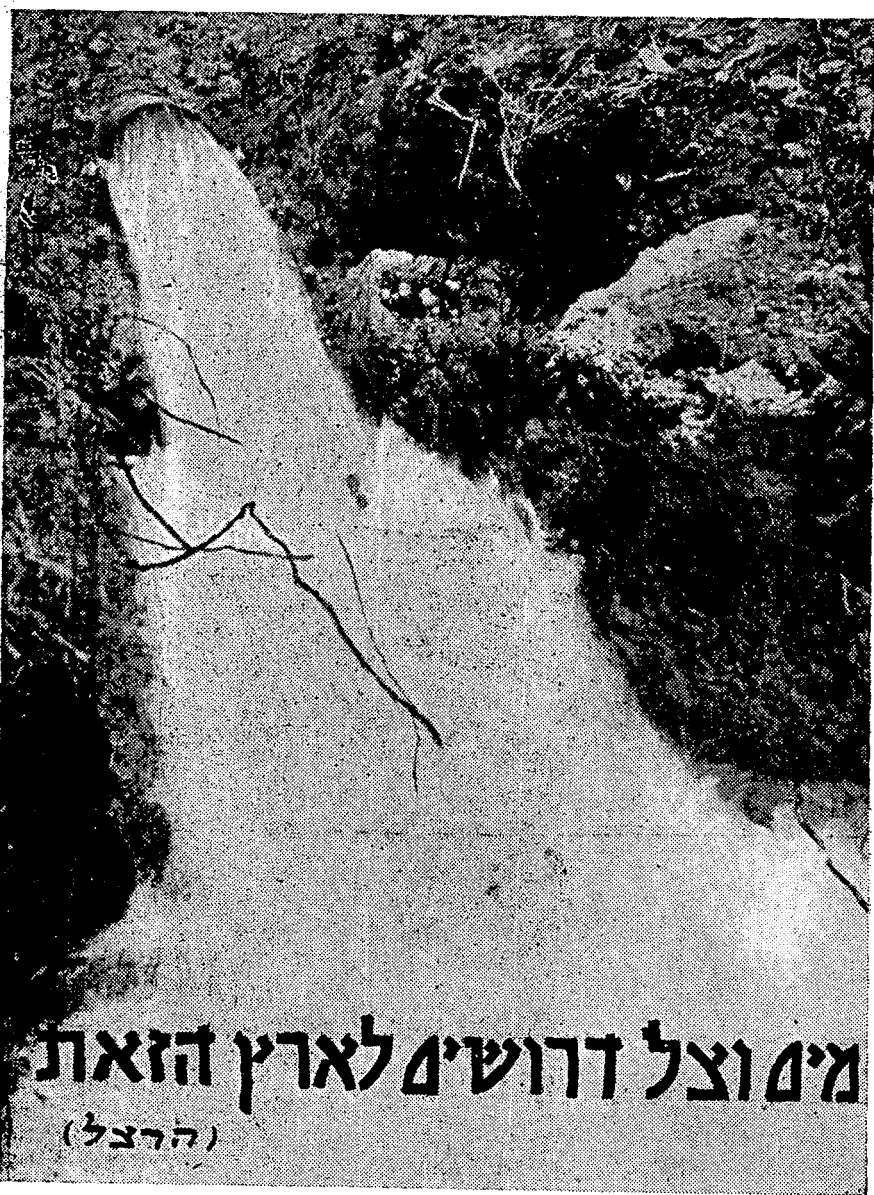
בנק הפועלים בע"מ

תבת דאר 28 • תל-אביב • טלפון 4297-4296

הון המניות והפזרבות

ל"י 620.000

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

מים וצל דרושים לארץ הזאת
(הרצל)

מקורות

חברת מים בע"מ

חברת המים הלאומית הישראלית

המושרד הראשי: אלנבי 111, ת"א
ת. ד. 2704 • פל. 67445-8

החברה הארץ-ישראלית לקרור והספקה בע"מ

חיבואנים הגדולים ביותר
של מזונות קפואים לארץ
מחסני הקרור המשוכללים
ביותר במזרח הקרוב

תל-אביב	חיפה
דרך פתח תקוה 23	רחוב הגמל
טל. 4316	טל. 4541
ת.ד. 318	ת.ד. 1409

נ ש ר

ע"י ביח"ר למלט „נשר“ ת.ד. 1409

נציג „פורד“ בישראל

חברות מסונפות

- חברת בית-הדר בע"מ — בית המשרדים הגדול בתל-אביב
- חברה להספקה הנדסית בע"מ — ציוד למוסכים ובתי-מלאכה, הספקה ומכונות
- ישראל בע"מ — חברה ישראלית-בלגית להספקת מכונות ומכשירים, המפיצים של „סיקומום“ ונציגים של חברי פבריקטל בלגיה
- אמלם בע"מ — חברה ישראלית-שבדית בע"מ
- כנס בע"מ — חברה להשקעות ולבנין בע"מ

בעלי מניות של

- מונצ'י/מוזר בע"מ — תעשיית מרכבים למכוניות, קופות-פלדה משוריינות, רהיטי פלדה וכו'
- אלקטרה בע"מ — קירור, אורור והנדסה חשמלית, נציגי „וסטינגתון בע"מ“
- אביזר בע"מ — חברה לתעשיית חלקי מכוניות

אורינט טריידינג בע"מ יבוא-יצוא

תל-אביב

דרך אילת 34 • טלפון 5991 • ת.ד. 1994

„שיכון“ חברה לשכונות עובדים בע"מ

חברת „שיכון“ מספלת בבנין בתים לשכון פועלים, פקידים, עולים וחיילים משוחררים באיזור העירוני של ישראל. ב-16 השנים מ-1928 עד 1944 נבנו ע"י „שיכון“ 4,200 דירות, או בממוצע 200 בשנה, ב-4 השנים מ-1945—1948 — 3,300, או 800 יחידות בשנה ובשנת 1949 — 1500 דירות. בסוף 1949 הגיע מספר הדירות במפעלי השיכון ההסתדרותי ל-8,000 עם אוכלוסיה של 33,000 נפש.

בשנת 1950/1 נבנו ונבנים ע"י חב' „שיכון“ למעלה מ-7,500 דירות. הדירות האלו מיועדות למשתכנים דירות

כדלקמן:

5.150	שכון ותיקי ההסתדרות
650	שכון עולים
	שכון משפחות חיילי צבא הקבע
800	וחיילים משוחררים
750	שכון משתכנים אחרים

בס"ה 7.350

לפי המקומות מתחלקים הדירות האלה כדלקמן: —

בסה"כ	האזור
4.100	תל-אביב
2.500	חיפה
800	ירושלים
100	מקומות אחרים

בסה"כ 7.500
מספר התושבים בבנינים האלה יגיע ל-30,000 נפש.

"המשוק"

מוצרי תעשייה של ההתישבות העובדת והקואופרציה היצרנית

תליאביב

משרד ראשי: רחוב סלמה, בנין "המשביר המרכזי", טלפון 16—6011, תבת דואר 130
משרדים ומחסנים: דרך פתחתקוה 28 ורחוב הגליל 9, טלפון 67572

מחלקות

תכנון ותיאום • יבוא חמרי גלם • יצור • שוק • יצוא

מייצר:

- מכונות וציוד חקלאי • כלי המטרה והשקאה •
- כלי רפת ולול • כלי עבודה לתעשייה, לבנין
- ולחקלאות • אינסטלציה סניטרית • חמרי
- בנין ובידוד • מוצרי חשמל • צבעים •
- רהיטי פלדה ועץ • טקסטילים •
- מכונות לעבוד מתכת ועץ •

ביצוע עבודות למוסדות צבוריים וממשלתיים

לצבא הגנה לישראל
על כל שלותותיו

לעם ישראל
למדינת ישראל
ולצבא הגנה לישראל

לחג החרות — ברכת חרות ובטחון

ברכתנו שלוחה לחג החרות

ביחד. שולפיל

ציור בתיח"ר ליחלומים

תליאביב, דרך סלמה 44

"טנא" בע"מ

שלום ברמן

קבלן כללי

חל-אביב

אלובי 32

ביחיד לסינריות
לוד בע"מ

קואופרטיב של חיילים משוחררים
ונכי מלחמה יצרני הסינריות
בובלס (וירביניה)
שרון-בנסת
אילת-עציון
נגב (סינרית
סק"ם)

מברך את צ. ה. ל. על כל חטיבותיה,
חילותיה, ושרותיו בברכת חזק ואמץ

לחג העצמאות

הקדם בע"מ

חברה לתעשייה ומסחר

חמרי בנין
קרמיקה
חמרי בדוד
רקמת פלדה
חמרי אזבסט
לבני שמום

חיפה

מרכז מסחרי החדש
56, שדרות המגינים

טלפון 4752

ת. דל 741

סוכנות: לבני נעמן

קדִימָה

חברה לתעשיות כימיקלים בע"מ

טלפון 7458

ת. ד. 345

חיפה, ישראל

KADIMAH

CHEMICAL CORPORATION LTD.

P. O. B. 345 HAIFA, ISRAEL

CABLE ADDRESS-KADCHEM, HAIFA

אליעזר סקר בע"מ

נוסד בשנות 1918

חמרי בנין והספקה מכנית
ציוד להשקאה והספקת מים

ת י פ ה

רחוב המלכים 33

טלפון 4428/9

רחובות

טבריה

רחוב הרצל

רחוב הגליל

טלפון 261

טלפון 28

אבדהם אניד (בינרמן)

בע"מ

חברה קבלנית לבנין

ירושלים

רח' אגריפס 2

טלפון 2835

שותפות

הספקה

יבואני דגים

תל-אביב, מרחביה 10

טל. 62008

סולל בונה בע"מ

המרכז הקבלני של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בישראל

מוציא לפועל

עבודות בנין, פלילת כבישים ועבודות צבוריות אחרות

המשרד הראשי:

חיפה, רח' הנמל 65, בית סולל-בונה, ת.ד. 563, טלפון 4311-15

סניפים:

ת.ד. 1267, טלפון 6031-38

תל-אביב, רח' לילינבלום 39

ת.ד. 1344, טלפון 2486

ירושלים, רח' בן-יהודה 1

הבעלים המנהלים של המפעלים הבאים:

„כור“ חברת חרשת ומלאכה בע"מ. החברה המחאמת את מפעלי החרשת של סולל בונה בע"מ ■ בתי יציקה „וולקן“ בע"מ, חיפה ■ חמת — מפעלי מתכת — נחלת יצחק ■ מפעלי זכוכית ארצישראליים „סניציה“ בע"מ, חיפה ■ חמרי בנין כלליים „חכך“ בע"מ, נחלת יהודה ■ „חרסה“ — מפעלי קרמיקה, חיפה ■ תעשית אבן וסיד, חיפה ■ „אבן“ בע"מ, תעשית אבן ושיש מלאכותי ■ מפעלי מלט פורטלנד ארצי-ישראליים „נשר“ בע"מ, (בעלות חלקית) ■ המגפר בע"מ, חיפה (בעלות חלקית) ■ „חרות“ בע"מ, ספקים, קבלנים ויצרנים של חמרי אינסטלציה, ת"א, חיפה, ירושלים ■ סוכנויות „וולקן“ — סוכנים להפצת מוצרי פירמות בריטיות ■ הרכבה וייצור חלקים של תוצרתן ■ עגן בע"מ, חיפה — בניה ותקון סירות, שרות סירות-מנוע בנמל חיפה.

החברה לשכון עממי בע"מ תל-אביב

חברת כוני חיפה בע"מ חיפה ■ קרקעות חיפה בע"מ חיפה

חברות שכון

יעקב א. לביסון ושות'

סחרי-חליפין במוצרי ישראל
נציגו בתי-חרושת
יבוא ויצוא

תל-אביב

המשרד: רחוב אלנבי 123
טלפון: 62383 ת.ד. 131

חברת

זלמן בראשי ואחיו

בע"מ

קבלנים לחציבה ופלילת כבישים וכו'

ירושלים

רחוב יפו 285, בית פיינגולד • טלפון 3890

נ. קושניר את ד. יעקבי

קבלנים

בניה ופלילת דרכים

המשרד: בית פרלמן, רחוב יפו
ירושלים

ת.ד. 1407 טלפון 61123

ברכה ליום העצמאות

א. את. מלכוב בע"מ

קבלני בניה ועבודות ציבוריות

ירושלים

רחוב בן יהודה 23 טל. 3163

ברכה ליום העצמאות

„המגפר“ בע"מ

בית הרושט למוצרי גומי

המשרד הראשי ובית-ההרושט:

מפרץ חיפה, ת. ד. חיפה 1335, טלפון 7218

סניפים:

תל-אביב, רחוב הגליל 9, מול תחנת

האוטובוסים המרכזית, טל. 67114

חיפה, רחוב אלנבי 14, טלפון 2195

נעלי התעמלות — נעלי בית — נעלי רחוב — צנורות גוי וצנורות פלסטיקה — סוליות
ועקבים מגומי — חלקי מכוניות — מוצרי אבונית — סרטים נעים — ציוד סכני — חדוש צמיגים

מ. לוסט'אמן

מ. מ' יוחס

קבלני בנין

המשרד:

ירושלים

טל. 3314

רח' בן-יהודה 3

ז. פרוסק ושות'

קבלנות לבנין

והספקה

שכונים וסלילת כבישים

תל-אביב

רח' יהודה הלוי 42

טלפון 2640

ירושלים

רחוב בן-יהודה 3

טלפון 2117

קבלני ירושלים

קבלנים לבנין ולסלילת כבישים

ירושלים
רחוב אגריפט בנין מן וברמן

ירחמיאל עציון (צפים)
למל אשכנזי
יצחק פרוזמק
שלום לימונציק

" ש ה ם "

ח מ ר י ב נ י ן

ברזל, עצים, מרצפות, חרסינות וכל אינסטלציה סניטרית

רחוב החשמל 2

טל. 3517

תל-אביב

למדינת ישראל
לממשלת ישראל
למשרד הבטחון
ולצבא הגנה לישראל

ברכה לחג חרות ישראל!

"אוצר החייל" בע"מ

קופת מלווה והסכון

של העובדים בחיפה בע"מ

חיפה, הררי-הכרמל:
רח' החלוץ, בנין "ביתנור",
ת. ד. 971, טל. 4912

סניפים:

חיפה, הפיר התחתית: רח' כיאט, טל. 6415
קרית-חיים: כביש ראשי, טל. 7113
נשר / עכו / צפת / כפר-איתא

יהודה חברה לבטוח בע"מ

חברת הבטוח הותיקה בארץ

נוסדה בשנת 1922

המשרד הראשי: רחוב אלנבי 120. תל-אביב

ציון חברה לבטוח בע"מ

כל עסקי בטוח

תל-אביב • ירושלים • חיפה

א. ויסלביש בע"מ

באיכה ומשרד מכירה
של תוצרת בתי-חרשת
ישראלים למוצרי מתכת
ספק למוסדות ממשלתיים

תל-אביב

רחוב הגדוד העברי מס' 8 סלמון 80583 ת.ד. 2868

מירן את גולדברג

אימפורט - אקספורט
קוסיסיון
לתוצרת חקלאית

תל-אביב שוק החדש (עירוני)

מחסן ג' 13 • טלפון 5087

צבא הגנה לישראל הוצאת "מערכות"

רשימת הספרים הנתנים לרכישת החותמים בתנחה מיוחדת

המחיר בל"י למנויים

2.100 3.200

1.200 1.900

0.100 0.250

0.300 0.500

0.300 0.400

0.350 0.500

0.600 0.850

0.275 0.350

0.300 0.450

1.500 2.400

0.250 0.400

0.285 0.400

0.550 0.800

0.300 0.400

0.500 0.700

0.700 1.000

0.500 0.850

1.100 למנויים בלבד

0.150

1.300 2.000

2.200 3.500

2.000 3.000

0.750 1.150

0.700 1.100

0.700 0.900

0.450 0.600

2.100 למנויים בלבד

1. מורשת גבורה — ליקט זרובבל גלעד (מהדורה חמישית)

2. מסעי המלחמה בא"י — מאת פילד מרשל א. פ. ויול

3. מבצע נחשון

4. בכל מאורם — ליקט יהושע בר-יוסף (מהדורה שניה)

5. עם דור ההגנה — מאת שאול אביגור (מאירוב) (מהדורה שניה)

6. מורש תלחי — המלכ"ד גרשון ריבלין (מהדורה שניה)

7. פרקי תע"ש — מאת אברהם וינברג

8. תותחים על הסניו — מאת א. עמיהוד

9. קוים למערכות ישראל — אלעזר גלילי

10. קומנדו — קול. ד. רייך

11. חכמת המלחמה — סון טסו (מהדורה שניה)

12. עקרונות המלחמה — גנרל ר. פון קלאוויץ (מהדורה שניה)

13. החייל הטוב — פלדמרשל לודו ויול

14. תולדות הרובה — סון אלכסנדרוביץ

15. למד לקלוע — ס/אלוף אלכס אלירז

16. באחלי גרנ"ע — בעריכת ראובן ינאי

17. הגנת מעברות פתיים — מיר גנרל א. ד. סטוינסון

18. סוס העץ — א. וילמס

19. לקח הקליעה של האולימפיאדה ה-15 — ס/אלוף א. אליזה

20. ילקוט גימות מוטמים — קובץ — חדש

21. מסעי קובסאק — מיר-גנרל פ. ורשיגורה

22. עלילות ש"י — א דקל (ההפצה החל מ-15.4.53)

23. מגל וחרב — א. שומרוני

24. מבצע ציצר — מיציש

25. בשבילי מחשבה צבאית

26. צבאות הערבים בדורנו — אגרא

ה ו פ י ע

חופי ישראל ושכנותיה מאת וילנאי

בסדרת קונטרסים למקרא ולעיון הופיעו:

1. קרב בידונים

2. נידותו של הלוחם

3. תותח מול טנק

4. שלושת קרבות לילה

5. גופי צבא הדישים — כיצד?

מחיר 5 קונטרסים בקופסת קרטון 0.650 ל"י

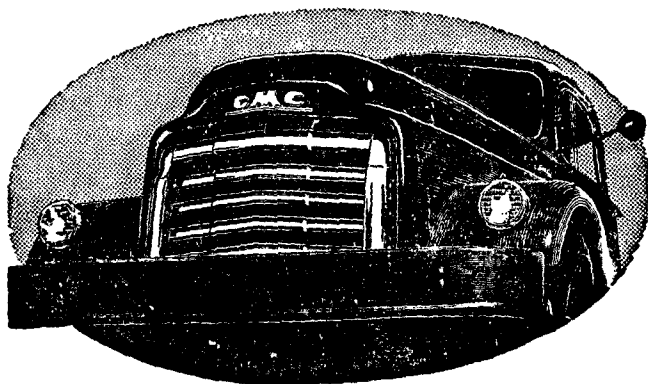
ספרים שאולו ויופיעו מהדורות חדשות בקרוב:

1. חטיבת הנגב במערכה.

2. אילן ושלח.

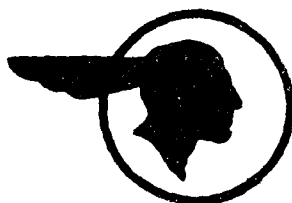
3. הספינה שניצחה.

4. משיטת וינגיט

מכוניות משא אוטובוסים

PONTIAC

מכוניות נוסעים

צמיגים

„אליאנס“

חזוט כבד . שמני סיכה . פרפין

סוכנים ומפיצים בישראל

חברת „נוע“ בע"מ

משרד ראשי ומחסן מרכזי:

תל-אביב, רחוב המסגר. בנין חברת „נוע“ בע"מ, טלפון 4031

סניף: חיפה, דרך העצמאות 104, טלפון 66221

חנויות כל-בו קואופרטיביות

תליאביב-יפו: רחוב אלנבי 100, רחוב הרצל, רחוב בוסטרוס

חדרה, באר-שבע

נתניה, אילת

ירושלים יכר ציון

חיפה רח' התלוץ

לחברי אגודות
צרכנים ומשקים
הנחה.

סחורה טובה
מחיר הוגן
שרות טוב